

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

KIYMETLİ EVRAKTA CİRO KAVRAMI

Abdullah Revaha Gencer
(2501160656)

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mehmet Helvacı

İstanbul, 2018

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : ABDULLAH REVAHA GENCER Numarası : 2501160656
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : ÖZEL HUKUK Danışmanı : PROF.DR. MEHMET HELVACI
Tez Savunma Tarihi : 22.01.2019 Saati : 13.00
Tez Başlığı : KIYMETLİ EVRAKTA CIRO KAVRAMI

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, soruların sorularına alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. MEHMET HELVACI		Kabul
2- PROF.DR NEDRET FÜSUN NOMER ERTAN		Kabul
3- DOÇ.DR. ALİ PASLI		Kabul
4- DOÇ.DR. SALİH ÖNDER YEŞİLTEPE		Kabul
5- DR.ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL SEZGİN HUYSAL		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ.DR. HARUN DEMİRBAŞ		
2-DR.ÖĞR. ÜYESİ FATİH AYDOĞAN		

ÖZ

Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı

Abdullah Revaha Gencer

Bu yüksek lisans tezinde ciro bir kavram olarak ele alınmakta, bu kapsamda yapılaş amacına göre ciro türleri ve buna ilişkin hükümlerin kambiyo senetlerinin yanında diğere emre yazılı kıymetli evrakta ne şekilde uygulanacağı farklılıklara değinilerek incelenmektedir. TTK'da yer alan ciroya ilişkin maddeler içerik olarak İsviçre Borçlar Kanunu, Alman Poliçe ve Çek Kanunu ile ortaktır. Bu nedenle yerel doktrinde ileri sürülen görüşlerin ve yargı kararlarının yanında İsviçre ve Alman doktrinindeki tartışma ve içtihatlarla da yer verilmiştir. Tez konumuz birçok alanla ilişkili olduğundan bütünlüğün sağlanması adına yan alanlara konuyu ilgilendirdiği ölçü ile sınırlı olarak irtibat kurulmuştur. Çalışmamızda, cironun tanımı, tarihçesi, hukuki niteliği, şekli, incelendikten sonra yapılaş amacına göre ciro türleri ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Ciro, temlik cirosu, tahsil cirosu, rehin cirosu, kıymetli evrak.

ABSTRACT

Endorsement as a Concept within Negotiable Instruments

Abdullah Revaha Gencer

In this master thesis, endorsement is considered as a concept and in this context, the types of endorsement according to the purpose of construction and the related provisions are examined with reference to the differences in the manner, in which they are applied to the other order instruments. The articles related to the endorsement in the Turkish Commercial Code are similar with the Swiss Code of Obligations and the German Bill of Exchange and Check Law. Therefore, in addition to the opinions and judicial decisions put forward in the local doctrine, discussion and case law in the Swiss and German doctrine are also included. Since our thesis is related to many fields, it has been limited to the extent that it concerns the side areas in order to ensure integrity. In our study, after the definition of the endorsement, its history, its legal nature and its form are examined, the types of endorsement according to the purpose of its construction are also studied.

Keywords: Endorsement, alienatory endorsement, procuration endorsement, pledging endorsement, negotiable instruments.

ÖNSÖZ

Ciro ile devirde, senedi devredenin menfaati ve işlem güvenliği, tedavül amacı arasında bir denge kurulmaktadır. Bu dengenin ne şekilde kurulacağı ancak geniş kapsamlı ve bütüncül bir inceleme ile tespit edilecektir. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisans programı kapsamında yazılmış olan “Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro Kavramı” isimli tezimizde de, ciro hukuki niteliği, farklı yapılaş amaçları, emre yazılı kıymetli evraktaki farklılıklara da değinilmek suretiyle bütüncül şekilde incelenmektedir. Çalışmamızda bu amacı gerçekleştirmek adına konu yerli ve yabancı doktrinindeki görüşler ve yargı kararları ışığında incelenmiştir.

Tezin hazırlanmasının tüm aşamalarında ilgi ve desteğini esirgemeyen danışman hocam, sayın Prof. Dr. Mehmet Helvacı'ya; tezle ilgili hususlarda görüşlerine başvurduğum ve her türlü konuda yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım, sayın Doç. Dr. Salih Önder Yeşiltepe ve sayın Dr. Öğr. Üye. Ayşegül Sezgin Huysal hocalarıma en derin şükranlarımı sunarım. Çalışma arkadaşlarım, Araş. Gör. Harun Eryiğit ve Araş. Gör. Emin Bingöl'e tezin yazımı sürecinde yardım ve desteklerinden ötürü teşekkür ederim.

İstanbul, 2018

Abdullah Revaha Gencer

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
I. Konunun Takdimi.....	1
II. Konunun İncelenmesi ve Sınırlandırılması.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK CİRO

§1. <i>CİRONUN TANIMI, TARİHÇESİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ</i>	4
I. Cironun Tanımı.....	4
II. Kanun Koyucu Tarafından Cironun Farklı Anlamalarda Kullanılması.....	7
III. Cironun Ortaya Çıkışı ve Tarih İçindeki Gelişimi.....	10
IV. Ciro ile Devrin Hukuki Niteliği.....	13
A. Havale Teorisi (Anweisung Theorie).....	13
B. Öneri (İcap) Teorisi (Offertent Theorie).....	15
C. Koşul Teorisi (Bedingungstheorie).....	16
D. Temlik Görüşü.....	17
E. Görüşümüz.....	17
§2. <i>CİRONUN ŞEKLİ VE TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKLER</i>	21
I. Cironun Şekli.....	21
II. Cironun Şekline İlişkin Özellikler.....	22
A. Islak İmza ile Gerçekleşme.....	22
B. Senet Üzerinde Yer Alma.....	23
1. Senet Nüshası Bulunması Halinde.....	25
2. Senet Sureti Bulunması Halinde.....	26
III. Şekline Göre Ciro Türleri.....	27
A. Tam Ciro.....	27
B. Beyaz Ciro.....	28
1. Hamiline Ciro Olarak Yapılması.....	29

2.	Senedin Ön Yüzünde Yer Alıp Alamayacağı.....	29
3.	Senedi Beyaz Ciro İle Devralanın Kavuştuğu İmkanlar	33
§3.	<i>CİRO ŞERHİNDE KAYIT BULUNMASI VE ŞERHTE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER</i>	35
I.	Cironun Sıhhatini Etkileyecek Nitelikteki Kayıt	36
II.	Ciroya Eklenmesi Caiz Olan Kayıtlar	38
A.	Cironun Tarihi	38
B.	Temsile İlişkin Kayıt	40
C.	Cironun Türünü Değiştiren Kayıtlar	46
D.	Sadece Kambiyo Hukuku Açısından Sonuç Doğuran Kayıtlar.....	47
1.	Kabul İçin İbrazın Zorunlu Kılınmasına Dair Kayıt	47
2.	İbraz Süresinin Kısaltılmasına İlişkin Kayıt	48
3.	Poliçenin Kabul Edilmemesinden Sorumsuzluk Kaydı	50
4.	Senedin Ödenmemesinden Sorumsuzluk Kaydı	50
5.	Cironun Yasaklanmasına İlişkin Kayıt ve Rekta Kaydı.....	51
6.	Protestosuzdur Kaydı	54
7.	Cirantanın Adresi	57
III.	Ciro Şerhinde Değişiklik Yapılması	57
§4.	<i>CİRODA SÜRE</i>	62
I.	Genel Kural	62
II.	Protesto veya Protesto Süresinden Sonra Yapılan Ciro ve Sonuçları	65
§5.	<i>CİRODA KİŞİLER</i>	68
I.	Ciranta	68
II.	Temsilci	74
A.	Yetkili Temsilci	74
B.	Yetkisiz Temsil.....	76
III.	Ciro Edilen.....	79
A.	Geriye Ciro	79
B.	Muhataba Ciro	81
C.	Çek Hesabının Bulunduğu Şube ve Aynı Bankanın Farklı Şubesi Tarafından Üçüncü Kişi Lehine Yapılacak Ciro.....	83
D.	Nama Yazılı Pay Senetlerinde Esas Sözleşmesel Bağlam Hükümleri.....	85

İKİNCİ BÖLÜM

EMRE YAZILI KIYMETLİ EVRAKIN CİRO İLE DEVRİ

§6.	TEMLİK CİROSU.....	92
I.	Senette Mündemiç Hakkın Ciro ile Devri	93
A.	Senedin Ciro Edilmesi	93
B.	Devir Sözleşmesi	94
C.	Zilyetliğin Devri	97
D.	Kıymetli Evrakın Devrinde Soyutluk	100
II.	Temlik Cirosunun Fonksiyonları	103
A.	Devir	103
B.	Teşhis.....	116
1.	Şekli Hak Sahipliği (förmliche Berechtigung) ve Şartları	116
2.	Şekli Hak Sahipliğinden Doğan Karine	120
C.	Teminat.....	122
1.	Teminat Fonksiyonunun Şartları.....	124
2.	Sorumluluğun Niteliği ve Kapsamı.....	125
3.	Teminat Ciro su	126
a.	Ciro Zinciri Dışında Yer Alan Yalın İmzanın Sorumluluk Doğurmayacağı Görüşü	127
b.	Ciro Zinciri Dışında Yer Alan Yalın İmzayı Aval Kabul Eden Görüş.....	130
c.	Zincirin Dışında Yer Alan Yalın İmzayı Garanti Ciro su Kabul Eden Görüş	133
d.	Değerlendirme.....	135
III.	Ciro ile Devirde Def'iler.....	141
1.	Senet Metninden Anlaşılan Def'iler.....	142
2.	Hakkın Tipine Bağlı Olarak İleri Sürülen Def'iler (Typusbedingte Einreden).....	144
3.	Geçersizlik Def'ileri.....	145
4.	Şahsi Def'iler	150
IV.	Temlik Ciro su ile Alacağın Temliki Arasındaki Farklılıklar	154
V.	Nama Yazılı Pay Senetlerinin Hukuki Niteliği ve Ciro Yoluyla Devri	156
A.	Nama Yazılı Pay Senedinin Devrinde Cironun Teknik Olmayan Anlamını Esas Alan Görüş.....	156
B.	Ciro Yoluyla Devrin Senedin Nama Yazılı Olma Özelliğini Etkilemediği Görüşü....	159
C.	Nama Yazılı Pay Senedinin Kanunen Emre Yazılı Kıymetli Evrak Olduğunu Savunan Görüş.....	160

D. Görüşümüz.....	163
VI. Pay Senetlerinin Beyaz Ciro ile Devri ve Senedin Niteliğine Etkisi	166

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMSİL YETKİSİ VERMEK VE SINIRLI AYNİ HAK TESİSİ İÇİN YAPILAN CİROLAR

§7. TAHSİL CİROSU.....	171
I. Tahsil Cirosunun Fonksiyonları.....	173
II. Tahsil Cirosunun Hamile Sağladığı Yetkinin Kapsamı	174
III. Tahsil Cirosunun Beyaz Ciro Şeklinde Yapılması	177
IV. Temsil Amaçlı Temlik Ciro su	178
V. Tahsil Cirosunda Def'iler	180
§8. REHİN CİROSU	181
I. Kıymetli Evrak Rehninin Hukuki Niteliği ve TMK Sistematiğindeki Yeri.....	182
II. Rehin Ciro su ile Kıymetli Evrak Üzerinde Rehin Tesisi	184
III. Teminat Amacıyla Temlik Ciro su	186
IV. Rehin Cirosunun Fonksiyonları	189
V. Rehin Cirosunun Devralana Sağladığı Hak ve Yetkiler	193
A. Poliçe ve Bonoda	193
B. Nama Yazılı Pay Senetlerinde	196
1. Oy Hakkının Kullanılması Açısından	196
2. Kar Payı Bakımından	197
VI. Rehin Cirosunda Def'iler.....	198
§9. İNTİFA CİROSU.....	199
I. İntifa Cirosunun Fonksiyonları.....	201
II. İntifa Cirosunun Devralana Kazandırdığı Yetkiler.....	202
III. İntifa Cirosunda Def'iler.....	202
SONUÇ.....	204
KAYNAKÇA.....	218

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
APK	: Alman Poliçe Kanunu
AktG	: Aktiengesetz
AnkBD	: Ankara Barosu Dergisi
APOK	: Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
Art.	: Artikel
Aşa.	: Aşağıda
Aufl.	: Auflage (Bası)
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
B.	: Band (Cilt)
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch für das deutsche Reich vom 18. August 1896
BGE	: Sammlung der Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts
BKR	: Zeitschrift für Bank- und Kapitalmarktrecht
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Bası
BTHAE	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DHD	: Deniz Hukuku Dergisi
dpn.	: dipnot
E.	: Esas
Ed.	: Editör
Einl.	: Einleitung
ETK	: 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
f.	: fıkra
HD	: Hukuk Dairesi

HGB	: Handelsgesetzbuch für das Deutsche reich vom 10.05.1897
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HPD	: Hukuki Perspektifler Dergisi
hrsg.	: herausgegeben
Hrsg.	: Herausgeber
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
InsO	: Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İkt. ve Mal.	: İktisat ve Maliye Dergisi
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
k.g.	: karşı görüş
Kn.	: Kenar numarası
krş.	: karşılaştırınız
KHÜHFD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuki Araştırmalar Dergisi
m.	: madde
NJW	: Neue Juristische Wochenschrift,
OR	: Bundesgesetz über das Obligationenrecht vom 30. März 1911
RG	: Resmi Gazete
Rn.	: Randnummer
s.	: sayfa
S.	: Sayı

SchG	: Deutsches Scheckgesetz vom 14. August 1933
SJZ	: Schweizerische Juristen-Zeitung
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4720 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
Urt.	: Urteil
vd.	: ve devamı
WG	: (Deutsches) Wechselgesetz vom 21. Juni 1933
Y.	: Yıl
Yarg.	: Yargıtay

GİRİŞ

I. Konunun Takdimi

Paranın ve eşyanın güvenli tedavülü, kıymetli evrakın ortaya çıkış sebebidir. Hak bir şeyde cisimleşerek güvenli ve hızlı bir şekilde tedavül etmektedir. Ancak hızlı ve güvenli tedavül amacının gerçekleşmesi için tek başına kıymetli evrakın geliştirilmesi yeterli olmamış, bu hususta destekleyici devir kurallarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu devir kuralların gelişmesi ve kanunlarda düzenlenmesi ile bugünkü anlamda ciro ile devir ortaya çıkmıştır.

Ciro öncelikli olarak senedin devri amacıyla yapılsa da sınırlı aynı hak tesisi için de yapılabilmektedir. Senedin ciro ile devrinde iyi niyetli devralana sağlanan korumaya iyi niyetli sınırlı aynı hak iktisabında da ihtiyaç vardır. Temsil amacıyla yapılan cironun ise teşhis fonksiyonu bulunmakta senet beyan taşıyıcısı olarak kullanılmaktadır. Bu şekilde devralan senet üzerindeki şekli incelemeyle yetinebilmektedir. Giro ile devirde işlem ve tedavül güvenliğine yönelik menfaat ile gerçek hak sahibinin menfaati arasında bir denge kurulmakta ve bu çalışmada da bu menfaatler dengesinin nasıl kurulduğu incelenecektir.

Hızlı ve güvenli tedavül amacına yönelik bir devir işlemi olarak ciro, öncelikli olarak poliçenin devrinde kullanılsa da benzer ihtiyaç farklı çeşit haklarda da söz konusudur. Nitekim nama yazılı pay senetleri, makbuz senedi, varant, emre yazılı konişmento gibi kıymetli evrakın da ciro ile devredilebileceği kabul edilmiştir. Giro ile devirde devralanın cironun yapılış amacına ve senedin türüne göre ne ölçüde korunacağı konularına da değinilecektir.

Ciro emre yazılı kıymetli evraka karakteristik özelliklerini veren devir işlemidir. Emre, nama ve hamiline yazılı kıymetli evrak sınıflandırılması devir şekline göre yapılmaktadır. Ancak kanun koyucunun ciroyu teknik anlamı dışında da kullanmış olması ve ayrıca hamiline yazılı senette de cirodan bahsetmesi başlığın kıymetli evrakta ciro kavramı olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Bu çalışmada da ciro bir kavram olarak ele alınmış ve ciro ile devir kurallarının diğer emre yazılı

kıymetli evrak türlerinde de nasıl uygulandığı farklılıklara da değinilerek ele alınmıştır.

II. Konunun İncelenmesi ve Sınırlandırılması

Tezimizde kıymetli evrakta ciro kavramı incelenirken önce cironun tanımı yapılacak, kanun koyucunun ciro terimine verdiği farklı anlamlar üzerinde durulduktan sonra cironun hukuki niteliğini açıklamaya yönelik teoriler incelenecektir. Daha sonra cironun taşınması gereken şekli nitelikler, cironun sıhhati ve cirantanın sahip olduğu yetkilere de işaret etmesi nedeniyle kanundan hareketle ciro şerhine eklenebileceği sonucuna ulaştığımız kayıtlar ele alınacaktır. Kambiyo senetlerinde cironun belirli bir süre ile sınırlı olarak sonuç doğuracağı düzenlendiğinden bu sürenin sınırı açıklanacak sonrasında ciro ile devirde devreden ve devralan tarafta yer alan kişilere ilişkin özellik arz eden kurallar açıklanacaktır.

Daha sonra yapılış amacına göre ciro türleri incelenecektir. Temlik cirosu devrin aşamaları, cironun fonksiyonları incelendikten sonra cironun bir sonucu olan emre yazılı kıymetli evrakta def'i sistemi, senet türlerinin farklılıkları da göz önünde tutularak bütüncül şekilde ele alınacak ve ciro ile devrin alacağın temlik ile karşılaştırması yapılacaktır.

Cironun senetteki hakkın ileri sürülmesi için yetkilendirme amacıyla da yapılması nedeniyle tahsil cirosu incelenecek, diğer emre yazılı kıymetli evrak açısından mümkün olup olmadığına da değinilecektir. Yine cironun yapılış amacındaki değişikliğin def'iler üzerindeki etkisi açıklanacaktır.

Kıymetli evrak üzerinde rehin hakkı kurmak için yapılan rehin cirosu da rehin hakkının niteliği gereği temlik cirosundan farklılaşmaktadır. Rehin cirosu ile devralanın sahip olacağı yetkiler farklı ihtimaller dikkate alınarak değerlendirilecek ve def'i sistemi tekrara düşmemek adına temlik cirosundaki sistemden farklılaştığı hususlarla sınırlı olarak açıklanacaktır.

Son olarak kanunda düzenlenmeyen ve doktrinde nama yazılı pay senetleri bağlamında tartışılan intifa cirosu incelenecektir.

Çalışmamızda ele aldığımız ciroya ilişkin hükümlerin neredeyse tamamı İsviçre'den iktibas edilmiştir. Bununla birlikte poliçe, bono ve çek hükümleri Cenevre Yeknesak Poliçe ve Cenevre Yeknesak Çek Kanunu'ndan alındığından bu hükümler dolayısıyla ciroya ilişkin madde metinleri İsviçre ve Almanya'da aynıdır. Diğer kıymetli evrakın cirosunda da birebir aynı içerikte olmasa da ortak hükümler bulunmaktadır. Bu nedenle İsviçre ve Alman doktrininde ileri sürülen görüşler, bu ülkelerde verilen kararlar da çalışmamızda incelenmiştir.

Çalışmamızda ciro kapsayıcı ve genel bir bakış açısıyla ele alınmak istendiğinden kambiyo senetleri, makbuz senedi, varant ve emre yazılı konişmentonun cirosu doktrindeki görüşler ve yargı kararları kapsamında incelenmiştir. Emre yazılı havaleler, poliçe ve emre yazılı ödeme vaatleri de bono hükmünde olduğundan bu senetlerin cirosu ayrıca incelenmemiştir. İlmuhaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanacağından bu senetlerin cirosu da ayrıca incelenmemiştir.

Ciro tahsil cirosunun yanında senedin devri veya senet üzerinde sınırlı aynı hak kurmak amacıyla da yapılabilmektedir. Kıymetli evrakın hak unsuru ön planda olsa da eşya hukuku anlamında bir şey sayılması nedeniyle konumuzun eşya hukuku ile bağlantısı bulunmaktadır. Örneğin bu anlamda sınırlı aynı hak tesisi ve rehin hakkının iyiniyetli olarak kazanılması gibi konular incelenmişse de nama yazılı pay senetlerinde rehin hakkının kapsamı ile ilgili aslında ciroya has olmayan ve doğrudan rehin hakkını ilgilendiren tartışmalar daha geniş bir çalışmanın konusunu oluşturacak nitelikte olduklarından kapsam dışı bırakılmıştır. Aynı şekilde nama yazılı pay senetlerinde bağlam, devir işlemine etkisiyle sınırlı olarak incelenmiş ve mümkün olduğu kadar bağlam konusunun kendisiyle ilgili tartışmalara girilmemiştir. Anonim ortaklıkların ve halka açık anonim ortaklıklarda payın devrinin resmi izne bağlanmış olduğu haller de ayrıca incelenmemiştir. Özetle kıymetli evrak ile farklı alanların kesiştiği bir alanda yer alan konumuz mümkün olduğu kadar ciro ile sınırlı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK CİRO

§1.CİRONUN TANIMI, TARİHÇESİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ

I. Cironun Tanımı

Ciro kelimesinin kökeni İtalyanca “devretmek” anlamına gelen “*girare*” kelimesinden türemiş olan “giro” dan gelmektedir¹. Terim Fransızca, İngilizce ve Almanca gibi diğer bazı dillerce iktibas edilirken İtalyanca “indossamento-sırtlamak, arkalamak” kelimesi esas alınmıştır². Dolayısıyla terim oluşturulurken cironun senedin kural olarak arka yüzünde yer alması³ ve kıymetli evrakın bir devir şekli olmasından hareket edildiğini söylemek mümkündür.

Ciro, kıymetli evrak hukuku açısından önemli bir devir işlemi olmakla birlikte TTK’da ve mehaz kanunda doğrudan tanımlanmamıştır. Doktrinde cironun çeşitli özellik ve hukuki nitelikleri ön plana çıkartılarak yapılan farklı tanımlar bulunmaktadır. Yapılan tüm tanımların zikredilmesi konuyu gereksiz uzatacağından

¹ Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 22. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2018, s. 102; Hayri Domanıç, **TTK. Şerhi IV (TTK. m.557-772) Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul, Eskin Matbaası, 1990, s. 124; Gönen Eriş, **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak Polİçe Bono Çek- Makbuz Senedi-Varant**, 2. Bs., Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 320.

² Ciro terimi Alman Hukuku’nda ‘Indossament’, Fransız Hukuku’nda ‘endossement’, İngiliz Hukuku’nda ‘indorsement’ şeklinde ifade edilmektedir. ‘Indossament’ kelimesinin ‘Indossamento’ kelimesinden türediğı hususunda bkz. Öztan, **a.g.e.**, s. 102; Adolf Baumbach/Wolfgang Hefermehl/Matthias Casper, **Wechselgesetz, Scheckgesetz, Recht der kartengestützten Zahlungen mit neben Gesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht**, 23. Aufl., München, C.H. Beck’sche Verlagsbuchhandlung, 2008, WG Art. 11 Rn. 1; Almanca ‘indossieren, Indossament’ kelimelerinin kökeni hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Alfred Schirmer, **Wörterbuch der deutschen Kaufmannssprache auf Geschäftlichen Grundlagen mit einer systematischen Einleitung**, Strassburg, Verlag von Karl J. TRÜBNER, 1911, s. 87.; Kelimenin latince kökünün “dorsum”dan geldiğı yönünde Bkz. Peter Jäggi/Jean Nicolas Druey/Christopf von Greyerz, **Wertpapierrecht: unter besonderer Berücksichtigung von Wechsel und Check**, Basel, Helbing & Lichtenhahn Verlag, 1985, § 27 II. 1, s. 178; Eriş, **a.g.e.**, s. 320.

³ Theo Guhl/Alfred Koller/Anton K. Schnyder/Jean Nicolas Druey, **Das Schweizerische Obligationenrecht**, 9. Aufl., Zürich, 2000, § 85 N. 36; W. S. Holdsworth, **Origins and Early History of Negotiable Instruments II**, 31 L. Q. Rev. 173-186 (1915), s. 181 vd.

ayrıntıda önemsiz kelime farklılıkları içeren tanımlar ayrıca paylaşılmayacaktır. Bu nedenle ilgili tanımları farklı gruplar halinde tasnifleyerek özetlemeye çalışacağız.

Ciroya ilişkin yapılan tanımlarda tespit ettiğimiz ilk husus, yapılan tanımlarda kambiyo senetlerinin cirosuna ilişkin ögelere, ifadelere rastlanılmasıdır. Ciro hükümleri büyük ölçüde TTK’da poliçe hükümleri altında düzenlenmiştir. Buna paralel olarak genelde doktrinde ciro ayrıntılı olarak kambiyo senetlerinin devri başlığı altında incelenmiştir. Bu nedenle yapılan tanımlar da bir şekilde kambiyo senetlerinin cirosuna ilişkin ögeleri barındırmaktadır.

Doktrinde genel kabul görmüş, kambiyo senetlerinde ciroyu ifade eden bir tanıma göre ciro; hamilin, kambiyo senedinden doğan hakları bir diğer kimseye devretmek, rehnemek ya da bu hakların tahsilini sağlamak amaçlarına yönelik iradesini, senet üzerinde yazı ile tespit ve imzasıyla teyit ettiği sarih veya zımni irade beyanıdır⁴. Tanım cironun yapılış amaçlarını içermesi ve cironun senet üzerinde yer alan bir irade beyanı olması, imza ile yazılı olarak gerçekleşmesi gibi temel unsurlarına yer vermesi açısından kapsayıcı niteliktedir. Kanaatimizce belli tür kıymetli evraka ilişkin özellikleri işaret eden ifadelerin cironun tanımında yer almaması gerekmektedir. Bu nedenle mezkur tanımda ‘kambiyo senedinden doğan haklar’ ifadesi yerine ciro işleminin genel olarak senette mündemiç hakka yönelik olduğunun söylenmesi daha yerinde olurdu. Ayrıca kambiyo senedinden doğan haklar ifadesi de yanlış anlaşılmaya müsait bir ifadedir. Senetten doğan hak ile kastedilen senet dolayısıyla sahip olunan, senet içeriğindeki haktır (*das Recht aus dem Wechsel*). Kambiyo senetleri ihdas edici kıymetli evrak grubundadır ve senedin düzenlenmesiyle bir alacak hakkı doğmaktadır. Bu anlamda “Senetten doğan haklar” ifadesi ihdas edici özellikle irtibatlandırmaya müsait bir ifadedir.

⁴ Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku III**, Ticari Senetler, 4. Bs., Ankara, Sevinç Matbaası, 1970, s. 133; Öztan, **a.g.e.**, 101; Fahiman Tekil, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bs., İstanbul, Tekil Yayıncılık, 1994, s. 129; Hasan Pulaşlı, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 6.Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, § 14 Kn. 3. Yazar emre yazılı senetten doğan hakların devredildiğini belirtmiştir.; Murat Alışkan, **Kambiyo Senetlerinde Temlikirosu**, İstanbul, Yayılım Yayıncılık, 1998, s. 77.

Poliçenin cirosunu ifade eden ve Alman doktrininde yapılan bir diğer tanıma göre ciro; senet alacaklısı cirantanın poliçe bedelinin kendisine değil, ciro edilene ödenmesini zorunlu kıldığı devir beyanıdır⁵.

Ciroyu eserinin ilgili kısımlarında farklı şekilde tanımlayan yazarlar da bulunmaktadır. *Domaniç* eserinin farklı bölümlerinde farklı ciro tanımları yapmış, açıkça ifade etmese de tanımların yer aldığı başlıklardan anlaşıldığı kadarıyla poliçenin cirosu ile genel nitelikte ciroyu birbirinden ayırmıştır. Poliçenin devri konusu incelenirken ciro; biri, lehine ciro yapılan şahsa senet bedelini kendi ya da cirantası nam ve hesabına tahsile verilen yetkiyi, diğeri ise senet borçlusunun bu bedeli ödemesine yönelik olan yetkiyi ifade etmek üzere, çifte yetki ve borç bahşeden, sarih veya zımni irade beyanı olarak tarif edilmiştir⁶. Ancak ciro işleminin genel hükmü niteliğinde olduğu ifade edilen eTK 560 ve 561. (TK 648-649) hükümlerinin incelendiği kısımda yapılan tanıma göre ciro; başta kambiyo senetleri olmak üzere bazı tür kıymetli evrakın mülkiyetinin devri, rehni ve temsilciler vasıtasıyla tahsilinin sağlanması amacıyla senet veya senedin uzantısı sayılan alonj üzerinde yapılan yazılı işlemdir⁷. Belirtmek gerekir ki tanım kambiyo senetlerinde ciroyu esas almak yerine diğer kıymetli evrakın devir şekli olduğunu vurgulayan ve cironun unsurlarını içermesi açısından kapsayıcı bir yaklaşım sergilemektedir. Yazar mezkur hükümleri incelerken bu hükümlerin genel hüküm niteliğinde rol üstlenmelerine rağmen yalnızca devir cirosunu konu almasını eleştirmektedir. Devamla cironun TTK m.648'de ifade edildiği gibi poliçenin cirosuna ilişkin hükümler uyarınca yapılmadığı, çeşitli senetlerde usul farklılıklarının gündeme gelebileceği belirtilmektedir⁸. Yazarın genel hükümlere yönelik yaptığı bu

⁵ Eugen Ulmer, **Das Recht der Wertpapiere**, Kohlhammer Verlag, Stuttgart- Berlin, 1938, s. 211; Peter Bülow, **Wechselgesetz Scheckgesetz mit AGB- Sparkassen, AGB-Banken, AGB-Postbank und Scheckbedingungen Kommentar**, 5. Aufl., München, Verlag C.H. Beck, 2013, § 11 Rn 2; Bernhard Rehfeldt/Wolfgang Zöllner, **Wertpapierrecht**, 10. Aufl., C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1972, s. 67.

⁶ Domaniç, **a.g.e.**, s. 125; Yazar rehin cirosunu konu alan makalesinde ciroya ilişkin yapıya tanıma cironun hamile senet bedelini tahsil ve senet borçlusuna da bedeli ödeme yükümü yüklediğini de eklemiştir. Hayri Domaniç, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu", Ord. **Prof. Dr. Ernst HIRSCH'e Armağan**, Ankara, Ajans Türk Matbaası, 1964, s. 519- 541 (Anılış: Rehin Cirosu), s. 519.

⁷ Domaniç, **Şerh IV**, s. 28.

⁸ Domaniç, **Şerh IV**, s. 30-31.

eleştirilerini, ciroyu sadece belli tür kıymetli evrak açısından ele alan ya da belli bir işlevini ön planda tutan tanımlar açısından da tekrarlamak mümkündür.

Doktrinde yapılan bir diğer tanıma⁹ göre ise ciro; emre yazılı senetlerde senette mündemiç olan hakkın devrine yönelik, kanun tarafından özel olarak düzenlenmiş yazılı ve soyut bir irade beyanıdır. Tanım ciro işleminin genel çerçevesini çizmek ve ciro yoluyla devredilen senetler açısından farklı durumları da ifade edecek şekilde kanunda özel olarak düzenlendiği hususuna yer vermesi açısından başarılıdır. Ancak cironun sadece temlik fonksiyonunu esas alması açısından yukarıda belirtilen eleştiriler bu tanım için de geçerlidir.

Ciro işlemi senetler açısından farklılık arz eden hususlara değinilmeksizin ortak hükümlerden hareketle kapsayıcı şekilde tanımlanmalıdır. Bu nedenle bizim benimsediğimiz tanıma göre ciro; kanun tarafından sonuçları özel olarak düzenlenen, emre yazılı senetlerde senette mündemiç olan hakkı devretmeye, üzerinde sınırlı aynı hak tesisine ya da tahsiline yönelik, senet veya alonj üzerinde imza ile açıklanan soyut, yazılı bir irade beyanıdır¹⁰.

II. Kanun Koyucu Tarafından Cironun Farklı Anlamlarda Kullanılması

Ciro kelimesi kanun koyucu tarafından farklı şekillerde kullanılmış, bu kullanımlar doktrinde ileri sürülen fikirlerde de kendini göstermiştir¹¹. İsviçre doktrininde TTK m. 649'un karşılığı karşılığı İsvBK m. 969 yorumlanırken cironun farklı anlamları olduğu ifade edilmiştir. Biz de bu kapsamda cironun farklı anlamda

⁹ Arthur Meier-Hayoz/Hans Caspar von der Crone, **Wertpapierrecht**, 2.Aufl., Bern, Stampfi Verlag AG, 2000, § 2 N 227; Türk Hukuku'nda Reha Poroy, Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 22. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 190; Tanımda yer alan soyut ifadesi *Poroy/Tekinalp* tarafından yapılan tanımda yer almakla birlikte *Meier-Hayoz/von der Crone* tarafından yapılan tanımda soyut ifadesi yer almamaktadır. Ancak *Poroy/Tekinalp* tarafından eserin birinci baskısında paylaştığı görüşü ikinci basısında değiştirdiği ifade edilmektedir. İlgili ifade için bkz. **a.y.** d.pn. 95.

¹⁰ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 2 N 227; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 190. Yazarların tanımında farklı olarak rehin ve tahsil amacına değinilmemiştir.

¹¹ İsviçre doktrininde cironun anlamlarına ilişkin bilgi için Bkz. Jäggi, **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch**, B.V: Das Obligationenrecht, Teil 7a: Die Wertpapiere, Art.,965-989 1145-1155, Zürich, Schulthess&CO AG, 1959, Art. 968,969 Rn. 6-9

kullanımlarını inceleyecek sonrasında bu kullanımın pay senetlerinin cirosuna ilişkin tartışmalarda nasıl ortaya çıktığına değineceğiz.

Cironun ilk anlamı¹² iyiniyetli iktisap ve def'iler üzerindeki sınırlandırıcı etkiyi de kapsayan, emre yazılı senede karakterini veren tasarruf işlemidir. Cironun en yaygın şekilde kullanımı da bu anlamdadır¹³. Yani kanunun özel sonuçlar bağladığı emre yazılı kıymetli evrakın devri işlemi cirodur. İsviçre doktrininde bunun hukuki ve teknik anlamda (*ein (juristisch-) technisches Indossament*) ciro olduğu kabul edilmektedir¹⁴. Bu anlama bağlı olarak senedin zilyetliğinin devredilmesi de bu hukuki işlemin bir unsuru kabul edildiğinden cirodan bahsedildiği vakit ciro ve zilyetliğin devrinin birlikte anlaşılması gerektiği belirtilmiştir¹⁵. Ancak anlam kargaşası yaratmamak adına senedin ciro edilmesi ile ciro yoluyla devredilmesini ayırarak senedin ciro edilmesinden sadece ciro şerhinin senet üzerine işlenmesini anlamak daha isabetlidir. Senedin ciro yoluyla devredilmesi, öncelikli olarak cironun ilk anlamına işaret etse de sonraki paragrafta açıklayacağımız ikinci anlamda da kullanılabilir. Belirtmek gerekir ki “nama yazılı senedin ciro yoluyla devri caiz değildir.” içeriğindeki ifadelerden nama yazılı senetlerde def'ileri sınırlandıran, TTK m.686 anlamında iyiniyetli iktisabı hedefleyen bir devre yönelik hukuki işlem yani teknik anlamda ciro yapılmasının mümkün olmadığıdır¹⁶.

Ciroyla ilgili yukarıda verilen tanımlarda genel olarak cironun şekil şartlarına, unsurlarına değinilmiş ve temel olarak cironun senedin arka yüzünde yer

¹² Cironun ilk anlamıyla kullanımına ilişkin; nama yazılı çekin üzerine yazılan devir beyanının kıymetli evrak hukukunda özel sonuçlar doğuran “ciro” olarak nitelendirilemeyeceği, nama yazılı çeklerin alacağın temliki dışında iradi olarak ciro ve zilyetliğin devri yoluyla devredilemeyeceği yönünde Bkz. Abuzer Kendigelen, **Çek Hukuku**, 4.Bs, İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2007, s. 158-160; *Sirmen* ise şeklin teknik olmayan anlamda ciroyu kastederek nama yazılı senetlerin ciro şerhiyle rehnedilmelerinin mümkün olduğunu belirtmektedir. A. Lale Sirmen, **Alacak Rehni**, Ankara, BTHAE, 1990, s. 68.

¹³ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 6.

¹⁴ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 14; R. Pestalozzi-Henggeler, **Die Namenaktie Und Ihre Vinkulierung**, Aarau, Verlag H. R. Saurländer, 1948, s. 28; Hasan Pulaşlı, **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri**, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 1992 (Anılış: Pay Senetleri), s. 17.

¹⁵ Halil Arslanlı, **Ticari Senetler Dersleri**, 3. Bs., Ankara, Üniversite Kitabevi, 1954, s. 104.

¹⁶ *Brunner*'in benzer içerikte bir ifadesine atıf yaparak örnek veren Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 6

alan devir beyanı olduğu belirtilmişti. Cironun ikinci anlamı aslında sadece bu şekli içeriğe, yazıya ilişkin olduğu ifade edilmektedir¹⁷. Cironun şekli unsurlarını taşıyan devir beyanı kastedilmekle birlikte bu devir beyanı neticesinde ortaya çıkan etkiler cironun ilk anlamındaki hukuki işlemin sonuçlarıyla aynı değildir. İsvBK m.968, 969 (TTK m.648, m.649) anlamında ciro bu ikinci anlamda kullanılmıştır¹⁸. İsviçre doktrininde bu anlamda cironun, teknik olmayan ciro “*untechnisches Indossament*” olduğu belirtilmektedir¹⁹. TTK m.648, m.649’un karşılığı İsvBK m.968, 969’da bu ikinci anlamda cironun kıymetli evraka ilişkin genel bir düzenleme olarak öngörülmesi eleştirilmektedir²⁰. Hamiline yazılı bir senette cironun devir şekli olması anlamsız olduğu gibi nama yazılı senette cironun kıymetli evrakın doğası gereği özel bir temlik beyanına eş tutulacağından bu şekilde bir düzenlemenin gereksiz olduğu da ifade edilmektedir²¹.

Türk ve İsviçre doktrininde nama yazılı pay senetlerinde ciro bazı yazarlar tarafından *teknik ciro* ve *basit ciro* terimleriyle konuyu incelenmiştir. Özellikle nama yazılı hisse senetleri ve nama yazılı senetlerin tarihçesine ilişkin bilgiler basit cironun da tarihçesine işaret etmesi açısından dikkate değerdir. Buna göre eski İsvBK sadece hamiline ve emre yazılı senetleri kıymetli evrak olarak kabul etmekteydi. Yürürlükte olan İsvBK’da eski İsvBK’nın etkisi görülmektedir. Eski İsvBK’da da nama yazılı pay senetlerinin ciro yoluyla devredileceği öngörülmüştü. Ancak o dönemde cironun “*basit ciro*” olarak anlaşılmasına imkan yoktu. Zira bu terim o dönemde kanuna yabancıydı. Eski İsvBK’da nama yazılı hisse senedinin kanunen emre yazılı senet olduğuna dair bir şüphe olmadığı gibi yeni kanun

¹⁷ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 14, 16; Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 29; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 17.

¹⁸ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 15; Pestalozzi-Henggeler, **a.g.e.**, s. 29. Yazar ayrıca nama yazılı pay senetlerinin devrinin düzenlendiği İsvBK m. 684’te geçen ciro ifadesinin tek başına senedin emre yazılı olma niteliğiyle ilgili belirleyici bir kanıt olmayacağını, bu maddenin bir an için İsvBK m. 968 ve m. 969’un basit tekrarıdan ibaret olma ihtimalinin de söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Sonrasında senedin neden emre yazılı nitelikte olduğunu hükmün tarihçesi ile açıklamıştır.; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 17.

¹⁹ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 14, 16.

²⁰ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 16.

²¹ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968, 969 Rn. 16;

değişikliği ile ilgili materyallerde bu yönde bir değişikliğe işaret eden kanıt bulunmamaktadır²².

Buna benzer şekilde nama yazılı senet üzerinde yer alan devir beyanının da TTK m. 560 anlamında ciro olduğunu ve fakat bunun emre yazılı senetlerde cironun doğurduğu sonuçları doğuramayacağını kabul edenler, böylece teknik anlamda olmayan-basit ciroyu tarif edenler de bulunmaktadır²³.

Bununla birlikte doktrinde TTK m. 649'da (ETK m. 561) geçen "*Devredilebilen bütün kıymetli evrakın, ... ciro edilmesi ve zilyetliğin geçirilmesiyle cirantanın hakları ciro edilene devrolunur.*" şeklindeki ifadelerin farklı yorumlandığı bir görüş de bulunmaktadır. Bu görüşe göre hüküm, sadece emre yazılı senetlerin devir şekli olan ciroyu düzenlemektedir. Zira bu hüküm kıymetli evrakın devir şekillerini düzenleyen ETK m. 559'dan sonra gelmektedir. "*... senedin içeriğinden ve niteliğinden aksi anlaşılmadıkça...*" ifadesi de bu fikri desteklemektedir²⁴.

Bu şekilde bir düzenleme ciro ile devredileceği öngörülen farklı kıymetli evrak türlerinin kanunen emre yazılı kıymetli evrak olup olmadıkları ve teknik anlamda cironun hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı yönünde tartışmaların doğmasına yol açmıştır. Türk doktrininde bu şekilde bir tartışma pay senetlerinin cirosu ile ilgili olarak yapılmış ve pay senetlerinin teknik anlamda ciro yoluyla devredilip devredilemeyeceği hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Biz de doktrinde ileri sürülen görüşleri ileride ayrı bir başlık altında inceleyeceğiz²⁵.

III. Cironun Ortaya Çıkışı ve Tarih İçindeki Gelişimi

Emre yazılı senette bir devir usulü olan cironun ortaya çıkması ve gelişimi poliçeye bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Poliçenin tarihiyle ilgili farklı iddialar bulunmakta ise de genel olarak ilkel

²² Pestalozzi-Henggeler, **a.g.e.**, s. 29; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 17-18;

²³ Öztan, **a.g.e.**, s. 41; Ayrıntılı bilgi için Bkz. Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 1997 (Anılış: **Kıymetli Evrak 1997**), s. 200; Alışkan, **a.g.e.**, s. 84.

²⁴ Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, 4. Bs., İstanbul, Yasa Yayıncılık, 1989, s. 363

²⁵ Bkz. § 5 V

halinin 12. Yüzyılda Kuzey İtalya ticaret şehirleri tarafından kullanıldığı kabul edilmektedir²⁶. Bu zamanlarda Avrupa’da bağımsız şehir devletleri arasındaki ticaret gelişmişti. Ancak ticaret için yolculuğa çıkan tacirler açısından paranın yolculuğa çıkması seyahat güvenliği bulunmadığından²⁷ hırsızlık gibi çeşitli riskleri içeriyordu²⁸. Tedavülde genelde gümüş para kullanılmakta ve bu paraların yolculuğa çıkartılması hem ağırlıkları hem de yoldaki tehlikeler göz önünde bulundurulduğunda masraflı olmaktadır²⁹. Ayrıca farklı şehirlerde farklı para birimleri kullanılmaktaydı. Bu yüzden bu paraların değiştirilmesi de gerekliydi³⁰.

Bu ihtiyaçlara binaen “*Campsor*” denilen döviz tacirleri tarafından uzak pazarlara, genellikle fuarlara giden tacirlere yanlarında götürmeleri için kambiyo mektubu verilmeye başlandı. Başka bir şehirde ödeme yapmak isteyen tacir, borçlanılan miktarı *Campsor*’a kendi memleketinin para birimiyle öder ve *Campsor* da bu mektupta ödeme yerinde o memleketin parasıyla ödemeyi taahhüt ederdi³¹. Bu mektup bononun (kendi üzerine poliçe) temel şeklini teşkil etmektedir³².

²⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, Einl. N 1; Meier-Hayoz/von Der Crone, **a.g.e.**, § 16 Rn 1; Naci Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 5. Bs., Ankara, Gazi Büro Kitabevi, 1999, s. 79; Poliçenin tarihiyle ilgili farklı iddialar için bkz. Vasfi Raşid Seviğ, **Ticaret Kanunu Şerhi**, Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş., İstanbul, 1935, s. 417-420 ve 428 vd.; Her ne kadar İsviçre ve Alman kıymetli evrak literatüründe poliçenin tarihi İtalyan şehir devletleri arasında kullanılan kambiyo mektuplarına dayandırılrsa da aynı fonksiyonla kullanılan *suffece* ve havalelerin Arap toplulukları arasında çok daha önceden kullanıldığı ve poliçenin kökeninin buradan geldiğine ilişkin iddiaların ileri sürüldüğünü de belirtelim. W. S. Holdsworth, **Origins and Early History of Negotiable Instruments II**, 31 L. Q. Rev. 173-186 (1915), s. 174 ve orada dpn. 2. Yazar bu iddiaya karşılık poliçeye çok benzeyen senetlerin İtalya’da sekizinci yüzyılda ortaya çıktığını iddia etmektedir. Arapların özellikle II. Frederic döneminde Batı ticaretini etkilediği kabul edilmektedir. Sadece Arapça’dan iktisap edilen terimler bu hususta delil gösterilmektedir. Ancak yazar Arap poliçesinin İtalyanların 13. yy daki poliçesinin devir kabiliyetinden çok uzak olduğunu, bu poliçenin de ciro ile devredildiğini ancak bunun modern poliçenin devir kabiliyetine ulaşmasından birkaç yüzyıl sonra gerçekleştiğini ifade etmektedir.; Arap toplumunda poliçe için *suffece* terimi kullanılmıştır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Cengiz Kallek, “Suffece”, C. 38, **DİA**, İstanbul, 2010, s. 19-21.

²⁷ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 139.

²⁸ Ulrich Meyer-Cording/Tim Drygala, **Wertpapierrecht**, 3. Aufl., Neuwied, Hermann Luchterland Verlag, 1995, s. 34.

²⁹ Ergun Tuna/Diğdem Göç Gürbüz, **Ticaret Hukuku Prensipleri Kıymetli Evrak**, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları No: 493/726, İstanbul, 2013, s. 76; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 139.

³⁰ Jäggi/Druey/von Greyerz, § 22 I. 1, s. 129 vd.

³¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, Einl. Rn. 1; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 34. Yazar aynı ilişkiyi Floransa-Venedik arasında yapılan ticaret üzerinden tarif etmektedir.; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 80. Yazar aynı ilişkiyi tarif ederken Campsor yerine bankeri kullanmıştır.; A. Lerzan Yılmaz, **Kambiyo Senetlerinde (Çek- Bono- Poliçe’de) Def’iler**, 2. Bs., İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017, s. 60 vd.

³² Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 76;

14. ve 15. yüzyılda dövizci (*Campsor*), ödemeyi ödeme yerinde kendisi gerçekleştirmek yerine kendisine ödeme yapan tacire elden bir belge vererek belge içeriğinde toplam tutarı, belgenin teslimi halinde kendi hesabına ödenmesini iş ilişkisi içerisinde bulunduğu bir arkadaşına havale etmeye başlamış ve bu şekilde poliçe doğmuştur³³.

Bahsedilen mektuplar daha sonra ödeme yerinin *Campsor*'u tarafından oranın para biriminde bozdurulurlardı. Böylece sistem iki amacı gerçekleştirirdi: Tacirin memleket para birimi ile ilgili yer parası takas edilirdi ki bu yüzden birçok yabancı dilde poliçe terimi bu takası işaret etmektedir³⁴. Ayrıca coğrafi mesafeler nakit para yola çıkartılmadan kat edilir ve tacir meydana gelebilecek risklerden korunmuş olurdu³⁵. Bu aşamada senette sadece alacaklı belirtilmekte ve “veya vekiline” kaydı eklenmekteydi. Dolayısıyla ödeme sadece alacaklı veya vekiline yapılmaktaydı³⁶.

16. yüzyılın ortalarına doğru poliçede sadece belirli bir kişinin lehtar olarak gösterilmesi yaygınlık kazanmıştır. Daha sonra poliçenin ismen belirli bir kişiden bir başkasına devrini sağlayacak şekilde senede emre kaydı eklenmiştir³⁷. Senetle ilgili beyanların senedin arkasına yazılması bir teamül haline geldiğinden³⁸ bu kaydın senedin arka yüzüne eklenmesi ile de ciro ortaya çıkmıştır.³⁹ Böylece senedin tedavülünün kolaylaştırılması yolunda ilk adım atılmıştır. Poliçe bu zamana kadar belli bir ödemenin icrası için kullanılırken artık bir dizi ödeme borcunun ifasında kullanılmaya başlanmıştır⁴⁰.

17. yüzyılın sonlarında poliçenin tam anlamıyla bir tedavül senedi olmasında def'ilerin sınırlandırılmasına ilişkin temel kuralların oluşturulması belirleyici olmuştur. Ciro edilen, kendisine karşı kendisinden önce aynı konumda bulunanlara karşı ileri sürülebilecek ve poliçe düzenlenmesinin temelinde yer alan hukuki

³³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, Einl. Rn. 1; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 61; Holdsworth, **a.g.e.**, s. 173. Bu şekilde havale ilişkisini içeren ilkel poliçenin elimizdeki en eski örneğinin 1339 tarihli olduğu ve 1332 tarihli Floransa Loca Tüzüğü Calimala'da bu poliçelerden bahsedildiği belirtilmektedir.

³⁴ Eugen Ulmer, **Das Recht der Wertpapiere**, Stuttgart- Berlin, Kohlhammer Verlag, 1938, s. 163

³⁵ Jäggi/Druey/von Greyerz, § 22 I. 1, s. 130.

³⁶ Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 76; Alışkan, **a.g.e.**, s. 54.

³⁷ Hans Brox, **Handels und Wertpapierrecht**, 13. Aufl., München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1998, § 30 Rn. 498; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 77.

³⁸ Alışkan, **a.g.e.**, s. 54.

³⁹ Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 77 Yazar bu şekilde cironun Fransa'da ortaya çıktığını belirtmiştir.; Cironun 16. yüzyılda Cenovalı tacirler tarafından kullanıldığı hususunda Bkz. Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 80.

⁴⁰ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 16 Rn. 4; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 77.

ilişkilerden doğan def'ilerin ileri sürülemediği kendi başına bağımsız bir alacaklı konumuna ulaşmıştır⁴¹.

Örf ve adet ile gelişen kambiyo hukuku, genel olarak 17. ve 18. Yüzyılda kodifiye edilmeye başlanmıştır. Almanya'da kambiyo hukuku ayrıntılı olarak ilk defa 1794 senesinde Prusya'da ve 1673 yılında Fransa'da *L'Ordonnance sur le Commerce de Terre* ile düzenlenmiştir. 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunu (*Code de Commerce*) kambiyo senedi hükümleri çevrilerek 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret-i Berriye'ye eklenmiştir⁴². Böylece ciro Türk Hukuku'nda ilk defa 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret-i Berriye'de kambiyo senedi hükümleri ile birlikte düzenlenmiştir.

13.05.1930 tarihinde Cenevre'de Uluslararası Poliçe Konferansı düzenlenmiş ve 07.06.1930 tarihinde üç adet konvansiyon akdedilmiştir. Türkiye de bu anlaşmalardan ilk ikisini imzalamış olmakla birlikte "Cenevre Yeknesak (Tek Tip) Poliçe Kanunu" sistemini tam olarak İsviçre'den aldığı 1957 tarihli Ticaret Kanunu hükümleri ile kabul etmiştir. 13.01.2011 kabul tarihli, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu aynı sistemi sürdürmektedir.

IV. **Ciro ile Devrin Hukuki Niteliği**

Ciro emre yazılı senede karakterini veren bir devir şeklidir. Kanunun kendisine bağladığı sonuçlar, senede ve içerdiği hakka sağladığı tedavül kolaylığı göz önünde bulundurulduğunda ciro ile gerçekleşen devrin hukuki niteliğinin dogmatik açıdan açıklanması önem arz etmektedir. Bu bağlamda doktrinde ciro ile ilgili *havale*, *öneri*, *koşul* ve *temlik* dört farklı teori ileri sürülmüştür.

A. **Havale Teorisi (Anweisung Theorie)**

Havale teorisi⁴³, ciro işlemini poliçede düzenleyenden sonra lehtar tarafından yapılan ikinci bir havale olarak açıklamaktadır⁴⁴. Bu ikinci havale ile lehtar,

⁴¹ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 1 6 Rn. 4; Seviğ, **a.g.e.**, s. 436; Alışkan, **a.g.e.**, s. 55 dpn. 135.

⁴² Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 141; Kinacıoğlu, **a.g.e.**, s. 80-81; ayrıntılı bilgi için bkz. Alışkan, **a.g.e.**, s. 56 vd.

⁴³ Türk doktrininde bu görüşü benimseyenler için Bkz. Arslanlı, **a.g.e.**, s. 21; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 102; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 211 ve s. 554; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 133; Domaniç, **Şerh IV**, s. 125; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 Kn. 5; Ali Bozer/Celal Göle, **Kıymetli**

muhabata poliçe bedelini ciro edilene ödeme yetkisini verirken diğer yandan ciro edilene de poliçe bedelini talep ve tahsile yetkili kılmaktadır⁴⁵. Bu şekilde her ciroda havale işlemi tekrar gerçekleşmektedir⁴⁶. Nasıl ki düzenleyen, muhabatın havaleye uygun şekilde ödeme yapacağını garanti etmekte ise lehtar da yaptığı bu ikinci havale ile kendisinden sonra gelen cirantaya karşı bir garanti yükümlülüğü altına girmektedir⁴⁷. Diğer yandan ciro edilen cirantanın poliçe alacağını devralmamakta, alacak hakkı onun nezdinde aslen doğmaktadır. Ciro ile devralan cirantanın halefi değil, cirantanın lehine gerçekleştirdiği havale nedeniyle yeni bir havale alacaklısıdır⁴⁸. Hakkın aslen iktisap edilmesi ise cirantaya karşı ileri sürülebilen def'ilerin ciro edilene karşı ileri sürülememesini sonuçlamaktadır⁴⁹. Ciranta yaptığı ciroyla bir hakkı devretmediği için alacaklı konumunu ciroya rağmen korumakta ise de senet elinde bulunmadığından senetten doğan hakkı ileri sürememektedir. Alacak senedi tekrar elinde bulundurma geciktirici şartına bağlıdır. Cirantanın muhabatın senet bedelini ödememesi üzerine dönüş yolunda poliçeyi ödemesi ile geciktirici şart gerçekleşir ve ciranta eski başvuru haklarına kavuşur⁵⁰.

Evrak Hukuku, 6. Bs., BTHAE, Ankara, Sözkese Matbaacılık, 2016, s. 94; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 165; Mehmet Bahtiyar, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 16. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2018, s. 74; Mertol Can, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bs., Ankara, İmaj Yayınevi, 2012, s. 82; Hulusi Gürbüz, **Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar**, İstanbul, 1985, s. 290; Özge Ayan, Özge Ayan, "Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciroyu", **LHD**, S. 77, 2009, s. 1461. Arslanlı, Pulaşlı, Bozer/Göle, Kendigelen ve Bahtiyar havale ilişkisine işaret eder şekilde "çifte salahiyet-yetkilendirme", *Karayalçın* "mevsuf (nitelikli) havale" ve Öztan "ikinci bir havale" deyimlerini kullanmaktadırlar.; İsviçre doktrininde Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, Art. 1005 Rn. 1.

⁴⁴ Alfred Hueck/Claus Wilhelm Canaris, **Recht der Wertpapiere**, 12. Aufl., München, Verlag Franz Vahlen, 1986, s. 84; Wolfgang Zöllner, **Wertpapierrecht**, 14. Aufl., München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1987, s. 84; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 102; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 191; Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Abuzer Kendigelen/Arslan Kaya, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 7. Bs., İstanbul, 12 Levha Yayıncılık, 2013, Kn. 554; Nalan Tüzel, **Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciroyu**, Bursa, Alp Yayınları, 2005, s. 29; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 28.

⁴⁵ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 84; Zöllner, **a.g.e.**, s. 87; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 138, Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, s. Kn. 554; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 191; Alışkan, **a.g.e.**, s. 81; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 28-29.

⁴⁶ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 554.

⁴⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 103.

⁴⁸ Zöllner, **a.g.e.**, s. 87; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 129; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 191; Alışkan, **a.g.e.**, s. 81; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 28.

⁴⁹ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 191.

⁵⁰ Zöllner, **a.g.e.**, s. 87; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 555; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 191.

Cirantanın senet bedelini ödemesiyle eski alacak hakkının canlanmasının iki açıdan önemi bulunmaktadır. Ciranta eski konumunu koruduğundan kendisine karşı senedi ciro etmeseydi ileri sürülebilecek def'iler, aynen ileri sürülmeye devam edecektir⁵¹.

Eski başvuru hakkının canlanması, senet bedelini ödeyen cirantanın kendi başvuru borçlusu önceki cirantanın iflas etmesi halinde önem arz eder. Bu durumu kısaca örneklendirmek⁵² gerekirse; Lehtar "L" senedi "C1" e ciro ile devretmekte, "C1" de senedi ciro yolu ile "C2" ye devretmektedir. Senet, kabul eden muhatap tarafından ödenmeyince "C2", "C1" e başvurarak bedeli tahsil eder. "C1" in lehtar "L" ye başvurmasına kadar geçen sürede "L" iflas eder. Diğer yandan "C1" in de bir nedenden dolayı iflas masasına borcu bulunmaktadır.

Eğer "C1" in alacak hakkının "C2" ye ödeme tarihinde doğduğu kabul edilirse iflas masasına karşı takas def'i ileri süremeyecektir. Zira İİK m. 200'e göre müflisin borçlusu iflas açıldıktan sonra müflisin alacaklısı olursa takas yapma hakkı bulunmamaktadır. Bu kabulde "C1", "L" ye olan borcunu iflas masasına ödeyecek ve fakat alacağını masadan hissesine düşen oranda alabilecektir.

"C1" in, "L" den olan alacağının senedi ciro ettiği tarihten itibaren geciktirici şarta bağlı olduğu kabul edilirse, bu ciro "L" nin iflasından önce yapılmış ise "C1" takas hakkını kullanabilecektir⁵³. Havale teorisi böylelikle ciro zincirinde önceden yer alan borçlulardan birinin iflas etmesi halinde müflise karşı takas def'i ileri sürülmesini de açıklamaktadır.

B. Öneri (İcap) Teorisi (Offertent Theorie)

Havale teorisi, havaleye dayalı olarak senedi devralanla diğer senet borçluları arasındaki ilişkiyi açıklayamamaktadır. Havale yapan kişinin gelecekteki cirantalara karşı nasıl sorumluluk altına girdiği ve kendinden önce gelenlere karşı nasıl başvuru

⁵¹ Zöllner, **a.g.e.**, s. 87; Alışkan, **a.g.e.**, s. 84.

⁵² İlgili örnek için bkz. Birçokları yerine Rehfeldt/Zöllner, **a.g.e.**, s. 68; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 556. Bu görüş hakkında ayrıca Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 140-141.

⁵³ Rehfeldt/Zöllner, **a.g.e.**, s. 67; Alışkan, **a.g.e.**, s. 87.

hakkı elde ettiği açıklanmalıdır⁵⁴. İcâp teorisi bu anlamda havale teorisini tamamlayan ve bu sorunları açıklama gayesi güden bir teori olup havale teorisinden bağımsız değildir⁵⁵.

İcâp teorisi de havale teorisine aynı sistemi benimsemektedir. Ciro ile poliçeden doğan haklar her defasında ciro edilen nezdinde aslen doğmaktadır. Poliçeyi devreden ciranta senet elinde bulunmadığı için haklarını kullanamamaktadır⁵⁶.

Havale teorisinden farklı olarak icâp teorisine göre, keşideci ve sonrasında senedi imzalayan herkes kendisinden sonra gelenlere (senedi ciro yolu ile devralanlara) karşı, senetten dolayı sorumlu olmak hususunda ciro yoluyla icâpta bulunmaktadır. Senedi ciro ile devralanlar da senet zilyetliğinin devriyle birlikte bu icabı kabul etmiş olmaktadır⁵⁷.

C. Koşul Teorisi (Bedingungstheorie)

Koşul teorisi, cironun bozucu şarta bağlı bir devir şekli olduğunu kabul eder. Buna göre ciranta, senedi ciro edilene senedin kabul edilmemesi ya da ödenmemesi bozucu şartına bağlı olarak devretmektedir⁵⁸. Eğer poliçe kabul edilmez veya ödenmezse bozucu şart gerçekleşir ve senet içeriğindeki hak ile birlikte cirantaya geri döner. Koşul teorisi, başvuru neticesinde senet bedelini ödeyen cirantanın eski konumunu muhafaza ettiği sonucuna ulaşmaktadır. Ancak ilk iki teoriden farklı olarak haklar aslen değil, devren iktisap edilmektedir⁵⁹.

⁵⁴ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 87; Rehfeldt/Zöllner, **a.g.e.**, s. 87; Zöllner, **a.g.e.**, s. 84.

⁵⁵ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 103; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 192; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 138; Tüzel, **a.g.e.**, s. 29; Alışkan, **a.g.e.**, s. 81; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 30.

⁵⁶ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 192; Alışkan, **a.g.e.**, s. 81; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 138; Tüzel, **a.g.e.**, s. 29

⁵⁷ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 84; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 103; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 138; Alışkan, **a.g.e.**, s. 81; Tüzel, **a.g.e.**, s. 29.

⁵⁸ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 85; Zöllner, **a.g.e.**, s. 88; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 192; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 556; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 31.

⁵⁹ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 192; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 559; Alışkan, **a.g.e.**, s. 81-82.

D. Temlik Görüşü

Ciroya ilişkin olarak öne sürülen havale, icap ve koşul teorilerini benimsemeyen yazarlara göre ciro, alacağın temliki ve devir gibi hukuki devir biçimlerinden biridir. Tıpkı alacağın temliki ve teslimde olduğu gibi senedi devralanın herhangi bir şarta bağlı olmaksızın senetteki hakkın iktisabını sağlar⁶⁰. TTK m. 684 objektif olarak ele alınırsa, ciro yoluyla devrin senedi devralanı cirantanın yerine geçerek hak sahibi kılacağı kabul edilmelidir. Kanun koyucu TTK m. 684'te tek bir senet alacağından hareket etmiştir. Yani ortada gerçek bir temlik vardır ve ciro edilen, cirantanın hukuki halefidir⁶¹. Farklı olarak ciro, cirantanın haklarını ciro edilene, cironun kişisel def'iler üzerindeki sınırlandırıcı etkisini düzenleyen TTK m. 687'de belirlenen ölçüler içinde devreder. Hüküm senet borçlusunun doğrudan ilişkide bulunduğu şahsa karşı ileri sürebileceği def'ilerin, doğrudan ilişkide bulunmadığı senet alacaklısına karşı ileri sürmesini engellemektedir⁶². Diğer teorilerin kabul ettiği şekilde poliçe alacağının çokluğu gibi bir durum söz konusu değildir. Def'iler devredilen alacağa bağlı olmayıp, şahsi def'ilerin ileri sürülmesi taraflar arasındaki ilişkiden kaynaklanır ve buna özgüdür⁶³.

E. Görüşümüz

Havale teorisi, poliçenin tarihi gelişimine ve emre kaydına uygun düşmektedir. Zira poliçenin devri, emre yazılı senet vasfını kazanmadığı zamanlarda senede eklenen "H'ye veya emrine ödeyiniz." şeklindeki havale kaydıyla sağlanmakta ve bunun alacağın temliki olmadığı, yeni bir havale olduğu kabul edilmekteydi⁶⁴. Ancak yukarıda (icap teorisi başlığı altında) ifade edildiği üzere havale teorisi TTK m. 684 f.1'de hakların devredilmiş olacağı ifadesine karşın ciro edilen kişide yeniden ne şekilde oluştuğunu ve havaleye dayalı olarak senedi

⁶⁰ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 86; Zöllner, **a.g.e.**, s. 88; Karl-Heinz Gursky, **Wertpapierrecht**, Heidelberg, Schaeffers Grundriss Verlag Decker&Müller, 1989, s. 76; Öztan, **a.g.e.**, s. 105; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 180-181; Tüzel, **a.g.e.**, s. 30.

⁶¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 14 Rn. 3; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 142; Sami Karahan/Zekeriyya Arı/ Hayri Bozgeyik/Tahir Saraç/Mücahit Ünal, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bs., Konya, Mimoza Yayınları, 2014, s. 249.

⁶² Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 105.

⁶³ Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 140; Alışkan, **a.g.e.**, s. 89-90.

⁶⁴ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 84; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 554.

devralanla diğer senet borçluları arasındaki ilişkiyi açıklayamamaktadır⁶⁵. Havale yapan kişinin gelecekteki cirantalara karşı nasıl sorumluluk altına girdiği ve kendinden önce gelenlere karşı nasıl başvuru hakkı elde ettiği izaha muhtaçtır⁶⁶. Teoriye yönelik getirilebilecek bir diğer eleştiri de senedin daha önce ciro zincirinde bulunan cirantanın eline ikinci kez geçmesi halinde başvuru borçlularının bu cirantaya karşı eski def'ileri ileri sürebilmesini açıklayamamasıdır⁶⁷. Ayrıca havale teorisi kanunla da bağdaşmamaktadır. Zira TTK'nın "cironun hükümleri" başlıklı 684. maddesi açıkça ciro ve zilyetliğin devri ile poliçeden doğan tüm hakların devrolunduğunu ifade etmektedir. Kanaatimizce cironun hakkın ciro edilende aslen doğmasına sebep olan ikinci bir havale olmadığı cirantanın konumundan da anlaşılmaktadır. Zira cirantanın kambiyo senetlerine ekleyebildiği kayıtlarla tasarrufta bulunması ancak ilk havaleyi gerçekleştiren düzenleyenin bunun hilafına bir tasarrufta bulunmamış olması halinde mümkündür.

İcap teorisinin, havale teorisini tamamlayıcı nitelikte olduğu ifade edilmişti. Ancak bu teori ile de havale teorisinin eksikleri giderilememiştir. Şöyle ki, icap teorisi ciranta ile diğer senet borçluları arasındaki ilişkiyi açıklamaya odaklanmış ve senedi imzalayanların kendilerinden sonra gelenlere karşı senedin ödenmemesi halinde sorumlu olmaya yönelik icapta buldukları ve senedi ciro yolu ile devralanların da bu öneriyi zımnen kabul ettiği varsayılmıştır. Öncelikle bu varsayımı temellendirecek bir taraf iradesi bulunmamaktadır⁶⁸. Başvuru hakkı kambiyo senetlerinin cirosunda söz konusuysa da diğer emre yazılı senetlerin mesela pay senetlerinin cirosunda gündeme gelmez. Şu halde pay senedinde başvuru hakkına dair kanunda bir düzenleme olmadığı da hesaba katılırsa pay senedini ciro ile devredene ve devralana bu irade nasıl atfedilecektir? Diğer yandan icap teorisi, sadece başvuru hakkını açıklayarak havale teorisine eklendiği ve aynı kurguyu benimsediği için TTK m. 684'ün açık lafzı ile çelişki bu teori açısından da geçerlidir. Kanun açıkça ciro ve zilyetliğin devri ile poliçeden doğan hakların devrolunduğunu

⁶⁵ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 192.

⁶⁶ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 192; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 29.

⁶⁷ Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 130.

⁶⁸ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 85; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 192.

ifade etmiştir. İki teori de genel olarak devri reddederek iflasta takas ve def'ilerle ilgili problemleri farazi olarak açıklamaya odaklanmıştır.

Şart teorisi ise, devren iktisabı kabul etmesi açısından diğer görüşlere nispeten isabetlidir. Ancak bu teori de tarafların devri bozucu şarta bağlı gerçekleştirdikleri varsayımına dayanmaktadır. Bu bir varsayımdır, zira tarafların borçlar hukuku anlamında bir şart üzerinde anlaşmaları söz konusu değildir⁶⁹. Bununla birlikte şart teorisi de cironun şarta bağlanamayan karakteri ile çelişki içindedir. TTK m. 682'ye göre ciro, kayıtsız ve şartsız olmalıdır⁷⁰. Giro şarta bağlıysa, şart yazılmamış sayılacaktır. Şu halde ciro ile devrin bozucu şarta bağlı olduğu kabul edilemeyecektir. Kanunda da işlemin niteliği gereği bozucu şarta bağlı bir devir olduğuna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanun koyucunun bu hususta, devre kanun veya sözleşme gereği üçüncü kişilerin katılımının düzenlendiği TTK m. 647 f.3'tekine benzer bir kural da öngörebilirdi. Bilakis kanun koyucunun iradesi, taraflara da devri şarta bağlama yetkisi vermeyerek kural olarak şarta bağlanamayan bir devri düzenlemektir.

Cironun hukuki mahiyetini açıklamaya yönelik havale, öneri ve koşul teorilerine getirilebilecek ortak bir eleştiri de teorilerin ciroyu sadece kambiyo senetleri açısından ele alarak ciro yoluyla devri öngörülen diğer emre yazılı senetleri göz ardı etmesidir. Kanaatimizce ciro sadece kambiyo senetleri kapsamında düşünülmemelidir. Kambiyo senedi düzenleyerek yeni bir hak ihdas etmek mümkünse de pay senedi gibi açıklayıcı senetler açısından bu mümkün değildir. Lehtarın ya da cirantanın ikinci bir havale gerçekleştirdiği ve yeni bir hakkın ciro edilende aslen doğduğu kabul edilecek olursa, bu defa şirket esas sözleşmesinin tescili ile oluşan pay ve pay sahipliği haklarının ciro yolu ile devri halinde, ciranta nezdinde nasıl doğduğu sorusu ayrıca izaha muhtaç kalacaktır. İcap teorisi, başvuru hakkını kanunla irtibatlandırmaksızın taraflara bu yönde irade atfederek temellendirmektedir. İrade isnadının temellendirilmesi sorunu bir yana başvuru

⁶⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 104-105; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 139; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 32.

⁷⁰ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 105; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 139; Alışkan, **a.g.e.**, s. 88; Tüzel, **a.g.e.**, s. 30; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 32.

hakkının gündeme gelmediği pay senetlerinin ciro ile devrinde, bu isnadın kanunla irtibatlandırılmaksızın neden geçerli olmayacağı da tutarlı şekilde açıklanamayacaktır. TTK'da kıymetli evrakın genel hükümlerinin düzenlendiği bölümde, ciroya ilişkin olarak senedin içeriğinden veya niteliğinden aksi anlaşılmadıkça kıymetli evrakın ciro edilmesi ve zilyetliğinin devriyle cirantanın haklarının ciro edilene devredileceği düzenlenmiş (TTK m.649), ancak def'iler üzerinde sınırlandırıcı bir etki yaratacağından veya ciranta açısından bir garanti sorumluluğu tesis edeceğinden bahsedilmemiştir. Giro yoluyla devirde garanti sorumluluğunun veya def'ileri sınırlandırıcı etkinin ne zaman meydana geleceği farklı bölümlerde düzenlenmiştir. Dolayısıyla normalde cironun sadece senette mündemiç hakkın cirantadan ciro edilene devredilmesine neden olduğu ve cironun temel fonksiyonun devir olduğu söylenebilir⁷¹. Öyle ki ciroyu açıklamaya yönelik teorilerin hepsi devir amacıyla yapılan ciroyu esas almıştır.

Temlik teorisi ise, ciro ile gerçekleşen devri isabetli olarak açıklamaktadır. Giro senedi devralanın herhangi bir şarta bağlı olmaksızın senetteki hakkı iktisabını sağlar⁷². Giro yoluyla devir, alacağın temliki usulünden farklı olarak devri gerçekleştirenler arasında bulunan şahsi def'ilerin senedi sonradan ciro yoluyla devralan hamillere karşı ileri sürülmesini engelleyen bir devir usulüdür⁷³. Giro bu özelliği sayesinde emre yazılı senedin tedavül kabiliyetini arttırır. Ayrıca temlik görüşü diğer teorilerden farklı olarak bütün emre yazılı kıymetli evrakın devrini de açıklayabilecek niteliktedir.

Ciro ile devir, niteliği itibarıyla soyut bir işlemdir⁷⁴. Zira işlem belli bir sebebe ya da şarta bağlı gerçekleşmez ve işlemin yapılmasına sebep olan hukuki sebebin geçersizliğinden etkilenmez. Tarafların aralarında bir temel ilişki bulunsa ve

⁷¹ Robert Furter, **Basler Kommentar Wertpapierrecht, Art. 965-1186**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 1. Aufl., 2012, Art. 969 Rn. 1.

⁷² Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 560.

⁷³ TTK m. 825'te bu husus tüm emre yazılı kıymetli evrak açısından kapsayıcı şekilde düzenlenmiştir.

⁷⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 565; Marc Grüniger/Bruno Hunziker/Gerhard Roth, **Basler Kommentar Wertpapierrecht, Art. 965-1186**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 1. Aufl., 2012, OR Art. 1001 Rn. 1; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 232; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 74.

bu temel ilişkide üstlenilen edimin ifası uğruna ciro işlemi yapılsa dahi işlem bu ilişkiden bağımsızdır⁷⁵. Temel ilişkiden kaynaklanan def'ilerin, sadece taraflar arasında hüküm ifade etmesi ve bilerek borçlu zararına hareket etmediği sürece senedin diğer hamillerine karşı ileri sürülememesi de ciro yoluyla devir işleminin soyut olmasından kaynaklanır⁷⁶. TTK m. 682 uyarınca cironun, kayıtsız ve şartsız olması zorunluluğu da ciro yolu ile devrin soyut niteliğini doğrulamaktadır. Ciro temel ilişkiyle ilgili bir şarta bağlanmak istense de bu yönde irade sonuç doğurmaz.

Ş2.CİRONUN ŞEKLİ VE TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKLER

I. Cironun Şekli

TTK'nın "kıymetli evrak" başlıklı üçüncü kitabının "genel hükümler" başlıklı birinci kısmında "ciro" alt kısmı ve "şekil" kenar başlığı altında düzenlenen 648. maddede, cironun bütün hallerde poliçenin cirosuna ilişkin hükümler uyarınca yapılacağı öngörülmüştür. TTK m. 1534'te ise kenar başlıklarının metne dahil olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla hükümlerin yorumlanmasında kenar başlıkları, üst başlıklar doğrudan dikkate alınacaktır. Bu nedenle bütün hallerde kıymetli evrakta yapılacak ciro açısından, poliçede cironun şekil hükümleri genel hüküm olarak uygulanacaktır. TTK m. 831'da bu düzenlemeye paralel şekilde makbuz senedi, varant ve konişmento gibi cirosu kabil senetlerin cirosuna ilişkin olarak poliçe hükümlerine atıf yapılmıştır. Bizdeki hükümlerin kaynak metni İsvBK olduğundan orada da durum farklı değildir. Atıf içeren hükümlerin sadece numaraları farklıdır.

Alman hukukunda ise pay senetlerinin ciro yoluyla devrinin düzenlendiği APOK m. 68'de poliçenin cirosuna ilişkin uygulanacak şekil hükümlerine açıkça atıf yapılmıştır. HGB Art.363/2'de ise makbuz senedi, varant ve konişmentonun ciro yoluyla devredilebileceği belirtildikten sonra Art. 365'te poliçede ciro hükümlerine atıf yapılmıştır. Dolayısıyla üç hukuk sisteminde de cironun, poliçede cironun şekline göre yapılacağını söylemek mümkündür.

⁷⁵ Cironun temelde yatan ilişkiden bağımsız olması yönüyle soyut olduğu yönünde Bkz. Furter, **a.g.e.**, OR Art. 1001 Rn. 1.

⁷⁶ Ülgen/Kendigelen/Helvacı/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 561.

Cironun şekline ilişkin TTK m.683 uyarınca da ciro, senet veya alonj üzerine yazılmalı ve ciranta tarafından imzalanmalıdır.

II. Cironun Şekline İlişkin Özellikler

A. Islak İmza ile Gerçekleşme

TTK m. 683 hükmünden anlaşıldığı üzere ciro yazılı bir beyandır ve sözlü olarak ciro yapılması mümkün değildir⁷⁷. Bu noktada ciro beyanının sözlü olarak ifade edilmesine sonuç bağlanmaz. Beyan sahibinin ciroya bağlanan sonuçların doğmasını istemesi de bir önem arz etmez⁷⁸.

Ciro şerhinin el yazısıyla yazılma zorunluluğu bulunmasa da imza el yazısıyla atılmalıdır⁷⁹ (TTK 756/1). El yazısı ile imza dışında mühür, parmak basma ya da farklı bir mekanik araçla yapılan ciro geçersizdir⁸⁰ (TTK 756/2). Dolayısıyla kural olarak el yazısıyla atılan imza olmaksızın cironun gerçekleşmesi mümkün

⁷⁷ Leo Quassowski/Erich Albrecht, **Wechselgesetz**, Berlin, Verlag Franz Vahlen, 1934, Art. 13 Rn. 2; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 22; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 107; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 193.

⁷⁸ Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 130.

⁷⁹ İmza genelde ad ve soyadın okunaklı şekilde yazılmasıyla oluşur. Paraf biçimindeki imza da basit bir el işaretinden ibaret kalmayıp sahibinin teşhisine imkan verecek ölçüde şekillenmişse imza şartı gerçekleşmiş sayılır. Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, **a.g.e.**, § 26 Kn. 7, s. 281; İmza beyan iradesini kesin olarak açıklar ve bu açıklamaya yetecek şekilde atılan paraf (kısa imza) dahi imza için yeterlidir. Eren, **a.g.e.**, s. 289. Kambiyo senetlerinde imzanın ne şekilde olması gerektiğinin. Yargıtay'ın konuya ilişkin verdiği karar; Yarg. 12. HD T. 28.04.2009, E. 2009/9222, K. 2009/1234 “ *Borçlu hakkında 22.09.2007 keşide tarihli çeke dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapıldığı, örnek 10 numaralı ödeme emrinin tebliğ edilmesinden sonra yasal sürede icra mahkemesine yaptığı başvuruda, çekte ciro imzasının ve bu nedenle borçlu sıfatının bulunmadığını ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Takip dayanağı çekin arka yüzünde muteriz borçlu Yücel'in ad ve soyadının yazılı olduğu, ayrıca imzasının bulunmadığı görülmektedir. Alacaklı, bu ismin borçlu tarafından yazılıp yazılmadığının incelenmesi gerektiğini iddia etmiştir. BK'nun 14. maddesi (imza, üzerine borç alan kimsenin el yazısı olmak lazımdır) düzenlemesini getirmiştir. El yazısı ile atılacak imzanın ne şekilde olacağı konusunda ayrı bir şekil şartı yoktur. Kişi, kendisine özgü, belirli karakteri içeren sembollerini göstererek imza atabileceği gibi, ad ve soyadını yazmak suretiyle de imza atabilir. Ancak kişi, bu şekilde karakterleri ve sembollerini kullanırken veya ad veya soyadını yazarken imza atmaya amaç edinmemelidir. Bu husus kişinin uygulamada hangi imza şeklini benimsediğinin tespiti ile anlaşılabilir. Alacaklıya yukarıdaki açıklamalar ışığında delil ve örnek imza sunması için imkan tanınmamıştır. Davanın niteliği gözetildiğinde, ispat külfetinin alacaklıya ait olduğu düşünülerek borçlunun ad ve soyadını yazmak suretiyle imza atmak şeklinde bir uygulaması olup olmadığı araştırılmadan eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.*”; aynı yönde Yarg. 12. HD T. 28.04.2009, E. 2013/11512, K. 2013/17566, (www.lexpera.com- E.T.: 08.01.2018).

⁸⁰ TD., 21.09.1967, E. 1966/3363, K. 1967/4195, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi (**BATİDER**), C. IV, S.4, 1967, s. 731-732.

değildir⁸¹. Bu kuralın istisnası ise seri halinde çıkartılan senetler, özellikle pay senedi teşkil eder. Bu senetlerin faksimile imza ile imzalanması mümkündür⁸². Bu hususa TBK m. 15 f. 2’de “*İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır.*” şeklinde işaret edilmiştir. Bununla birlikte görme engellilerin ciro işlemini gerçekleştirmeleri için el yazısı ile imza dışında eğer talep etmişlerse şahit de aranır (TBK 15/3). Ayrıca TTK m. 1526’da cironun elektronik imza ile yapılamayacağı öngörülmüştür.

B. Senet Üzerinde Yer Alma

Kanunda cironun senedin üzerinde yer alması gerektiği belirtilmişse⁸³ de senet üzerinde nerede yer alabileceğine dair bir sınırlama getirilmemiştir⁸⁴. Ciro şerhi uygulamada senedin arka yüzüne yazılmaktaysa da tam cironun senedin ön yüzüne yazılmasına bir engel bulunmadığı ifade edilmektedir⁸⁵. Ciro senet üzerinde yer alabileceği gibi senedin üzerinde yer kalmamışsa senede bağlı alonj üzerinde de yer alabilir⁸⁶. Alonj, ciro vb. beyanların yazılması için senet üzerinde yer kalmaması halinde bu beyanların yazılabilmesi amacıyla senede iliştirilen bir kağıttır⁸⁷ ve senedin devamı sayılır⁸⁸. Hükmün yorumundan öncelikle cironun senet dışında

⁸¹ Yarg. 12. HD’nin T. 01.06.2000, E. 2000/7769, K. 2000/9089 sayılı kararında cironun parmak basarak HUMK 297. Hükmü uyarınca tasdik edilmesi halinde geçerli olabileceği kabul edilmiştir. (www.kazancı.com, E.T.: 24.12.2017). Böyle bir ciro usulen tasdik edilmiş olsaydı dahi TTK m. 756/2 uyarınca geçersiz olurdu. Kendigelen, **a.g.e.**, s. 167.

⁸² Rolf Karl Stahel, **Zur Rechtsübertragung unter besonderer Berücksichtigung der Wertpapiere (Zürcher Diss.)**, Zürich, Verlag Schulthess& CO. AG., 1967, s. 120; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 42.

⁸³ Senet üzerinde yer alma cironun unsuru olup cironun tespitinde belirleyicidir. Öyle ki bazı yazarlar emre yazılı senedin üzerine yazılan her devir beyanını karine olarak ciro kabul etmiştir. Bkz. Furter, **a.g.e.**, Art. 967 Rn 10; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 551; Alışkan, **a.g.e.**, s. 32 ve s. 69.

⁸⁴ Kambiyo senetlerinde bu husus tam ciro açısından geçerlidir. Tam ciro açısından aynı yorum için Bkz. Oğuz İmregün, **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2007, s. 69 dn. 92; Alışkan, **a.g.e.**, s. 162.

⁸⁵ İmregün, **a.g.e.**, s. 69 dn. 92.

⁸⁶ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 96 ve 322.

⁸⁷ Tanım ve ayrıntılı bilgi için birçokları yerine Bkz. Hüsnü Turanlı, “Türk Hukukunda Alonj”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C.3, S.1, 2017, s. 120; Alonjun iliştirildiği senedin ayırt edici unsurlarını düzenleme tarihi ve düzenleyenin imzasını barındırması gerektiği yönünde Bkz. Alışkan, **a.g.e.**, s. 161-162.

⁸⁸ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 22; M. Fadlullah Cerrahoğlu, **Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Mutlak Defiler**, Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul, 1974, s. 90 dn. 220

herhangi bir kağıt üzerine yapılmasının mümkün olmadığını belirtmek gerekir. Senetten ayrı bir kağıt üzerine yapılan ciro geçersizdir⁸⁹. Alonj senet üzerinde yer kalmaması halinde senede eklendiğine göre kural olarak senet üzerinde yer kalmadığı anda senedin yetkili hamili tarafından senede ek yapılacaktır.

Bir görüşe göre cironun mutlaka senet ya da alonj üzerinde yer alması zorunluluğu hak ile senedin sıkı sıkıya bağlı olmasından kaynaklanır⁹⁰. Kanaatimizce cironun senet üzerinde yer alması zorunluluğu doğrudan hakla senet arasındaki sıkı bağdan kaynaklanmaz. Zira hak ile senet arasındaki sıkı bağ kıymetli evrakın unsurlarından olup nama yazılı senetlerde de söz konusudur. TTK'nın kıymetli evrakın devrinde genel şekle ilişkin 647. maddesinde açıkça ifade edildiği üzere, nama yazılı senedin devri için senet zilyetliğinin devri ile birlikte kıymetli evrakın ya da ayrı bir kağıdın üzerine yazılacak⁹¹ bir devir beyanına ihtiyaç vardır. Nama yazılı senette de hak ve senet arasında sıkı bir bağ olmasına rağmen devir beyanı ayrı bir kağıt üzerinde yer alabilmektedir⁹². Kanunda nama yazılı senedin devir prosedürü açısından getirilmiş ek bir düzenleme de bulunmamaktadır. Cironun senet üzerinde yer alma zorunluluğu esasında ciro ile devirde tedavül kolaylığı sağlayan kurallardan

⁸⁹ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 94; Yarg. 12. HD T. 16.06.1990, 1990/653 E., 1990/9091 K.

⁹⁰ Alışkan, **a.g.e.**, s. 161; Abdulhamid Oğuzhan Hacıömeroğlu, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017, s. 40.

⁹¹ Hükmün kaynak İsvBK'daki karşılığı olan OR Art. 967/2'de nama yazılı senetlerde senet üzerinde yer alma zorunluluğu bulunmayan yazılı bir beyana ihtiyaç bulunduğundan bahsedilmektedir.

⁹² Ernst Hirsch, **Ticaret Hukuku Dersleri**, 3. Bs., İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1948, s. 470; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 29 ve s. 273; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 6 Kn. 13; Mertol Can, **a.g.e.**, s. 20; Turanlı, **a.g.m.**, s. 121. *Pulaşlı* ve *Can*, temlik beyanının yazılacağı kağıdı da gerekçe göstermeksizin alonj olarak nitelendirmiştir. *Turanlı* da alonja ilişkin yazdığı makalede bu görüşe katılmanın mümkün olduğunu ifade etmiştir. *Pulaşlı*'nın ifadesi aynen şu şekildedir: “*Temlik beyanı, senedin üzerine veya ayrı bir kağıt (alonja) üzerine yapılabilir.*”. *Can*'ın ifadesi “*Nama yazılı kıymetli evrakın devri için senedin zilyetliğinin devrinden önce onun veya ona bağlanan ve alonj şeklinde tabir olunan ilave kağıt üzerine yazılacak alacağın temliki (devir) beyanına ihtiyaç vardır.*” şeklindedir. Bu görüşlere katılmamaktayız. Kanun koyucu TTK m.647/2'de açıkça temlik beyanının ayrı bir kağıda yazılabileceğini ifade etmiş ve bu temliknamenin senedin eki olacak şekilde düzenlenmesi zorunluluğuna işaret etmemiştir. Alonj herhangi bir kağıt olmayıp daha dar bir kavramı ifade eder. Üzerine kayıtlar konulup senede eklenince senedin bir parçası haline gelir ve bu yüzden senedin devamı niteliğinde olduğu kabul edilir. Alonj senet üzerinde yer kalmaması halinde kullanılırken, alacağın temlikinin ayrı kağıda yazılması için böyle bir şart yoktur. Kanun koyucu TTK m. 683'te alonju bir terim olarak kullanmış ve alonj da buradan hareketle tanımlanmıştır. 647. maddenin ikinci fıkrasında daha geniş bir anlama gelecek şekilde kanuni terim kullanılmaksızın kanuni terimin kastedilmesi kanaatimizce mümkün değildir. Bu görüş sahipleri 647. madde hükmünün bu şekilde yorumlanması için bir gerekçe de belirtmemişlerdir.

ve yazı ile sorumluluğu esas alan bir kurum (*skripturrechtliche Institution*)⁹³ olmasından kaynaklanır. Emre yazılı senette yetkili hamil belirlenirken senet üzerinde şekli bir inceleme yapılır. Senedin düzgün ciro zincirine dayalı olarak elde bulundurulması yetkili hamilin tespiti için yeterli ve gereklidir. Kanun koyucu ciro ile devri kurgularken işlem güvenliği ve tedavül kolaylığı gibi amaçlarla şekli hak sahipliğini esas aldığından, cironun senet dışında bir yerde yer alamaması mantık gereğidir. Aksi bir sistem kurgusunda senedi ciro yoluyla devralanın senet üzerinde yapacağı inceleme yeterli olmayacak, yetkili hamilin belirlenmesi için ek araştırmalara girişilmesi gerekecektir ki, bunun tedavülü kolaylaştırma amacıyla bağdaşmayacağı açıktır. Bu durum yazı ile sorumluluk esasıyla da bağdaşmaz. Diğer yandan nama yazılı senetlerde yazı ile sorumluluk esası geçerli olmadığından senedi devralan, devreden tasarrufa yetkili olup olmadığı hususunda yapacağı araştırmada senet üzerinde şekli incelemeyle yetinmeyecek ve her halukarda ek araştırmada bulunacak- araştırmamasından kaynaklanan riski taşıyacağı için devir beyanının mutlak şekilde senet üzerinde yer alması gerekmez.

1. Senet Nüshası Bulunması Halinde

Police birbirinin aynı olacak şekilde birden fazla nüsha halinde de düzenlenebilmektedir (TTK m.743). Bunun için nüshalara senet metninde yer alacak şekilde birbini izleyen sıra numaraları verilmiş olmalıdır (TTK 743/1). Aksi halde birden fazla police düzenlenmiş olur. Birden fazla nüsha düzenlenmesine rağmen nüshalar aynı borcu ifade eder⁹⁴. Bununla birlikte TTK m.778'de policede nüshanın düzenlenmesine ilişkin hükme atıf yapılmadığından bono nüshalar halinde düzenlenemez⁹⁵. Policede nüsha düzenlenmesi, bir nüshanın kabule arz amacıyla muhataba gönderilmesi halinde de senedin tedavülünü sağlar. Tek nüsha olarak düzenlendiği kaydını içermeyen polichenin hamili yani senedi ciro yoluyla devralan

⁹³ Ciro senet üzerinde yer almasıyla tipik bir yazı ile sorumluluğu esas alan kurumdur. Senet kendisi aracılığıyla meydana gelen hukuki durum hakkında tek başına nihai bilgiyi verir. Ciro zinciri devirleri kesintisiz gösteriyorsa son hamile senetten doğan hakkın ileri sürülmesi için teşhis imkanı sunar. Krş. Jäggi/Druey/von Greyerz, **a.g.e.**, § 27 N I 1, s. 177.

⁹⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 179.

⁹⁵ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 179. Yazar bonoda kabul olmadığından police açısından geçerli olan senedin kabule sunulduğu sürede de tedavül etmesi ihtiyacının bonoda söz konusu olmadığını ve bu nedenle bonoda nüsha düzenlenmediğini ifade etmektedir.

kişi de birden fazla senet nüshası düzenlenmesini talep edebilir. Bu halde senet üzerinde yer alan ciro şerhleri cirantaları tarafından tekrar aslına uygun şekilde nüsha üzerine yazılmalıdır (TTK m. 743/3). Bu halde ciro iki nüshada birden yer almalıdır.

Bununla birlikte senet nüshalarının ayrı ayrı ciro yoluyla tedavüli mümkündür. Kötüniyetli kimselerin senedi ciro etmesinin önüne geçmek için kabule gönderilen nüshanın üzerine “Kabul Nüshasıdır.” şeklinde kayıt konması mümkündür. Birden fazla nüshanın farklı kişilere devri halinde farklı şahıslara ilk ciroyu gerçekleştiren ve senede bu cirantadan sonra imza koyanlar kendi imzalarını içerip de geri verilmemiş bütün nüshalardan dolayı sorumlu olurlar (TTK m. 744/2).

2. Senet Sureti Bulunması Halinde

TTK m.746 uyarınca poliçenin ve TTK m.778/1-f atfı uyarınca bononun sureti çıkarılabilir. Ancak TTK'nın 818. maddesinde poliçede suret düzenlenmesi hükmüne atıf bulunmadığından çekte suret düzenlenemez. Suret poliçe aslının bir kopyasıdır ve senedin hamili tarafından çıkarılabilir (TTK m. 746). Suret poliçede bulunan bütün kayıtları dolayısıyla ciro kayıtlarını da aynen içermeli⁹⁶ ve nerede son bulunduğu senet üzerinde gösterilmelidir (TTK m. 746/1-2).

TTK m.746/3 uyarınca ciro, suret üzerine de yapılabilir ve bu şekilde yapılan ciro poliçe aslının üzerine yapılan cironun hüküm ve sonuçlarını doğurur. Bu şekilde suret, senet aslının güvenli şekilde saklanmasına imkan verirken⁹⁷ aynı zamanda kendisi ile senedin devri sağlanır⁹⁸. Suret ayrıca senet aslı kabul için ibraz edilirken tedavüli mümkün kılar⁹⁹.

Senet suretini elinde bulunduran hamil, yani suretin ciro edildiği kişi de senet aslının kendisine verilmesini talep etmelidir. Hamilin ödeme talep etmesi veya şartlar mevcutsa başvuru hakkını kullanması poliçe aslını elinde bulundurmasına

⁹⁶ Günümüzde suretin fotokopi aracılığıyla çıkarılsa da el yazısı ya da farklı bir makine ile de suret çıkarılmasının düşünölebileceği yönünde Bkz. Baubach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 67 Rn. 2.

⁹⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 182-183.

⁹⁸ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 292; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 858.

⁹⁹ Baubach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 67 Rn. 1.

bağlıdır¹⁰⁰. Surette senet aslının kimin elinde bulunduğunun gösterilmesi gerekir (TTK m. 747) ve bu sayede sureti elinde bulunduran hamilin senet aslını elinde buldurana başvurması mümkün olur. TTK m. 747 hükmü uyarınca senet aslını elinde tutan kişi senedi suretin yetkili hamiline teslimle mükelleftir. Eğer senet aslını elinde bulunduran kendisine yapılan başvuruya rağmen senedi teslimden kaçınırsa, suret yetkili hamili durumu bir protesto ile tespit ettirerek suret başvuru borçlularına (suret üzerine ciro yapan cirantalar ve aval verenler) başvurma hakkını elde eder (TTK m.747/2). Ancak surette senet aslının kimin elinde bulunduğu belirtilmemişse, protesto çekilmesi ve başvuru hakkının kullanılması da mümkün olmayacaktır¹⁰¹.

Senedin sureti düzenlenmeden önce üzerine kayıt konularak suretin düzenlenmesinden sonra senedin ciro yoluyla devri engellenebilir. Kanun koyucu TTK m.747/3 ile suret tedavül ederken aynı anda senet aslının ciro yoluyla devrinin engellenmesi imkanını getirmiştir. Buna göre senet yetkili hamili, suret düzenlenmeden önce senet aslı üzerinde yer alan son cirodan sonra “buradan itibaren ancak suret üzerine yazılan cirolar geçerlidir” kaydını ya da bu içerikte başka bir kayıt yazarak senet aslının tedavülünü engelleyebilir. Bu şekilde bir kaydın konulması halinde senet aslı üzerine yapılan cirolar geçersiz olacaktır.

III. Şekline Göre Ciro Türleri

Şekil yönünden ciro, “tam ciro” ve “beyaz ciro” olmak üzere ikiye ayrılır. Ciro edilenin kimliğinin gösterilip gösterilmediği bu tasnifte belirleyici olup bu cirolara ilişkin özellikler aşağıda incelenecektir.

A. Tam Ciro

Tam ciro, ciro edilenin kimliğinin ciro şerhinde belirtildiği cirodur¹⁰². Cironun normal şekli tam cirodur. Tam ciroyu ifade etmek üzere “isme ciro”

¹⁰⁰ Aksu, **a.g.e.**, s. 50.

¹⁰¹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 863.

¹⁰² Birçokları yerine Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 13 Rn. 1; Zöllner, **a.g.e.**, s. 89; Karayağın, **a.g.e.**, s. 138-139; Eriş, **a.g.e.**, s. 327.

(*Namensindossament*) terimi de kullanılır¹⁰³. Tam ciro şerhi, ciro edilen gerçek ya da tüzel kişinin ismi- unvanı, devri gösteren bir ibare ve cirantanın imzasından oluşur¹⁰⁴. Kişinin gerçek hayatta var olup olmadığı, cironun sıhhati açısından önemli değildir. Verilen örneklerle sınırlı olmamak üzere tam ciro aşağıdaki şekillerde yapılabilir:

Furkan YILMAZ'a ödeyiniz/devrettim/teslim ediniz.

İmza (Kaan KARAMAN)

veya nama yazılı pay senetlerinin cirosunda

Furkan YILMAZ'a paydan doğan tüm hak ve yükümlülüklerimi devrediyorum.

İmza (Kaan KARAMAN) ¹⁰⁵

Tam ciro şerhinde yer alan devre ilişkin ifade doğrudan ciro kelimesini içermek zorunda olmadığı gibi emrine kaydı da şerhte yer almayabilir¹⁰⁶.

B. Beyaz Ciro

Ciro şerhinde devredilenin kimliğinin gösterilmediği ciroya beyaz ciro (*Blankoindossament*) denir¹⁰⁷. Beyaz ciro, devri gösteren bir ibare ve cirantanın imzasından oluşabileceği gibi tek başına cirantanın imzasından da oluşabilir¹⁰⁸ (TTK

¹⁰³ Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, Art. 1003 Rn. 3.

¹⁰⁴ Yarg. 11. HD verdiği bir kararda maktu imzalı kaşe cirosunun üzerine kurşun kalemle ve unvanı eksik yazılan cironun tam ciro sayılamayacağı, bu şekilde yapılan cironun beyaz ciro olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtilerek ciro zincirinin kopuk olmadığı şeklinde değerlendirmede bulunulmuştur. Yarg. 11. HD T. 04.04.2016, 2015/8718 E., 2016/3627 K., (www.kazancı.com E.T.: 12.01.2018).

¹⁰⁵ Benzer örnek için Bkz. Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. II, 3. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, § 49 Kn. 12.

¹⁰⁶ Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 184; Tekil, **a.g.e.**, 145; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 59.

¹⁰⁷ Hırş, **a.g.e.**, s. 475; Domaniç, **Şerh IV**, s. 127; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 150; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 90; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 242; Hanife Doğrusöz Koşut, 'Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro', **İKÜHFD**, C.16, S. 1, Temmuz 2017, s. 630; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 60.

¹⁰⁸ Alışkan, **a.g.e.**, s. 168; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 9. Bs., Bursa, Dora Basım Yayın, 2018, s. 90; " *Mahkemece, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre, TTK'nun 682 ve 683. maddesinde hamiline cironun geçerli bir ciro olduğunun düzenlendiği gibi, cirantanın sadece imzasından ibaret olan cironun da geçerli olduğu, çek üzerinde ciro edilmeyeceğine ilişkin bir yasak da bulunmadığı, belirli şartlarda cironun çizilmesinin yasada öngörüldüğü, alacaklının bu yönden yetkili hamil olmadığına ilişkin itirazları yerinde olmadığı, mahkemece verilen tedbir kararının ihtiyati haciz kararı alınmasına yönelik olmadığı gibi açılan davanın nitelik itibarıyla menfi tespit davası olduğu gerekçesiyle ihtiyati haciz kararına itirazın reddine karar verilm(esi yerindedir) ..."* Abuzer Kendigelen/İ. Çağrı Zengin/Pelin

m683/2). Örnek vermek gerekirse; senet üzerine yazılan "...'ya ödeyiniz. İmza X" şeklinde bir şerhle ya da sadece "imza (X)" şeklinde yalın imzayla beyaz ciro gerçekleştirilebilir.

Örnek vermek gerekirse beyaz ciro aşağıdaki şekillerde yapılabilir;

A)

...ödeyiniz. İmza (x)

 ya da B)

İmza (x)

Cironun kural olarak senedin arka yüzünde yüzünde yer alması ve beyaz cironun yalın imza ile gerçekleştirilmesi nedeniyle kural olarak senedin arka yüzünde yer alan yalın imza beyaz ciro sayılacaktır.

1. Hamiline Ciro Olarak Yapılması

ETK m. 537 f.2 ve La Haye metnine göre, hamiline ciro batıl kabul ediliyordu¹⁰⁹. Daha sonra bu yasak Cenevre Konferansında kalkmış¹¹⁰ ve Cenevre Yeknesak Poliçe Kanunu m. 13 f.2'de hamiline cironun beyaz ciro olduğu düzenlenmiştir. Hüküm İsvBK m. 1002/3 (OR Art. 1002/3)'te ve TTK m. 682 f.3'te yer almış ve böylelikle hamiline ciro beyaz ciro olarak geçerli kabul edilmiştir.

Senedin beyaz ciro ile hamiline yazılıymış gibi tedavül kabiliyeti kazanması¹¹¹, beyaz cironun bir türü olması nedeniyle hamiline ciro açısından da geçerlidir. Ancak hamiline cironun, beyaz cirodan farklı olarak ciro edilenin ismi ya da unvanı yazılarak tam ciroya çevrilme imkanı yoktur. Bunun için hamilin devralanın kimliğini belirterek yeni bir tam ciro yapması gerekir.

2. Senedin Ön Yüzünde Yer Alıp Alamayacağı

TTK m. 683 f.2'de beyaz cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yazılabileceği düzenlenmektedir. Hükmün mefhumu muhalifinden beyaz cironun senedin ön yüzünde yer alamayacağı çıkarılmaktadır. TTK m. 701 f.3'e

Tokcan/Numan S. Sönmez/Zehra Güney, **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2015-2016)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 49.

¹⁰⁹ Karayalçın, a.g.e., s. 141.

¹¹⁰ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 575.

¹¹¹ Aşa., s. 32.

göre, "Muhatabın veya düzenleyenin imzaları hariç olmak üzere, poliçenin yüzüne atılan her imza aval şerhi sayılır."¹¹². Devamla 701. maddenin 4. fıkrasında kimin lehine aval verildiği anlaşılmıyorsa avalin düzenleyen lehine verilmiş sayılacağı düzenlenmektedir. Belirtilen hükümler doktrinde beyaz cironun senedin ön yüzüne yapılıp yapılamayacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmesine sebep olmuştur.

Bir görüşe göre poliçenin ön yüzünde yer alan beyaz ciro TTK m. 683 f.2 hükmü gereğince geçersiz olacaktır¹¹³. Bu görüş senedin ön yüzüne beyaz ciro yapılamamasını doğrudan kanun hükmüyle gerekçelendirmekte ve bu noktada beyaz cironun aval ile karıştırılması ihtimaline göre bir ayırım yapmamaktadır.

Senedin ön yüzüne beyaz ciro yapılmasına karşı çıkan bir diğer görüşe göre, senedin ön yüzüne ancak tam ciro yapılabilecek ve beyaz ciro yapılması halinde cirantanın imzası aval olarak kabul edilecektir¹¹⁴. Esasında bu görüş sahipleri de senedin ön yüzüne ciro yapılmasını engelleyen bir hükmün bulunmadığını ifade etmekle birlikte senedin ön yüzüne atılan her imzanın aval şerhi sayılmasından yola çıkarak senedin ön yüzüne beyaz ciro yapılamayacağını ileri sürmektedirler.

¹¹² TTK m. 701'in gerekçesinde maddenin kaynağının Cenevre Yeknesak Poliçe Kanunu'nun 31. maddesi olduğu ve Fransızca metinden çevrildiği belirtilmiştir. Ancak esasında hüküm her ne kadar İsvBK (Obligationenrecht-OR) m. 1021'in çevirisi olsa da, bu hüküm Cenevre Yeknesak Poliçe Kanunu'nun 31. maddesinin birebir aynısı olduğundan farklı bir sonuca ulaşılmaz. Hükmün mehzazında senedin ön yüzünde yer alan muhatap veya keşideciye ait olanlar dışındaki her imzanın değil, "yalın imza (blosse Unterschrift)"nın aval şerhi sayılacağı düzenlenmektedir. *Kendigelen* de mehzaz kanun metni ile TTK 701/3 hükmü arasındaki farklılığı tespit etmekle birlikte, beyaz cironun senedin ön yüzünde yer alamayacağı şeklinde görüş bildiren yazarları şüpheye yönelten durumun TTK 701/3 ile mehzaz kanun hükmü arasındaki farklılıktan kaynaklandığını ifade etmektedir. *Kendigelen*, **Çek**, s. 166 dn. 58; Ayrıca İsvBK m. 1021'de *poliçenin yüzüne atılan* değil, *poliçenin ön yüzüne atılan* yalın imzadan bahsedilmektedir. TTK m. 701 f.2'de de *poliçenin ön yüzüne atılan* ibaresinin kullanılması gerektiği yönünde Bkz. Abuzer *Kendigelen*, **Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. Bs, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016 (Anılış: **Tespitler**), s. 567 dpn. 11.

¹¹³ Ülgen, **a.g.e.**, s. 162; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 131 ve s. 135; Tuna/Göç Gürbüz de TTK m.683/2 hükmünü aval ile karıştırılması söz konusu olmayan beyaz cironun senedin ön yüzünde yer alabilmesi gerektiği gerekçesiyle eleştirmektedir. Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 131-132.

¹¹⁴ İmregün, **a.g.e.**, s. 69 dn. 92; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 91; Tüzel, **a.g.e.**, s. 50; Aksu, **a.g.e.**, s. 55. Yazar senedin ön yüzüne atılan muhatap ve düzenleyenin imzaları hariç her imzanın atılış amacından bağımsız olarak aval sayılması gerektiğini belirtmekte ise de bu imzanın ciro şerhi ile birlikte atılması haliyle ilgili olarak açık değildir. Ancak senedin ön yüzüne lehtarın attığı imzanın hukuki niteliğiyle ilgili bir Yargıtay kararı eleştirirken senedin devrinin ön yüze tam ciro yapılarak veya senedin arkasına tam-beyaz ciro yapılarak gerçekleştirilebileceğini söyleyerek görüşünü açıklamıştır (s. 58 dn. 198). Ancak ilgili açıklamasında gerekçe belirtmemiştir.

Doktrinde hakim karşı görüşe göre ise, beyaz cironun avalden ayrıldığı sürece senedin ön yüzünde yer almasına bir engel yoktur¹¹⁵. Senedin ön yüzüne beyaz ciro yapılmasına aval sayılma nedeniyle karşı çıkan görüş, beyaz cironun sadece yalın imza ile gerçekleştirilen şeklini esas alması nedeniyle isabetsizdir¹¹⁶. Daha önce de ifade edildiği üzere beyaz ciro yalın imzadan oluşabileceği gibi çek üzerine konulan beyanın bir ciro olduğunu ortaya koymakla birlikte ciro edilenin kimliğinin gösterilmediği bir ifadeden de oluşabilir. “... cirodur”, “hamiline ödeyiniz” gibi ifadeler de beyaz ciro niteliği taşımakla birlikte senedin ön yüzünde yer alsalar dahi aval olarak nitelendirilemeyeceği kabul edilmektedir¹¹⁷. Dolayısıyla senedin ön yüzünde yer alması halinde aval niteliği kazanabilecek olan sadece beyaz cironun yalın imzadan oluşan versiyonu olduğu ve bunun dışındakilerin senedin ön yüzünde yer almasına herhangi bir engel bulunmadığı ifade edilmektedir¹¹⁸. Zira beyaz cironun yalın imza ile gerçekleşen türü hariç diğer türleri senedin ön yüzüne atılan ve karine olarak aval olduğu kabul edilen imza ile karıştırılmaya sebebiyet vermez.

Esasında beyaz cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yazılabileceğini düzenleyen TTK m. 683 f.2 açısından da TTK ile mehaz kanun

¹¹⁵ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 22; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 193; Cerrahoğlu, **a.g.m.**, s. 93-94; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 166; Alışkan, **a.g.e.**, s. 170; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 Kn. 6; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 242; Eriş, **a.g.e.**, s. 327; Doğrusöz Koşut, **a.g.m.**, s. 631 vd.; Selma Çetiner/Armağan Ebru Bozkurt Yüksel/Alı Cengiz, **Ticaret Hukuku**, Ankara, Detay Yayıncılık, 2014, s. 404.

¹¹⁶ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 166.

¹¹⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 108; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 166.

¹¹⁸ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 22; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 193 ve s. 198 Yazarlar beyaz ciroyu açıkladıkları bölümde beyaz cironun ciro edilenin adı belirtilmeden veya yalın imza ile gerçekleştirilebileceğini, bu son halde imzanın senedin arkasına atılması gerektiğini TTK m.683 f.2’yi kaynak göstererek belirtmekte ve lafzın açıklığına rağmen mezkur hükmün yalın imzayla gerçekleşen beyaz ciroya ilişkin olduğunu kabul etmektedirler.; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 166; Alışkan, **a.g.e.**, s. 170; Can, **a.g.e.**, s. 84; Doğrusöz Koşut, **a.g.m.**, s. 631; Alman doktrininde yalın imzadan oluşan beyaz cironun aval, kabul vb. beyanlardan ayrılamayacağı için senedin ön yüzünde yer alamayacağı, açıkça ciro olduğunun anlaşılması şartıyla senedin ön yüzünde de yer alabileceği yönünde görüş için Bkz. Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 13 Rn. 5; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 13 Rn. 1; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 13 Rn. 10; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 50; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 571; İsviçre doktrininde bu görüş için Bkz. Stahel, **a.g.e.**, s. 119; Hans Ribl, **Von der Übertragung der Wertpapiere (Zürcher Diss.)**, Zürich, Verlag H.R. Sauerländer&Co. Aarau., 1959, s. 139.

arasında bir farklılık söz konusudur¹¹⁹. Mezkur hükmün kaynağı İsvBK m. 1003/2 ve Cenevre Yeknesak Poliçe Kanunu'nun 13. maddesinin 2. cümlesi¹²⁰ uyarınca, “*Ciro, ciro edileni göstermek zorunda değildir ve tek başına yalın imzadan oluşabilir (Beyaz Ciro). Bu son halde cironun geçerli olabilmesi için poliçenin arkasına veya senedin ekine yapılması gerekir.*”. Görüldüğü üzere kaynak kanun hükmünde, senedin arka yüzü ya da alonja yapılması gereken ciro açısından sadece yalın imzayla gerçekleşen beyaz ciroya atıf yapılmıştır. Ancak TTK m. 683 f. 2'de bu şekilde bir atıf yapılmadan doğrudan beyaz cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bahsettiğimiz farklılık veya yanlış çeviri ETK m. 595 f. 2 açısından da geçerlidir. Şöyle ki, bu madde de beyaz ciro tarif edildikten sonra bu şekildeki ciroların beyaz ciro olduğu belirtilmiş, ardından da beyaz ciroya atıf yapılarak “bunun” muteber olması için cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yazılması gerektiği ifade edilmiştir.

TTK m. 683 f.2'nin lafzi yorumlanması halinde senedin ön yüzünde yer alan ve avalden ayrılan beyaz cironun geçersiz olacağı sonucuna ulaşılabacaktır ki bu yorum kaynak kanunlardaki hükümlerin düzenleniş mantığıyla uymayacağı gibi kanunun kendi içinde de bir anlam taşımayacaktır. Senedin ön yüzünde yer alan tam ciro, geçerli kabul edilebilecekken beyaz ciro olduğu anlaşılan bir imzanın sonuçsuz bırakılması için bir neden bulunmamaktadır. TTK'nın kıymetli evraka ilişkin maddeleri incelendiğinde lafızda birçok farklılığa ve çeviri hatası ile karşılaşılmakta ve bazen bu husus kanunun gerekçesinden net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu

¹¹⁹ *Kendigelen* de eserinde, hükmün kaynağını oluşturan İsvBK m. 1003 f. 2 ile TTK m. 683/2 arasındaki farklılığı Yard. Doc. Dr. Alihan Aydın ile yaptığı bir sohbet vesilesiyle tespit ettiğini, hükmün senedin ön yüzüne yapılan beyaz cironun geçersizliği iddiasının ileri sürülmesine olanak verdiği ve aynı tartışmanın bu açıklıkta olmamakla birlikte eTK m. 595 f. 2 kapsamında da yapılabileceğini, böyle bir iddiaya muhatap olmamak için hükmün değiştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bkz. *Kendigelen, Tespitler*, s. 566; Doğrusöz Koşut, *a.g.m.*, s. 631-632. Yazar da bu farklılığa değinmesine rağmen kanun koyucunun sadece yalın imzadan oluşan cironun senedin arka yüzüne yazılmasını şart kılmak istediğini belirtmekte ve görüşünü bu hususun düzenlendiği kaynak kanun metni ve Alman WG Art. 13/2 ile desteklemektedir.; TTK m. 683/2'nin mehzazına uygun şekilde sadece yalın imzadan oluşan beyaz ciro şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde ayrıca Bkz. Mehmet Bahtiyar, “6102 Sayılı TTK'nın Kıymetli Evrak Kitabına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *İKÜHFD*, C. 16, S. 2, 2017, s. 73.

¹²⁰ Kanunun gerekçesinde kaynak olarak sadece Cenevre Yeknesak Kambyo Senetleri Kanunu gösterilmişse de ilgili hüküm İsvBK m. 1003/2 çevirisidir. Zaten bu hüküm birebir olarak Cenevre Yeknesak Poliçe Kanunu'ndan alındığından hükmün kaynağı tartışma açısından önem arz etmemektedir.

maddenin lafzındaki farklılığın da bilinçli bir tercih olmadığı kanaatindeyiz. Bu nedenle madde amaca göre yorumlanarak aval ve kabulle karışma ihtimali olan, yalın imza ile yapılan beyaz cironun senedin ön yüzünde yer alamayacağı şeklinde anlaşılmalıdır¹²¹. Şüphesiz kanunda yer alan bu çeviri farklılıklarının/hatalarının yorum yoluyla düzeltilmesi yerine yapılacak bir çalışma ile lafzının düzeltilmesi yoluyla giderilmesi hukuk tekniği açısından daha isabetli olmalıdır. Bu fırsat TTK'da kaçırılmıştır

3. Senedi Beyaz Ciro İle Devralanın Kavuştuğu İmkanlar

Senedi beyaz ciro ile devralan hamil, senedi tam ciro ile devralan bir hamilin elde edeceği hakları elde eder¹²². Bununla birlikte ciro edilenin kimliğinin boş bırakıldığı ya da yalın imzayla gerçekleşen beyaz ciroda devralan birtakım ek imkanlara kavuşur. Dilerse senedi tekrar devrederken ciro zincirinde görünmez ve böylece ilerde başvuru hakkının kullanılması halinde başvuru borçlusu olmaz¹²³. Bu durum iki şekilde gerçekleşebilir:

İlk ihtimalde senedi elinde bulunduran beyaz ciro şerhine kendi kimliği dışında devreedeceği kişinin isim ya da unvan yazmak suretiyle şerhi tamamlar (TTK m.684 f.2 a.) ve bu şekilde senedi devraldığı ciroanta doğrudan senedi ismi yazılan kişiye tam ciro etmiş gibi görünür¹²⁴. Ancak bu halde beyaz cironun ciroantası ismi yazılan kişi ile arasında şahsi bir ilişki var ise bundan kaynaklanan def'ilerle de karşı karşıya kalacaktır.

İkinci ihtimalde ise senedi elinde bulunduran şerhe hiç dokunmaksızın senedi başkasına devreder (TTK m.684 f.2 c.) ve devralan da şerhte adı

¹²¹ Kanunun sözüden çıkan anlamın özellikle şu hallerde özünden çıkan anlamı araştırılarak kontrol edilmesi gerekir: a) Kanunun sözüden ilk bakışta bir anlam çıkarılmıyorsa, b) kanunda kullanılan terim veya sözcüklerin hukuk dilinde neyi ifade ettiği belirsizse ve c) kanunun belli maddelerinin çeliştiği hususunda şüphe varsa - Seyfullah Edis, **Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1979, s. 170. TTK m. 683/2'nin belirttiğimiz şekilde anlaşılması kanunun sistematik yorumunun gereğidir. Madde bu şekilde anlamlandırılırsa TTK m. 701/3 ile bir uyum arz etmektedir. Kanunun ruhu, onun bütününde hakim olan esasa göre kuralların ifade ettiği anlamdır.

¹²² Alışkan, **a.g.e.**, s. 175; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 46.

¹²³ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 15; Domaniç, **Şerh IV**, s. 128.

¹²⁴ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 198-199; Domaniç, **Şerh IV**, s. 127; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 139; Alışkan, **a.g.e.**, s. 175.

görünmemesine rağmen senedi beyaz ciro ile devredenden almışçasına hak sahibi olur¹²⁵. Zira beyaz ciroyla devirde senedi elinde bulunduran her hamil hak sahibi sayılır¹²⁶. Özellikle bu durumda beyaz ciro, emre yazılı senetlerin hamiline yazılıymış gibi tedavülüne imkan vererek tedavül kabiliyetini arttırmıştır¹²⁷. Bu husus özellikle hamiline düzenlenemeyen poliçe, bono, makbuz senedi ve varant gibi emre yazılı senetler açısından anlamlıdır. Ayrıca nama yazılı pay senetleri beyaz ciro yapılmasıyla hamiline yazılı pay senedine yaklaşılarak borsada tedavül kabiliyeti kazanmaktadır¹²⁸.

Senedi beyaz ciro ile devralan dilerse beyaz ciro şerhine kendi adını-unvanını yazmak suretiyle beyaz ciroyu tam ciroya çevirebilir ve ciro zincirinde yer alır¹²⁹ (TTK m. 684 f.2 a.). Bu durumda senet kendisine tam ciro ile devredilmiş gibidir. Senedi beyaz ciro ile devralan yetkili hamil olduğundan senedi tam veya beyaz ciro ile tekrar devredebilir¹³⁰.

¹²⁵ Bu kuralın pay senetleri açısından uygulanması ve tekrarı niteliğinde Bkz. Walter Bayer, **Münchener Kommentar zum Aktiengesetz**, B.1 §§ 1-75, hrsgbn von Wulf Goette/Mathias Habersack, 4.Aufl., München, C.H. Beck/Verlag Vahlen, 2016, AktG § 68 Rn. 12; Beyaz ciro ile devralanın senedi devir olanakları ve sonuçlarına ilişkin Bkz. Arslanlı, **a.g.e.**, s. 22-23; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 110; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 199; Domaniç, **Şerh IV**, s. 128; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 599-600; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 77.

¹²⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 109; Beyaz cirolu emre yazılı konişmentoyu elinde bulunduran hamil gönderilen olarak malları almaya yetkili olacağı yönünde Bkz. HGK T.10.10.1973, E.1969/712, 1973/770, www.kazanci.com (E.T.: 17.07.2018).

¹²⁷ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 15; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 139; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 199; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 600; Alışkan, **a.g.e.**, s. 178. Senedin hamile yazılı senet gibi tedavül etmesi senedin hamiline yazılı hale geldiği anlamına gelmez. Bkz. Arslanlı, **a.g.e.**, s. 23; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 199; Alışkan, **a.g.e.**, s. 179; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 242; Mahmut Coşkun, **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012, s. 171.

¹²⁸ Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 12; Hans Christopf Grigoleit/Richard Rachlitz, **Aktiengesetz Kommentar**, hrsgbn von Hans Christopf Grigoleit, München, Verlag C.H. Beck, 2013, § 68 Rn. 6; Andreas Cahn, **Kommentar zum Aktiengesetz**, hrsgbn von Gerald Spindler/Eberhard Stolz, 3. Aufl., B.1, München, Verlag C.H. Beck, 2015, AktG § 68 Rn. 6; Uwe Hüffer, Jens Koch, **Aktiengesetz**, Beck'sche Kurz-Kommentare, 13.Aufl., München, C.H. Beck, 2018, AktG § 68 Rn. 5.

¹²⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 110; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 135.

¹³⁰ Domaniç, **Şerh IV**, s. 128.

§3.CİRO ŞERHİNDE KAYIT BULUNMASI VE ŞERHTE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

Cironun şerhe farklı kayıtlar eklenmesi suretiyle farklı şekillerde ortaya çıkması mümkündür. Ciranta kanunun kendisine tanıdığı hak ve yetkileri kullanırken kendi tasarruf alanıyla sınırlı olduğundan bu tasarruflarına ilişkin kayıtların kural olarak ciro şerhinde yer alması ve cirantaya isnad edilebilmesi gerekir¹³¹. Ancak kanunda bu kayıtların doğrudan senet üzerinde nerede yer alması gerektiği belirtilmemiş bu hususta açıkça bir sınırlama da getirilmemiştir. Kayıtlardan bazılarının ciro şerhinde yer alacağı kanun lafzından anlaşılmakta bazısı ise mantık gereği ciro şerhinde yer almak zorundadır.

Kanunda ciro şerhine eklenebilecek kayıtlar ilgili kıymetli evrak türüne ilişkin hükümlerde özel olarak düzenlendiği gibi cironun amacını gösteren ve türünü değiştirebilen ortak kayıtlar da düzenlenmiştir. Kayıtlar cironun yapılış amacını göstermesi, cirantanın kendisine verilen yetkileri kullanması, temsil halinde açıklığı sağlaması gibi çeşitli işlevleri yerine getirmektedir. Bununla birlikte bazı hallerde ciroya eklenecek kayıt içerik itibariyle cironun sıhhatini bile sakatlayabilir. Dolayısıyla ciro şerhine eklenen kayıtların senedin tedavülü sisteminde ifa ettikleri roller bulunmaktadır.

Kanun koyucunun ciroya eklenebilecek kayıtlara ilişkin öngördüğü çeşitli sınırlamalar bulunmakta ve buna göre ciroya eklenecek kayıtlar geçersizlik yaptırımına tabi tutulabilmektedir. TTK m. 682 f.1 uyarınca “*Cironun kayıtsız ve şartsız olması gerekir.*”. Ancak kanunda yer alan cironun kayıtsız olmasına ilişkin ifade cironun şarta bağlanamaması anlamında olup tabii olarak şerhe kayıt eklenemeyeceği anlamına gelmez¹³². Ciroyu şarta bağlayan kayıtların şerhte yer

¹³¹ Kanun koyucunun izin verdiği kayıtların ciroya ekleneceği hususunda Bkz. Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 132.

¹³² TTK m. 682 f.1’de yer alan “*kayıtsız ve şartsız*” olma ifadesinde geçen “kayıtsız olma” anlamı pekiştirmek için kullanılmıştır. Birçok kaynakta kanunda geçen kayıt kelimesi hem şart hem de gerçek kelime anlamını karşılayacak şekilde kullanıldığından bu hususu vurgulama gereği gördük. Buna örnek olarak; “... *cironun temiz olması asıl ve bu yüzden ciroya kanunun yazılmasından izin verdiğiinden başka kayıt ve şartların yazılmış olması durumunda, bu kayıt ve şartlar hükümsüz, yani yazılmamış sayılıyor...*” Alışkan, **a.g.e.**, s. 99; “*Şu halde, kural olarak,*

alması cironun sıhhatini etkilemez¹³³, ancak bu kayıtlar yazılmamış sayılır (TTK m.682/1). Yazılmamış sayılmadan anlaşılması gereken kambiyo hukuku ya da diğer kıymetli evrakı da kapsayacak şekilde kıymetli evrak hukuku anlamında yazılmamış sayılmadır¹³⁴. Dolayısıyla kayıtların taraflar arasında usul hukukunun ispat kuralları açısından sonuç doğurması mümkündür¹³⁵. Kanunun cirantaya tanıdığı sorumluluğunu sınırlandırma yetkisini kullandığı kayıtlar cironun şartsız olma kuralının kambiyo senetlerindeki istisnası olarak gösterilmektedir¹³⁶.

Biz de bu başlık kapsamında ciro şerhine eklenmesi halinde cironun sıhhatini etkileyebilecek kayıtları ve kanundan hareketle ciroya eklenebileceği sonucuna ulaştığımız kayıtları, yerine getirdiği işlevleri inceleyeceğiz. Kanundan ciroya eklenebileceği sonucuna ulaştığımız kayıtları ise cironun tarihi, temsile ilişkin kayıt, cironun türüne ilişkin kayıtlar başlıkları altında incelerken, sadece kambiyo hukukuna özgü etkileri bulunan kayıtları ayrı bir başlık altında açıklayacağız. Son olarak cironun çizilmesi dahil ciro şerhi üzerinde yapılacak değişiklikleri, şartlarını ve sonuçlarını ele alacağız.

I. Cironun Sıhhatini Etkileyecek Nitelikteki Kayıt

Kanunda ciroyu şarta bağlayan kayıtların yazılmamış sayılacağı kabul edilmiştir. Ancak ciroyu içerik olarak kısmi ciro haline getiren ifadeler ciro şerhine kayıt olarak eklenemezler. Zira TTK m. 682 f.2 uyarınca kısmi ciro batıl olduğundan bu kayıtların eklenmesi ciroyu geçersiz kılacaktır. Dolayısıyla senedi kısmi ciro ile

cironun kayıtsız ve şartsız olması ve bir kayıt veya şarta tabi tutulduğunda da, sadece bu kayıt veya şartın yazılmamış sayılması gerektiği kabul edilmelidir.”, Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 132; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 73. Kanun hükmünde kayıtsız şartsız olma anlamı pekiştirmek için kullanılırken aynı anlamda kullanılan kelimeler ilgili cümlelerde gereksiz yere tekrarlanmış ve kayıt kelimesi iki anlamı da karşılayacak şekilde kullanılmıştır.

¹³³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 138; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 588; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 Kn. 11; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 76; Alışkan, **a.g.e.**, s. 91-92; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 73; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 91.

¹³⁴ Jäggi/Druey/von Greyerz, **a.g.e.**, s. 179.

¹³⁵ Düzenleyen ile lehtar arasındaki ilişki açısından buna örnek niteliğinde “*bedel kaydı*” için Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1003-1006; Kendigelen, **Çek**, s. 133; Kendigelen/Ülgen Helvacı//Kaya **a.g.e.**, Kn. 972; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 170.

¹³⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 122; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 175; Domaniç, **Şerh IV**, s. 142-143; İmregün, **a.g.e.**, s. 70-71; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 588; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 76; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 11; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 91.

devralan yetkili hamil olamayacak ve kambiyo senetlerine özgü takip hakkını da kullanamayacaktır¹³⁷.

Kısmi cironun batıl olması kıymetli evrakta hak ile senedin bütünleşik olmasıyla alakalıdır. Hak bölünebilir nitelikteyse de hakkın devri için gerekli olan senedi bölmek parçalara ayırmak mümkün değildir¹³⁸. Kıymetli evrakta hakkın senetten ayrı olarak ileri sürülememesi, hak bölünseydi dahi senetsiz ileri sürülememesini sonuçlardı. Ayrıca kısmi ciro ile poliçenin tedavül kabiliyeti uygun olmayan ölçüde sınırlanırdı. Zira hamilden ciroların şekli doğruluğunu incelemesinin yanında her cironun kapsamını incelemesi beklenemez¹³⁹. Bu nedenlerle ciro senette mündemiç hakkın (kambiyo senetlerinde bedelin) tamamına ilişkin olmalıdır.

Kısmi ciroya örnek vermek gerekirse, "...'ya bedelin yarısını ödeyiniz.", "A'ya ...TL'lik kısmını ödeyiniz." şeklindeki cirolar hakkın tamamına ilişkin olmadıklarından batıldır. Verilen örnekte senet bedelinin kısmen devri ciro şeklinde açıkça yer almaktadır. Ancak kısmi ciro her zaman şerhe eklenen bir kayıtle gerçekleşmeyebilir. Senette mündemiç hakka ilişkin tasarruf yetkisi müştereken birden fazla kişiye ait ve dolayısıyla bunların tek başına hakkın tamamı üzerinde tasarruf yetkisi yoksa, şahıslardan birinin tek başına gerçekleştirdiği ciro kendisi açısından hakkın tamamına ilişkin olsa dahi hakkın kısmen devrini sonuçlayacağından geçersiz olacaktır. Birden çok lehtarlı olan bir senette lehtarlardan sadece birinin yaptığı ciro da bu şekilde kısmi ciro olarak geçersizlik yaptırımına tabidir¹⁴⁰. Mirasçılarının el birliğiyle malik oldukları senedi bunlardan sadece birinin ciro etmesi halinde de kısmi ciro söz konusudur. Aynı şekilde senedin birden fazla kimseye, ciro olunanların her birinin senet bedelinin bir kısmını (hissesine düşen

¹³⁷ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 91.

¹³⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 122; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 91; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 80.

¹³⁹ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 13.

¹⁴⁰ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 138; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 76; Yarg. 12. HD T. 08.07.2010, E. 2010/5114, K. 2010/18274; Yarg. 12. HD T. 08.03.1988, E. 1987/4298, K. 1988/2705 "... senedin iki lehtarlı olup tek imza ile ciro edilmiş bulunduğu, bu cironun TTK nun 594. Maddesinde açıklandığı gibi kısmi ciro olup batıl bulunduğu şu suretle hamilin yetkili hamil bulunmadığı düşünülmeden ... itirazın reddi isabetsiz, temyiz itirazları yerinde görüldüğünden merci kararının ... bozulmasına ... karar verildi." (www.lexpera.com).

kısmını) tahsil edebilmesini sağlayacak şekilde tek bir ciroyla devri mümkün değildir¹⁴¹.

Bazı hallerde ciro senette mündemiç hakkın bir kısmına ilişkin olsa dahi geçerli olabilir. Daha önce de belirtildiği gibi kıymetli evrakta mündemiç hak üzerinde kısmen tasarruf edilememesi senedin bölünmez niteliğiyle alakalıdır ve senedin bölünmesini gerektirmeyen kısmi ciro geçerli olabilir. Şöyle ki; iki lehtar bulunan senetteki lehtarlardan birinin senedi diğerine ciro etmesi halinde ya da senedin birden fazla kişiye ciro edilmesi halinde ciro edilenlerden birinin diğeri lehine yaptığı cirolarda da hakkın bir kısmı üzerinde tasarruf edilir, ancak bu şekilde hak aslında tek elde toplanır ve böyle bir tasarruf senedin bölünmez niteliğiyle de çelişmez¹⁴². Ayrıca kısmi cironun batıl sayılmasına gerekçe gösterilen bir diğer husus olarak senedin güvenli ve kolay tedavül edemeyecek olması¹⁴³ bu hallerde senedin tedavül kabiliyeti artmaktadır. Kısmen ödenen kambiyo senetlerinin devri de senedin bölünmesini gerektirmez ve kalan meblağın tamamı için yapılan ciro geçerlidir¹⁴⁴.

II. Ciroya Eklenmesi Caiz Olan Kayıtlar

A. Cironun Tarihi

Kanunda ciro şerhinin tarih içermesi zorunluluğu doğrudan sadece TTK m. 838'de düzenlenmiştir. Buna göre makbuz senediyle varantın ciro yolu ile devredilmesi halinde şerhin tarih içermesi gerekir (TTK m.838). Ancak kanunda bu senetlerde tarihsiz cironun akıbetine ilişkin doğrudan hüküm bulunmamaktadır. Doktrinde ise farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre ciro tarihi gerçeğe uygun olarak atılmalıdır ve bu tarihin cironun gerçekte yapıldığı tarihten farklı olması halinde cironun hukuken mevcut

¹⁴¹ Fırat Öztan, "Ticari Senetlerde Birden Fazla Lehtar Gösterilmesi", **BATİDER**, Y.1978, C.IX, S.4, s. 1019-1024.

¹⁴² İmregün, **a.g.e.**, s. 70; Kendigelen, **Çek**, s. 168; Y. 12. HD T. 04.03.1992, E. 1992/1843, K. 1992/2450 ; Y. 12. HD T. 30.11.2006, E. 2006/19331, K. 2006/22681 Eriş, **a.g.e.**, s. 322.

¹⁴³ Domaniç, **Şerh IV**, s. 142; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 142.

¹⁴⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 138; Alışkan, **a.g.e.**, s. 106.

bulunmadığı kabul edilerek beyaz cironun hüküm ve sonuçları uygulama alanı bulur¹⁴⁵. Makbuz senedi ve varant birlikte devredilirse, beyaz cironun geçerli olması bunların birlikte teslim edilmiş olmasına bağlıdır. Cironun tarihinin gerçeğe uygun olmaması, senetlerin ayrı ayrı teslimi halinde devri geçersiz kılmaktadır¹⁴⁶.

Bir diğer görüşe göre cironun tarih içermesine ilişkin lafız hükmün emredici nitelikte olduğuna işaret eder ve tarihin bu senetlerin cirosunda asli unsur olarak kabul edilmesini gerektirir. Dolayısıyla tarihin yokluğu cironun yok hükmünde sayılmasını sonuçlamaktadır¹⁴⁷.

Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, cironun tarihsiz olması geçerliliğini etkilemez. Makbuz senedi ve varantın birlikte devri tevdi edilen malların mülkiyetini geçireceği için intikal tarihini iddia eden ispatla mükellef olacaktır. Tarihsiz cironun beyaz ciro sayılmasının kanuni dayanağı olmadığı gibi sağladığı bir menfaat de bulunmamaktadır¹⁴⁸.

Emre yazılı konişmentonun cirosunda da ciro şerhine tarih atılması önem arz eder. Şöyle ki konişmento birden fazla nüsha olarak düzenlenmiş ve taşınan eşya birden çok yetkili hamil tarafından aynı anda talep edilmişse hamiller arasında ihtilaf doğar. Bu ihtilafın çözümünde başvuru sahiplerinin hakları aynı nitelikte ise yükleten tarafından ciro yoluyla devredilen senetlerden ilk önce ciro ve teslim edilen senede öncelik verilir ve bu senedin hamili yetkili hamil sayılır (TTK m.1235/2)¹⁴⁹. Bu kural senedin ciro ve tesliminin aynı anda gerçekleşmesi halinde uygulanır ve cironun tarihi hangi senette daha önceyse kural olarak o yetkili hamil sayılır. Eğer ciro şerhi tarih içermiyor ve senet ciro edildikten sonra posta yoluyla gönderiliyorsa bu halde gönderme tarihi teslim tarihi kabul edilmektedir (TTK m.1235/2). Eğer ciroların tarihleri de aynı ise nüsha sahipleri arasında müşterek mülkiyetin var olduğu ifade edilmektedir¹⁵⁰. Ancak ciroya atılan tarihin gerçeğe aykırı olma ihtimali de

¹⁴⁵ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 442.

¹⁴⁶ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 442.

¹⁴⁷ Can, **a.g.e.**, s. 204.

¹⁴⁸ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 411.

¹⁴⁹ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 415; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1485.

¹⁵⁰ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 415; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1485.

bulunmaktadır. Dolayısıyla tarafların bu tarihin gerçeğe aykırı olduğunu ispatlamaları da kanaatimizce mümkündür.

Kambiyo senetlerinde ciro şerhine tarih atılması gecikmiş cironun tespitinde önem kazanır¹⁵¹. Çekin üzerine karşılıksızdır işlemi yapılması ya da ödememe protestosu düzenlenmesi halinde bu durum senet üzerinden anlaşılır. Ancak protesto süresinin geçmesinden sonra gerçekleştirilen cironun tarihsiz olması halinde cironun protesto süresi dolmadan önce yapıldığı kabul edilebilir. Zira TTK m. 690'da düzenlenen karineye göre tarihsiz ciro aksi sabit oluncaya kadar protestonun düzenlenmesinden önce yapılmış sayılır.

Genel olarak kıymetli evrakın cirosunda tarih atılması, ilgili tarihte cironun temsilen gerçekleştirildiği hallerde imza atanın temsil yetkisinin veya cirantanın ehliyetinin bulunup bulunmadığına ilişkin uyumsuzluklarda ispat açısından da önem taşır¹⁵². Ayrıca cirolar birbirini takip edecek şekilde alt alta yazılmamışsa ciro zincirinin düzgün olup olmadığı belirlenirken cirodaki tarihlere bakılır¹⁵³.

B. Temsile İlişkin Kayıt

Temsil konusu ayrıntılı olarak "Ciroda Kişiler" başlığı altında inceleneceği için kıymetli evrakta temsil konusunun ayrıntılarına girmeden sadece cironun temsilen yapılması halinde şerhe eklenebilecek kayıtlardan, bu kaydın eklenmesinin gerekli olup olmadığından ve öneminden bahsetmekle yetineceğiz.

Hukuk sistemimizde doğrudan temsilde işlemin temsilen yapıldığının karşı tarafça bilinmesi gerekir. TBK m.40 f.2 hükmüne göre temsilcinin bu sıfatını bildirmemesi halinde işlemin sonuçları kendisine ait olur, meğer ki karşı taraf temsil ilişkisinden varlığını durumdan çıkarıyor/çıkartabiliyor veya işlemin temsilci veya

¹⁵¹ Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 Kn. 20; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 87.

¹⁵² Can, **a.g.e.**, s. 87; Aval şerhinin tarih içermesiyle ilgili benzer açıklamalar için Bkz. Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 84.

¹⁵³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 7; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 590; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 155.

temsil olunanlardan biriyle yapılması farksız olsun¹⁵⁴. TTK m. 678’de yer alan yetkisiz temsile ilişkin özel hüküm saklı olmak üzere TBK’nın temsile ilişkin 40 vd. maddeleri, kambiyo taahhütlerindeki temsil ilişkilerinde de uygulama alanı bulur¹⁵⁵ (TMK m. 5, TTK m. 1). Bu prensipten hareketle başkası adına ciro işlemini gerçekleştiren temsilcinin kural olarak bu vasfını belirtmesi gerektiği söylenebilecektir¹⁵⁶. Ancak temsilci sıfatıyla kambiyo taahhüdünde bulunulması halinde bunun mutlak şekilde senet metninden anlaşılmasının gerekli olup olmadığı yönünde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Konuya ilişkin tartışma kambiyo senetlerinde temsile ilişkin özel hükümden etkilenmediğinden diğer kıymetli evrakta temsil açısından da anlamlıdır.

Bir görüşe göre temsil ilişkisinin varlığı için senede temsile ilişkin kayıt eklenmesi zorunlu değildir¹⁵⁷. Kanuni ya da akdi temsilcinin, temsil ilişkisini belirtmeksizin attığı imzaya bağlı olarak temsil olunan yine de borçlanmış olur¹⁵⁸. Sorumluluk hukuku açısından önemli olan ispat kuralları uyarınca temsil ilişkisinin ispatlanabilmesidir¹⁵⁹.

¹⁵⁴ *Cerrahoğlu* bu hükümden hareketle, kanuni ve iradi temsil arasında ayırım yapmaksızın bonoda temsilin geçerli olabilmesi için senette temsil olunan ve edenin kimliğinin yer alması ve temsil ilişkisinin belirtilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ancak hükümde istisna olarak düzenlenen işlemin temsilci veya temsil olunanlardan biriyle yapılmasının farksız olması hali kıymetli evrak açısından uygulanmayacaktır. Zira senedin lehtarından taahhüde girişen kimsenin şahsı her zaman için önemlidir. Bununla birlikte karşı taraf temsil ilişkisinden varlığını durumdan çıkarıyor/çıkartabiliyorsa temsil olunanın sorumlu olması kuralı aynen uygulanacaktır. *Cerrahoğlu, a.g.m.*, s. 40-41.

¹⁵⁵ Meier-Hayoz/von der Crone, *a.g.e.*, § 7 Rn. 72; M. Fatih Arıcı, “Kambiyo Senetlerinde Temsilcinin Yetkisini Aşarak Kambiyo Taahhüdünde Bulunmasından Doğan Sorumluluk”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1999, s. 11.

¹⁵⁶ Arslanlı, *Ticari Senetler*, s. 31; Mehmet Helvacı, “**Kambiyo Senetlerinde Defiler**”, (Danışman: Prof. Dr. Hayri Domaniç), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1985, s. 46.

¹⁵⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, s. 75; Öztan, *Kıymetli Evrak 1997*, s. 404; Ünal Tekinalp, “Kambiyo Senetlerinde Temsil Sorunları”, **Temsil ve Vekalet’e İlişkin Sorunlar Sempozyumu**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü Yayını, 1977, s. 41-42; Helvacı, *a.g.e.*, s. 46-47.

¹⁵⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak*, s. 75; Öztan, *Kıymetli Evrak 1997*, s. 404; Ünal Tekinalp, “Kambiyo Senetlerinde Temsil Sorunları”, **Temsil ve Vekalet’e İlişkin Sorunlar Sempozyumu**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü Yayını, 1977, s. 41-42.

¹⁵⁹ Helvacı, *a.g.e.*, s. 46-47. Yazar ayrıca temsil edilenin kimliğinin de ispatlanması gerektiği görüşündedir.

Bir diğere göre temsilcinin kambiyo işleminden dolayı temsil olunanın borç altına girebilmesi için kambiyo senedinden temsil ilişkisinin açıkça anlaşılması gerekir¹⁶⁰. Temsilin senetten (poliçe veya bonodan) anlaşılmadığı hallerde kambiyo borcundan temsilci sorumlu olur ve senetten doğan hakları temsilci kullanır¹⁶¹.

Yargıtay da temsil ilişkisinin varlığı için senette temsile ilişkin kayıt aramamaktadır. Bu yönde verilen yakın tarihli bir karar “*Somut olayda, dava konusu çek hesabının davalı ...'a ait ... Hayvancılık ve... adına kayıtlı olduğu, davalı ... tarafından düzenlenen vekaletname uyarınca davalı ...'in dava konusu çekleri temsilci sıfatını belirtmeksizin imzaladığı, davacının da dava dışı kişiden ciro yoluyla çekleri aldığı anlaşılmaktadır. ... Bu durumda, çeklerden sadece çek hesap sahibi ... sorumlu olduğundan, temsilci sıfatını belirtmeksizin çekleri imzalayan davalı ... yönünden davanın reddi gerekirken, bu davalı yönünden de davanın kabulüne karar verilmesi yerinde görülmemiş kararın bozulması gerekmiştir.*” şeklindedir¹⁶². Bununla birlikte temsil ilişkisinin senetten anlaşılmadığı hallerde iyiniyetli üçüncü kişilere karşı temsilcinin sorumlu olacağına dair eski tarihli kararların bulunduğunu da eklemek gerekir.

Kanaatimizce cironun temsilen yapılması halinde, borçlar hukukunda öngörülen sistemden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır¹⁶³. Önemli olan temsilcinin işlemi yaparken kendi adına hareket edip etmediğinin ispat kurallarınca tespit edilebilmesidir. Temsilcinin, senedi temsil olunanın adını veya unvanını yazıp başkaca bir kayıt eklemeden kendi imzasını atması suretiyle ciro

¹⁶⁰ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 166; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 477; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 125; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 88.

¹⁶¹ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 166.

¹⁶² Kendigelen/Zengin/Tokcan/Sönmez/Güney, **a.g.e.**, s. 489; “*Somut olayda keşideci tarafından vekile ‘... adına emre muharrer senetler düzenlemeye, kambiyo taahhüdünde bulunmaya’ da yetki verilmiştir. Senedin ‘vekaleten’ imzalandığı yazılmasa dahi yukarıda açıklanan kurallara göre vekalet veren bu çekten dolayı sorumludur.*” Yarg. 12. HD T. 24.05.2010, E. 2010/494, K. 2010/12546- Coşkun, **a.g.e.**, s. 75-76; Çekte temsilen yapılan cironun, temsil ilişkine ilişkin kayıt olmadan da geçerli şekilde yapılacağı yönünde kararlar için Bkz. Yarg. 12. HD T. 14.07.011, E. 2011/137, K. 2011/15656 (Kazancı İçtihat Bankası); Yarg. 12. HD T. 13.03.2008, E. 2008/10066, K. 2008/12720 (www.lexpera.com).

¹⁶³ Yani işlemin temsilen yapıldığı karşı tarafa ya açıkça bildirilecek ya da halden işlemin temsilen yapıldığı işlemin muhatabı tarafından anlaşılacaktır.

etmesi mümkündür¹⁶⁴. Bu noktada işlemi gerçekleştiren kişinin tüzel kişi tacir olması halinde zaten temsilcinin kendi adına hareket etmediği anlaşılır. Zira tüzel kişiliği haiz ticari şirketlerin imza yetkilileri şirket unvanı altına imza atarlar (TTK m.372). Unvan altına atılan imza bir temsil ilişkisinin varlığına işaret ederek bu hususun ayrıca belirtilmesi ihtiyacını ortadan kaldırır¹⁶⁵. Unvan altına imza atan kişinin burada kendi adına hareket etmediği işlemin muhatabı açısından da açıktır. Ancak temsil ilişkisi üçüncü kişiler tarafından anlaşılmasa örneğin temsilci gerçek kişi tacirin unvanı altına kendi imzasını atsa dahi işlemin temsilen gerçekleşmesine bir engel bulunmamaktadır¹⁶⁶. Senedi ciro yolu ile devralan devredenin kendi adı yerine temsil olunanın adıyla imza atması halinde işlemin temsilen yapıldığının zaten bilincindedir. Özetle işlemin temsilen yapıldığının karşı tarafa bildirilmesi olarak ifade edilen açıklama ilkesi temsilci ile işlem yapan üçüncü kişinin çıkarlarını korur. Buna göre üçüncü kişinin gerçekte kiminle işlem yaptığını bilme hakkı vardır¹⁶⁷. Bu noktada başkası adına hareket iradesinin mutlaka açık biçimde belirtilmesinin şart olmadığını da belirtmek gerekir¹⁶⁸. Zira başkası adına hareket iradesi durumdan kendiliğinden anlaşılmaktadır.

Temsilcinin kendi adını yazarak imzalaması halinde ise temsil ilişkisi temsil olunanın adı soyadı da verilerek belirtilmelidir¹⁶⁹. Aksi halde temsilci kendi adına davranmış olacak ve senet üzerinde yapılacak şekli incelemede ciro zinciri kopuk görünecektir. Dolayısıyla temsilen imzalanan bir kambiyo senedinin ve de cironun asgari olarak temsil olunanın ad soyadını-unvanını içermesi yeterli¹⁷⁰ ve

¹⁶⁴ Brox, **a.g.e.**, § 32 Rn. 541.

¹⁶⁵ AŞ'de şirket adına imza yetkisini haiz kişilerin TTK m.371 uyarınca şirketin unvanı altına imzası temsil hükümlerinin uygulanmasına hizmet etmektedir. Zira ticaret unvanı altına atılan imzanın işlemin şirket adına yapıldığını dolayısıyla işlemi yapanın temsilci sıfatını ortaya koymaktadır. İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirli Çelik, Çağlar Manavgat, **Anonim Şirketler Hukuku**, C.1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara, **BTHAE**, 2013, s. 635.

¹⁶⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 1 Rn. 21, Einl Rn. 2.

¹⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, **a.g.e.**, § 47 Kn. 3.

¹⁶⁸ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, **a.g.e.**, § 47 Kn. 6.

¹⁶⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 1 Rn. 21; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 42.

¹⁷⁰ Brox, **a.g.e.**, § 47 Rn. 541; Bu şekilde atılan imzanın temsil yetkisinin bulunması halinde temsil edileni bağlayacağı yönünde Tekinalp, **a.g.m.**, s. 41; Temsil olunanın unvanı teşhis edilebilir nitelikte değilse, temsilci attığı imzadan şahsen sorumlu olacaktır. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 126.

gereklidir¹⁷¹. Senedi sonradan devralanların senede bakarak bu temsil ilişkisini doğrudan anlamaları zorunlu değildir¹⁷².

Temsil ilişkisini belirtmek için kanunda öngörölmüş özel bir şekil bulunmamaktadır. Temsilcinin senet üzerine temsil olunanın ismi yazıldıktan sonra altına “temsilen”, “vekaleten”, “adına” gibi ifadeleri eklenerek kendi ismi ismini yazıp imzalaması yeterlidir¹⁷³. Bu kayıtların aynı zamanda şerhdeki yerine göre cironun yapılaş amacını gösteren kayıtlar olması nedeniyle nasıl ayırt edileceği sorusu gündeme gelebilir. Şerhe eklenen kayıtlar aynı olsa da yerleri farklılık arz ettiğinden yorum yoluyla kaydın işlevi tespit edilir. Tahsil cirosu şerhinde bulunan kayıtlar devir iradesinin yazıldığı kısımda yer alır ve cironun amacını ifade eder. İmzanın temsilci adına atılması halinde şerhe eklenen kayıtlar ise imzanın atıldığı yerde yer alır ve cironun amacını belirtmekten ziyade temsil ilişkisini ortaya koyar. Konuyu bir örnekle açıklayacak olursak;

Tahsil cirosu

A’ya vekaleten/ temsilen ödeyiniz.

İmza B

Temsilen Yapılan ciro

A’ya ödeyiniz.

B’yi temsilen İmza T/ vekaleten B adına imza C

Kıymetli evrakın farklı temsil yetkileri ile ticari temsilcinin temsil yetkisinde olduğu gibi devredilmesi mümkündür. Bu halde dahi imzanın nasıl atılması gerektiğini düzenleyen hükümler düzen hükümü niteliğindedir¹⁷⁴. İmzanın temsilciye ait olduğunun ve işin niteliğinden işletme sahibi adına hareket edildiğinin

¹⁷¹ Unvanın yazılmaması halinde sorumluluk doğrudan senedi imzalayana ait olacaktır. Konuya ilişkin verilen bir Yargıtay kararı şu şekildedir: Yarg. 12. HD T. 17.01.2008, E. 2007/22277, K.2008/406, “Alacaklının takibine dayanak yaptığı ... bonolarla ilgili olarak alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla K1 ve diğer borçlu Ltd.Şti. hakkında başlattığı takipte anılan senetlerde şirketin adı ve unvanı TTK 322. Madde hükmü gereğince yazılı bulunmadığından bu senetlerle ilgili şirket borçlu konumda olmadığından şirket yönünden takibin iptaline karar vermek gerekirken aksine düşüncelerle itirazın reddi isabetsizdir.” www.lexpera.com.

¹⁷² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 8 Rn. 3; Tekinalp, **a.g.m.**, s. 40-41.

¹⁷³ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 75; Kanaatimizce temsile ilişkin kaydın açıkça imza atanı göstermesi şartıyla temsil olunanın isminin yanına da yazılabilir. Önemli olan kaydın ciro şerhindeki yerinden cironun temsilen yapıldığının anlaşılmasıdır. Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 65.

¹⁷⁴ Adolf Baumbach/Klaus J. Hopt, **Handelsgesetzbuch**, 37. Aufl., Beck’sche Kurz-Kommentare B.9, München, C. H. Beck Verlag, 2016, HGB § 51 Rn. 1; İsmail Kırcı, **Ticari Mümessillik**, Ankara, Yetkin Yayınları, 1996, s. 163.

anlaşılması şartıyla imza öngörülen şekillerde atılmasa dahi işletme sahibi ticari temsilcinin yaptığı işlemlerden sorumlu olur¹⁷⁵.

Ticari temsilcinin gerçekleştireceği ciroda şirket unvanı¹⁷⁶, temsili ifade eden bir kelime ve temsilcinin imzası yer almalıdır¹⁷⁷. Alman¹⁷⁸ ve İsviçre¹⁷⁹ uygulamasında ticari temsilci senedi ticari temsil yetkisini ifade edecek şekilde “per Prokura (p.p., p.p.a.)”, “Vollmacht iSv §48 HGB”, “als Prokurist” yazarak imzalamaktadır¹⁸⁰. Bizim hukukumuzda da imzanın ticari temsilci sıfatıyla atıldığını göstermek için yukarıda verilen (... paragrafta) örneklerin yanında özel kısaltma kullanılması mümkündür.

Temsil organı tarafından gerçekleştirilen cironun şerhinde, temsile ilişkin ayrıca bir kayıt bulunmaz. Zira tüzel kişilerin organları aracılığıyla hak edinmeleri veya borç altına girmeleri mümkündür ve şirket unvanı altına atılan imzanın temsil organına veya bunun temsil yetkisi verdiklerine ait olması esastır. Bununla birlikte unvan altına atılan imzada da eğer temsil yetkisine ilişkin bir özellik varsa belirtilmesinde fayda vardır. Her ne kadar unvan altına atılan imza bir temsil ilişkisinin varlığına işaret ederek bu hususun ayrıca belirtilmesi ihtiyacını ortadan kaldırıyorsa da işlemi gerçekleştiren ticari temsilci ise bu hususun belirtilmesi imzanın isnadiyeti, sorumlunun tespiti açısından kolaylık sağlar. Şöyle ki, çok sayıda ticari işletmesi bulunan büyük ticaret şirketlerinde yönetim kademesi genişler. İlgili ticari işletmelerde dahi faaliyetin aksamadan hızlı şekilde yürümesi temsil kademesinin çeşitlenmesini gerektirebilir. İmzanın doğrudan sahibinin ad soyadını içermediği hallerde temsilcinin hangi temsil grubunda yer aldığı yetkisiz temsil halinde senet dolayısıyla sorumlu tutulacak kişinin tespitini kolaylaştırır, sorumlu kişinin tespiti için yapılacak araştırmayı kısaltır.

¹⁷⁵ Kırca, **a.g.e.**, s. 163; Hakan Albaş, “**Türk Hukukunda Ticari Mümessillik**,” İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1991, s. 75.

¹⁷⁶ TBK m. 547’de ticari temsilcinin, işletme sahibini ticaret unvanı altında ve ticari temsil yetkisi ile temsil edeceği düzenlenmiştir.

¹⁷⁷ Genel olarak ticari temsilcinin imzasına ilişkin olarak Bkz. Kırca, **a.g.e.**, s. 162.

¹⁷⁸ Baumbach/Hopt, **a.g.e.**, HGB § 48 Rn. 3, HGB § 51 Rn. 1.

¹⁷⁹ Rolf Watter, **Basler Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Wolfgang Wiegand, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 6. Aufl., 2015, Art. 458 Rn. 13.

¹⁸⁰ Kırca, **a.g.e.**, s. 161-162.

Cironun temsilen yapılması halinde ciroya bu yönde kayıt eklenmesi ayrıca takip aşamasında da önem arz eder. Zira temsile ilişkin bir ibare olmaksızın isim ya da unvan yanına atılan imza dışarıdan adına imza atılan tarafından atılmış gibi görünür ve takip aşamasında yeterli araştırma yapılmaz, farklı ihtimaller dikkate alınmazsa ilgili kişiye imza itirazı yoluyla sorumluluktan kurtulması imkanı verir. Alacaklının gerekli özeni göstererek yapacağı araştırma da bu kayıtların varlığı halinde kısılanır. Dolayısıyla temsil ilişkisinin ciro şerhinde gösterilmesi işlem güvenliği ve ticaret hayatının aksamaması açısından da önem arz eder.

Kıymetli evrakın devri işleminin temsilen gerçekleştirildiğinin belirtilmediği bazı hallerde yetkisiz temsilci sahtekarlık yapan kimse konumuna da düşebilir. Şöyle ki yetkisiz temsilci ile sahtekarlık yapan kimse arasında büyük benzerlik vardır. Her ikisi de temsil olunanın adını kullanarak imza atar. Temsilci temsil ilişkisini ifade eden bir kayıt koymaksızın da senedi imzalayabilir. Ancak sahtekarlık yapan kişinin temsilciden farklı olarak temsil olunan adına hareket etme iradesi bulunmamakta ve bu kişi imzanın bizzat ismi kullanılan kimse tarafından atıldığı izlenimi uyandırmak istemektedir. Buna uygun olarak ciro şerhinde temsil ilişkisini ifade eden bir ibareye yer vermez ve şerhe bakan kimse imzanın yetkili hamil tarafından atıldığı izlenimini edinir¹⁸¹. Ciro şerhine eklenen temsile ilişkin kaydın önemi burada ortaya çıkar. İmzanın temsil olunan adına atıldığı şerhe eklenen bir ibareyle açıklığa kavuşturulursa artık kişinin sahtecilik suçu işleyip işlemediği noktasında bir belirsizlik kalmaz.

C. Cironun Türünü Değiştiren Kayıtlar

Ciro şerhine eklenen ibareler cironun yapılış amacını göstermek suretiyle işlevlerinde değişikliğe neden olabilir. Kural olarak yalın devir beyanından oluşan ciro temlik cirosudur¹⁸² ve bu tarz kayıtlar cironun temlik işlevinde değişikliğe neden

¹⁸¹ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 75; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 412.

¹⁸² Temlik dışı bir amaçla yapıldığı ciro şerhinden açıkça anlaşılmadığı hallerde cironun temlik cirosu olduğu yönünde bir karinenin söz konusu olduğu hususunda Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 111; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 292, 299.

olur¹⁸³. Bu kayıtlara açıkça kanunda yer verilmiş olup geçerli oldukları şüphesizdir. Bu kayıtlar aksine istisna bulunan bazı haller hariç ciro yoluyla devredilen bütün kıymetli evrak açısından sonuç doğurur.

Örneğin ciro “bedeli tahsil içindir”, “vekaleten” veya bedelin başkası adına kabul edileceği kaydını içerirse bu ciro tahsil cirosudur (TTK m. 688). Ciranta senedi tahsil cirosu ile devretmek isterse gerçekleştireceği devir beyanından oluşan standart ciroya bu kayıtları eklemelidir.

Rehin amacıyla yapılan ciroda yani rehin cirosunda ciro şerhi “bedeli teminattır.”, “bedeli rehindir.” kaydını ya da rehnetmeye yönelik iradeyi ifade eden farklı kayıtları içermelidir (TTK m.689). Bu şekilde bir kayıt çekte rehin cirosu geçersiz olduğundan çekin cirosu açısından sonuç doğurmayacaktır. Emtia senetlerinde ise rehin tek başına varantın cirosuyla gerçekleştiğinden makbuz senedi üzerine cironun rehin amacıyla yapıldığının belirtilmesi geçersizdir.

İntifa amacıyla yapılan ciroda ise “intifa hakkı kurmak içindir.” gibi cironun yapılaş amacını belirten bir kaydın bulunması yeterlidir.

D. Sadece Kambiyo Hukuku Açısından Sonuç Doğuran Kayıtlar

TTK’da kambiyo senetleri başlığı altında cirantaya, şerhe ekleyeceği kayıtlarla bu senetler açısından çeşitli yetkiler tanınmıştır. Bu yetkiler cirantanın cirodan doğan sorumluluğun şartlarını düzenlemesini ve bunu kaldırmasını da mümkün kılmaktadır. Ancak bu yetkinin kullanılması yazıyla sorumluluk esasına da uygun olarak senet üzerine kayıt eklenmesiyle gerçekleşir. Bu başlık altında da cirantanın kendisine tanınan yetkileri ve bunun kullanılmasının şart ve usulü incelenecektir.

1. Kabul İçin İbrahim Zorunlu Kılınmasına Dair Kayıt

Poliçe kural olarak vadeye kadar hamil ya da poliçeyi elinde bulunduran tarafından muhatabın yerleşim yerinde onun kabulüne sunulabilmektedir (TTK m.

¹⁸³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 141; Alışkan, **a.g.e.**, s. 78.

691). Düzenleyen belirlediği süre içinde ya da süre belirlemeden poliçenin kabule arzını şart koşabilecektir (TTK m. 692/f.1). TTK m. 692’de ise poliçede kabule arz kuralının istisnası olan haller düzenlenmiş ve f. 4’te cirantaya da poliçenin kabule arzını şart koşma yetkisi tanınmıştır. Ancak bunun için düzenleyenin kabule arzı men etmemiş olması gerekir¹⁸⁴. Dolayısıyla cirantanın söz konusu yetkisi düzenleyenin yetkisine göre ikincil niteliktedir ve düzenleyen tarafından kabule arz yasaklanmışsa artık cirantanın kabule arzı zorunlu kılması mümkün değildir. Düzenleyenin kabule arzı süreli olarak yasaklaması halinde de durum bu süre açısından aynıdır. Kabule arzın mümkün olmadığı bir diğer hal de poliçenin görüldüğünde vadeli olmasıdır¹⁸⁵.

Cirantanın bu yetkisini kullanması ciro şerhine bir kayıt ekleyerek zorunlu kılabilir. Kabule arzın ciranta tarafından zorunlu kılınmayacağı hallerde ise ciro şerhe eklenen kayıt geçersiz sayılacaktır. Hamilin bu kayda rağmen kabule arzda bulunmaması, kaydı koyan cirantaya ve avalistine karşı başvuru hakkını yitirmesine neden olur¹⁸⁶. Ancak diğer başvuru borçlularına başvuru hakkı saklı kalır¹⁸⁷.

2. İbraz Süresinin Kısaltılmasına İlişkin Kayıt

Poliçe ve bono, diğer vade türlerinin yanı sıra görüldüğünde ve görüldükten belirli süre sonra vadeli olarak düzenlenebilmektedir (TTK 703/1-a-b, m.778/1-b). Bu tür poliçe ve bonoların düzenlendikten itibaren bir sene içerisinde muhabata ibraz edilmeleri gerekir (TTK m.693/1, TTK m.704/1). Görüldüğünde vadeli poliçede ve bonoda ibraz ödeme için yapılırken, görüldükten belirli süre sonra vadeli poliçede ibraz kabule arz için yapılır. Bonoda ise kabul söz konusu olmadığından ibraz yalnızca vadenin hesaplanabilmesi için yapılır¹⁸⁸.

¹⁸⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 95; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 72; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 132.

¹⁸⁵ Görüldüğünde vadeli poliçenin kabule arz edilip edilemeyeceği tartışmalıdır. Bir görüşe göre bu vade türünde kabule arz söz konusu olamaz, ibraz ödeme için yapılır. Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 186; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 72; Karşı görüşe göre bu vade türünde de poliçenin kabule arzı mümkündür. Naci Kinacıoğlu, “Görüldüğünde Ödenecek Poliçeler”, **BATİDER**, C.IV, S.3, Y.1968 (Anılış: Görüldüğünde), s. 480; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 76-77. Yazar görüşünü; keşidecinin görüldüğünde vadeli senedin belli süre içinde ibrazını yasaklamış olabileceğini ve bu halde senedin kabule arzının mümkün olması gerektiğini belirterek açıklamıştır.

¹⁸⁶ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 188.

¹⁸⁷ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 188.

¹⁸⁸ Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 119.

Bu şekilde vade konulan poliçe ve bonoda ibraz süresinin ciranta tarafından kısaltılabilmesi mümkündür (TTK m. 693/3). İbraz süresinin kanunda bir yıl olarak sınırlanmasının sebebi de başvuru borçlularının hamilin isteğine bağlı olarak belirsiz süre yıllarca yükümlü kalmamalarını sağlamaktır¹⁸⁹. Ancak ibraz süresini kısaltma ve uzatma yetkisi düzenleyene de tanınmış olup cirantanın ibraz süresini kısaltma yetkisi düzenleyenin yetkisine göre ikincil niteliktedir. Düzenleyenin ibraz süresini kısalttığı ya da uzattığı hallerde cirantanın düzenleyenin tasarrufuna aykırı şekilde süreyi kısaltması mümkün değildir. Yani düzenleyen tarafından kısaltılan ibraz süresi ciranta tarafından daha da kısaltılabilir ve fakat uzatılamaz¹⁹⁰. Zira cirantanın iradesine üstünlük tanınmasının bir dayanağı yoktur¹⁹¹.

Cirantalardan biri tarafından kısaltılan ibraz süresi üzerinde diğer ciranta tarafından değişiklik yapıp yapılamayacağı hususunda doktrinde iki farklı görüş ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre ciranta tarafından ibraz süresi kısaltıldıktan sonra onu takip eden cirantalar bu süreyi değiştiremezler. Bu halde cirantalara karşı keşideciye tanınan rüçhan hakkında olduğu gibi süreyi önceden değiştiren cirantaya da üstünlük tanınması kanunun ruhuna daha uygun olacaktır¹⁹².

Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, cirantalardan biri tarafından ibraz süresi kısaltıldıktan sonra diğer cirantaların bu süre üzerinde değişiklik yapmaları mümkündür¹⁹³. TTK m. 730'da ciroda ibraz için bir süre şart kılınmışsa bu sürenin ancak ciranta tarafından ileri sürülebileceği düzenlenmiştir. Bu nedenle ciranta tarafından TTK m.693 f.3. ve m.704 f.1 uyarınca ibraz süresinin kısaltılması yalnız kendisi açısından hüküm ifade eder¹⁹⁴, onun sorumluluğunu sınırlandırır. Hamil görüldüğünde veya görüldükten belli süre sonra vadeli bono ve poliçede ciranta

¹⁸⁹ Kınacıoğlu, **Görüldüğünde**, s. 484.

¹⁹⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 35 Rn. 2.

¹⁹¹ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 158.

¹⁹² Domaniç, **Şerh IV**, s. 240.

¹⁹³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 663.

¹⁹⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 35 Rn. 2; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 663. Yazar kanun maddeleriyle irtibat kurmaksızın cirantanın yaptığı kısaltmanın kendi sorumluluğu açısından önem taşıyacağını belirtmektedir.

tarafından kısaltılan ibraz süresi içinde senedi ibraz etmezse kaydı koyan cirantaya başvuru hakkını kaybeder¹⁹⁵.

3. Poliçenin Kabul Edilmemesinden Sorumsuzluk Kaydı

TTK m. 685 f.1 uyarınca, cirantalar poliçenin kabul edilmemesinden sorumlu olmadıkları yönünde ciro şerhine kayıt eklemek suretiyle sorumluluklarını sınırlandırabilirler. Böyle bir kaydın varlığı halinde poliçenin kabul edilmemesi halinde kaydı koyan cirantaya karşı vadeden önce başvuru hakkı kullanılamaz.

Bununla birlikte cirantanın kabul edilmemesinden sorumluluğunu kısmen poliçe bedelinin bir kısmıyla sınırlandırması da mümkündür. Örneğin sadece 500 TL'lik kısımdan sorumluyum şeklinde bir kayıt konulması mümkündür¹⁹⁶.

4. Senedin Ödenmemesinden Sorumsuzluk Kaydı

TTK m. 685 f.1 ile cirantalara poliçenin ödenmemesi halinde doğacak sorumluluklarını kaldırma yetkisi tanınmıştır. Yukarıda anılan kabul edilmemesinden sorumsuzluk kaydı ile birlikte ödememeden sorumsuzluk kaydı, korku kaydı (*Angstklausele*) olarak da anılmaktadır¹⁹⁷. Şerhe ciranta tarafından bu şekilde bir kaydın konulması halinde başvuru hakkı kalkacak ve senedin ödenmemesi halinde senet bedeli kaydı koyan cirantadan talep edilemeyecektir¹⁹⁸.

Cirantanın kabul edilmemesinden sorumluluğunda olduğu gibi ödememeden sorumluluğunu da tamamen kaldırmak yerine şerhe buna ilişkin kaydı koyarak

¹⁹⁵ Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 59.

¹⁹⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 10.

¹⁹⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 10; Meier Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 9; Zöllner, **a.g.e.**, s. 101.

¹⁹⁸ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 145; Alışkan, **a.g.e.**, s. 92; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 279; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 96.

kısmen sınırlandırması mümkündür¹⁹⁹. Şerhe eklenecek kayda örnek vermek gerekirse, “teminatsızdır”, “garantisizdir” gibi kayıtlar şerhe eklenebilir²⁰⁰.

5. Cironun Yasaklanmasına İlişkin Kayıt ve Rekta Kaydı

Kural olarak senedi ciro yolu ile devreden cirantanın ciro edilenin senedi tekrar devretmesi hususunda bir söz hakkı bulunmamaktadır. Ancak kambiyo senetlerinin ciro yoluyla devri ciranta açısından sorumluluk doğurmaktadır. Bu nedenle kambiyo senedini ciro yoluyla devreden cirantaya senedin tekrar ciro yoluyla devrini yasaklayarak bu sorumluluğunu sınırlandırma yetkisi tanınmıştır. Buna göre ciranta tarafından konulan ciro yasağına rağmen senet ciro yoluyla devredilirse artık cironun teminat fonksiyonu söz konusu ciranta açısından ortadan kalkar ve cirantanın sonraki ciro edilenlere karşı sorumluluğu söz konusu olmaz²⁰¹ (TTK m. 685 f. 2). Ancak ciro edilene karşı sorumluluğu devam eder²⁰². Gerçekten başkasının tasarruf yetkisi sınırlandırılarak senedin ciro yoluyla devrinin önlenmesi gibi bir durum söz konusu değildir²⁰³. Ayrıca senetteki diğer cirolar yasaktan önce veya sonra yapılmalarına bakılmaksızın geçerliliğini korur ve yasak, ciro zincirini bozamaz²⁰⁴. Ciranta tarafından getirilen ciro yasağı kaydı senedi nama yazılı hale getirmez²⁰⁵. Cironun ciranta açısından sonraki devralanlara karşı sorumluluk doğurmadığı kıymetli evrakta böyle bir kaydın işlevi de bulunmayacaktır. Senedin

¹⁹⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 10; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 279.

²⁰⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 10; Meier Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 9; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 145; Alışkan, **a.g.e.**, s. 93; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 96.

²⁰¹ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 116; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607-608; Kınacıoğlu **Kıymetli Evrak.**, s. 149; Cerrahoğlu, **a.g.m.**, s. 101; Alışkan, **a.g.e.**, s. 124 ve s. 322; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 279.

²⁰² Arslanlı, **a.g.e.**, s. 111; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607-608; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 145; Alışkan **a.g.e.**, s. 327; Kınacıoğlu **Kıymetli Evrak.**, s. 149; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 279.

²⁰³ Ciro yasağının senedin ciro yoluyla devrini engellemeyeceği hususunda Bkz. Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 209-210; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 121; Tekil, **a.g.e.**, s. 60; Can, **a.g.e.**, s. 86.

²⁰⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 116; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 608.

²⁰⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 11; Zöllner, **a.g.e.**, s. 101; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 608; Tekil, **a.g.e.**, s. 60; Kendigelen, **Çek**, s. 190-191 Yazar isabetli olarak ciranta tarafından getirilen ciro yasağının senedin türünde değişiklik yapmadığını, sadece yasağı koyan cirantayı çeki yasağa rağmen iktisap edenlere karşı koruduğunu belirterek Eriş tarafından ileri sürülen görüşü eleştirmektedir.; k.g. Gönen Eriş, **Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku**, 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2000, s. 155. Yazar lehtar veya hamilin koyacağı ciro yasağının hamiline yazılı çeki nama yazılı hale getireceği görüşünü ileri sürmüştür.; Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 320.

ciro yoluyla devrinin daha önce düzenleyen tarafından yasaklanmadığı hallerde cirantanın böyle bir kayıt koyma hakkı bulunmaktadır²⁰⁶. Zira düzenleyen tarafından getirilen ciro yasağının senedi nama yazılı hale dönüştüreceği kabul edilmektedir. Bu kayıt TTK m. 681 f. 2’de belirtildiği üzere senedin emre yazılı olmadığı anlamını ifade etmektedir²⁰⁷. Emre, nama veya hamiline senet ayrımı devir şekline göre yapılmakta ve emre yazılı senedin devir şekli olan ciro, bu senede karakterini vermektedir. Dolayısıyla senedin ciro yoluyla devrini yasaklayan düzenleyen, aslında senedin emre yazılı senet gibi tedavül etmemesini, teknik anlamda cironun etkilerine tabi olmamasını istemektedir. Çekte uygulanacak hükümleri düzenleyen TTK m. 818’de m. 681’e atıf yapılmamasına rağmen düzenleyen tarafından getirilecek ciro yasağına aynı etkinin tanınmasına bir engel yoktur²⁰⁸. Zira TTK m. 788 f.2’de de m. 681 f.2 hükmü çek açısından tekrar edilmektedir.

Yargıtay da çekte düzenleyen tarafından senede eklenen ciro yasağı kaydının senedi nama yazılı hale getireceği görüşündedir. Ancak bu görüş doğrultusunda verdiği kararlarda kaydın, senedin lehtar dışındakilere devredilmesini engelleyeceğini ifade etmektedir. Bu hususta verilen bir karar metninde aynen şu ifadeler yer almaktadır: “*Kural olarak, TTK.nun 730.maddesi yollamasıyla çekler hakkında da uygulanması gereken aynı kanununun 597/2.maddesi uyarınca, keşideci, çekin ciro edilmesini yasak edebilir. Bu halde senet sonradan kendilerine ciro edilen kişilere karşı mesul olmaz. TTK.nun 700/2.maddesine göre ise ciro edilemez kaydı bulunan çekin, ancak alacağın temlik yoluyla devri mümkündür. Bu durumda çekin*

²⁰⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607; Düzenleyen tarafından getirilen ciro yasağına rağmen yapılan ciro alacağın temlikinin hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır. Tekil, **a.g.e.**, s. 128-129; Can, **a.g.e.**, s. 85.

²⁰⁷ Kendigelen, **Çek**, s. 155.

²⁰⁸ TTK m. 818’de m. 681’e atıf yapılmamışsa da çekte de düzenleyen tarafından senede konulacak ciro yasağı kaydının senedi nama yazılı hale getireceği doktrinde genel olarak kabul edilmektedir. Gereksiz olarak bu görüşün kabul edildiği örnekler için Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 7; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 483; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 142; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 81; Alışkan, **a.g.e.**, s. 120.

üzünde bulunan ciro edilemez kaydı, çekin kambiyo senedi vasfını etkilemez ise de lehtar dışındakilere devrini engeller.”²⁰⁹.

Yargıtay’ın ciro yasağının lehtar dışındakilere devri engelleyeceği yönündeki ifadesi isabetsizdir. Senedin artık alacağın temliki yoluyla devredilmesinden bahsedildikten sonra lehtar dışındakilere devredilemeyeceğini söylemek zaten kendi içinde de çelişkilidir²¹⁰.

Cirantanın kambiyo senetlerinde ciroyu yasaklayabileceği ve yasağın sonucu kanunda düzenlenmişse de bu yasağın ne şekilde getirileceği açıkça düzenlenmemiştir. Ancak cirantanın ciro şerhine “Ciro edilemez”, “Cirosu yasaktır” gibi kayıtlar koyarak ciro yasağı getirebileceği kabul edilmektedir²¹¹. Kanunda bir sınırlama getirilmediğinden bu kaydın geçerli olabilmesi için ciro şerhinde bulunması da zorunlu değildir. Ancak kaydın cirantanın imzası ile onanması veya cirantanın imzasının bu kaydı kapsayacak şekilde atılması gerektiği belirtilmektedir²¹². Dolayısıyla senette farklı yerlere kayıt düşüp bunu kapsayacak şekilde imza atılması pratik olmayacağından, kaydın ciro şerhinde yer alması daha pratik olacağı kabul edilebilir.

Cirantanın ciro şerhine “emre değildir” şeklinde menfi emre kaydı eklemesi de mümkündür²¹³. Düzenleyenin aksine ciranta tarafından eklenen menfi emre kaydı senedi nama yazılı hale getirmez²¹⁴. Senede bu şekilde bir rekta kaydı koyan ciranta, senedi devrettiği kişiden sonra devralanlara karşı sorumluluğunu kaldırmış olur. Ciro

²⁰⁹ Yarg. 12. HD T. 27.10.2009 E. 2009/12421 K. 2009/20514; Bu yönde verilen diğer kararlar Yarg. 12. HD T. 26.05.2009 E. 2009/3198 K. 2009/11215; Yarg. 12. HD T. 19.03.2012 E. 2011/23499 K. 2012/8416 www.lexpera.com (E.T.: 15.08.2018).

²¹⁰ Yazarın atıf yaptığı karar 1995 yılında verilmişse de görüldüğü üzere Yargıtay içtihadında bir değişiklik söz konusu olmamıştır. Bu haklı eleştiriler için Bkz. Kendigelen, **Çek.**, s. 156.

²¹¹ Bu ifadelerle ciro yasağı getirebileceği hususunda Bkz. Zöllner, **a.g.e.**, s. 101; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607-608; Alışkan, **a.g.e.**, s. 121; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 256 için Ödemeden sorumsuzluk kaydına ilişkin olarak kaydın ciroya eklenebileceği hususunda Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 96.

²¹² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 11; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607; Alışkan, **a.g.e.**, s. 321 ve s. 325.

²¹³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 11; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 607-608; Kınacıoğlu **Kıymetli Evrak.**, s. 149; Bu şekildeki kayda “rekta kaydı” da denilmektedir. Birçokları yerine Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 11; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 94.

²¹⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 11; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 608

edilen rekta kaydına rağmen senedi geçerli şekilde ciro yoluyla devretmeye devam eder. Sadece senedi bu kayda rağmen ciro edilenden sonra devralanlar rekta kaydını koyan cirantaya karşı başvuru hakkını kullanamaz²¹⁵.

Sonuç olarak ciranta tarafından senede rekta kaydı eklenmesi cironun yasaklanmasıyla aynı sonuçları doğuracaktır. Ancak kambiyo senetleri açısından açıklanan sonuçları doğuran rekta kaydının, pay senetlerinde ciro şerhine eklenmesi ise sonuç doğurmayacaktır²¹⁶.

6. Protestosuzdur Kaydı

Kambiyo senetlerinde cironun ciranta açısından senedin ödenmemesi veya poliçe özelinde senedin kabul edilmemesi hallerinde sorumluluk doğurduğu ifade edilmişti. Bu sorumluluğun poliçe ve bonoda doğması ve hamilin cirantaya karşı başvuru hakkını kullanması için protesto çekilmesi gerekir²¹⁷. Protesto çekilmesi şartı esasında müracaat borçlularının lehine ve onları korumaya yönelik hamile yüklenmiş bir külfettir. Bununla birlikte protestonun TTK m. 715 uyarınca noterlik tarafından düzenlenmesi gerekir ve noter aracılığıyla protesto çekilmesi nedeniyle yapılan masraflar başvuru hakkı kapsamında başvuru borçlularından talep edilebilir (TTK m.725c). Bu nedenle cirantanın başvuru hakkının kullanımı için protesto çekilmesi şartını kaldırabilmesinde de hukuki menfaati bulunmaktadır. Başvuru hakkının kullanılması için protestonun şart koşulmasıyla korunmak istenen taraf başvuru hakkının muhatabı cirantalar²¹⁸. Protesto çekilmesi kural olarak belirlendikten sonra protesto masrafından kaçınmak veya başka bir nedenle protesto şartının kaldırılmasını cirantanın takdirine bırakmak suretiyle ciranta kendi iradesine rağmen

²¹⁵ Meier-Hayoz, **a.g.e.**, § 9 Rn. 10; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 11; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 91 vd.; Zöllner, **a.g.e.**, s. 101; Kinacıoğlu **Kıymetli Evrak.**, s. 149.

²¹⁶ Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 2.

²¹⁷ Çekte protestoya eşdeğer ödeme halinin tespiti niteliğinde karşılıksızdır işlemi yapılması veya takas odası tarafından ödemenin zamanında yapılmadığının tarih içeren bir beyanla tespiti mümkün olduğundan bu tür senet açısından protesto düzenlenmesi zorunlu değildir.

²¹⁸ Poliçe borçlularının bu şekilde haksız ve yersiz başvurularla karşılaşmaktan önemli ölçüde korundukları yönünde Bkz. Bozgeyik, **Müracaat**, s. 136.

korunmamaktadır. Bu şekilde bir kaydın senet dışında yer alması halinde kayıt sadece taraflar arasında geçerli olacaktır²¹⁹.

Cirantanın hamili protestodan muaf tutması için TTK m.722 f.1’de düzenlendiği üzere senet üzerine “protestosuz”, “gidersiz” kayıtlarını veya bunlarla eş anlamlı farklı ibareleri yazıp imzalamalıdır. Kanunda yer alan kaydın senet üzerinde yer almasına ilişkin ifadeden anlaşıldığı üzere kaydın ciro şerhi içinde yer alması şeklinde bir sınırlama getirmemiştir. Ancak ciranta tarafında konulan kaydın açıklığın sağlanması ve ciro zincirinde karışık bir görüntü oluşturularak farklı yorumlara neden olmaması için şerhte yer almasında fayda vardır. Cirantanın ayrıca düzenleyen olması gibi nedenlerle senette iki defa görülmesi halinde kaydın hangi sıfatla koyulduğu önem arz eder²²⁰. Doktrinde bu gibi durumlarda senedin ön yüzünde yer alan kaydın düzenleyen, arka yüzünde yer alan kaydın da ciranta sıfatıyla koyulduğu yorumunun yapılabileceği ifade edilmektedir²²¹. Kaydın şerhte yer alması halinde ise bu ihtimali berteraf edecektir.

Protestodan muafiyet kaydını koyabilecek ciranta çevresi de kendilerine yapılan cironun türüne ve şerhte yer alan kayıtlara bağlı olarak sınırlıdır. Protestodan muafiyet kaydı konulması protesto çekilmeksizin başvuruda bulunan hamile ödemede bulunmayı sonuçlayacağından, bu kaydı sadece ödeme sorumluluğu doğacak olanlar ekleyebilir²²². Mesela poliçenin ödenmemesinden sorumlu olmayacağına dair ciro şerhine kayıt ekleyen cirantanın artık hamil lehine protesto muafiyeti getirmesinin bir anlamı olmadığı gibi böyle bir kaydın sonuç doğurması da

²¹⁹ Konuya ilişkin verilen bir karar: Yarg. 11. HD T.14.03.2016, E. 2016/1992, K. 2016/2791. “Karşı taraf(alacaklı) banka ile arasında imzalanan genel kredi sözleşmesinin 35/2. maddesinde senetlerin vadesi sonunda ödenmemesi halinde protesto keşide ve tebliğinde bankanın tam bir serbestiye sahip olduğunun düzenlendiği, dolayısıyla bono dışında protestodan muafiyet koşuluna dair düzenlemenin taraflar arasında hüküm ifade edeceği gözönünde bulundurulmaksızın yönünden itirazın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, karşı taraf (alacaklı) vekilinin temyiz itirazının kabulü ile kararın bozulması gerekmiştir” şeklindedir. <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet> (E.T.:01.10.2018).

²²⁰ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 745.

²²¹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 745.

²²² Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 744; Bozgeyik, **Müracaat**, s. 137. Poliçenin asıl borçlusu muhatap veya bunun avalistinin bu kaydı koymaları anlamlı olmaz. Zira bunların hamile karşı sorumlu olmaları için protesto çekilmesi gerekmez.

mümkün değildir²²³. Benzer bir durum teminat fonksiyonu olmayan cirolar açısından da geçerlidir. Senedi tahsil ve rehin cirosuyla elinde bulunduran cirantanın protestodan muafiyet kaydı koyma yetkisi bulunmaz²²⁴.

Geçerli olarak muafiyet kaydı getirilmesi sadece kaydı koyan ciranta açısından başvuru hakkının kullanılması yolunda protesto şartını kaldırmaktadır²²⁵. Bununla birlikte protestodan muafiyet kaydı, kaydı ekleyen açısından ek birtakım sonuçlar doğurur. Her ne kadar ciranta protesto masrafından kaçınmak amacıyla protesto muafiyeti getiriyorsa da başvuru hakkının ve ödeyen kişinin hakkının düzenlendiği TTK m.725 ve m.726 hükümleri göz önünde bulundurulduğunda, ciranta dolaylı da olsa bu tutarları ödemek zorunda kalabilecektir²²⁶. Fakat daha sonra poliçeden dolayı borç altına girenler bu tutarı tazmin etmek zorunda kalırlar (TTK m.722/4).

Protestodan muafiyet kaydına rağmen senedin süresinde ibraz edilmesi zorunluluğu devam etmektedir. Protestodan muafiyet kaydı sadece ödememe durumunun tespit edilmesi zorunluluğunu kaldırdığından senedin süresinde ibraz edildiği ayrıca bir belge ile ispat edilmelidir. Zira ödememe olgusunun tespiti senedin süresinde ibrazını da kapsamaktadır. Dolayısıyla protestodan muafiyet kaydı, senedin süresinde ibraz edildiğine ilişkin ispat yükünü tersine çevirecektir²²⁷.

Protestodan muafiyet kaydı konulması esasında ciranta açısından pek de avantajlı sayılmaz. Zira protestodan muafiyet kaydı koyan ciranta, kaydı koymayan cirantalara karşı başvuru hakkını kullanamayacaktır. Zira muafiyet kaydı koyan cirantaya karşı başvuru hakkı protestosuz kullanılacak ve bu cirantanın sonraki başvurularında TTK m. 727 f.1 uyarınca kendisinden poliçe ile birlikte protesto varakasının da ibrazı istenecektir. Muafiyet kaydının sadece kaydı koyan

²²³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 744.

²²⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 744.

²²⁵ Meier-Hayoz, **a.g.e.**, § 9 Rn. 11; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 46 Rn. 3; Bozgeyik, **Müracaat**, s. 137.

²²⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 46 Rn. 11; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 46 Rn.8; Kaya/Ülgen/Helvacı/Kendigelen, **a.g.e.**, Kn. 786.

²²⁷ Kaya/Ülgen/Helvacı/Kendigelen, **a.g.e.**, Kn. 785.

açısından sonuç doğurması neticesinde muafiyet kaydı koyan ciranta kendi eliyle başvuru hakkını engellemiş olmaktadır²²⁸.

7. Cirantanın Adresi

Cirantanın ciro şerhinde adresini belirtmesi ihbar yükümlülüğü açısından önem arz eder. TTK m. 723 f.4 uyarınca ciro şerhinin adres içermemesi ya da bu adresin okunmaması halinde bu cirantaya ihbar yapılmayacak olup bunun yerine ciro zincirinde kendisinden önce yer alan cirantaya ihbarda bulunulacaktır.

III. Ciro Şerhinde Değişiklik Yapılması

Senedi elinde bulunduran cirantanın senet üzerinde birtakım değişiklikler yapması mümkündür. Bu değişiklik cironun tamamen ortadan kaldırılması ya da kısmi değişiklik şeklinde de gerçekleşebilir. Ciro çizilmesi halinde TTK m. 686 f. 1 uyarınca yazılmamış sayılacaktır²²⁹. Cironun kazınması, silinmesi ya da üzerinin bir araç yardımıyla kapatılması gibi her türlü ciroyu okunmaz kılma fiili cironun çizilmesi hükmündedir²³⁰. Cironun iradi şekilde çizilmemesi de sonucu değiştirmez²³¹. Zira şekli hak sahipliği açısından senedin dış görünüşü esastır²³². Cirantanın, senet üzerine cirosunun geçerli olmadığına ilişkin bir kayıt yazıp imzalaması da cironun çizilmesi olarak yorumlanmaktadır²³³.

²²⁸ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 46 Rn. 4; Bauer, **a.g.e.**, OR Art. 1046 Rn. 10; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 748; Bozgeyik, **Müracaat**, s. 137.

²²⁹ Yarg. 12. HD T.21.05.2002, E.2002/9195, K.2002/10557 “*Borçlu ... Şirketinin çekin arka yüzünde bulunan ciro imzası iptal edildiğinden TTK.702. maddesi gereğince sözü edilen ciro yapılmamış hükmünde olacağından adı geçen borçlunun ciranta sıfatı ile sorumlu olduğu kabul edilemez.*”, benzer içerikte 12. HD T.09.04.2002, E.2002/6175, K.2002/7444. Erhan Günay, **Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil**, 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 52.

²³⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 5; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 142-143; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 587; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 155.

²³¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn.9; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 13; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 587 ve 748; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 155; Alışkan, **a.g.e.**, s. 156; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 72.

²³² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 9.

²³³ Tekil, **a.g.e.**, s. 143; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 587.

Kural, cironun hakkı olan kişi tarafından çizilmesidir²³⁴. Senedin zilyetliği karşı tarafa geçirilmeden önce cironun çizilmesi mümkündür²³⁵. Ciroyu çizme hakkı bulunanlar ise çizme neticesinde hukuki durumu değişmeyen senet alacaklılarıdır²³⁶. Ciro şerhinde hak sahibi olmayan kişi tarafından yapılacak değişiklikler ise tahrifat olarak değerlendirilir²³⁷. Senet üzerinde tahrifat yapılması halinde metinde değişiklik yapılmadan önce senede imza koyanlar TTK m. 748 uyarınca eski metne göre sorumlu olacaklardır. Hükme rağmen kendi cirosundan önceki cirolar çizilmiş şekilde başvuru hakkına muhatap olan cirantadan ödeme yapmasının beklenemeyeceği ifade edilmektedir²³⁸.

Cirantanın şerhe kayıt eklemesi suretiyle kendi sorumluluk alanıyla sınırlı olmak üzere tasarruf edebileceği yukarıda anlatılmıştı. Bu mantığa paralel olarak TTK m. 727 f.2'de senedi ödeyen cirantanın kendi cirosunu ve kendisinden sonra gelen borçluların cirosunu çizebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca cirantanın başvuru sorumluluğu ciro zincirinde kendisinden sonra gelenlere karşı bulunduğundan, senedi ödeyerek bu sorumluluğunu sona erdirme yani ciro zincirinde kendisinden sonra gelenlerin cirolarını çizme yetkisi de bulunmaktadır. Benzer bir durum senedin tekrar cirantaya devredilmesi halinde de söz konusu olur²³⁹.

²³⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 9; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 12. Yazarlar çizme için maddi açıdan hak sahibi olan senet alacaklısı olmanın gerekli olduğunu belirtmektedir.; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 194; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 155; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 237.

²³⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 9; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 587; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 194; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 237.

²³⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn.9; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 587; Doktrinde mirasçının murisin ismini çizmesine poliçenin doğrudan kendisine verildiği görünümü uyandırması nedeniyle karşı çıkılmaktadır. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn.9, Rn. 11; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 587; Beyaz cirolu bir senedin miras kalması halinde ise mirasçıların yetkili hamil oldukları ve takip yapabilecekleri yönünde verilen karar için Bkz. Y. 12. HD T. 20.04.2008, E. 2008/5923, K. 2008/8598 www.kazanci.com (E.T.: 10.07.2018).

²³⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 9; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 12; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 194.

²³⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 159.

²³⁹ Yarg. 11. HD T. 15.03.1999, E. 1999/10306, K. 1999/2176 “Çek hamili, kendisine yapılan ciroyu çizerek çeki önceki cirantaya vermesi ile, bu önceki ciranta yetkili hamil sayılır. Veya çek kendisine iade edilen önceki cirantanın, yaptığı ciroyu çizmesi ile de, bu ciranta yetkili hamil durumunu kazanır. Yahut çekin dönüş cirosu yapılmadan veya daha sonraki cirolar çizilmiş olsa bile, çeki elinde bulunduran hamilin ciro silsilesinde olması sonucu, bu hamil dahi yetkili sayılır.” - Günay, **a.g.e.**, s. 53-54.

TTK m.686 f.1'de belirtilen cironun çizilmesi cironun tam olarak çizilmesidir. Senedin dış görünüşü şekli hak sahipliği açısından belirleyici olduğundan cironun kısmen çizilmesinde de aynı prensip geçerli olacaktır. Dış görünüşün belirleyici olması nedeniyle cironun çizilen kısımlarının yazılmamış kabul edilmesi gerekir²⁴⁰. Bu nedenle cirantanın kendi sorumluluk alanında kalması şartıyla şerhe eklediği kayıtları silmesi ve kısmi değişiklik yapması da kanaatimizce mümkündür.

Cironun kısmen çizilmesiyle ilgili farklı ihtimaller gündeme gelebilmektedir. Örneğin ciro şerhinin zorunlu unsurlarından birinin silinmesi ile ciranta tarafından eklenen kayıtların silinmesi farklı sonuçlar doğuracaktır. Şerhin tamamen çizilmeden sadece imzanın çizilmesi de tamamen çizilmeyle aynı sonucu doğuracaktır²⁴¹. Zira imza cironun zorunlu unsurlarındandır. Başkaca bir kayıt bulunmaksızın yalın imzayla ciro yapılabilir, ancak imzasız ciro yapılamaz. Ciro şerhinde çizme yoluyla kısmi değişiklik yapılarak tam cironun beyaz ciroya dönüştürülüp dönüştürülemeyeceğine ilişkin olarak doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre senedin arkasında yer alan tam cironun sadece imza kalacak şekilde çizilmesiyle beyaz ciro yapılması mümkündür²⁴². Senedin ön yüzünde yer alan tam cironun bu şekilde çizilmesi yoluyla beyaz ciroya dönüştürülmesi mümkün olmasa da metnin çizilmesiyle bırakılan imzanın, düzenleyen lehine aval olarak geçerli sayılması gerekir²⁴³.

²⁴⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 10; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 5.

²⁴¹ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 276; Aışkan, s. 156.

²⁴² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 10; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 5; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 133; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 194. *Poroy/Tekinalp* tam cironun çizilmesi yoluyla beyaz ciro yapılmasının kabul edilmesi gerektiğini belirttikten sonra aynı paragrafın sonunda tam cironun çizilmesi yoluyla yapılan beyaz ciroyu yazılmamış sayan Yargıtay kararının yerinde olduğunu ifade ederek kendi içinde çelişkili bir tutum sergilemiştir.

²⁴³ Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 133.

Diğer görüşe göre, tam cironun sadece yazı kısmı çizilerek beyaz ciroya dönüştürülmeyecektir²⁴⁴. Bu hususta ileri sürülen bir gerekçe, belirli ciroların bu biçimde çizilmesinin senedi devredenlerin aleyhine iradeleri dışında sonuçların elde edilmesine yol açabilecek olmasıdır²⁴⁵. Bu görüşe göre, cirantanın tam ciroyu imza dahil tamamen çizerek yeni bir beyaz ciro yapması pekala mümkündür²⁴⁶. Cironun çizilmeyen kısmıyla geçerli kabul edilmesi, senedi geçerli bir temlik olmaksızın ele geçiren kişiler kendilerini şeklen yetkili hamil konumuna getirebileceklerinden önü alınmaz tahrifatlara imkan verecektir²⁴⁷. Yargıtay da tam ciro şerhinde ciro edilenin ismi çizilerek sadece imzanın bırakılması suretiyle tam cironun beyaz ciroya dönüştürülmeyeceği görüşünü benimsemektedir²⁴⁸.

Kanaatimizce tam ciro şerhinin beyaz ciroya dönüştürülmesiyle ilgili bu tartışma, cironun kısmen çizildiği diğer haller için de yapılabilir. Tam cironun çizilerek beyaz ciroya dönüştürülmesi nasıl mümkünse tahsil ve rehin cirosunun cironun amacını belirten ibarelerin bir şekilde silinerek ya da çizilerek tam ciroya dönüştürülmeleri de mümkündür. Hatta ciro zincirinde yer alan beyaz ciroya kadar şekline bakılmaksızın bütün ciroların silinmesi yöntemiyle de şeklen yetkili hamil görüntüsü elde edilerek tahrifat yapılması mümkündür. Cironun kısmen çizilerek farklı bir ciro elde edilmesine karşı çıkanların dayandıkları arguman bu durumun tahrifata elverişli olmasıdır. Ancak üçüncü kişinin senet üzerinde tahrifat yapabilecek olması bunun nedeni olamaz. Zira senedin kendisi tahrifata açık bir yapıdadır. Bu şekilde bir çizilmenin söz konusu olmadığı hallerde dahi sahte kaşe ve imza atılması vb. şekillerde sahtecilik yapılmakta ve senedi devredenlerin aleyhine, iradeleri dışında sonuçlar elde edilmeye çalışılmaktadır. Önemli olan senette tahrifat yapıldığının tespit ve ispat edilebilir olup olmadığıdır. Bu noktada cironun silinmesi, çizilmesi vb. okunmaz hale getirme yöntemlerinin her zaman bu işlemi

²⁴⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 570-571; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 194; İmregün, **a.g.e.**, s. 76; Tekil **a.g.e.**, s. 131; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 293; Alışkan, **a.g.e.**, s. 158-159 ve s. 172-173; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 276-277.

²⁴⁵ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 570-571; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 194; İmregün, **a.g.e.**, s. 76; Tekil **a.g.e.**, s. 131; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 293; Alışkan, **a.g.e.**, s. 158-159 ve s. 172-173; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 276-277; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 237.

²⁴⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 570; Alışkan, **a.g.e.**, s. 173.

²⁴⁷ Tekil, **a.g.e.**, s. 131; Kendigelen, **Çek**, s. 187.

²⁴⁸ Yarg. TD T.12.1933, 1933/5070 E., 1933/2804 K. Doğanay, **a.g.e.**, s. 1829 dñn. 33.

gerçekleştiren açısından karakteristik olmayabileceğini göz önünde bulundurmak gerekir. HMK m. 207 hükmünde de senetteki çıkıntı, kazıntı veya silinti onaylanmamışsa, inkar halinde göz önünde tutulmayacağı düzenlenmiştir. Bu kural kambiyo senetlerinde tahrifat iddialarına ilişkin uyuşmazlıklarda da uygulanabilir²⁴⁹. Cironun silinmesi ya da çizilmesi bu anlamda ortada bir tahrifat bulunup bulunmadığı yönünde yapılacak incelemede sonuç vermeyebilecektir. Bu halde şerhte karalamanın ya da benzeri işlemin yapıldığı kısımda cirantanın parafı bulunuyorsa bu durum uyuşmazlık aşamasında ilgili değişikliğin isnadiyeti ve HMK m. 207 anlamında değişikliğin onaylanması için yeterlidir²⁵⁰. Önemli olan tahrifata açık olma değil, tahrifatın tespit edilebilir nitelikte olup olmadığıdır. Kanun koyucu senette tahrifat yapılması ve bunun tespiti halinde zaten TTK m. 748 hükmüyle senet borçlularını korumaktadır. Tam cironun isim kısmı çizilip el yazısıyla hamiline yazılması halinde de tam ciro beyaz ciroya dönüştürülmekte ve bu halde de tahrifat gerçekleşmektedir. Ancak ilgilinin el yazısı incelenerek tahrifat tespit edilebileceğinden, gerçek hak sahibinin de bu yönde bir tasarrufta bulunmasına engel yoktur.

Sonuç olarak çizme-silme vb. yollarla tam cironun beyaz ciroya çevrilemeyeceği görüşü sadece değişikliğin tespit edilebilir olma özelliğinin bulunmaması halinde savunulabilir. Tam ciroyu beyaz ciroya çevirirken kullanılan yöntem, işlemi gerçekleştirenin tespitine imkan verdiği sürece tam cironun beyaz ciroya dönüştürülmesi mümkündür. Tam cironun silme ya da karalama suretiyle

²⁴⁹ Abuzer Kendigelen, **Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl (1986-2001), Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt III, Ticari İşletme-Kıymetli Evrak ve Borçlar Hukuku**, 3.B., İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2006 (Anılış: Mütalaalar III), s. 341-343; Senette tarihe ilişkin değişikliğin tahrifat olup olmadığı değerlendirilirken paraf incelenmektedir. Bkz. Yarg. 12. HD T.20.06.2012, E.2012/14464, K.2012/21644 “HMK’nın 207. (HUMK’nun 298.) maddesi hükmü gereğince senetteki düzeltmelerin keşideci tarafından paraf edilmesi gereklidir. Çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığı ve paraf imzasının da sahte olduğu yönündeki itirazlar bilirkişi incelemesi ile sonuçlandırılmalıdır. ... Düzeltmenin geçerli olması için keşidecinin onayı zorunludur. Mahkemece, keşide tarihinde yapılan düzeltmeye ilişkin paraf imzasının keşide yerinde bulunan keşideciye ait imza ile aynı el ürünü olup olmadığı öncelikle belirlenmeli, değil ise tahrifat öncesi keşide tarihi belirlenip oluşacak sonuca göre hüküm tesis edilmelidir.”. www.lexpera.com.

²⁵⁰ Onaylamanın paraf ya da imzayla yapılabileceği yönünde kararlar için Bkz. Yarg. 12.HD T.10.02.2016, E.2015/25172, K.2016/3370; T.30.03.2015, E.2014/31298, K.2015/7684. www.lexpera.com.

beyaz ciroya çevrilmesinde, işlemi gerçekleştirenin yetkili olup olmadığı tespit edilemeyeceğinden tam cironun bu yöntemle beyaz ciroya çevrilmesi kabul edilemez. Ancak işlemi gerçekleştirenin tespitine imkan bulunmayan hallerde, işlemi gerçekleştirenin el ürünü bir işareti karaladığı alana eklemesiyle bu sorunun aşılabileceğini, bu yöntemin ciroda değişiklik açısından sadece bununla sınırlı olmamak üzere bir yöntem olarak benimsenebileceğini ve bu yöntemin şerhin karalanıp tekrar ciro yapılmasından daha pratik bir çözüm olduğunu da belirtelim.

§4.CİRODA SÜRE

I. Genel Kural

Senedin zilyetliğinin lehtara geçirilmesi anından itibaren senedin ciro yolu ile devri mümkündür²⁵¹. Kanunun emre yazılı senet üzerinde yer alan devir beyanı olarak ciroya sonuç bağlaması kambiyo senetleri açısından belirli bir süreyle sınırlıdır. Diğer kıymetli evrakın ciro yoluyla devrinde devrin farklı hükümler doğuracağı bir süre sınırlaması öngörülmemiştir.

Kural olarak poliçe veya bono vadeye kadar dolaşımında olacağı ve bu tarihte ödeme amacıyla ibraz edileceği beklendiği için cironun da vadeye kadar yapılması esastır²⁵². Poliçe veya bononun vade ile birlikte bir tedavül senedi olma fonksiyonunu tamamladığı kabul edilmektedir²⁵³. TTK m. 690'nın kenar başlığı da "vadeden sonraki ciro"dur. Buna rağmen kanun metni vadeden sonra yapılan cironun normal ciro sayılması kural ve şartların varlığı halinde bu şekilde ciroya alacağın temliki sonucunun bağlanması istisnaymışçasına kaleme alınmıştır²⁵⁴. Bu nedenle doktrinde maddenin vadeden sonra yapılan cironun alacağın temliki hükümlerine tabi olup bunun istisnası olarak protesto çekilmesinden önce yapılan cironun yahut bunun için

²⁵¹ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 111 vd.; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 77; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 92. Yazar senedin düzenlenmiş olması zorunluluğunun bulunmadığını açık bono bakımından ortada bir senet olmasa dahi bunun cirosunun mümkün olduğunu da belirtmektedir.

²⁵² Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 Kn. 16; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 92; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 134-135; Alışkan, **a.g.e.**, s. 148.

²⁵³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 1.

²⁵⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 134-135; Alışkan, **a.g.e.**, s. 148.

öngörülen sürede yapılan cironun normal ciro sayılacağı şeklinde düzenlenmesi önerilmektedir²⁵⁵. Kenar başlığı ile madde metni arasındaki bu uyumsuzluk esasında kenar başlığının mehaz kanundakinden farklı olmasından kaynaklanmaktadır. TTK m. 690'nın karşılığı olan İsvBK m. 1010'un kenar başlığı "Nachindossament"tir. Bu terim Türkçe'ye *gecikmiş ciro* olarak çevrilmiş ve doktrinde bu şekilde kullanılmıştır. Aslında doktrindeki kullanım doğru fakat kanuni değildir²⁵⁶. Benzer bir farklılık TTK m.793'ün kenar başlığında da söz konusudur. TTK m. 793'ün kenar başlığı "*protestodan veya ibraz süresinin geçmesindek sonraki ciro*" iken İsvBK m. 1113 kenar başlığı "*Rechte aus dem Nachindossament*" şeklindedir. Mehaz kanunda iki maddede de sonraki ciro, Türk doktrininde ifade edilen şekliyle *gecikmiş ciro* tabiri kullanılmaktadır. Kanunumuz m. 690'da vadeden sonraki cirodan bahsederken çekte vade olamayacağından da hareketle m. 793'te protestodan veya ibraz süresinin geçmesindek sonraki cirodan bahsetmektedir²⁵⁷. Halbuki iki maddede de esas alınan süre, protestonun yapılacağı süre veya protestonun yapılmış olmasıdır. Madde metinlerindeki farklılık ETK döneminde mevcut olduğu gibi TTK döneminde de korunmuştur. Kanaatimizce içerik açısından bir fark oluşturmayacağı için TTK m. 690 metnini farklı kaleme almak yerine mevcut maddenin kenar başlığını doktrinde yerleşen kullanım da göz önünde tutularak "gecikmiş ciro" olarak değiştirilmesi daha uygundur. Buna uygun şekilde TTK m. 1113 kenar başlığı da *gecikmiş cironun hükümleri* şeklinde düzenlenebilir. TTK m. 1113'ün kenar başlığındaki kullanımın m. 690'da da kullanılması yolu da benimsenebilir.

TTK m. 690 f. 1 'de belirtildiği üzere poliçe ve bonoda vadeden sonra yapılan ciro da vadeden önce yapılan cironun sonuçlarını doğurur. Ancak ifade edildiği üzere bu süre sınırlıdır. Ciro, poliçe ve bonoda vadeden sonra ödememe

²⁵⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 134-135; Alışkan, **a.g.e.**, s. 148.

²⁵⁶ Doktrinde kullanılan *gecikmiş ciro* teriminin kanuni bir terim olmadığı eleştirisi, Prof. Dr. Mehmet Helvacı tarafından bir doktora yeterlilik sınavında yapılmıştır. Bizim bu farklılıkları tespitimiz de bu vesileyle gerçekleşmiştir.

²⁵⁷ ETK m. 705'in kenar başlığı *protestodan ve ibraz süresinin geçmesinden sonraki ciro* şeklindeydi. Kenar başlığı ve hükümdeki *vade* ifadeleri isabetli olarak TTK m. 793'te kullanılmamıştır. Bu hususta Bkz. Kendigelen, **Tespitler**, s. 582.

protestosu düzenleninceye kadar veya protestonun²⁵⁸ düzenlenmesi için öngörülen sürenin bitimine kadar yapılabilir (TTK m. 690-m.778-a). Protesto düzenleme süresi ise belirli bir günde, düzenlenme gününden ya da görüldükten belirli bir süre sonra vadeli poliçe ve bonoda ödeme gününü²⁵⁹ izleyen iki iş günü bitiminde sona erer. Görüldüğünde vadeli poliçe ve bonolar düzenleme tarihinden itibaren bir sene içinde ibraz edilmelidirler (TTK m.704/1). Bu halde ibraz sürenin son günü yapılmışsa protesto izleyen ilk iş günü çekilebilir (TTK m.694/1, m.714/2-3)²⁶⁰. Protestonun çekilmesi için öngörülen sürenin dolmasıyla senedin ciro yoluyla devri imkanı ortadan kalkar²⁶¹.

Çekte vade olmadığından ciro protesto çekilmesi veya buna eş belirlemenin yapılması anına ve en geç ibraz süresinin sonuna kadar yapılabilecektir (TTK m. 793 f.1). Çekte poliçe ve bonodan farklı olarak ödenmeme durumu sadece protesto ile değil, takas odası ya da muhatap banka tarafından ibraz günü ve tarihi de belirtilerek çekin üzerine yazılan bir beyanla da belirlenebilir. Dolayısıyla protestonun veya protestoya eş belirleme işleminin ibraz süresi içinde yapılmasıyla çekin ciro yoluyla devir imkanı ortadan kalkar.

²⁵⁸ Kanun metninde ödememe protestosundan bahsedildiği için kabul etmeme protestosundan sonra yapılan cironun normal cironun sonuçlarını doğuracağı görüşü için Bkz. Bülow, **a.g.e.**, Art. 20 Rn. 3; Vadeden evvel başvuru hakkının gündeme gelmesi hamil lehine kabul edilmiştir ve bu gibi hallerde hamil için sadece bir yetki söz konusudur. Poliçenin tedavül kabiliyetinin kalkmış ya da azalmış olduğunun kabulü ise hamilin aleyhine olacağı için poliçe normal ciro ile tedavül etmeye devam edecektir. ETK m.602'de (TTK m.690) de vadeden önce başvuru hakkının kullanılması halinde poliçenin alacağın temliki hükümlerine tabi tutulacağına dair kayıt da bulunmamaktadır. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 134-135; a.g. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 574; k.g. Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 196. Yazar kabul etmeme protestosunun sonuçları ile ödememe protestosunun sonuçlarının aynı olmasına rağmen kanun koyucunun kabul etmeme protestosundan sonra cironun yapılıp yapılamayacağı hususunda sustuğu, ancak cironun kabul etmeme protestosundan sonra da yapılamayacağı görüşündedir.; a.g. Hayri Bozgeyik, **Poliçede Müracaat Hakkı**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003, s. 134.

²⁵⁹ Vade ve ödeme günü çoğu zaman çakışır. Ancak vade resmi tatil veya pazar gününe rastlıyorsa ödeme günü tatili izleyen ilk işgünü bitimine dek uzar (TTK m.752). Yarg. 2. HD T. 15.12.2009, E. 2009/16568, K.2009/25148 “*Bono senedinin vadesi 26.10.2008 Pazar günü tatile rastladığından, ödeme günü bu tatili izleyen ilk iş günü olan 27.10.2008 pazartesisidir. Protestonun ise bu ödeme gününü izleyen iki iş günü içinde çekilmesi gerektiğinden ve ikinci gün olan 29.10.2008 tarihi resmi tatile rastladığından, bu tarihi izleyen ilk iş günü olan 30.10.2008 tarihinde çekilen protesto, TTK m.664'e uygun olup süresindedir.*”

²⁶⁰ Görüldüğünde ödenecek poliçelerde diğer vade türlerinden farklı olarak bir yıllık ibraz süresi geçtikten sonra iki günlük süre söz konusu değildir. Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 95.

²⁶¹ Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 99.

II. Protesto veya Protesto Süresinden Sonra Yapılan Ciro ve Sonuçları

Kambiyo senetlerinin ciro yoluyla devredilebileceği süre geçtikten sonra yapılan ciroya “*gecikmiş ciro* (Nachindossament)” denir²⁶². Gecikmiş cironun şekline ilişkin kanunda hüküm bulunmamaktadır. Ancak gecikmiş ciroya ilişkin bir şekil sınırlaması da getirilmiş olmadığından bu ciro da tam veya beyaz ciro şeklinde yapılabilir²⁶³.

Gecikmiş ciro alacağın temlik hükmünü doğurur (TTK m.690/1). Yani ortada şeklen bir ciro varsa da kanunun buna bağladığı sonuç alacağın temlikidir ve senedi devralan, alacağı kendisine devreden hukuki vaziyetini iktisap eder²⁶⁴. Dolayısıyla ciro yapılış amacına göre temlik, tahsil, rehin işlevlerini yerine getirebilse de tedavül güvenliğini artırıcı işlevlerini kaybeder²⁶⁵. Cironun teminat işlevi, ileri sürülebilecek def’iler üzerindeki sınırlandırıcı etkisi gecikmiş ciroda söz konusu olmaz²⁶⁶. Zira senedin ödenmemesi üzerine protesto çekilmesinden veya protesto için öngörülen sürenin dolmasından sonra poliçenin tedavül amacı ortadan kalkar. Kanun koyucu gecikmiş ciroyu alacağın temlik hükmünde kabul ederek emre yazılı senedin sahip olduğu tedavül kabiliyetini tamamen ortadan kaldırırsa da en düşük seviyede tutmak istemiştir²⁶⁷.

Gecikmiş cironun alacağın temlik hükmünde olması sadece bu ciro ve sonraki devirler açısından geçerlidir²⁶⁸. Senedi gecikmiş ciro ile devredene karşı ileri sürülebilecek def’iler senedi gecikmiş ciro ile devralana ve sonraki devralanlara karşı

²⁶² Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 112; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 77; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 92.

²⁶³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 5; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 573; Kendigelen, **Çek**, s. 184.

²⁶⁴ Birçokları yerine, Bülow, **a.g.e.**, Art. 20 Rn. 3; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 572; Bozgeyik, **Müracaat**, s. 134; Konuya ilişkin verilen HGK kararı için Bkz. 12-1686/2013 E., 1301/2015 K., T.06.05.2015 (www.lexpera.com E.T.: 12.01.2018); Yarg. HGK’nın hamiline yazılı çekin ibrazından sonra ciro edilmeksizin elden devredilemeyeceği ve devir için alacağın temlik hükmünde bir ciroya ihtiyaç olduğuna dair kararı için Bkz. HGK T. 24.04.1996, 1996/12-136 E., 1996/288 K.; Karara atıf yapan güncel kararlar Yarg. 12. HD T. 30.11.2010, 2011/8674 E., 2011/26463 K.; T. 09.05.2013, 2013/11655 E., 2013/17993 K. (<https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp> E.T.:13.01.2018)

²⁶⁵ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 196.

²⁶⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 4.

²⁶⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 573.

²⁶⁸ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 569; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 184-185.

ileri sürülmeye devam eder²⁶⁹. Buna göre senedi gecikmiş ciro ile ilk devreden nasıl ki önceki cirantalara başvurabiliyor ve önceki cirantalar bu devredene karşı şahsi def'ilerini ileri süremiyorlardı ise senedi alacağın temlik hükmünde bir ciroyla devralan hamile karşı da şahsi def'ilerini ileri süremeyeceklerdir²⁷⁰. Bu şekilde iki farklı hak sahibi grubu-çevresi oluşur ve hak sahipliği tespit edilirken normal cirolar arasındaki teselsül ile gecikmiş cirolar arasındaki teselsül ayrı değerlendirmeye tabi tutulur²⁷¹. Sadece senedi protesto ettiren yani senedi normal ciroyla son devralan kişi veya senedi ödeyen başvuru alacaklısı ilk gecikmiş cironun cirantası olabilir²⁷². Protestodan önce yapılan son normal cironun beyaz ciro şeklinde yapıldığı hallerde gecikmiş ciro zincirinin bütünlüğü, ancak protestoyu çektiren kişi ile ilk gecikmiş ciroyu yapan kişinin aynı kişi olması halinde mümkün olur²⁷³.

Bilindiği üzere beyaz ciro senedi bu ciroyla elinde bulunduranın hak sahibi olarak teşhisini sağlar. Ancak keşideci tarafından protestodan önce yapılmış bir beyaz ciroya bağlı olarak poliçeyi protestodan sonra devralan kişinin hak sahibi olarak teşhisi söz konusu değildir, senedin ikinci bir ciro ile kendisine devri gerekir²⁷⁴. Zira senedi beyaz ciroya bağlı olarak elinde bulunduran kişi, genellikle başvuru haklarının kullanılmasında bir aşamayı gerçekleştirmek için protesto çekmek suretiyle ödememe durumunu tespit ettirir²⁷⁵ ve protesto belgesinde işlemi

²⁶⁹ Bülow, **a.g.e.**, Art. 20 Rn. 3; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 4. Kambiyo senedinden kaynaklanan tüm haklara sahip son senet alacaklısı, gecikmiş cironun ilk cirantasıdır ve kendisinden sonra gelenler daha fazla hak iktisap edemezler. Gecikmiş ciro cirantasına karşı ileri sürülebilecek tüm def'iler senedi gecikmiş ciroyla devralana karşı ileri sürülmeye devam eder, zira senedi alacağın temlik yolu ile devralan devredeninin sahip olduğu haktan fazlasını kazanamaz.; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 569; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 93.

²⁷⁰ Bülow, **a.g.e.**, Art. 20 Rn. 3. Zira senedi alacağın temlik ile devralan (gecikmiş ciro edilen-Nachindossatar) alacağı kendisine devredeninin (gecikmiş cironun cirantası-Nachindossant) hukuki konumunu elde eder, yani kabul edene ve tali başvuru borçlularına karşı kambiyo hukukuna dayanan talep haklarını da iktisap eder.; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 4; Kendigelen, **Çek**, s. 185. Yazar da gecikmiş ciro ile başlayan zincirden önceki ciroların, tüm fonksiyonlarını yerine getireceğini belirtmektedir.

²⁷¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 5; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 573.

²⁷² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 5.

²⁷³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 5; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 573.

²⁷⁴ Bülow, **a.g.e.**, Art. 20 Rn. 5; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 5; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 573.

²⁷⁵ Ödememe protestosu, bononun ödenmediğini ve hamilin müracaat haklarının doğduğunu gösteren, eşdeyişle hamile müracaat haklarını kullanma imkanını sağlayan resmi bir tesbitten ibarettir. Reha Poroy, "Kambiyo Senetlerinde Protesto Çekilmesi ile İlgili Bazı Meseleler", II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (10-18 Mayıs 1961) BTHAE, Ankara, 1962, s. 403.

gerçekleştirenin ad soyad ya da unvanı yer alır (TTK m.716/1.a.). Ayrıca bu protesto belgesi poliçeye bağlanır (717/1). Beyaz ciro şerhinde devralanın kimlik bilgisi yer almasa dahi artık senedin hamili işlemi gerçekleştiren kişi olarak teşhis edilmiş²⁷⁶ ve senedin kolay ve hızlı tedavül süreci sona ermiştir. Artık senet, üzerinde yer alan beyaz ciroya bağlı olarak senedin elden teslimi yoluyla hamilene yazılıymışçasına tedavül edemez.

Gecikmiş cironun alacağın temlik hükümlerine tabi olması nedeniyle senedin nama yazılı hale gelip gelmediği tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, gecikmiş cironun alacağın temlik hükümlerine tabi olması sebebiyle artık burada bir kanuni tahvil söz konusudur. Gecikmiş cironun alacağın temlik hükümlerine tabi olması nedeniyle senet o andan itibaren devir bakımından nama yazılı senet haline gelmiştir²⁷⁷. Ancak başvuru borçluları açısından senet emre yazılı olma niteliğini korumaktadır²⁷⁸.

Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, gecikmiş ciro senedi nama yazılı hale getirmemekte ve senet emre yazılı olma niteliğini korumaktadır²⁷⁹. Zira tahvil sadece iradi olarak TTK m. 650 kapsamında mümkündür²⁸⁰.

²⁷⁶ Kural olarak ödememe protestosu düzenlenmesi talebi, şeklen yetkili son hamil tarafından yapılabilir. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 192; Nurkut İnan, “Kanunname-i Ticarete Göre Protestolar”, **AÜHFD**, C.22-23, S. 1-4,1966, s. 840. Yazar hamilin vefatı halinde mirasçılardan da protesto çekebileceğini belirtmektedir.; Protesto eden, noterin, nam ve hesabına borçludan poliçe ya da bonoya bağlı edimleri ifa etmesini isteyeceği kimsedir. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 729; Noter ciro zincirini incelemek suretiyle ancak şeklen yetkili hamilin talebini kabul etmelidir. Ertan Demirkapı, “Noterlik Uygulaması Açısından Kambiyo Senetlerinde Protestolar”, **TNBHD**, Y.1, S.2, s. 30

²⁷⁷ Hırş, **a.g.e.**, s. 482; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 970 Rn. 10; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 27; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 34-35; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 256-257; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 154; Tekil, **a.g.e.**, s. 63; Alışkan, **a.g.e.**, s. 35-36; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 32; Can, **a.g.e.**, s. 87; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 83; Zöllner, **a.g.e.**, s. 103. Yazar doğrudan senedin nama yazılı hale geldiğini değil, poliçenin nama yazılı senet derecesine indiğini ifade etmektedir.

²⁷⁸ Hırş, **a.g.e.**, s. 482; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 970 Rn. 10; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 27; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 34-35; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 256-257.

²⁷⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 20 Rn. 1; Domaniç, **Şerh IV**, s. 37 vd.; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 118; Helvacı/Ülgen/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 262.

²⁸⁰ Helvacı/Ülgen/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 262.

§5.CİRODA KİŞİLER

Senedin ciro yolu ile devri senedi devreden ve devralan kişiler açısından farklı özellikler arz edebilmektedir. Bu başlık altında ciro yoluyla devirde, devreden, devralan kişiler ve bunlara ilişkin özellikler incelenecektir.

I. Ciranta

Ciro gerçek veya tüzel kişilerce yapılabilir. Tüzel kişilerde ciro tüzel kişinin yetkili organlarınca yapılır. Organların tüzel kişiyi hangi şartlarda temsil edecekleri ise ilgili kanun ve ana sözleşmeye göre belirlenir²⁸¹.

Kişilerin senedi ciro ile devredebilmeleri için bu işlemi yapmaya ehil olmaları gerekmektedir. TTK m. 670 uyarınca sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişi, kambiyo senetleri ile borçlanmaya da ehildir. Dolayısıyla ehliyetle ilişkin genel hükümler kıymetli evrak açısından da uygulanacaktır. Hüküm ciro, aval verme gibi kambiyo taahhüdü üstlenilmesini sağlayan diğer işlemler açısından da geçerlidir²⁸².

Bu yollama ile kanun koyucunun kambiyo senedi ile borç altına girmesi bakımından da ehliyetle ilişkin genel hükümler kapsamında tedavül gücü ve işlem güvenliğine karşılık ehliyetsizin korunmasına öncelik tanındığı söylenebilecektir²⁸³. Biz aynı ilkenin ciro ile iyiniyetli iktisapta da geçerli olacağı ve ehliyetsizin korunmasına öncelik verileceği kanaatindeyiz²⁸⁴. Bu nedenle cirantanın ehliyetsiz olması halinde kambiyo taahhüdü altına girmese, yani sorumluluğunu kaldırmış olsa dahi bir tasarruf işlemi gerçekleştirmesi nedeniyle senedi ciro ile devredemeyecektir.

Ehliyetin ise senedin ciro edildiği değil, zilyetliğinin devredildiği anda bulunması gerekmektedir²⁸⁵.

²⁸¹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 563; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 37.

²⁸² Kendigelen, **Çek**, s. 44.

²⁸³ Kendigelen, **Çek**, s. 44.

²⁸⁴ Bkz. “§ 6 II. A. s. 109 vd.” daki açıklamalar.

²⁸⁵ Karayalçın, **Senetler**, s. 46; Kendigelen, **Çek**, s. 47. Yazarlar doğrudan ciroya ilişkin olarak ifade etmese de ehliyetin imza anında değil, üçüncü kişiye teslim edildiği tarihte aranacağını belirtmektedirler.

Ciro işlemini yaparak senet üzerinde tasarrufta bulunan şahsa ciranta denir²⁸⁶. Kambiyo senetlerinin ilk cirosu lehtar tarafından yapılır ve ilk ciranta lehtardır²⁸⁷. Aksi kararlaştırılmadıkça konişmento yükletenin istemi üzerine gönderilenin emrine veya sadece emre yazılır. Sadece emre yazılı konişmento yükletenin emrine düzenlenmiş sayılır ve ilk ciroyu da yükleten yapar (TTK m.1128/3)²⁸⁸²⁸⁹. Ancak konişmento gönderilenin emrine yazılmışsa doğal olarak ilk ciroyu gerçekleştirenin gönderilen olması gerekir. Nama yazılı pay senetlerinde ise ilk ciroyu gerçekleştiren senet üzerinde adı yazılı olan pay sahibi kişidir. Zira TTK m. 487/2'de nama yazılı pay senetlerinin pay sahiplerinin ad-soyadlarını açıklaması gerektiği öngörülmektedir. Özetle emre yazılı kıymetli evrakın ilk cirosu senedin ilk yetkili hamili, yani lehine senet düzenlenen kişi tarafından yapılır. Takip eden ciroların da yetkili hamil tarafından yapılması gerekir. Kural senedin şekli hak sahibi tarafından ciro edilmesidir. Buna göre ciro zincirinin kopması halinde kopukluktan itibaren yapılan cirolar geçersiz olur²⁹⁰. Ancak cironun sadece şeklen hamili görünmeyen maddi açıdan hak sahibinin, ciranta olup olamayacağı tartışmalıdır.

Kısaca açıklanacak olursa, senet üzerinde hak sahipliği maddi hak sahipliği ve şekli hak sahipliği olarak ikiye ayrılır. Senette şekli hak sahipliğinin kriterleri sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak anlatılacağından burada kısaca değinmekle yetineceğiz. Senedin şekli hamili (förmliche Berechtigte), senet içeriğinden senedin hamili olduğu anlaşılan ve senedi elinde bulunduran kişidir²⁹¹. Maddi açıdan hak sahibi (sachliche Berechtigte) ise senedi hukuka uygun olarak iktisap eden, senetteki

²⁸⁶ Arslanlı, ; Alışkan, **a.g.e.**, s. 51; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 34.

²⁸⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 106; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, s. 27; İ. Yılmaz Aslan, **Ticaret Hukuku Dersleri**, 12. Bs., Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2018, s. 287.

²⁸⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1477. Yazar bu durumu, yükletenin adının yazılmasının ilk cironun yetkili kimse tarafından yapılıp yapılmadığını, dolayısıyla ciro zincirinin sıhhatini tespit imkanını sağladığını belirterek dolaylı olarak ifade etmiştir.; Bu kuraldan dolayı normal olanın ve en sık rastlanılan konişmento türünün emre yazılı konişmento olduğu belirtilmektedir. Bkz. Tekinalp, **a.g.e.**, s. 401. Bu çalışmada da

²⁸⁹ Yargıtay 11.HD T.15.02.1979, E.1979/635, K.1979/721 www.kazanci.com

²⁹⁰ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 593.

²⁹¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 1; Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 9; Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 1; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 563; Alışkan, **a.g.e.**, s. 215; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 34.

hakkın maddi hukuk açısından sahibi olan kişidir²⁹². Kural maddi açıdan ve şekli açıdan hak sahipliğinin bir arada bulunmasıdır. Ancak maddi ve şekli hak sahipliğinin bir arada olmadığı durumlar bulunabilir. Maddi açıdan hak sahibi olan kişinin şeklen hak sahibi görünmemesi ya da şeklen hak sahibi görünen kimsenin aslında maddi hukuk açısından hak sahibi olmaması mümkündür²⁹³. Senette maddi hukuk açısından hak sahipliği bulunmasına rağmen şekli hak sahipliğinin bulunmadığı başlıca haller senedin alacağın temlik ile devralınması veya senedin mirasçıya miras yoluyla geçmesidir²⁹⁴. Bu hallerde senede bakıldığı zaman son hak sahibi senedi temlik eden veya vefat eden kişi olarak görünür yani senedin yeni malikinin şekli hak sahipliği bulunmaz. Bu örneklerin birleşme veya devralmada maddi hak sahibinin cirosu, haczedilen kıymetli evrakta icra müdürü tarafından yapılan ciro vb. hallerle çoğaltılması mümkündür. Maddi açıdan hak sahipliği bulunmamasına rağmen şekli hak sahipliğinin bulunmasına örnek olarak ise beyaz cirolu bir senedi bulan kimsenin durumu örnek olarak gösterilebilir²⁹⁵.

Eski öğretiyeye hakim görüş²⁹⁶ miras, birleşme, temlik vb. her ne sebeple olursa olsun ciro zincirinin kopmasından sonra yapılan ciroları yok saymaktadır²⁹⁷. Sadece maddi hak sahipliği bulunan birinin senedi ciro yoluyla devredemeyeceği

²⁹² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 1; Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 1; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 563.

²⁹³ Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 1; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 562.

²⁹⁴ Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 1.

²⁹⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 1.

²⁹⁶ Bu görüş için bkz. Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 13. Yazar atıf yaptığımız kısımdaki ifadeleri esas alınarak *Baumbach/Hefermehl/Casper* tarafından eski görüş yanlıları arasında gösterilmiştir. Bu kısımda şekli hak sahipliği olmaksızın maddi hak sahipliği ispatlansa da cironun yapılamayacağı, senedin verilmesi için teşhisin (Legitimation) belirleyici olduğu belirtilirken bir istisnadan da bahsedilmemektedir. Bunu doğrular şekilde senedi temlik alan kişinin ciro yoluyla devredemeyeceği yönünde görüş belirtilmiştir. Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 11 Rn. 2. Ancak mirasçının veraset ilamıyla hak sahipliğini ispatlayarak senedi ciro edebileceğini kabul etmesi nedeniyle kendisi de esasında sadece külli halefin ciro yapabileceğini savunan görüşe katılmaktadır. Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 10; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 563-564. Yazar eserin 563.sayfasında maddi yönden hak sahibi olmakla birlikte şeklen hak sahibi olmayan bir kimsenin senedi ciro etmesinin mümkün olmadığını belirtirken, sonraki sayfada bunun aksine hem külli hem cüzi halefin ciro yapabileceğini kabul etmiştir. 565. sayfada yine bununla çelişir şekilde senedi temlik yoluyla almış kimsenin ciro yapamayacağını belirtmektedir. Eserin 591. ve 593. sayfasında ise hem külli halefin hem de senedi alacağın temlik yoluyla devralanın halefiyeti ispatlayarak senedi ciro etme imkanına sahip olduğu belirtilmiştir.; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 35.

²⁹⁷ Bu hususun belirtildiği eserler Krş. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 206.

kabul edilmektedir²⁹⁸. Böyle bir kimsenin yapacağı ciro ancak temlik muamelesi olarak değerlendirilebilecektir²⁹⁹. Zira esas olan ciro zincirinin düzenli olmasıdır ve amacı dolaşım olan bir senette maddi hukuk yönünden hak sahipliği araştırılmaz³⁰⁰. Kıymetli evrakın yapısı ve kendisinden beklenen amaç buna uygun değildir³⁰¹. Ancak bu yaklaşım gerekli esnekliği sağlamamakla kişinin maddi açıdan hak sahibi olmasına rağmen şeklen yetkili görünme imkanını sağlayamadığı hallerde hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuracaktır.

Bu görüşe karşı çıkan bir görüşe göre, kıymetli evrak hukukunun dışında bir halefiyet halinde şeklen hak sahibi görünmeyen kimsenin senedi ciro yoluyla devretmesi mümkün olmalıdır. Ancak doktrinde bu görüş de kendi içinde halefiyetin cüzi halefiyet olup olamayacağı hususunda ihtilafıdır. Bu noktada senet kendisine miras kalan kişinin/kişilerin külli halef olarak senedi birlikte ciro edebileceğinin doktrin ve yargı kararlarında kabul edildiğini belirtelim³⁰².

Klasik görüşe karşı çıkan ve artık genel kabul gören görüşe göre, senette maddi açıdan hak sahibi olan hamil, halefiyet türleri arasında ayırım yapılmaksızın şekli açıdan hak sahibi görünmese dahi senedi ciro yoluyla devredebilir³⁰³. Külli

²⁹⁸ Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 13; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 106.

²⁹⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 106.

³⁰⁰ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 206.

³⁰¹ Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 35.

³⁰² "... terekedeki haklar taksime kadar müşa kalacağına, terekedeki mirasçuların mülkü olup miras şirketine bir mümessil tayin edilmediği takdirde müştereken tasarruf edebileceklerine göre mirasçuların bunu diğer bir mirasçıya veya üçüncü şahıslara ciro etmeğe hakları vardır. İbraz edilen veraset ilamına göre mirasçuların tamamının bu muamelevi yapması gerekir. A.Göksu kendi adına ve diğer vereseğe vekaleten ciroyu yaptığına göre bu şekilde bir vekaletname ile yetkili olması gerekir." TD., 29.01.1968, E. 66/1740, K. 68/542 – **Batider**, C.IV, S.4, 1968, s. 732-733. Bu karar Öztan tarafından İİK m.120 uyarınca poliçeyi iktisap edenin senedi ciro yoluyla devredebileceği belirtilirken dipnotta paylaşılmış daha sonra Alışkan tarafından da kendisine atıf yapılarak paylaşılmıştır. Ancak bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla bu karar sadece mirasçuların cirosuna ilişkindir. Bahsi geçen husus için Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 564 dpn. 64; Alışkan, **a.g.e.**, s. 128 dpn. 96.

³⁰³ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 95; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19; Ulmer, **a.g.e.**, s. 216; Rehfeldt/Zöllner, **a.g.e.**, s. 70; Gursky, **a.g.e.**, s. 84; Stranz, **a.g.e.**, Art. 11 Rn. 7; Wolfgang Wirth/Günter Philipps/Christfried Rinke, "Wechselprotest und Rückgriff mangels Zahlung und ihre kollisionsrechtliche Behandlung im deutschen Recht", **Festschrift für Imre Zajtay**, hrsg. von Ronald H. Graveson, Karl Kreuzer, Andre Tunc, Konrad Zweigert, 1982, s. 532-533. Yazarlar tek başına bir hak yaratmayan, aksine maddi açıdan hak sahipliğinin ispatını kolaylaştıran ve şekli hak sahipliğinin bulunmasına dayanarak maddi açıdan hak sahibi olduğu yorumunu yapan kişileri koruyan şekli hak sahipliğinin (şekli hak sahipliği bulunmaksızın

halefiyet ile cüzi halefiyet arasında şekli hak sahipliğinin temel bir şartı olan düzgün ciro zincirini bozması bakımından bir fark bulunmamaktadır³⁰⁴. Şekli açıdan hak sahipliği, maddi hukuk açısından hak sahipliğinin bulunmadığı durumlarda senedin iyiniyetli iktisabının alt yapısını oluşturur. Ancak senedin maddi hukuk yönünden maliki bulunanın geçerli şekilde ciro yapabilme hakkından mahrum bırakılmasına hizmet etmez³⁰⁵. Bu şekilde senedin tedavülü de zorlaştırılmış olmaz³⁰⁶. Sadece senedin şeklen düzgün-şekle uygun görünüşüyle desteklenen teşhis işlevi eksiktir. Eğer halefiyetin geçerliliği sabitse³⁰⁷ yani ispatlanabiliyorsa ciro zincirindeki boşluk kapanacaktır³⁰⁸ ³⁰⁹. Ortada geçerli bir halefiyet halinin bulunduğu tespit edilince o noktadan itibaren yapılan cirolar da geçerli olacak³¹⁰ ve ciro, hakkı devir, teşhis, teminat fonksiyonuna (eğer ilgili emre yazılı kıymetli evrakta söz konusuysa) sahip olacaktır³¹¹. Üstelik meşru hamilin sadece şekli olarak belirleneceğine ilişkin kanunda bir hüküm de bulunmamaktadır. Emre yazılı senetlerde meşru hamilin

policeden doğan hakların kullanılamayacağını ileri sürenler tarafından) gereğinden fazla abartılı değerlendirildiğini belirtmektedirler.; Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 4; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 157; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 206; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 584; Kendigelen, **Çek**, s. 179; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 133-134; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 291; Alışkan, **a.g.e.**, s. 126; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 253.

³⁰⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 11.

³⁰⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19; benzer yönde Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 158. ETK m.598 f.1 (TTK m.686 f.1)'in amacı düzgün ciro zincirine dayalı iktisabı korumak olup kopukluk varsa bu korumayı sağlamamak değildir. Aksi yorum sıkı sıkıya şekle bağlılığı abartmak ve teşhis fonksiyonunun anlamını tam tersine çevirmektir.

³⁰⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 158. Yazar hamilin çoğu zaman cirodaki kopukluğun zararsız yani kopmanın miras ya da muteber bir temlik neticesinde gerçekleştiğini kolayca ispat edebilecek konumda olduğunu da eklemektedir.

³⁰⁷ Halefiyet durumunun varlığı hususunda bir karine mevcut olmadığından bu hususun ispatlanması gerekmektedir. Alışkan, **a.g.e.**, s. 126; Miras kalan senedi ciro yoluyla devreden veraset belgesi ile halefiyeti ispatlayabilir. Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 1; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 591; Ancak bunun pratik bir yol olmadığını da belirtmek gerekir. Kendigelen, **Çek**, s. 179.

³⁰⁸ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19; Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 4; Poroy/Tekinalp bu durumu kopan zincirin üstüne maddi hukuka göre yetkili olma köprüsünün inşası şeklinde ifade etmektedir. Bkz. Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 207; Kendigelen, **Çek**, s. 179.

³⁰⁹ Külli halefiyetle ilgili olarak bu ilkeyi benimseyen *Quassowski/Albrecht* zincirdeki kopukluğun giderilmesinden ziyade bu hallerde dış görünüşe rağmen zincirin kopmadığını belirtmektedir. Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 10.

³¹⁰ Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1006 Rn. 4; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 206.

³¹¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 206.

şeklen belirlenmesi bu tür kıymetli evraka özgü bir imkan olup maddi hukuka göre hak sahipliğini ispatlama gereğini tamamen ortadan kaldırmaz³¹².

Bir diğer görüşe göre hamilin vefat etmesi halinde senet hamilin mirasçıları tarafından birlikte ciro edilerek devredilebilirse de bu imkan senedi alacağın temliki yolu ile devralan açısından geçerli değildir³¹³. Yani halefiyet halleri açısından bir ayırım yapılmakta ve sadece külli halef tarafından ciro yapılabileceği kabul edilmektedir³¹⁴. Senedin alacağın temliki yoluyla devralınmış olması halinde cironun def'ileri engelleme fonksiyonu bir kez ortadan kalktıktan sonra bunun tekrar kurulması mümkün olmayacağından senet artık ciro yoluyla devredilemeyecektir³¹⁵.

Biz de halefiyet halleri arasında bir ayırım yapmaksızın halefiyetin ispatlanması halinde senedin geçerli olarak ciro yoluyla devredilebileceğini savunan görüşe katılıyoruz. Senedi düzgün ciro zinciriyle elinde bulunduran şeklen yetkili hamile yapılan ödemenin borçluyu borcundan kurtarması, dolayısıyla senet borçlusunun sadece senet üzerinde inceleme yapması, senedin tedavül gücünün artırılması için getirilmiş bir imkandır. Senette sadece maddi açıdan hak sahibi olanın ciro yapmasını engelleyen bir kural olarak yorumlanamaz. Bu şekilde ticari hayatın gereklerine de uygun olarak yeterli esneklik sağlanmış olacaktır. Bu yorum ile TTK m. 11 uyarınca ayrı ayrı tasarruf işlemi yapmaksızın işletmeyi bir bütün halinde devralanın emre yazılı kıymetli evrak üzerinde ciro ile tasarruf etmesini de mümkün kılmaktadır.

Aksi görüş kabul edilecek olursa kendisine kambiyo senedi miras kalan kişinin senetten doğan hak üzerinde tasarruf etmesi mümkün olmayacak, kişi miras yoluyla sahip olması gereken haktan faydalanamayacaktır. Bu noktada farklı bir çözüm yolu da sunulmamıştır. Ancak şeklen kopuk görünen bir ciro zincirine dayalı

³¹² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 19.

³¹³ Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 11 Rn. 2; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 88.

³¹⁴ Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 10; İmregün, **a.g.e.**, s. 74. Yazar kural olarak senedi düzgün bir ciro silsilesi ile elinde bulunduranın ciro yapabileceğini ancak bu kurala istisna olarak bu kişinin ölümü halinde mirasçıları tarafından ciro yapılabileceğini belirtmektedir. Böylece kendisi de ciro yapılabilmesi için sadece külli halefiyet halinde şekli hak sahipliğinin bulunmayabileceğini savunanlar arasında sayılabilir.; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 253.

³¹⁵ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 88.

olarak senedi ciro yoluyla devralmak zincirin koptuğu noktada maddi hak sahipliğinin de araştırılmasını ve beraberinde riski de getireceğinden böyle bir senet devralınmak istenmeyebilir. Yine de halefiyet kolayca ve kesin biçimde ispatlanabiliyorsa bu zorluklar giderilmiş olur. Dolayısıyla kanun koyucunun tedavül gücünü arttırmak için tanıdığı bir imkanı kural kabul edip mefhumu muhalifinden sadece maddi yönden hak sahibi olan şahsın ciro yapamayacağını söylemek kanaatimizce isabetsiz bir yorum olacaktır.

II. Temsilci

Cironun temsilci tarafından yapılması halinde ciranta sıfatı temsil olunana ait olacak, işlemin hak ve sonuçları temsil olunan üzerinde doğacaktır. Bu başlık altında cironun temsilci tarafından yapılması ele alınacak, bu kapsamda bağlı tacir yardımcılarının ciro ile devir hususundaki yetkisine de değinilecektir.

A. Yetkili Temsilci

Cironun temsilen yapılması da genel hükümlere tabidir. Temsil yetkisi temsil olunanın iradesine dayalı olabileceği gibi kanunda tanımlanmış da olabilir. Temsilcinin kambiyo senedi düzenlenmesi kural olarak bu konuda özel olarak yetkilendirilmeyi gerektirir. TBK m. 504'te vekilin özel olarak yetkilendirilmedikçe kambiyo taahhüdünde bulunamayacağı düzenlenmiştir. Benzer şekilde ticari vekilin kambiyo senedi düzenlemesi de özel izne tabi tutulmuştur (TBK m.551/2). Kaptanın donatan adına ve gemi müdürünün iştirak veya paydaş donatanlar adına kambiyo senedi düzenlemesi de bu konuda özel yetkiyi gerektirir (TTK m.1105/3, TTK m.1070/4). Bu hükümlerden hareketle kambiyo senedinin temsilci tarafından ciro yolu ile devredilmesinin de özel yetki gerektirdiğini söylemek mümkündür. Emre yazılı diğer kıymetli evrakın devri de özel yetki gerektirir. Kanun koyucu kambiyo senedi düzenlemeyi özel yetkiye tabi tutarken bunun önemli bir iş olduğunu varsaymış ve ticari işletmenin olağan işi kapsamında dahi görmemiştir. Makbuz senedi, varant ve konişmento eşyayı temsil eden senetlerdir ve kullanıldığı ticaretin

hacmi göz önünde bulundurulursa³¹⁶ kural olarak ticari işletmede yürütülen olağan faaliyet kapsamına girmediği sonucuna ulaşılır. Halka kapalı anonim ortaklıklarda nama yazılı pay senetlerinin devri ise zaten kural olarak ticari işletme kapsamında yürütülen faaliyete dahil olmayacak ve kanunda buna dair bir düzenleme bulunmamasının da bir sonucu olarak hukuki görünüş oluşmayacağından özel temsil yetkisi gerektirecektir.

Kanunda tacir yardımcılarından ticari temsilcinin kambiyo senedi düzenlemeye yetkili olduğu ise açıkça düzenlenmiştir (TBK m.548). Kambiyo senedi düzenlemeye yetkili olan temsilcinin senedi ciro yoluyla devretmesi de mümkündür. Ancak bir kez daha belirtmek gerekir ki ticari temsilcinin kanunda açıkça düzenlenen yetkisi sadece kambiyo senedinin cirosuna ilişkindir. Kanunun temsilciye tanıdığı yetki işletmenin sahibi konumundaki tüzel kişi şirketin paylarının devrini ya da pay senetlerinin ciro yoluyla devrini kapsamamaktadır³¹⁷. Zira ticari temsilcinin temsil yetkisi ticari işletmede yürütülen faaliyete ilişkindir³¹⁸. Ticari temsilcinin temsil yetkisi şirketin temeli ile ilgili işlemleri ve tacirin unvanını değiştirmesi vb. tacirin şahsi alanı kapsamındaki işlemleri kapsamaz³¹⁹. Bununla birlikte ticari temsilcinin makbuz senedi, varant, konişmento gibi emre yazılı eşyayı temsil eden senetler üzerinde ciro yoluyla tasarrufta bulunup bulunamayacağı tartışılabilir. Kanaatimizce bu senetler ticari işletmede yürütülen faaliyet kapsamında devredilebileceğinden ticari temsilcinin bu senetleri de ayrıca yetkilendirilmesine gerek olmaksızın ciro yoluyla devretmesi mümkündür.

³¹⁶ TBK m.504'te düzenlenen kriterler incelendiğinde hükmün vekil tarafından yapılacak işlemin nitelik ve özellikleri ile ilgilendiği ve mal kaybına yol açabileceği için büyük önem taşıyan, vekalet vereni ciddi biçimde risk altına sokabilecek işlemleri objektif biçimde değerlendirerek bu kıstasların belirlendiği görülür. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, § 46 Kn. 41.

³¹⁷ Böyle bir tartışma ancak şirketin kendi paylarını iktisap ettiği hallerde yapılabilecektir. Zira ticari temsilci taciri temsil ettiğinden tacirin sahip olmadığı paylar üzerinde tasarruf edemeyecektir. Kastedilen bir şirketin başka bir şirketin paylarını edinmesi hali değil, şirketin kendi paylarına sahip olduğu hallerdir.

³¹⁸ İşlemin ticari temsilcinin temsil yetkisinin kapsamına girip girmediği değerlendirilirken, işlemin işletmenin işletilmesine yönelik olup olmadığı, amacına dahil olup olmadığı ve kanun tarafından özel bir sınırlandırma getirilmiş olup olmadığına göre değerlendirmede bulunulmalıdır. Kırca, **a.g.e.**, s. 108.

³¹⁹ Kırca, **a.g.e.**, s. 127.

B. Yetkisiz Temsil

Kambiyo senetlerinde yetkisiz temsil halinde TTK m. 678 ile genel hükümlerden farklı bir esas benimsenmiştir. Buna göre temsil yetkisi olmaksızın senedi imzalayan kişi, senet bedelinden dolayı bizzat sorumlu olacak ve bedeli ödemesi halinde temsil olunanın haklarına sahip olacaktır (TTK m.678, m.778 f.2 -e, m.818 f.1-c)³²⁰. Genel hükümlere göre yetkisiz temsil halinde temsil olunan işleme onay vermezse işlem hükümsüz olurken, kambiyo senetleri geçersizlik yaptırımına tabi olmayacaktır³²¹. Farklılık arz eden bir diğer husus genel hükümlere göre yetkisiz temsilciye uygulanan yaptırım hükümsüzlük nedeniyle uğranılan zararın tazmini iken, kambiyo hukukunda temsilcinin doğrudan bedeli ödemekle mükellef olmasıdır^{322 323}. Hükümün amacı yüksek tedavül kabiliyeti sağlanmak istenen kambiyo senetlerinin daha çok güvene muhtaç olmasıdır³²⁴. Bununla birlikte temsil olunanın işleme onay vermesine ilişkin TBK m. 46 hükmü burada da uygulanır. Temsil olunanın işlemi onaylaması halinde ciroya bağlı hak ve sonuçlar temsil olunan üzerinde doğar³²⁵. Senedi devralanın, temsilcinin yetkisinin bulunmadığını bilmesi

³²⁰ Temsilcinin bedeli ödemesi halinde temsil olunanın haklarına sahip olması bu kişiye karşı ileri sürülebilecek def'ilerin yetkisiz temsilciye karşı da ileri sürülmesini sonuçlamaktadır. Bu hususta Bkz. Cerrahoğlu, **a.g.m.**, s. 42.

³²¹ Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 52; Arıcı, **a.g.m.**, s. 12; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 66.

³²² Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, s. 138; Arıcı, **a.g.m.**, s. 12; Mehmet Helvacı, "Kambiyo Senetlerinde Def'iler", **Prof.Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan**, C.1, İstanbul, 2007 (Anlış: Armağan), s. 675 – Yazar TBK m.47 (EBK m.39) uyarınca tazminat istenebilmesinin sebebinin temsilcinin yetkisiz olması sonucu sözleşmenin kurulamaması olduğunu belirtmektedir. Kambiyo senetlerinde temsilci yetkisiz ise, sözleşme temsil edilmeyen kişiyle kurulmamış sayılacak ve yetkisiz temsilci TTK m.678 gereği asıl borçlu sıfatını alarak kambiyo senedi ilişkisi gerçekleşecektir. Bu halde üçüncü şahsın bir zararı söz konusu olmayacağından TBK m.47 (EBK m.39) hükmü burada uygulanmayacaktır.; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 66-67.

³²³ Bu hususta verilen güncel bir Yargıtay kararı, Yarg. 11. HD T. 18.10.2016, E. 2016/11681, K. 2016/8209 "...Somut uyumsuzlukta keşideci şirketin tek imza ile borç altına sokulmasının kural olarak mümkün bulunmaması, bu halde de TTK'nın 678. maddesi gereğince sadece imza edenin sorumlu olması ve bu durumun ihtiyati haczin dayandığı sebepler kapsamında ileri sürülebilecek hususlardan olması nedeniyle mahkemece itirazın kabulüne karar vermek gerekirken, reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir. ..." şeklindedir. Kendigelen/Zengin/Tokcan/Sönmez/Güney, **a.g.e.**, s. 489; Bu yönde verilen diğer kararlar için Bkz. Yarg. 11. HD T. 11.10.2016, E. 2016/7584, K. 2016/8012; Yarg. 11. HD T. 28.01.2016, 2015/5275, 2016/916 K., Yarg. 12. HD T. 11.04.2011, E. 2010/22532, K. 2011/6182 www.kazanci.com (E.T.: 01.10.2018).

³²⁴ Helvacı, **Def'iler**, s. 46.

³²⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 8 Rn. 6; Brox, **a.g.e.**, § 32 Rn. 542; Tekinalp, **a.g.m.**, s. 44; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 168; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 65.

halinde ise hükmün taraflar açısından uygulanması hakkın kötüye kullanımı teşkil edecektir³²⁶.

Yetkisiz temsil, temsilcinin yetki kapsamını miktar olarak aşması neticesinde de gerçekleşebilmektedir. Bu gibi hallerde yetkisiz temsilcinin attığı imza dolayısıyla sorumlu olacağı açıksa da, yetkisinin bulunduğu sınır açısından sorumluluğunun bulunup bulunmadığı tartışmalıdır. Ayrıca bu kapsamda temsilciyle birlikte temsil olunanın sorumluluğuna ilişkin de farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre, temsilde yetki aşımı halinde temsil olunan yetki sınırına kadar dahi sorumlu tutulmaz iken yetkisini aşan temsilci kambiyo senedi bedelinin tamamından sorumludur³²⁷. Bu görüşü savunanlar tarafından farklı gerekçeler ileri sürülmüştür. Temsilcinin yetkisini aşması, temsil yetkisinin hiç bulunmamasına benzediğinden yetkisini aşan temsilcinin senet bedelinin tamamından sorumlu olması TTK m. 678'in lafzına daha uygun bir yorum olduğu gibi takip aşamasında da kolaylık sağlayacaktır³²⁸. Esas itibariyle takip aşamasında kolaylık sağlayacağı gerekçesine de dayanmakta olan bir başka görüş ise bu yorumun benimsenmesiyle kambiyo senedinin bölünmesini gerektirecek bazı zorlukların önüne geçileceğini de eklemiştir³²⁹.

Bir diğer görüşe göre, temsil olunan yetki verdiği sınıra kadar temsilci ise sadece yetkisini aştığı miktarla sorumlu tutulabilecektir³³⁰. Yetki aşımı halinde kambiyo senedi bedelinin tamamından sorumlu olunması TBK'nın temsile ilişkin ilkeleriyle de bağdaşmaz. Zira iradi temsil, kaynağını temsil olunanın iradesinden alır

³²⁶ Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 11 Kn. 34; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 66. Yazarlar temsilcinin yetkisiz olduğunun bilinmesi halinde temsilcinin sorumluluğunun ortadan kalkacağını ancak TBK m.47'den farklı olarak yetkisizliğin bilinmesinin gerekmesi kriterinin TTK m. 678 uygulaması açısından geçerli olmadığını belirtmektedir.

³²⁷ Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 126; Tekil, **a.g.e.**, s. 119; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1802-1803; Açıkça belirtilmese de TTK m. 678 anlamında temsilcinin sorumlu olması için temsil yetkisinin aşılması ya da bulunmaması gerektiği ifade edilirken yaptırım açısından iki hal arasında ayırım yapılmaksızın sadece temsilcinin senet bedelinden sorumlu olacağı yönünde Bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 49, Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 407-408, Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 11 Kn. 34.

³²⁸ Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 126.

³²⁹ Doğanay, s. 1803.

³³⁰ Brox, **a.g.e.**, § 32 Rn. 542; İmregün, **a.g.e.**, s. 51; Tekinalp, **a.g.m.**, s. 44-45; Saibe Oktay, **"Poliçede Def'iler"**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1984, s. 69; Helvacı, **Armağan**, s. 676; Arıcı, **a.g.m.**, s. 20.

ve yetki sınırını aşan miktar açısından iradenin eksik bulunması sadece aşılın kısım açısından temsile engel olarak sorumluluğu doğurabilir³³¹. Ayrıca doktrinde temsil olunanın miktar olarak kısıtlı dahi olsa temsilciye verdiği yetki ile kambiyo taahhüdünün doğmasına sebep olduğu ve bu nedenle sorumluluğunun doğduğu da ileri sürülmektedir³³². Yetkisizlik olgusu ise yetkili olunan miktarın aşılması ile başladığından temsilcinin sorumluluğu da bu limiti aşan kısım ile sınırlıdır. Ayrıca bu yorum tarzının senedin bölünmesine neden olmayacağı, kısmi ödeme kurallarının uygulanmasıyla temsilci, temsil olunan ve hamilin haklarının korunacağı belirtilmektedir³³³. Yetkisini aşan temsilcinin tüm senet bedelinden sorumlu olması gerektiği görüşü takip kolaylığı gerekçesine dayanılarak da savunulamayacaktır. Zira temsilci ve temsil olunanın kambiyo senedinin ayrı kısımlarından sorumlu olarak müşterek borçlu olmaları halinde de hamil borçlulara karşı İİK m.167 vd. maddeleri uyarınca icra ve iflas takibine bulunma hakkını koruyacaktır³³⁴.

İleri sürülen bir diğer görüş bu iki görüşü de uzlaştırır şekilde temsil olunanın verdiği yetki sınırına kadar temsilci ile müteselsil, sınırı aşan kısım açısından ise sadece temsilcinin sorumlu olması gerektiğini savunmaktadır³³⁵. Bu görüş de pozitif dayanaktan yoksun olması nedeniyle eleştiri konusu olmuştur³³⁶.

Biz de yetkisini aşan temsilcinin sadece yetkisiz olduğu miktar ölçüsünde sorumlu olacağını kabul eden ikinci görüşe aynı gerekçelerle katılıyoruz. Mesele ciro açısından ele alındığında da, temsilcinin ciro yoluyla devrettiği bedelin miktarı açısından kısmen yetkisiz olması halinde yetkisinin bulunmadığı miktar ölçüsünde sorumluluğunun doğacağı kabul edilmelidir. Temsil olunan, verdiği temsil yetkisi ile

³³¹ Arıcı, **a.g.m.**, s. 16-17 dnp. 9; Brox, **a.g.e.**, § 32 Rn. 542. Yazar Alman doktrininde, temsil yetkisinin aşımında sadece aşılın kısım açısından yetkisiz temsil söz konusu olduğundan sorumluluğun da sadece aşılın kısmı kapsadığı şeklinde benzer ifadelerle aynı görüşü savunmuştur.

³³² Helvacı, **Armağan**, s. 676 dnp. 78.

³³³ Kısmi ödemeyi yapan temsilci, yapılan ödemenin kambiyo senedinin üzerine yazılarak hamil tarafından imzalanmasını ve kendisine bir makbuz verilmesini talep edebilir. Yapılan ödeme oranında hak sükut eder ancak hamil ödenmeyen kısmı diğer senet borçlularından talep edebilmek için senedi elinde bulundurmaya devam eder. Arıcı, **a.g.m.**, s. 25-26.

³³⁴ Arıcı, **a.g.m.**, s. 27.

³³⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 8 Rn. 10.

³³⁶ Arıcı, **a.g.m.**, s. 27-28.

temsil olunanın işlemleriyle ilgili olacağını ifade ederek işlemin diğer tarafı ve temsilci açısından bir güven oluşturmaktadır. İşlemin tarafları yetki sınırının aşılması halinde örtülü veya açık bir onay verilmemesinden doğacak riski de temsil olunanın bu beyanına göre hesaplamaktadır. Şu halde temsil olunanın sorumluluğunu kendi iradesiyle bağlantılı olarak değerlendiren görüş hem temsil kurallarının hem de işlem güvenliğinin gereğidir. Özetle temsil olunan verdiği temsil yetkisi ile kambyo taahhüdünün doğmasına neden olmakta ve bunun neticesinde doğan sorumluluk kendisine isnat edilmektedir. TTK m. 678 bu anlamda yeni bir düzenleme getirmemekte temsile yetkili olmadığı halde temsilci sıfatıyla imza koyan kişi yetkisiz olduğu oranda poliçeden sorumlu olmaya devam etmektedir.

III. **Ciro Edilen**

Ciranta açısından geçerli olan ehliyetle ilgili şartlar ciro edilen açısından söz konusu değildir. Zira ciro ile devirde, devralan konumunda bulunan ciro edilenin bir tasarruf işlemi yapması söz konusu değildir. Kural senedin serbestçe ciro ile devredilmesidir. Bu anlamda senet ciro ile daha önce senet üzerinde imzası bulunanlara da devredilebilir. Kural senedin kişi sınırlaması olmadan serbestçe devredilmesi olsa da kanunda senedin ciro ile devredileceği çevreye ilişkin bazı sınırlamalar getirilmiş, ayrıca nama yazılı pay senetlerde iradi olarak devrin sınırlanmasına imkan tanınmıştır. Ciro edilen kişilerde özellik arz eden konular geriye ciro, muhataba ciro ve çek hesabının bulunduğu şube ve aynı bankanın farklı şubesi tarafından üçüncü kişi lehine yapılacak ciro başlıkları altında incelenecektir.

A. **Geriye Ciro**

TTK m. 681 uyarınca ciro poliçeyi kabul etmiş olup olmadığına bakılmaksızın muhataba, düzenleyene veya poliçeyle borç altına girmiş herhangi bir kimseye de yapılabilecektir. Bu ciroya “geriye ciro” (Rückindossament) denir³³⁷.

³³⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 636; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 141; Yargıtay’ın geçmişte geriye ciroyla ilgili isabetsiz kararları bulunmakta ise de daha sonra görüşü değişmiştir. Meseleye kısaca değinmek gerekirse; 12.HD eski içtihatlarında ara ciranta, lehtar ve keşideciye karşı icra takibi yapılabilmesi için senedin takip alacaklısına geriye ciro ile devri gerektiğini kabul etmiştir. Yüksek Dairenin takip alacaklısı açısından aradığı senedi düzgün ciro zincirine dayalı olarak

Hüküm TTK m.778 atfıyla bono açısından da kıyasen uygulanacaktır. Aynı esas TTK m.788 f.3 ile çek açısından da benimsenmiş, ancak m.681'den farklı olarak çekin ciro edilebileceği çevre kapsamında muhatap sayılmamıştır. Poliçe kabul eden muhataba, bono ve çekte ise düzenleyene ciro edildiğinde alacaklı ve borçlu sıfatları aslında aynı kişide birleşmektedir³³⁸. Ancak bu durumda genel kuraldan farklı olarak borç sona ermemektedir³³⁹. Hak sadece donmaktadır³⁴⁰. Bu nedenle senedi geriye ciro ile tekrar devralan kimseler, senedi yine anılan hükümler uyarınca ciro yoluyla devredebilirler. Bu halde düzenleyen hem asıl borçlu hem de başvuru borçlusu olabilecekse de başvuru borçlusu sıfatıyla senedi ödeyen düzenleyen, ciro zincirinde kendisinden önce gelen cirantalara başvuruda bulunamayacaktır³⁴¹. Zira düzenleyen ciranta daha sonra iade etmek zorunda kalacağı bir meblağı talep ediyor olacaktır ki buna izin verilmemektedir³⁴². Benzer bir durum senedin mevcut bir cirantaya ciro edilmesi halinde de söz konusu olur ve bu şahıs senedi ciro yoluyla devrederse kendisinin iki cirosunun arasındaki cirantalara müracaat edemez³⁴³. Ancak bu durum

elinde bulundurma şartı tedavül eden kambiyo senetleri açısından doğrudur. Ancak başvuru aşamasında senet tedavül etmediğinden tekrar ciro yapılması da gerekmez. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için Bkz. Ünal Tekinalp, "Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, C.IX BTHAE**, Ankara, (Anılış: Geriye Ciro), s. 185. Bahsi geçen eski kararlar, Yarg. 12. HD T.03.05.1982 E.1982/3687 K.1982/3842, T.26.10.1987 E.1987/14266 K.1987/10774, T.26.10.1987 E.1987/14266 K.1987/10774; T.10.11.1988 E.1988/1563 K.1988/13277 "*Takip dayanağı senet arkasındaki ciro sıralamasına (silsilesine) göre takip yapan (B) ara ciranta olup, bononun ikinci kez kendisine devredildiğini gösteren bir ciro yoktur, bu nedenle yetkili hamil değildir. İİK'nun re'sen uygulanması gerekli 170 a maddesi hükmüne göre takibin iptali gerekirken ...*". Tekinalp, **Geriye Ciro**, s. 185-186; Dairenin görüşünü değiştirdiği kararlar Yarg. 12. HD T. 01.04.1993 E.1993/12094 K.1993/26117. Tekinalp, **Geriye Ciro**, s. 189-192.

³³⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 636; İmregün, **Kıymetli Evrak**, s. 73.

³³⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 636; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 197.

³⁴⁰ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 197; İmregün, **Kıymetli Evrak**, s. 73; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 574; Alışkan, **a.g.e.**, s. 138; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 239; "*Mahkemeye yapılan inceleme sonucunda; çekte ciro silsilesinin kopuk olduğu en son hamilin keşideci şirket olduğunu ve bu kişinin önceki cirantaya ve bankaya kambiyo hukukuna dayalı başvurma hakkı bulunmadığı gerekçesiyle itirazın kabulüne karar verilm(esi yerindedir)...*" Y. 11. HD T. 19.10.2015, E. 2015/11355, K. 2015/10641 Kendigelen/Zengin/Tokcan/Sönmez/Güney, **a.g.e.**, s. 492-493; Bu yönde verilen bir diğer karar için Bkz. Y. 19. HD T. 22.05.2014, E. 2014/4759, K. 2014/9665 Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 345.

³⁴¹ Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 141; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 574; Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 321.

³⁴² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 9; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 574.

³⁴³ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 197; Yarg. 11. HD T. 24.02.2016, E. 2016/793, K. 2016/1933 "*...Mahkemeye, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, geriye dönüş cirosuyla çeki*

yalnızca iade etmekle yükümlü olduğu şeyi talep eden açısından geçerlidir. Yani senet tekrar devredilirse devralan kişi devredenin başvuramadığı önceki cirantalara da başvurabilecektir³⁴⁴.

Kanun koyucu emre yazılı kıymetli evrakın devrinde senette mündemiç hakkın türüne göre farklı gerekçelerle birtakım sınırlandırmalar getirmiştir. Çekte kabul yasağı muhatabın cirosunu batıl kılarken, AŞ'nin kendi payını iktisabı özel şartlara tabi olduğundan bu sınırlamalar nama yazılı pay senedinin şirkete cirosu açısından da geçerli olacaktır.

B. Muhataba Ciro

TTK m.789 f.4'e göre çekte muhatap lehine yapılan ciro makbuz hükmündedir. Çekin ödeme aracı olarak düzenlenmesi³⁴⁵ ve çekte kabul yasağı bulunması³⁴⁶ nedeniyle çek kural olarak muhataba yalnızca ödeme amacıyla ibraz edilecektir³⁴⁷. Bu nedenle muhatap lehine yapılan cironun makbuz niteliğinde olduğu kabul edilmiş ve muhatabın çeki tekrar ciro yoluyla devrederek tedavüle sokması engellenmek istenmiştir³⁴⁸. Muhataba cironun makbuz niteliğinde sayılması, senedin tedavül süresi bitmese dahi tekrar ciro yoluyla devrini engelleyeceğinden muhatabın cirosunun batıl olduğuna ilişkin ayrıca hüküm bulunmasaydı dahi aynı sonuca ulaşılabacağı ifade edilmektedir³⁴⁹. Muhatap banka, kendisine ciro edilen çeki, ancak ödediği bedelin makbuzu niteliğinde saklayabilecektir³⁵⁰.

devralan ilk cirantanın durumu, çeki devretmeden önceki durumda olup çeki ilk ciranta Z.. K..'den ciro ile alan alacaklının da bu durumda borçlu cirantaya başvurma imkanı bulunmadığı gerekçesiyle, itirazın kabulü ile bu borçlu yönünden ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verilm(esi yerindedir)...". Kendigelen/Zengin/Tokcan/Sönmez/Güney, a.g.e., s. 491.

³⁴⁴ Bu hususun muhatabın cirosu üzerinden açıklaması için Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, a.g.e., WG Art. 11 Rn. 9; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 141.

³⁴⁵ Bilgili/Demirkapı, a.g.e., s. 180.

³⁴⁶ Bozer/Göle, a.g.e., s. 283; Muhataba cironun geçersiz sayılmasıyla bankanın senedi geçerli şekilde devralması ve buna bağlı olarak ciro yoluyla devretmesi engellenmektedir. Aksi halde muhatap bankanın çekin karşılığının bulunup bulunmamasından bağımsız olarak ciranta sıfatıyla ödeme sorumluluğu doğar bu da kabul yasağına aykırılık oluştururdu. Seza Reisoğlu, **Çek Hukuku**, Ankara, 2011, s. 181.

³⁴⁷ Kendigelen, **Çek**, s. 152.

³⁴⁸ Kendigelen, **Çek**, s. 172.

³⁴⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1143; Alışkan, a.g.e., s. 132; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 28 N 33 – Çek muhatap bankaya ciro edilmekle kambiyo senedi vasfını yitirerek makbuz niteliğinde

Bununla birlikte kanun koyucu muhataba yapılan ve makbuz niteliğinde olma sonucu bağlanan cironun, yalnızca tam ciro mu olduğu yoksa beyaz cironun da bu kapsamda değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda açıkça bir düzenleme getirmemiştir. Doktrinde hüküm iki farklı şekilde yorumlanmıştır.

Bir görüş muhatap lehine yapılan cironun makbuz niteliğinde olabilmesi için cironun tam ciro olması gerektiğini savunmaktadır³⁵¹. Zira hükümde “muhatap lehindeki ciro” ifadesi kullanılmıştır. Beyaz cironun muhatap lehine yapılmış ciro olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Böyle bir cironun makbuz hükmünde olduğu muhataba karşı ileri sürülebilirse de senedi iyiniyetle devralan kişilere karşı ileri sürülemeyecektir³⁵². Beyaz ciro senedin tekrar tedavüle çıkarılmasını kesin olarak önleyemeyecektir³⁵³.

Bizim de katıldığımız diğer görüş ise, muhatap bankaya yapılan ve makbuz niteliğinde sayılma sonucu bağlanan cironun tam ciro olabileceği gibi beyaz ciro da olabileceğini kabul etmektedir³⁵⁴. Çek bankaya ibraz edilip ödendiği zaman hamil adını soyadını yazarak imzasını atmakta ve bankaca çekin üzerine “ödenmiştir” kaydı banka tarafından yazılmaktadır. Çekin arkasında bu kayıtların bulunması halinde bunun muhatap lehine bir ciro ve makbuz hükmünde olduğu da açıklığa kavuşacaktır³⁵⁵. Bu nedenle TTK m.789 f.4 hükmünde yer alan “muhatap lehindeki

bir belgeye dönüşecektir. Dolayısıyla ortada ciro ile devredilebilecek bir çekin bulunmadığı ifade edilmektedir.

³⁵⁰ Bu şekilde kanun koyucu bankayı ayrıca makbuz isteme külfetinden kurtarmıştır. Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 284; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1144-1145; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 182- Öztan ve Reisoğlu bu durumda bankanın hamilden ayrıca makbuz isteme hakkının bulunmadığını da eklemektedir.; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 333; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 180.

³⁵¹ Bülow, **a.g.e.**, Art. 15 Rn. 8; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 3; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1143; Kendigelen, **Çek**, s. 172; Kendigelen/Ülgen/Helvacı/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 992.

³⁵² Bülow, **a.g.e.**, Art. 15 Rn. 8; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 3. Yazar cironun makbuz hükmünde olduğunun çekin diğer hamillerine ileri sürülemeyeceğini belirtmiştir.; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1143.

³⁵³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1143.

³⁵⁴ Pulaşlı, **a.g.e.**, § 28 N 32; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 283

³⁵⁵ “... Çekin arkasında bulunan ve yalnızca cirantanın imzasından ibaret ilan ciro “beyaz ciro” dur. Ancak cirantanın imzası ile birlikte banka kaşesi de sözkonusu ise ve banka kayıtları da savunmayı destekliyorsa, artık beyaz ciro değil, bankaya ibraz için atılmış bir imza söz konusudur.” 11 HD T.19.12.1985, E.1985/7258, K.1985/7113 – **Batider**, C.III S.1 s. 172.

ciro” ifadesinin dar yorumlanarak hükümde yazılmamasına rağmen tam ciro olarak kabul edilmesi yerinde değildir³⁵⁶.

C. Çek Hesabının Bulunduğu Şube ve Aynı Bankanın Farklı Şubesi Tarafından Üçüncü Kişi Lehine Yapılacak Ciro

Çekin bir kredi değil ödeme aracı olarak öngörülmesi, bunun da bir sonucu olarak çekte kabul yasağı getirilmesi³⁵⁷ ve muhatabın kambiyo ilişkisine girmesinin engellenmek istenmesi gibi gerekçelerle poliçeden farklı olarak muhatabın cirosuna izin verilmemiş ve ciro TTK m.789 f.2 hükmü ile batıl sayılmıştır³⁵⁸. Zira çekte kabul yasağı, muhatap bankanın kabul gibi sorumluluğunu doğuracak herhangi bir kambiyo taahhüdü altına girmesini de engeller. Kabul yasağı sayesinde hamil çekin karşılığı bulunup bulunmadığını bilemeyecek ve bu da çekin bir an önce bankaya ibraz edilerek belirsizliğin giderilmesini gerektirecektir³⁵⁹. Kanun koyucu çeki ödeme aracı olarak kurguladığı için çekte vade yasak olup kısa ibraz süreleri öngörülmüş ve çekin bu kısa süre içinde tedavül etmesi istenmiştir. Bankaya ibrazdan sonraki aşama, ödeme ile ilgili olup ciro da bu kapsam da işlev görebilecektir. Bu nedenle kanunda muhataba cironun makbuz sayılması açısından bir istisna da düzenlenmiştir. Eğer muhatabın birden fazla şubesi varsa ve ancak çek hesabın bulunduğu şubeden başka bir şubeye ciro ile devredilmişse ciro makbuz hükmünde sayılmayarak³⁶⁰

³⁵⁶ Hasan Pulaşlı, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 4. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2015 (Anılış: KE 2015), § 28 Kn. 32.

³⁵⁷ Alışkan, **a.g.e.**, s. 131.

³⁵⁸ Batıl sayılma nedeninin çekin bir kredi değil ödeme aracı olduğu ve muhatabın ciro ilişkisindeki işlev ve görevinin de ödeme olduğu yönünde Bkz. Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 333; Kanun koyucunun çeki kredi aracına dönüştürebilecek işlemleri geçersiz saydığı yönünde Bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 286; Alışkan, **a.g.e.**, s. 131; ETK m.701/2 (TTK m.789/2) hükmüyle kabul yasağına paralel bir düzenleme getirildiği ve muhatabın herhangi bir şekilde kambiyo ilişkisine girmesinin engellenmek istendiği yönünde Bkz. Kendigelen, **Çek**, s. 172.

³⁵⁹ Kendigelen, **Çek**, s. 152.

³⁶⁰ TTK m.789 f.4 hükmünde çekin üzerine keşide edildiği şube dışında aynı bankaya bağlı şubeye yapılan cironun makbuz hükmünde sayılmayacağı açıkça düzenlenmesine rağmen bir görüş muhatap bankanın herhangi bir şubesine yapılan cironun makbuz niteliğinde olacağını savunmuştur. Zira mülga 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun m.4 f.1 uyarınca muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edilen bir çek, karşılığı olduğu takdirde o şube tarafından hamiline ödenmek zorundadır. Aksi halde muhatap bankanın cezai sorumluluğu doğacaktır (m.15). Mülga 3167 sayılı Kanun m.4 f.2'ye göre muhatap banka deyimi çekle işleyen hesabın açıldığı şubeyi değil, çekle işleyen hesabın açıldığı bankayı ifade etmektedir. Celal Göle, **Çek Hukuku**, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1989, s. 115; 5941 sayılı Çek Kanunu'nda ise

geçerli kabul edilecektir (TTK m. 789 f. 4)³⁶¹. Bu da şubenin çeki tekrar ciro edip edemeyeceği tartışmasını beraberinde getirmektedir.

Bir görüşe göre, çek kendisine ciro yoluyla devredilen çekin üzerine çekildiği şube dışındaki şube, çeki normal bir ciro ile iktisap ettiğinden çeki tekrar herhangi bir üçüncü kişiye ciro yoluyla devretme imkanı bulunmaktadır³⁶². Muhatabın cirosunun batıl olması prensibinin, çekte kabul yasağının çiğnenmesinin engellenmesi amacıyla getirilen muhataba cironun makbuz sayılması kuralının doğal bir uzantısı olduğunu ve makbuz hükmünde sayılmaya istisna getirilen yerde aynı istisnanın muhatabın cirosunun batıl olması kuralı açısından da kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır³⁶³.

Ancak doktrinde hakim görüş³⁶⁴ çekin üzerine çekildiği şube dışındaki şubenin (kanunun deyimiyle muhatap şubeden başka bir şubenin)³⁶⁵ çeki üçüncü kişilere tekrar ciro yoluyla devredemeyeceğini kabul etmektedir. Ancak bu görüşü savunanlar da çeki ödeyen şubenin çekle işleyen hesabın bulunduğu şubeye ciro edilip edilemeyeceği hususunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.

Bir görüşe göre şubeleri aracılığıyla çeki ödeyen banka, bu ödemeyi düzenleyen hesabının bulunduğu şubede karşılığının bulunması koşuluyla (provizyon alarak) yapmıştır³⁶⁶. Bu karşılığın bulunmaması halinde çek bedelini

muhatap banka deyimi mülga kanundaki gibi doğrudan tanımlanmamıştır. Bu nedenle muhatap banka deyiminin çekle işleyen hesabın açıldığı bankayı ifade ettiği yönündeki görüşün bu anlamda kanuni dayanağını yitirdiği söylenebilir.; Yine de Çek Kanunu m. 3 f. 1'den hareketle muhatap bankayı çek hesabının bulunduğu banka olarak tanımlayanlar bulunmaktadır. Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 33 Kn. 9.

³⁶¹ Ciro geçerlidir ve bu da ciro edilen şubeye müracaat hakkını sağlar. Bu hususta Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 4; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 6; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 333; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 266-267; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 183; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 180.

³⁶² Domaniç, **Şerh IV**, s. 597; Alışkan, **a.g.e.**, s. 134-135.

³⁶³ Alışkan, **a.g.e.**, s. 135.

³⁶⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1144; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 333; Kendigelen, **Çek**, s. 174; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 284; Pulaşlı, **KE 2015.**, § 28 Kn. 34; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 183; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 178.

³⁶⁵ TTK m. 789'da kullanılan *muhatap şube* ifadesi yerine *çekin üzerine çekildiği şubeden* ifadesinin daha yerinde olacaktır. Zira muhatap her zaman tüzel kişinin kendisidir. Bkz. Kendigelen, **Tespitler**, s. 580.

³⁶⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 266-267.

ödeyen şubenin kendisinden önce gelenlere müracaat hakkı vardır. Ancak bu şubenin çeki tekrar ciro yapıp muhataba dahi devretmesi mümkün değildir³⁶⁷.

Bir diğer görüş ise çeki ödeyen şubenin çeki muhataba ibraz edebileceği ve sadece muhatap lehine en fazla makbuz niteliğinde bir ciro yapabileceğini savunmakta ve sadece bu yönüyle diğer görüşten ayrılmaktadır³⁶⁸.

Biz de çekin üzerine keşide edildiği şubeden başka bir şubeye ciro edilmesi halinde bu şubenin senedi tekrar üçüncü kişilere ciro yoluyla devrederek tedavüle sokamayacağını savunan hakim görüşe katılıyoruz. Senet bankaya farklı bir şubeye de olsa ödeme için ibraz edildikten ve bu aşamada senedin tedavülü süreci sona erdikten sonra çekin tekrar ciro yoluyla tedavüle sokulamayacağı kabul edilmelidir. Ancak çeki ciro yoluyla devralıp ödeyen şubenin, çek hesabının bulunduğu şube lehine makbuz niteliğinde ciro yapmasına bir engel de bulunmamaktadır. Zira bu durumda çekin teknik anlamda ciro yoluyla devri ve tedavüle sokulması söz konusu olmayıp kanun koyucunun senet üzerinde böyle bir ciro şerhinin yer almasına bağladığı sonuç makbuz niteliğinde sayılma olarak kabul edilmedi.

D. Nama Yazılı Pay Senetlerinde Esas Sözleşmesel Bağlam Hükümleri

Anonim ortaklıklarda hakim olan payın serbestçe devri ilkesi uyarınca, pay sahibi kural olarak sahip olduğu payı herhangi bir makamın veya kişinin onayını almadan payını devredebilir³⁶⁹. İlke payın devredileceği kişiyi seçme serbestisini de

³⁶⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 4 – Yazar banka şubelerinin bağımsız-müstakil bankalar gibi kabul edilemeyeceğini de eklemektedir.; Ernst A. Widmer, **Basler Kommentar Wertpapierrecht, Art. 965-1186**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 1. Aufl., 2012, OR Art. 1109 Rn. 6; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 266-267; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 333; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 183; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 180.

³⁶⁸ Kendigelen, **Çek**, s. 174; Pulaşlı, **a.g.e.**, § 28 Kn. 34; Arı/Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal, **a.g.e.**, s. 379.

³⁶⁹ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler I**, 3. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960 (Anılış: AŞ I), s. 149; Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, 13. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014 (Anılış: Ortaklık I), N. 772b; Pay taahhüdünün tamamen ifa edilmediği nama yazılı paylar açısından gündeme gelen kanuni bağlam kişi çevresine ilişkin olmadığından bu başlık altında ayrıntılı incelenmeyecektir. Bağlı nama yazılı paylar açısından şirketin onayının tasarruf işlemine etkisi kanuni bağlamda da aynıdır. Payların devrinin mevzuatta sınırlandırıldığı, çeşitli izinlere bağlandığı haller de çalışmamız kapsamının dışında bırakılmıştır.

kapsamaktadır³⁷⁰. Payın kıymetli evraka bağlanarak pay senedi halinde tedavül etmesi de payın serbestçe devri ilkesini destekler niteliktedir³⁷¹. Ancak kanun koyucu nama yazılı payların devrini düzenlerken çeşitli sebeplerle payların devrinin sınırlanabileceğini belirttiği gibi şirketin kendi paylarını edinmesine de sınırlama getirmiştir. Bu sınırlamalar ayrıca payların serbestçe devri ilkesinin de istisnasını teşkil etmekte ve payların (pay ve paya bağlı hakların) senede bağlanması ile oluşan emre yazılı kıymetli evrak niteliğindeki nama yazılı pay senetlerinin devrinde de kendini göstermektedir³⁷². Bu başlık altında bu sınırlamalardan senedin ciro ile devredileceği kişiler açısından da sınırlama teşkil edecek esas sözleşmesel bağlam incelenecektir.

Şirket esas sözleşmesine konulacak bir hükümlerle şirketin nama yazılı paylarının devrini şirketin onayına bağlı kılmak suretiyle pay devri sınırlandırılabilir. Pay devrinin bu şekilde sınırlanması esas sözleşmesel bağlamdır. Bu sınırlandırmaların kıymetli evrak niteliğini haiz nama yazılı pay senetlerinin devrine etkisi ise TTK m.647 f.3'ün kapsamına girmektedir. Buna göre kanun veya sözleşme ile üçüncü kişilerin devre katılmaları zorunluluğu öngörülebilir. Şirket esas sözleşmesi, hükümde yer alan "sözleşme"yi karşılar niteliktedir³⁷³. Eğer esas sözleşmede bu şekilde bir hüküm varsa pay senedinin ciro edilerek zilyetliğinin devredilmesi yeterli olmayacak, devrin hüküm ifade etmesi için işleme şirketin onayının da eklenmesi gerekecektir.

Kanun koyucu, şirketin esas sözleşmeye dayanarak devri reddetmesini, red sebepleri başlıklı TTK m. 493'te yer alan nedenlere bağlı olarak kullanmasını öngörmüştür. Hüküm incelendiğinde dördüncü fıkrada sayılan geçiş halleri³⁷⁴ ve pay sahibinin payları kendi adına edindiğini açıkça beyan etmemesi hali hariç olmak

³⁷⁰ Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, 12. Bs., Beta Yayınları, 2017 (Anılış: Ortaklıklar), s. 280.

³⁷¹ Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013 (Anılış: Sermaye), N.9-116.

³⁷² Nama yazılı pay senetlerinin emre yazılı kıymetli evrak olduğu yönünde görüş için Bkz. § 6 V. C. ve D.

³⁷³ Furter, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 16.

³⁷⁴ TTK m.493 f.4 uyarınca paylar miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmişlerse şirket ancak kaçış klotunu kullanarak devri engelleyebilir.

üzere, şirket açısından iki imkan gündeme gelmektedir. İlki payları başvuru anındaki gerçek değeriyle kendisi, pay sahipleri veya üçüncü kişiler hesabına satın almayı önermektedir³⁷⁵. İkinci imkan ise, şirket esas sözleşmesinde öngörülen önemli bir sebebi ileri sürerek devre onay vermeyi reddetmektir. TTK m.493 f.2’de ise haklı sebeplerin hangi hususlara ilişkin olabileceği sınırlayıcı şekilde düzenlenmiştir³⁷⁶. Buna göre ana sözleşmelere ancak şirket konusunun gerçekleştirilmesi veya işletmenin ekonomik bağımsızlığının teminine yönelik bağlam hükmü konulması mümkündür³⁷⁷. Bu da şirkete pay sahiplerinin kimlerden oluşacağını belli kriterler çerçevesinde belirleme hakkı verdiği için, bu kriterlerle getirilen kısıtlamalar pay senedinin ciro yoluyla devrinde de kendini gösterecektir. Ancak bu kısıtlamaların önemli sebep olarak ileri sürülebilmesi için esas sözleşmede genel geçer soyut ifadelerle belirtilmiş olması yeterli değildir. Öngörülen nedenlerin somut ve tahdidi olarak sayılması gerekmektedir³⁷⁸. Bu şekilde şirketin esas sözleşmesinde öngörülen ret nedenlerini genişletici yorumlaması ve yeni nedenler eklenmesi engellenmiş olmaktadır³⁷⁹.

Bağlam hükümlerinde kriterlerin somut ve açık nitelikte tanımlanmasının senedin ciro yoluyla devri açısından önemi ise, devralanın payı devralabilmek için şirket onayına ihtiyacı olduğu hususunda uyarıdır. Ancak payı devralacak kişinin

³⁷⁵ Bu imkana yabancı doktrinde “escape clause”- “kaçış-kaçınma klozu” denilmektedir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Murat Yusuf Akın, **Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler**, 2. Tıpkı Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 35; Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, 13.Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017 (Anılış: Ortaklık II), N.1152

³⁷⁶ Bu hususlar kanunda tüketici mahiyette sınırlı olarak sayılmıştır ve iradi olarak başkaca kıstasların getirilmesi mümkün değildir. ETK’da şirketin sebep göstermeksizin devri reddedebileceği düzenlenmişken, TTK m. 493 f.2’de belirli kıstasların sayılması kanun koyucunun iradesinin pay devrine onay verilmesinin sınırlarını daraltmak yönünde olduğu şeklinde yorumlanarak, yorum yoluyla genişletilme yapılması mümkün olmamalıdır. Akın, **a.g.e.**, s. 40.

³⁷⁷ Shelby du Pasquier, Matthias Wolf, Matthias Oertle, **Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht Obligationenrecht II**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Aufl., 2016, Art. 685b Rn. 4; Akın, **a.g.e.**, s. 52; “Şirketin konusu” ve “işletmenin bağımsızlığı”nın korunması TTK m. 493/2 anlamında önemli nedeni oluşturur. Bu iki önemli neden bağlamın pay sahipleri çevresi bileşimine yönelik koruma sağlamanın koşuludur. S. Anlam Altay, “İsviçre Türk Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Esas Sözleşmesel Bağlam”, **İsviçre Borçlar Kanununun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukukuna Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 598.

³⁷⁸ du Pasquier/Wolf/Oertle, OR Art. 685b Rn. 3; Tamer Bozkurt, **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam) Die Vinkulierung**, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 70.

³⁷⁹ Bozkurt, **a.g.e.**, s. 69.

muhatap olacağı sınırlamalardan haberdar olması açısından belirleyici olan şirket esas sözleşmesidir. Kambiyo senetlerinde geçerli olan kamu güvenini haiz olma ve yazı ile sorumluluk ilkesi nama yazılı pay senetleri açısından tam anlamıyla geçerli değildir³⁸⁰. Bu nedenle iyiniyetli devralanın senedin içeriğinin doğruluğuna, senette yazılı olmayan hususların kendilerine karşı ileri sürülemeyeceğine duydukları güven mutlak şekilde korunmamaktadır³⁸¹. Pay senetlerinin şeklini düzenleyen TTK m. 487’de pay senedinin içermesi gereken kayıtlar arasında pay devrinin sınırlandırılıp sınırlandırılmadığına ilişkin bir kayıt da sayılmamıştır. Dolayısıyla sadece senet üzerinde yapılacak inceleme ile senedin devrinin sınırlanmış olup olmadığı anlaşılamayacaktır. Üstelik senet üzerine konulacak bir kayıtlarla örneğin rekta kaydıyla da böyle bir sınırlamanın getirilmesi mümkün değildir³⁸².

Nama yazılı pay senedinde ciro edilen, esas sözleşme de gerekli incelemeyi yaptığında kendisinin bu sınırlamalar kapsamında yer alıp almadığını tespit edecektir. Bu aşamadan sonra kendisine ciro edilen nama yazılı pay senediyle şirkete

³⁸⁰ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 317.

³⁸¹ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 317.

³⁸² Senet üzerine menfi emre kaydı konularak nama yazılı pay senedinin gerçek anlamda nama yazılı hale gelebileceği Alman doktrininde genel kabul gören görüştür. Buna bağlı olarak senede rekta kaydı konulması suretiyle senedin ciro yoluyla devri de engellenemeyecektir. Görüşün gerekçesi olarak pay senetlerinin ciro yoluyla devrinde atf yapılan poliçe kanunu hükümleri arasında düzenleyenin koyduğu menfi emre kaydına ilişkin WG m.11 f.2’nin sayılmaması gösterilmektedir. Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 2; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 3; Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 2; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 5; k.g. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 216. Yazar hakim görüşün ileri sürdüğü APOK m.68 f.1’de Poliçe Kanunu m.11 f.2’ye atf yapılmaması şeklindeki gerekçeyi saf şekli bir argüman olarak nitelendirmekte ve burada kanuni bir boşluğun söz konusu olabileceğini, BGB § 806 nın hakim görüşün aksi yönünde olduğunu belirtmektedir.; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WPR Rn. 58. Yazar sadece menfi emre kaydıyla pay senedinin gerçek nama yazılı pay senedi haline gelebileceğini belirterek görüşünü açıklamıştır.; İsviçre Hukukunda bu şekilde bir değişikliğin şirket esas sözleşmesine hüküm konularak sağlanabileceği yönünde Bkz. Meier Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 20 Rn. 59 – Zira TTK m. 490 devrin şekli anlamda zorlaştırılmasını da kapsar. ., § 19 Rn. 7 ve özellikle dpn. 211; Esas sözleşmede devir için belli bir şekil öngörülerek sadece bu şekil hukuken geçerli sayılabilir. Bu tarz bir hükümlerle devir engellenirse de şekle tabi kılınmaktadır. Buna şekli bağlam denilmekte ve esas sözleşmeye konan rekta klozu şekli bağlama örnek olarak gösterilmektedir. Wolfhart Bürgi, **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch V. Band Obligationenrecht, 5. Teil: Die Aktiengesellschaft, b.1: Rechte und Pflichtender Aktionäre (Art. 660-697)**, Zürich, 1957, Art. 686 Rn. 1; Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 30-31; k.g. du Pasquier/Wolf/Oertle, OR Art. 684 Rn. 6. Yazar nama yazılı hisse senedinin gerçek anlamda nama yazılı senede dönüşmesi ve bu şekilde ciro ile devredilememesi İsvBK m. 685b f. 7 anlamında devri izin verilmeyen şekilde ağırlaştırmayacağını belirtmektedir.; Türk Hukuku’nda ... k.g. Erdoğan Moroğlu, “Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri ve Yargıtay Kararları”, **Makaleler I**, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2006, s. 265; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 1509.

onay başvurusunda bulunacaktır. Ciro ile devir işlemi, başvuru sonuçlanıncaya kadar askıda hükümsüzdür³⁸³. Şirketin kaçış klozunu kullanarak ya da haklı nedenleri ileri sürerek (ve haklı olarak) devre onay vermeyi reddetmesi halinde tasarruf işlemi kesin hükümsüz hale gelir³⁸⁴. Buna bağlı olarak hem nama yazılı pay senedinin mülkiyeti hem de senette mündemiç paydan doğan haklar ciro eden pay sahibinde kalacaktır³⁸⁵. Zira TTK m.494 f.1 ile payların mülkiyetinin ve paya bağlı diğer hakların devredende kalacağı düzenlenerek paylardan doğan hakların hukuki işlemle geçişine ilişkin teorilerden birlik teorisi kesin olarak kabul edilmiştir³⁸⁶.

Nama yazılı pay senedini ciro yoluyla devralan, bağlam öngörülmüşse şirketten onay almak ve pay defterine kaydedilmek için başvuruda bulunmaktadır. Ancak tasarruf işlemi niteliğindeki devir işlemi etkileyen unsurun onay olduğunu bir kez daha vurgulamak gerekir. Onay ve pay defterine kayıt birbirini takip eden, biri diğerinin sonucu olarak gerçekleşen ancak birbirinden farklı aşamaları ifade etmektedir. Pay defterine kayıt onay aşamasını takip eden bir süreçtir ve şirketle ilişkilerde pay defterine kayıtlı kişinin pay sahibi olacağı düzenlenmiştir. Bu nedenlerle pay defterine kaydın pay sahipliği açısından kurucu olup olmadığı sorusu gündeme gelmiştir. Doktrinde genel olarak pay defterine yapılan kaydın açıklayıcı olduğu kabul edilmektedir³⁸⁷. Payı devralanın pay sahibi sıfatını kazanması için şirketle iletişime geçmesi ve diğer nama yazılı pay sahipleri gibi pay defterine kaydedilmesi anonim ortaklığın iç düzeniyle ilgilidir. Genel kurula katılımda, pay taahhüdünün tamamen ifa edilmediği hallerde pay defteri işlev görmektedir. Pay

³⁸³ Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn.71; Thomas Laubert, **Aktiengesetz**, hrsgbn von Wolfgang Hölters, 3.Aufl., München, C.H. Beck/Verlag Vahlen, 2017, AktG § 68 Rn. 26.

³⁸⁴ Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn.71; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 27; Bağlamın bir tasarruf sınırlaması ve uygulama alanının da tasarruf işlemine yönelik olacağı hususunda Bkz. Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 11; Hölters/Laubert, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 26; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 150; Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 128; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 55.

³⁸⁵ Ribi, **a.g.e.**, s. 271; Akın, **a.g.e.**, s. 16; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 204.

³⁸⁶ Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 173 dpn. 16 -Yazar bunu TTK m. 494 f.1'in karşılığı olan İsvBK m. 685 c'ye dayanarak belirtmiştir.; Akın, **a.g.e.**, s. 14 dpn. 40; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 202 vd.

³⁸⁷ Pay defterine kaydın kurucu olduğu görüşü daha önce azınlık görüş olarak savunulmuşsa da bu görüşün öğreti ve uygulamada terk edildiği belirtilmektedir. Görüş ciro ile devre değer tanımaması, hamiline yazılı senetlerin geçişini açıklayamaması gibi nedenlerle eleştirilmiştir. Bu hususta ayrıntılı bilgi için Bkz. Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 78 vd., s. 80; Pay defterine kaydın kurucu olmadığı yönünde verilen ilke kararı için Bkz. BGE II 164, 175; bu yönde BGE 100 IV 31; İlke kararında atıf yapılan Federal Mahkeme'nin kaydın kurucu olduğuna ilişkin eski kararları BGE 69 II 316, BGE 75 II 352.

defterine kayıt açıklayıcı olduğuna göre nama yazılı pay senedini devralan pay sahibi olmak için değil, pay sahibi olduğu için pay defterine kaydedilmektedir.

Bu noktada akla bağlı nama yazılı payların birden fazla kere ciro edilerek el değiştirmesi halinde nasıl bir yol izleneceği sorusu gelmektedir. Örneğin devir sınırlaması kapsamına giren önceki cirantaların senedi başkasına ciro etmesi halinde şirket önceki cirantanın onay başvurusunda bulunmaması veya onayın reddedilmesi nedeniyle payın maliki olmadığını ileri sürerek senet hamilinin başvurusunu reddedebilecek midir? Kanaatimizce ciro zincirinde bağlam nedeniyle askıda hükümsüz ya da sonradan şirket tarafından onay verilmemiş ise geçersiz hale gelen ciro yoluyla devirlerin bulunması, bir def'i olarak başvuruda bulunan hamile karşı ileri sürülemeyecek ve hamil pay senedinin yetkili hamili olarak şirkete başvurabilecektir. Öncelikle bağlam hükümlerine dayanılarak bu şekilde bir def'i ileri sürülemeyecektir. Zira pay devri sınırlandırılırken şirkete pay sahibi olma amacıyla başvuran kişinin kimliği ön plandadır. Bağlam ile pay sahibi bileşimine sağlanan koruma önceki cirantanın tasarruf hakkına dayalı olarak itiraz hakkı sağlamaz. Böyle bir durumda devre onay verilip verilmeyeceğine ilişkin esas sözleşmede belirlenen kriterler ölçüsünde yeni bir değerlendirme yapılmalıdır. Meseleyi ciro açısından ele aldığımızda ise şekli hak sahipliğine dayalı olarak iyiniyetli hak iktisabı sayesinde ciro edilenin ciro edenden daha kuvvetli bir hak elde etmesi mümkündür. Pay senedinin devrinde şirketin devre onay vermesi tasarruf işlemi açısından kurucu unsurdur. Senedi ciro yoluyla devralanın şirketin devre onay verip vermediğini, dolayısıyla devreden malik sıfatını edinmesine bağlı olarak tasarruf yetkisinin- maddi açıdan hak sahipliğinin bulunup bulunmadığı noktasında iyiniyeti korunur. Dolayısıyla kötüniyetli veya ağır kusurlu iktisap söz konusu olmadığı sürece, hamil şeklen hak sahibi olmakla pay senedini bağlam hükümlerine tabi birinden ciro yoluyla devralmışsa şirkete karşı tanınma başvurusunda bulunabilmelidir. Devirden sonra pay defterine yapılan kaydın pay senedi üzerine işlenmesi de farklı bir yorumu gerekli kılmaz. Zira pay defterine yapılan kayıt açıklayıcı olup bunun pay senedi üzerine işlenmesi ise düzen hükmü niteliğinde

olduğundan bu kayıt devir işlemi hakkında mutlak bilgi vermez³⁸⁸. Ayrıca pay defterine kaydın yapılmamış olması mutlak anlamda devre onay verilmediği anlamına da gelmez. Nama yazılı paylar açısından bağlam öngörülmemişse zaten devir işleminde sorun yoktur. Bağlam öngörülen paylarda ise devreden pay defterinde kayıtlı olduğuna ilişkin bilginin şerh üzerinde yazılı olmaması halinde devralanın bu husustan şüphelenerek araştırma yapması beklenseydi bile bu hususta menfaati korunan, dolayısıyla hak ileri sürebilecek olan senedi devreden kişidir ki senedi devreden tarafından böyle bir iddianın ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanımı arz edeceği açıktır. Aksi yönde bir kabul halinde bağlı nama yazılı pay senetlerinin ciro yoluyla devredilmesinin hiçbir önem ve anlamı kalmayacaktır.

TTK m. 494 f. 3 ile şirketin devre onay verip vermediğini açıklaması için üç aylık süre öngörülmüştür. Şirkete onay istemiyle başvurulmasından itibaren başlayan bu süre içinde şirket devre onay vermeyi reddettiğini açıklamazsa onay verilmiş sayılacaktır. Dolayısıyla ciro yoluyla devir de bu sürenin sonunda gerçekleşmiş olacaktır.

Son olarak esas sözleşme ile bağlam öngörülen nama yazılı pay senetleri üzerinde intifa hakkı kurulurken de bu sınırlamalar uygulanacaktır. Bu nedenle payın devrinde olduğu gibi intifa hakkı tesisinde de şirketin onayının alınması gerekecektir. Ancak kanuni bağlama ilişkin hüküm sadece nama yazılı pay senedinin devrinde uygulanacaktır.

³⁸⁸ Nitekim TTK m. 493 f.3'ün bir düzen hükmüdür ve senedin devrinin geçerliliğini tek başına hiçbir şekilde etkilememektedir. du Pasquier/Wolf/Oertle, OR Art. 686 Rn. 9.

İKİNCİ BÖLÜM

EMRE YAZILI KIYMETLİ EVRAKIN CİRO İLE DEVRİ

§6. TEMLİK CİROSU

Temlik cirosu, emre yazılı kıymetli evrakta mündemiç hakkın devri amacıyla yapılan cirodur³⁸⁹. Ciroya cironun yapılış amacını gösteren farklı bir kayıt eklenmediği sürece temlik için yapıldığı kabul edilir. Dolayısıyla cironun temlik için yapılması esastır³⁹⁰. Ancak bu esas rehin ya da tahsil cirosundan sonra yapılan cirolar açısından geçerli değildir³⁹¹. Eşya senetlerinde diğer emre yazılı senetlerden farklı olarak temlik cirosu için makbuz ve varantın birlikte ciro edilerek zilyetliğinin geçirilmesi gerekir (TTK m.838/2).

Cironun tarihçesi incelendiğinde, cironun öncelikle emre yazılı kıymetli evrakın devredilmesi amacıyla kullanıldığı ve cironun en önemli yapılış amacının da devir olduğu görülmektedir. Öyle ki bu husus yapılan ciro tanımlarında ve cironun hukuki niteliğine ilişkin açıklamalarda da kendini göstermiştir³⁹². Kanunda ayrıca rehin ya da tahsil cirosu olduğu belirtilmediği sürece, “ciro” kelimesi öncelikle temlik cirosunu ifade etmektedir.

Temlik cirosu ile emre yazılı kıymetli evrakın devri, yani senedin mülkiyeti ve senette mündemiç hakkın devri için sadece senedin ciro edilmesi yeterli değildir³⁹³. Ayrıca taraflar arasında bir devir sözleşmesi (Begebungsvertrag) bulunmalı ve senet zilyetliği devredilmelidir³⁹⁴. Sonuç olarak kıymetli evrakın temlik

³⁸⁹ Birçokları yerine Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 579; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 197; Domaniç, **Şerh IV**, s. 128; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 141; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 592; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 242; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 45.

³⁹⁰ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 579; Domaniç, **Şerh IV**, s. 128; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 141; Alışkan, **a.g.e.**, s. 78; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 242; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 45.

³⁹¹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 141.

³⁹² Cironun tanımı ve hukuki niteliğine ilişkin teorileri incelediğimiz kısımda bu hususa ayrıca değinmiştik. Bkz. § 1 I s. 8 ve § 1 III. E. s. 16.

³⁹³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 1.

³⁹⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 1; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 191; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 133; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 21; Aslan, **a.g.e.**, s. 287 k.g. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 283 Yazar sadece kambiyo taahhüdünün olduğu kabul, aval gibi sözleşmelerde bu sözleşmeye ihtiyaç bulunduğunu hakkın devredildiği *ciro ile*

cirosuyla devri için bu işlemlerin birlikte yapılması zorunlulu olduğundan ve işlemlerin tamam olmasıyla senet ve senet içeriğindeki hakta tasarruf edildiğinden bu işlemlerin hepsi birlikte tasarruf işlemini oluştururlar. Bu hususlar önemine binaen ayrı başlık altında incelenecektir. Ancak bir başka meseleye daha değinmek gerekir. Ciro yolu ile senette mündemiç hak devredilebileceği gibi sınırlı aynı hak da tesis edilebilir. Burada senedin devri veya üzerinde sınırlı aynı hak tesisi (rehni) tek bir tasarruf işlemidir³⁹⁵. Zira bu şekilde hak devreden mal varlığından çıkarak devralanın malvarlığına geçer veya sınırlı bir aynı hak tesis edilir. Ancak doktrinde ileri sürülen bir diğer görüş senedin devrinde iki tasarruf işleminden bahsetmektedir. Bu görüşe göre senedin ciro edilmesi ve zilyetliğinin devri ayrı ayrı tasarruf işlemidir³⁹⁶. Kanaatimizce bu görüş, emre yazılı senette hakkın senetle bir bütün olması kuralı ile bağdaşmamaktadır. Zira kural olarak hak ve senet unsuru üzerinde ayrı ayrı tasarruf edilmez. Bu unsurlar bir bütündür ve devri tek bir işlemidir. Aynı prensipten hareketle devir sözleşmesinde de iradelerin öncelikli olarak hakkın geçişine ve mecburen kağıdın mülkiyetinin de devrine yönelik olduğu kabul edilmektedir.

I. Senette Mündemiç Hakkın Ciro ile Devri

A. Senedin Ciro Edilmesi

Senedin ciro edilmesinden kasıt senet üzerine ciro şerhinin yazılmasıdır. Bu şerhin ne şekilde oluşturulacağı anlatıldığından üzerinde tekrar durulmayacaktır. Emre yazılı senetlerin devri için ciro şerhinin senet üzerine yazılması gerekir. Bu şekilde senet üzerine yazılan yazı (*Skripturakt*) olarak senedin ciro edilmesinin hukuki niteliğinin ne olduğuna dair farklı görüşler ileri sürülmüştür.

devir işlemi bu sözleşmeye ihtiyaç duyulmadığını savunur. Yazar teslim sözleşmesini bir borçlar hukuku sözleşmesi olarak görmektedir. Aşağıda açıklanacağı üzere biz salt tasarruf işlemi niteliğinde bir devir sözleşmesini gerekli görüyoruz.

³⁹⁵ Rehin cirosu ile rehin kurulurken tasarruf işleminin rehin cirosu ve zilyetliğin devrinden oluştuğu yönünde Ergüne, **Rehin**, s. 753.

³⁹⁶ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, N. 98.

Bir görüşe göre senedin ciro edilmesi ciro ile devir işlemi açısından bir maddi fiil (Realakt) niteliğindedir³⁹⁷. Doktrinde ileri sürülen bu görüş, tasarruf işlemi olarak aynı akti görmekte³⁹⁸, zilyetliğin devri ve ciroyu ise işlemin unsurları niteliğinde bir maddi fiil *Reelakt* olarak değerlendirmektedir³⁹⁹. Bu görüşe göre, devir sözleşmesi kendisinden önce yapılmış bir ciro olmaksızın düşünülemez⁴⁰⁰.

Bizim de katıldığımız görüşe göre, senedin ciro edilmesi, devir sözleşmesinde sadece devreden tarafın devir beyanı açısından öngörölmüş bir şekil şartıdır⁴⁰¹. Şekle uyulmaması halinde yapılan beyan geçersiz olacaktır⁴⁰². Devir sözleşmesinin diğer tarafını teşkil eden tarafın beyanı ise şekle tabi değildir. Zımnî olarak da gerçekleşebilir⁴⁰³. TTK m. 647 (İsvBK m. 967)'nin kenar başlığı da *kıymetli evrakın devri* başlığı altında *genel şekil* dir.

B. Devir Sözleşmesi

Emre yazılı kıymetli evrakın devri için senedin ciro edilmesi tek başına yeterli olmamaktadır. Tarafların (devreden ve devralanın) ayrıca hakkın geçişi hususunda aynı nitelikte bir sözleşme yapmaları gerekir⁴⁰⁴. Devir sözleşmesi doktrinde “verme sözleşmesi”, “zilyetlik sözleşmesi”, “teslim sözleşmesi” (Begebungsvertrag-Übertragungsvertrag) gibi farklı isimlerle de anılmaktadır⁴⁰⁵.

³⁹⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WPR Rn. 33, WG Art. 11 Rn. 1.

³⁹⁸ Aynı prensip menkul mülkiyetinin nakli için de geçerlidir. Aynı akit tasarruf işlemi olarak değerlendirilmektedir. Bkz. Jürgen Oechsler, **Münchener Kommentar zum BGB, B. 7: Sachenrecht §§ 854-1296**, 7. Aufl. C.H. Beck, 2017, § 929 Rn. 22-23.

³⁹⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WPR Rn. 33, WG Art. 11 Rn. 1; *Canaris* de açıkça cirodan bahsetmese de senedin imzalanmasının maddi fiil (Realakt) olduğunu ifade etmektedir. Bkz. s. 113-114.

⁴⁰⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WPR Rn. 33.

⁴⁰¹ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 86; Ribl, **a.g.e.**, s. 133; Furter, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 8; Alman doktrininde bu görüşte Bkz. Otmar Stöcker, “Zum Wesen des “Begebungsvertrages” im Wechselrecht”, **NJW** 1992, 881-882; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 144; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 30. Öztan'ın “Devir sözleşmesinin, sonuç yaratabilmesi için, “belli bir form içinde” ifade edilmiş olması gerekir(TTK m. 647/2).” şeklindeki ifadesinin bu görüşe işaret ettiği söylenebilir.

⁴⁰² Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 87.

⁴⁰³ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 86.

⁴⁰⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 1; Bülow, **a.g.e.**, § 11 Rn. 2; Stranz, **a.g.e.**, Art. 11 Rn. 3; Stöcker, **a.g.m.**, 881.

⁴⁰⁵ Bu hususta Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 142. *Devir sözleşmesi* kullanımı için bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 142; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 22; *Teslim sözleşmesi*

Devir sözleşmesinin konusunu öncelikli olarak senette mündemiç hak ve senedin mülkiyeti teşkil eder⁴⁰⁶. Senet mülkiyetinin devri dışında ayrıca hakların geçişi üzerine ikinci bir anlaşma yapılmasına gerek yoktur. Zira senet ve hak, kıymetli evrak niteliği gereği zaten bir bütün oluşturur⁴⁰⁷. Tarafların senet mülkiyetinin nakli hususunda anlaşmalarının asıl sebebi, senette mündemiç hakkın devralana geçmesidir⁴⁰⁸. Ancak senedin üzerinde yer alan bir imza ya da değerli bir resim nedeniyle senet devredilmişse farklı bir yorum yapmak mümkündür. Zira bu hallerde senet kıymetli evrak fonksiyonunu kaybetmektedir⁴⁰⁹. Sınırlı bir aynı hak tesisi amacıyla devir halinde ise taraflar, senette mündemiç hak dolayısıyla senet üzerinde intifa ya da rehin hakkı kurmak hususunda anlaşmaktadırlar⁴¹⁰. Bu halde devir sözleşmesi mülkiyetin geçişi için değil, sınırlı aynı hak tesisi için yapılmaktadır⁴¹¹. Bu sözleşme borçlandırıcı niteliği olmayan zilyetliğin devri ile birlikte salt tasarruf işlemi niteliğinde aynı bir sözleşmedir⁴¹².

Senet mülkiyetinin devri için ayrıca taşınır mülkiyetinin devri kuralları uyarınca devredilmesinin gerekli olup olmadığı Alman doktrininde tartışmalıdır.

şeklinde kullanım için Bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 283; *Verme sözleşmesi-anlaşması* şeklinde kullanım için Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 106. Belirtmek gerekir ki devir sözleşmesi (*Begebungsvertrag*) terimi, hem kambiyo senedindeki alacak hakkının doğumu ile ilgili sözleşmeyi hem de senedin devri aşamasında bu başlık altında açıklanan sözleşmeyi ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

⁴⁰⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Einl Rn. 32, § 11 Rn. 1. Yazar devir sözleşmesinin senette mündemiç hak ve senet üzerindeki mülkiyeti kapsadığını belirtirken bunları bir madolyonun iki yüzü şeklinde tasvir etmiştir.; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 4, Rn.74; Furter, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 2; Ernst Jacobi, **Wechsel- und Scheckrecht**, Berlin, Walter De Gruyter&C.O., 1956, s. 581. Yazar tarafların senetteki hak ve senedin mülkiyetinin devri hususunda anlaşmalarından bahsetse de açıkça devir sözleşmesi deyimini kullanmamıştır.; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 144; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 22-23.

⁴⁰⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Einl Rn. 32.

⁴⁰⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 144; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 22-23.

⁴⁰⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Einl Rn. 32.

⁴¹⁰ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 146.

⁴¹¹ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 9; Furter, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 2.

⁴¹² Devir sözleşmesinin hukuki niteliği yapılan işlemin türüne göre sadece borçlar hukuku sözleşmesi olabileceği gibi aynı bir sözleşme de olabilir. Senedin devredilmediği kabul, aval gibi işlemler sadece borç sözleşmesi niteliğinde iken senetteki hakkın hem doğduğu hem de senedin içeriğindeki hakla birlikte devredildiği hallerde sözleşmenin hem borçlanma sözleşmesi hem de aynı akit niteliği bulunur. Ciro ile devirde tarafların iradesi sadece hakkın geçişi ve senet mülkiyetinin devrine yönelik olduğundan devir sözleşmesi aynı neticeler doğuran bir akittir. Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 31-32; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WPR Rn. 31; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 75; Ciro ile devirde, devir sözleşmesinin aynı niteliği bulunduğu hususunda ayrıca Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 147; netice olarak bu yönde Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 21.

Hakim görüş senet mülkiyetinin taşınır mülkiyetinin devri kuralları uyarınca devredileceğini ve zilyetliğin devredilmesi gerektiğini kabul etmektedir⁴¹³ ⁴¹⁴. Buna karşılık azınlık görüş sadece devir sözleşmesinin yeterli olacağını kabul etmektedir. Zira senet üzerindeki mülkiyet ciroya bağlı olarak sadece devir sözleşmesinin yapılmasıyla ciro edilene geçecektir⁴¹⁵. Bu görüş borç senetlerinde mülkiyeti düzenleyen BGB Art. 952'deki prensiplere dayanmaktadır⁴¹⁶. Görüşler arasındaki temel fark, senet mülkiyetinin teslimsiz geçebileceği hususunda olsa da tartışma konusunun senet zilyetliği elde bulundurmaksızın senette mündemiç hak ileri sürülemeyeceğinden pratikte anlamının önemli olmadığı da hakim görüşe katılanlar tarafından belirtilmektedir⁴¹⁷.

Senedi devir sözleşmesi bulunmaksızın elde bulunduran her hamilden senedin iadesi istenebilecektir⁴¹⁸. Ciro edilen ancak zilyetliği devredilmeyen bir senet, ciro edilen kişi tarafından cirantanın onayı olmaksızın ele geçirilirse bu kişi hukuken yetkili hamil olmaz⁴¹⁹. Ancak kastedilen maddi yönden hak sahipliğidir. Cironun şeklen hak sahibi görünenden iyiniyetli hak iktisabını mümkün kılması neticesinde senedi sonradan devralanın iade etme zorunluluğunun bulunmaması cironun tedavül gücünü arttırmasıyla ilgilidir.

⁴¹³ Zira hak senetleşme ile eşya niteliğini almakta ve senette mündemiç hakkın devri taşınır bir eşya niteliğinde olan senet üzerinde tasarrufla gerçekleşmektedir. Böylece menkul mülkiyetinin nakline ilişkin eşya hukuku hükümleri alacağın nakline ilişkin hükümlerin yerini almaktadır. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WPR Rn. 4.

⁴¹⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 1, Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 88; Bu hususta verilen Federal Mahkeme Kararı için Bkz. BGH Urteil vom 12.12.1957 II ZR 43/57 (LG Frankfurt/M.) NJW 1958, 302.

⁴¹⁵ Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 2.

⁴¹⁶ İlgili maddenin ilk fıkrasında, talep hakkı için düzenlenen bir borç senedinin mülkiyetinin alacaklısına ait olduğu ve üçüncü kişinin talep hakkı üzerindeki hakkının borç senedini de kapsayacağı düzenlenirken; ikinci fıkrasında bunun kendisine dayanarak bir edim talep edilebilen haklara ilişkin düzenlenen özellikle ipotekli borç senedi gibi senetler için de geçerli olduğu düzenlenmiştir. Buradan hareketle tarafların hakkın geçişi hususunda anlaşmalarıyla birlikte senet mülkiyetinin otomatik olarak alacaklıya geçeceği savunulmaktadır.

⁴¹⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 1.

⁴¹⁸ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 146.

⁴¹⁹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 146.

C. Zilyetliğin Devri

Senet zilyetliğinin senedi devralana geçirilmesi bütün kıymetli evrakın devri açısından ortak bir zorunluluktur⁴²⁰. Bu zorunluluğun sebebi öncelikli olarak kıymetli evrakta mündemiç hakkın ileri sürülmesinin senet zilyetliğini elde bulundurmaya gerektirmesidir⁴²¹. Ayrıca devir sözleşmesi ile senet içeriğindeki hakkın senetle birlikte devredilmesi için tarafların bir taşınır niteliğinde senet mülkiyetini nakletmesi de taşınırın zilyetliğinin karşı tarafa devredilmesini zorunlu kılmaktadır⁴²². Zira kıymetli evrak hakkın senette somutlaşması nedeniyle bir “şey”dir ve bu anlamıyla senet üzerinde tasarruf edilirken eşya hukuku kuralları da uygulama alanı bulmaktadır⁴²³. Taşınır mülkiyetinin devri BGB m. 929’da düzenlenirken tarafların mülkiyetin devri hususunda anlaşmaları gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Türk ve İsviçre Medeni Kanunu’nda ise mülkiyetin geçişi hususunda bu anlaşmadan bahsedilmemiş, TMK m.763’te de sadece zilyetliğin devri gereksinimine değinilmiştir. Buna rağmen İsviçre ve Türk doktrininde de tarafların

⁴²⁰ TTK m.647 f.1’de “... kıymetli evrakın devri için herhalde senet üzerindeki zilyetliğin devri şarttır.” denilerek kuralın kıymetli evrakın bütün türlerinde uygulanacağı düzenlenmiştir. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 24, Alışkan, **a.g.e.**, s. 189, Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 45; Zilyetliğin devredilmesi gerektiğini düzenleyen diğer maddeler TTK m.648/2, m.649, m.681/1, 684/1, m.788/1, m. 489, m. 490/2.

⁴²¹ Furter, **a.g.e.**, OR Art. 967 Rn. 3.

⁴²² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 145-146; Tarafların mülkiyetin devri hususunda anlaşmaları ve zilyetliğin devri taşınır mülkiyetinin devrini sağlayan kurucu unsurlar olduğu yönünde Bkz. A. Lale Sirmen, **Eşya Hukuku**, 4. Bs., Yetkin Yayınları, İstanbul, 2016, s. 495; Mehmet Serkan Ergüne, **Taşınır Mülkiyeti**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2017, Kn. 223 ve 227. Ayrıca aynı sözleşmenin hüküm ifade etmesi için taşınır zilyetliğinin devredilmesi gerekir. Zilyetliğin devrinin aynı sözleşmenin yasal geciktirici koşuludur. Bkz. Kn. 227; Zilyetliğin devrinin aynı sözleşmenin dışında sözleşmenin sonuç doğurması için ona eklenmesi gereken tamamlayıcı bir olgu olduğu hususunda Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 96; Zilyetliğin devrinin kıymetli evrakın devrinde bir geçerlilik şartı olduğu yönünde Bkz. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, 24.

⁴²³ Hırş, **Ticaret**, s. 547. Yazar kıymetli evrakta ekonomik açıdan önemli olan unsurun senetten ziyade hak olduğunu ve taşınır şey kisvesinin sadece hakkın devri veya aynı hak ile sınırlanmasıyla ilgili ilişkilerde bir öneminin bulunduğunu belirtmektedir. Bu gibi haller dışında hak niteliğinin gereği olarak haklara uygulanan hükümlere tabi olmaktadır.; Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı, **Eşya Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1991, s. 303-304; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 145; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 8; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 96. Yazar senet üzerindeki tasarrufun bir taşınır üzerinde tasarruf olduğu için taşınır mülkiyetinin sebepli olup olmadığı tartışmasının burada da yapılabileceğini belirtmektedir.; Helvacı/Ülgen/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 173; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 29; F. H. Saymen/H. K. Elbir, **Türk Eşya Hukuku Dersleri**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1963, s. 387-388; Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, **Eşya Hukuku**, C. 1, 5. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1989, s. 21; Aydın Aybay/Hüseyin Hatemi, **Eşya Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, § 17 Kn. 3.

bu şekilde anlaşması aranmakla birlikte buna yönelik doğrudan kanuni bir dayanak gösterilmemektedir⁴²⁴. Doktrinde TMK m.763'te mülkiyetin nakline ilişkin anlaşmadan bahsedilmemesinin sebebi tarafların bu husustaki iradelerinin zilyetliğin devri aşamasında birleşmesiyle açıklanmaktadır⁴²⁵. Buna göre bir kimse malik olmak sıfatıyla zilyetliği kazanmadıkça malik olmayacak ve devreden de devralanı malik kılmak arzusu ile davranmadıkça, kazanan kimse için devir yoluyla zilyetliğin kazanılması söz konusu olmayacaktır⁴²⁶. Dolayısıyla bu görüş benimsenecek olursa tarafların mülkiyetin nakli hususundaki anlaşmasının, zilyetliğin devri aşamasında örtülü olarak gerçekleştiği kabul edilecektir.

ETK'da kıymetli evrakın devri hükümlerinde genel olarak "teslim" ifadesinin geçtiği maddelerin, TTK'da daha geniş bir anlamı ifade edecek şekilde "zilyetliğin geçirilmesi" şeklinde değiştirildiği görülmektedir⁴²⁷. Kanun gerekçesinde değişikliğin İsvBK hükümleri esas alınarak yapıldığı belirtilse de (Örn.: m. 648 Gerekçesi) kaynak kanundaki bazı hükümler teslimden bahsetmektedir (Örn: İsvBK m.968/2)⁴²⁸. Bununla birlikte ETK döneminde de kanunun lafzında "teslim" yazmasına rağmen bunun "zilyetliğin devri" olarak anlaşılması gerektiği zaten genel olarak kabul edilmektedir⁴²⁹. Yapılan değişiklik bu anlamda isabetli olmakla birlikte

⁴²⁴ M. Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay Özdemir, **Eşya Hukuku**, 20. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 742 vd.; Ergüne, **Taşınır Mülkiyeti**, Kn. 220.

⁴²⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **a.g.e.**, s. 743; Ergüne, **Taşınır Mülkiyeti**, Kn. 220.

⁴²⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **a.g.e.**, s. 743; Senet zilyetliğinin devri taraflar arasında mülkiyetin intikali ya da aynı hak tesisi hususunda bir anlaşmaya dayanıyorsa hüküm ve netice yaratacaktır. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 84; Alışkan, **a.g.e.**, s. 192. Yazar da devir sözleşmesinin zilyetliğin devrinde mündemiç olduğunu belirtmektedir.; Nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin bu kuralı tekrarı için Bkz. Moroğlu, **a.g.m.**, s. 252; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 36; Pulaşlı, **Şerh**, § 43 Kn. 28; Mustafa Halil Çonkar, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının İspatlanması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 78.

⁴²⁷ TTK m.839'da ise senedin teslimi ifadesi korunmuştur. Hükümde değişikliğe gidilmemesi çelişkili olduğu gibi mevcut hali kıymetli evrakın devrinde genel hüküm niteliğini haiz olan m.647/1 ile uyumlu değildir. Kendigelen, **Tespitler**, s. 563 dñn. 4.

⁴²⁸ TTK m.648 gerekçesinde "teslim" ifadesinin "zilyetliğin geçirilmesi" olarak değiştirilmesine gerekçe olarak İsvBK m.968/2'de "teslim" anlamına gelen "Übergabe" yerine "geçirme-nakil" karşılığı olan "Übertragung" kelimelerinin kullanılmasını gösterilmiştir. Ancak İsvBK m.968/2'de senedin teslimi anlamına gelen "Übergabe der Urkunde" kelimeleri kullanılmıştır. Gerekçede yer alan iddia doğru değildir. Aynı tespit için Bkz. Kendigelen, **Tespitler**, s. 563-564.

⁴²⁹ Kendigelen, **Çek**, s. 164-165; Hamdi Yasaman, **Menkul Kıymetler Borsası Hukuku**, İstanbul, 1992, s. 39; Alışkan, **a.g.e.**, s. 189-190; Kendigelen, **Tespitler**, s. 563; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 22; Bununla birlikte nama yazılı pay senedinin devrini düzenleyen ETK m.416/2'de kullanılan "senedin teslimi" ifadesi o dönemde bazı yazarlarca zilyetliğin devrinden daha dar bir anlamı ifade eden teslim şeklinde anlaşılmıştır. *Arslanlı* satış sözleşmelerinde satıcının satılanı teslim

TMK ile de uyumludur. Zira taşınır mülkiyetinin devrinde teslimi şart koşan ETMK m.687, TMK m.763'te taşınır mülkiyetinin nakli için zilyetliğin devredilmesi gerektiği şeklinde düzenlenmiştir.

Kıymetli evrakın devri için bir zorunluluk olan senet zilyetliğinin devrinden anlaşılması gereken dar anlamda teslim değildir. Zilyetliğin devrine ilişkin genel kurallar, senet zilyetliği devredilirken de aynen uygulanır⁴³⁰. Dolayısıyla diğer zilyetliğin devri yöntemleri de devir için yeterlidir⁴³¹.

Belirtmek gerekir ki senet zilyetliğinin devri tasarruf işlemi ile ilgilidir. Daha önce HGK tarafından verilen bir kararda kanaatimizce isabetsiz şekilde pay senetlerinin zilyetliğinin devredilmemesi halinde pay senetlerinin satışının geçersiz olacağı kabul edilmiştir⁴³². Bu görüş doğru kabul edilirse satış sözleşmesi, real akit (Realvertrag) niteliğinde olacaktır. Zira sözleşmenin kurulması için tarafların irade beyanının uyuşması yeterli olmamakta aynı zamanda şeyin teslimi gerekmektedir (consensus + res). TTK m. 647 f.2'de kıymetli evrakın devri için zilyetliğin devredilmesinden bahsedildiğine göre burada kastedilen borçlandırıcı işlem yani devir taahhüdü değildir⁴³³.

etmekle mükellef olduğunu, zilyetliği naklini sağlayan diğer imkanların teslim borcunu yerine getirmeye yetmeyeceğini, bankaya tevdi edilen bir hisse senedinin alıcısının doğrudan doğruya teslim yerine zilyetliğin havalesini kabul etmeyebileceğini belirtmektedir. Halil Arslanlı, "Anonim Şirkette Pay Ve Pay Sahipliği", **İÜHFİM**, C.23, S.3-4, 1958 (Anılış: Pay), s. 282; *Poroy* da hakkın ileri sürülebilmesi için senedin ibrazının gerektiğini gerekçe göstererek zilyetliğin teslim dışında diğer yollarla devredilemeyeceğini savunmaktadır. *Poroy*, **Kıymetli Evrak**, s. 62; Teslimin dar anlamda kullanılmadığı hususunda verilen kararlar için Bkz. Yarg. 11. HD T. 04.12.1981, E. 1981/4965, K. 1981/5248.

⁴³⁰ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1133; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 150-157; Alışkan, **a.g.e.**, s. 190; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 31-33; Pulaşlı, **Şerh**, § 43 Kn. 28 ve orada dñn. 299.

⁴³¹ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 89; Furter, **a.g.e.**, OR Art. 967 Rn. 3; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 150-157; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 24; Pay senetlerinin ciro yoluyla devri açısından Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 3; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 3; Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 4; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, § 68 Rn. 4; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1133; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 31-33.

⁴³² HGK T. 22.11.1978, E. 1977/11-922, K. 1978/978. Karar ve eleştirisi için Bkz. Yaşar Karayalçın, "Pay Senediyle İlgili Satış Sözleşmesinin Geçerli Olması İçin Senedin Teslimi Gerekir mi?"; **BATİDER**, C. X, S. 3, 1980 (Anılış: Satış Sözleşmesi), s. 761 vd.; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 34-36.

⁴³³ Karayalçın, **Satış Sözleşmesi**, s. 764-767.

Taşınırlarda zilyetliğe bağlı olarak gündeme gelen mülkiyet karanesi (TMK m.985) kural olarak emre yazılı kıymetli evrak açısından uygulanmaz. Bunun istisnası senedin beyaz ciro ile tedavül etmesidir⁴³⁴. Zira emre yazılı kıymetli evrakta senedin yetkili hamili kural olarak senet metnine göre belli olur⁴³⁵. Yani hak sahibinin teşhisi açısından tek başına senet zilyetliği yeterli olmamakta ayrıca senet içeriğinden zilyedin yetkili hamil olduğunun anlaşılması gerekmektedir⁴³⁶. Beyaz ciroda ise zilyetlik senedin zilyede ciro edildiği yönünde bir görünüm oluşturur. Böylece senet zilyetliği senet metni ile desteklenerek hakta zilyetlik yönünden yeterli olmaktadır⁴³⁷.

D. Kıymetli Evrakın Devrinde Soyutluk

Taşınır mülkiyetinin devrinde ve alacağın temlikinde de yapılan tasarruf işleminin sebebe bağlılığı mı yoksa soyut mu olduğu hususundaki tartışma genel olarak kıymetli evrakın devrinde ve ciro ile devir açısından da geçerlidir.

Devrin sebebe bağlılık veya soyut karakterine ilişkin kıymetli evrak hükümlerinde bir düzenleme bulunmamaktadır. Kıymetli evrakta uygulama alanı bulan TBK m. 183 hükmünden de bir sonuç çıkarılamamaktadır. İsviçre doktrininde bu tartışma genelde alacağın temlikine ilişkin olarak yapılmışsa da argümanların içeriğine bakıldığında taşınır mülkiyetinin devrinde soyutluk tartışmasında kullanılan tezlerden faydalandığı görülmektedir. Giro ile devirde de senet mülkiyeti devredildiğinden bu tartışmayı giro ile devirde de yapmak mümkündür. Nitekim mesele eserlerde genel olarak kıymetli evrakın devrinde incelendiği gibi alacağın temliki kısmında tartışmaya değinilip ciroda bu görüşün tekrar edilmesi şeklinde de incelenmiştir.

Ciro yoluyla devrin sebebe bağlı olduğunu kabul eden görüşe göre, tasarruf işleminin hukuki nedenini teşkil eden borçlandırıcı işlemdeki geçersizlik devir

⁴³⁴ Alışkan, **a.g.e.**, s. 191.

⁴³⁵ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 85 Yazar bu hususu nama yazılı senetler üzerinden örnek vererek açıklamıştır. Senedin yazılı içeriğinin zilyetlikten daha etkili olduğu belirtilmektedir.

⁴³⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 83.

⁴³⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 86.

sözleşmesini de kendiliğinden geçersiz kılmaktadır⁴³⁸. Hukuki sebepteki eksikliğin devir sözleşmesi üzerindeki bu etkisi neticesinde senedi devreden, devre rağmen senetteki hakkın alacaklısı ve senedin maliki olmaya devam eder⁴³⁹. Devreden iyiniyetli üçüncü kişilerin haklı saklı kalmak üzere herkese karşı hak sahibi olarak tanınma ve senedin iadesi talebinde bulunabilir⁴⁴⁰. Bu görüşün savunucularından *Jäggi*'ye göre, taşınır mülkiyetinin devrinde sebebe bağlılığın kabulünde ileri sürülen nedenler kıymetli evraktaki hakkın devrinde sebebe bağlılık açısından da geçerlidir. Hakkı devretmek yönündeki irade, tıpkı menkul mülkiyetinin naklinde olduğu gibi geçerli bir hukuki nedenin varlığına bağlıdır. Aynı şekilde tasarruf iradesinin açıklanması hukuki sebepteki anlaşmayı da içine alan ana işlemin bir bölümünü teşkil eder. Tasarruf işlemi hukuki nedendeki anlaşmayla aynı anda gerçekleşebileceği gibi onu izleyebilir de. Temel işlem şarta bağlıysa devir iradesi de aynı şarta bağlı olarak açıklanır. Devirde soyut karakter işlem-dolanım güvenliği (Verkehrssicherheit) yani hukuki sebep bulunmaksızın devralanın devrettiği kişinin durumu göz önünde tutulduğunda da gerekli değildir. Hamiline ve emre yazılı senette bu apaçık ortadadır. Zira burada iyiniyetli üçüncü kişi menkul mülkiyetinin naklindeki ile aynı veya buna benzer şekilde korunmaktadır⁴⁴¹. İsviçre Federal Mahkemesi eski tarihli kararlarında alacağın temlikinde soyutluk görüşünden yana tavır alırken yeni kararlarında konuyu ucu açık bırakmayı tercih etmiştir⁴⁴².

Alman doktrininde hukuki işlemlerin soyut olduğu genel kabul gören görüştür. Bu doğrultuda kıymetli evrakın devri sözleşmesinin de (Begebungsvertrag) hukuki sebepten bağımsız olduğu kabul edilmektedir. Soyutluk görüşüne göre kıymetli evrakın devri hukuki sebepten çözülmüştür. Devir sözleşmesi temel

⁴³⁸ Furter, **a.g.e.**, Art. 965-1155 OR Rn. 12; İsviçre kıymetli evrak doktrininde bu görüşü savunanlar: Nama yazılı senetlerin alacağın temliki ile devrine ilişkin Bkz. Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 2 Rn. 107, 109, ciro ile devre ilişkin olarak Bkz. Meier-Hayoz/von der Crone, **a.e.**, § 2 Rn. 198-199; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 161; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 23.

⁴³⁹ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 161; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 2 Rn. 109; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 23.

⁴⁴⁰ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 161; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.e.**, § 2 Rn. 110; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 23 vd.

⁴⁴¹ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 161; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 24.

⁴⁴² Soyutluk görüşünün kabul edildiği karar BGE 67 II; Konuya ilişkin görüş açıklanmadığı karar BGE 84 II 355, 363.

işlemdaki geçersizliği rağmen geçerli olmaya devam eder⁴⁴³. Hukuki sebepteki eksikliğe rağmen devralan hem senetteki hakkın alacaklısı hem de senedin maliki olur. Ancak devir geçerli bir sebebe dayanmadığından devreden-ciranta devralanaciro edilene karşı sebepsiz zenginleşme davası ile zenginleşmenin kendisine iadesine yönelik talepte bulunabilir.

Biz ciro ve alacağın temlikinin soyut olduğu görüşüne katılıyoruz. Zira soyutluk görüşü benimsendiğinde hakkı devralan kişi bu hakkı kendisine devreden kişinin de geçerli bir hukuki sebebe dayanarak kazanmış olup olmadığını araştırmak zorunda değildir. Soyutluk ilkesinin daha çok devralanı koruması kıymetli evrakta tedavül amacını destekler niteliktedir. Türk doktrinde mesele kıymetli evrak açısından pek tartışılmasa da kıymetli evrakın devrinde soyutluğu kabul eden görüş çoğunluktadır⁴⁴⁴.

Devir sözleşmesinin sebebe bağlı olup olmadığı İsviçre ve Alman doktrinde def'ilerin farklı maddelerde incelenmesine neden olmuştur. Alman doktrinde temel ilişkiye ilişkin def'iler taraflar arasında doğrudan doğruya var olan ilişki kapsamında incelenirken devir sözleşmesi hariç tutulmaktadır. Def'iler bölümünde incelendiği üzere devir sözleşmesinin geçersizliği halinde hukuki görünüş nazariyesine göre TTK m. 686 f.2 ve TTK m. 680'deki ölçü kıyasın geçersizlik def'ilerinde de uygulanmaktadır⁴⁴⁵. İsviçre doktrinde ise illiliği kabul eden görüş devir sözleşmesinin hukuki nedenini oluşturan temel ilişkideki sakatlığın devir sözleşmesini de etkileyeceğini kabul ettiğinden mesele İsvBK m. 1007 (TTK m. 687) uyarınca “*doğrudan doğruya varolan ilişki*” kapsamında ele alınmaktadır⁴⁴⁶.

⁴⁴³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 11 Rn. 2.

⁴⁴⁴ Türk doktrinde devir sözleşmesini hukuki sebepten soyut olduğu görüşünde Tekinalp, **a.g.e.**, s. 80-81,88; Uzunallı Eroğlu, **a.g.m.**, s. 136 – Yazar kambiyo senedini verme anlaşmasının sebebinin oluşturduğu ifa veya teminata yönelik anlaşmanın geçersizliğinin verme anlaşmasının geçersizliğine sebep olmayacağını belirttiğinden kendisinin de soyutluk görüşünü benimsediği anlaşılmaktadır.; k.g. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 23-24.

⁴⁴⁵ Bkz. § 6 IV. C. 2.

⁴⁴⁶ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 4 Rn. 59. Yazar temel ilişkiye yönelik olarak şahsi def'iler ve kambiyo senedinden doğan borca (*Wechselverpflichtung*) yönelik olarak devir sözleşmesinin sakat ya da bulunmadığı def'isinin kapsamına giren geçersizlik def'isi şeklinde bir ayırım yapmanın mantıksız olduğu görüşündedir. İsviçre'de Almanya'dan farklı olarak sebebe bağlılık prensibinin geçerli olması nedeniyle senedin verilmesine temel teşkil eden işlem devir

II. Temlik Cironun Fonksiyonları

A. Devir

Devir işlevi, cironun devir prosedürünün diğer aşamalarının da tamam olmasıyla birlikte senette mündemiç hakkın devrini sağlamasıdır⁴⁴⁷. TTK m.684'te “*Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile policeden doğan bütün haklar devrolunur.*” denilerek devir fonksiyonuna açıkça işaret edilmektedir. TTK m. 649'la da devredilen hakkın “cirantanın hakları” olduğu ifade edilmiştir. Hüküm cironun asgari olarak bir temlik beyanının etkisini doğuracağını yani senette mündemiç hakkı devredeceğini ve fakat bu halde cironun def'ileri sınırlandırıcı etkisinin veya teminat işlevinin gündeme gelmeyeceği şeklinde yorumlanabilir⁴⁴⁸. Cirantanın hakları vurgusu bu şekilde mantıklı bir anlam ifade etmektedir. Nama yazılı senedin ciro edilmesi halinde bu devir beyanı alacağın devri beyanından şekil olarak farklı olmayacak ve alacağın temlikinin sonuçlarını doğuracaktır. Cironun şahsi def'ileri sınırlandırıcı etkisi veya teminat işlevi ise ilgili emre yazılı kıymetli evrak hükümlerinde düzenlenmiştir⁴⁴⁹. Örneğin TTK m. 825'te de kambiyo senetlerine benzeyen senetler ve diğer emre yazılı senetler açısından genel olarak düzenlenmiştir.

Ciro, devir fonksiyonu ile emre yazılı kıymetli evrakın tedavül kabiliyetini arttırmaktadır. Emre yazılı senedin ciro yoluyla devri prosedüründen ciroyu

sözleşmesini de etkileyecektir. Bu yüzden yazara göre senedin verilmesi ile oluşan senetteki hakkın bu sözleşmenin sakat ya da hiç olmaması, İsvBK m. 1007 anlamında tararlar arasında doğrudan doğruya var olan ilişki kapsamında yer alacaktır.

⁴⁴⁷ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 38; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 580; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 200; Domaniç, **Şerh IV**, s. 129; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 576; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 248.

⁴⁴⁸ Jäggi, **a.g.e.**, OR Art. 968, 969 Rn. 37; Furter, **a.g.e.**, OR Art. 969 Rn. 1; Domaniç, lafza rağmen cirantanın haklarının senetteki hak şeklinde anlaşılması gerektiği görüşündedir. Domaniç, **Şerh IV**, s. 29-30. Ayrıntılı bilgi için Bkz. 1 II

⁴⁴⁹ Furter, **a.g.e.**, OR Art. 969 Rn. 1; Jäggi, **a.g.e.**, OR Art. 968, 969 Rn. 37. Yazar 21 Şubat 1928 tarihli tasarıda bu hususun m. 948'in 2. fıkrası olarak düzenlendiğini ve gereksiz görülerek iptal edildiğini belirtmiştir. Gerçekten de tasarıda m. 948 f.2'de ciroya bağlı olarak def'ileri sınırlandıran etkinin, teminat fonksiyonu ve cirantanın önceki cirantalara başvurmasının sadece kanunun ciroya bu etkilerden birini tanıması halinde ortaya çıkacağı ifade edilmiştir. Bkz. **Entwurf des Bundesrates zu einem BG vom 21. Februar 1928 über die Revision der Titel 24-33 des aOR**, s. 454 <https://www.amtsdruckschriften.bar.admin.ch/viewOrigDoc.do?id=10030287> (E.T.: 12.07.2018)

çıkardığımızda devir senette mündemiç hak yönünden alacağın temliki sonucunu vermektedir. Bu halde de senet mülkiyeti devredilmiş olur⁴⁵⁰. Ancak ciro, devredenin yetkisizliği ya da senet içeriğinin maddi hak sahipliği (gerçek hukuki durum) ile bağdaşmadığı hallerde teşhis fonksiyonuyla da bağlantılı olarak senede tedavül güvenliği temin eder⁴⁵¹.

Cironun devir işlevinden ayrıca yetkisiz kişiden iyiniyetli hak iktisabına olanak sağlaması anlaşılabilir⁴⁵². Bu husus TTK m.686/2’de “*Poliçe herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, birinci fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılın yeni hamil, ancak poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür.*” şeklinde düzenlenmiştir⁴⁵³. Buna göre senedi ciro yoluyla devralan şeklen hak sahibi görünmekle senedi yetkisiz kişiden edinmiş olsa dahi iyiniyetliyse senedin iadesi kendisinden talep edilemeyecektir. Kanunun lafzı belirsiz olması sebebiyle eleştirilmektedir⁴⁵⁴. Zira TTK m. 686/2 doktrinde tartışmasız şekilde kabul edildiği üzere iyiniyetli müktesibi sadece senedi iade etme yükümlülüğüne karşı korumamakta, bilakis senet ve daha önemlisi senet içeriğindeki hak üzerinde malik kılmaktadır⁴⁵⁵. Dolayısıyla burada sağlanan korumadan ciro yoluyla devralan iyiniyetli müktesibin senedin mülkiyetini ve senetteki hakkı kazanması anlaşılmalıdır⁴⁵⁶. Bu şekilde emre yazılı kıymetli evraka sağlanan koruma TMK m. 989’den farklılaşmaktadır⁴⁵⁷. Zira TMK m. 989’a göre taşınır iradesi dışında herhangi bir şekilde elinden çıkan zilyet, o şeyi elinde bulundurana karşı beş yıl içinde taşınır davası açarak şeyin iadesini talep edebilmektedir. Ancak taşınır, benzer eşya satanlardan iyiniyetli olarak edinilmişse taşınır davasının açılması bedelin

⁴⁵⁰ Ciro olmasa dahi tarafların anlaşması ve zilyetliğin devri ile senet mülkiyeti karşı tarafa geçebilmektedir. Dolayısıyla ciro esas itibariyle senette mündemiç hak açısından önem taşır. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 580; Alışkan, **a.g.e.**, s. 193.

⁴⁵¹ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 38.

⁴⁵² Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 89; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 200.

⁴⁵³ TTK m.831 f.2’de sayılan cirosu kabil diğer senetler açısından da “... *senedi elinde bulunduranın onu geri vermekle yükümlü olması hususlarında, poliçelere ilişkin hükümler geçerlidir.*” denilerek TTK m.686 f.2’ye atıf yapılmıştır.

⁴⁵⁴ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 89; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 568.

⁴⁵⁵ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 89.

⁴⁵⁶ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 175.

⁴⁵⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 594; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 200.

iyiniyetli müktesibe iade edilmesine bağlıdır. Emre yazılı senedi elinde bulunduran ve şeklen hak sahibi görünen hamil ise senet çalınmış, gasp edilmiş vb. şekilde eski malikin elinden iradesi dışında çıkmış olsa dahi iade talebiyle karşılaştığı zaman senedi önceki şekli hamilden iyiniyetli veya ağır kusuru bulunmaksızın devraldığını ileri sürerek senedi iade etmekten kurtulur⁴⁵⁸.

TTK m. 686 f.2’de geçen *kötüniyet* ve *ağır kusur* kavramlarının üstünde de durmak gerekmektedir. Kavramların TMK m. 990 ve m. 3/2 hükmünde geçen iyiniyetten farklı olup olmadıkları hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre kötüniyetli veya ağır kusurlu olmama ifadeleri ile iyiniyeti kaldıran hallerin çerçevesi daraltılmıştır. Bu görüşe göre hafif kusur hamiline yazılı senetlerde iyiniyeti kaldırırken emre yazılı senetlerde hafif kusurlu olma halinde de iyiniyetli olmak mümkün olacaktır⁴⁵⁹. Bir diğer görüşe göre bu kavramlar TMK m. 990 ve m. 3/2 anlamında iyiniyetten maddi açıdan bir farklılık arz etmemektedir⁴⁶⁰. Sadece terminolojik bir farklılık söz konusudur. Buna gerekçe olarak TMK m. 3/2 anlamındaki mazur görülebilirliğin takdire bağlı bir kavram olması gösterilmiştir⁴⁶¹. Bu görüş ayrıca kusurun ağır ya da hafif olmasına göre yapılan ayırımın teorik düzeyde kalacağı ve suni olacağı gerekçesiyle de savunulmuştur⁴⁶².

Doktrinde ağırlıklı kabul edilen görüşe göre kötüniyetli olma, devir sözleşmesinin bulunmadığını veya sözleşmenin sakat olduğunu bilme veya bilebilecek durumda olmadır⁴⁶³. Yani devredenin yetkisizliğini bilen veya bilebilecek durumda olan devralanın kötüniyetli olduğu kabul edilir⁴⁶⁴. Şu halde kötüniyetli olma, iyiniyetli olmamanın tersi olarak anlaşılmakta ve bilebilecek durumda olma da

⁴⁵⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 594; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 249; Konişmento açısından bu yönde Tahir Çağa/Rayegan Kender, **Deniz Ticareti Hukuku II Navlun Sözleşmesi**, 9. Bs., 2009, s. 90-91.

⁴⁵⁹ Zobl, **a.g.e.**, Art. 901 Rn. 37; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 4 Rn. 17,18; Bu tartışmayla ilgili olarak ayrıca Bkz. Göksoy, **a.g.e.**, s. 130.

⁴⁶⁰ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 175. Alman doktrininde buradaki iyiniyetin, yetkisiz kişiden iyiniyetli iktisabın düzenlendiği BGB m. 932’den farklılaşmadığı yönünde Bkz. Zöllner, **a.g.e.**, s. 94.

⁴⁶¹ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 175.

⁴⁶² Göksoy, **a.g.e.**, s. 130.

⁴⁶³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 15; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 596; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 200-201; Alışkan, **a.g.e.**, s. 244-245; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 249.

⁴⁶⁴ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 89; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 200.

bu kavramın içinde görülmektedir. Dolayısıyla kötünietli olmada bilebilecek durumda olmayı da ölçü kabul edenler TMK m. 3/2 anlamında iyiniyeti esas almış olmaktadırlar.

Ağır kusurlu olmaksızın senedi ciro yoluyla devralırken işlemin gerektirdiği özeni en basit-asgari derecede göstermemek veya ihmali nedeniyle devirdeki eksikliği farketmemektir⁴⁶⁵. Buna örnek olarak hamilin kimliğinin sorulmaması gösterilmektedir⁴⁶⁶. Ağır kusurlu veya kötünietli iktisap değerlendirirken önemli olan senedi devreden yetkisiz olmasıdır. Senet ciro zincirinde yer alan önceki cirantalardan birinin imzası taklit edilerek devredilmiş olabilir. Ancak senedi hamile devreden ciranta bu durumu bilmeden iyiniyetli olarak senedi devralmakla artık senedin ve içeriğindeki hakkın sahibi olur. Hamil önceki cirantaların yetkisizliğini bilse dahi kendisine devreden kişi düzgün ciro zincirine dayanarak senedi devretmeye yetkili olduğundan senedin iadesi kendisinden de istenemez. Ancak imza senedi kendisine ciro yoluyla devreden kişi tarafından taklit edilmiş olsa ve devralan bunu bilse artık kötünietli sayılacağından senedin iadesi kendisinden istenebilecektir.

Senedin hamilin elinden herhangi bir surette çıkması kavramından ne anlaşılması gerektiği de önemlidir. TTK m. 686 f.2’de bahsedilen “*elden çıkma*” ile medeni hukuk anlamında elden çıkma ile aynı anlamda değildir. Burada herhangi bir surette elden sadece çıkma çalma, kayıp gibi irade dışı zilyetliğin kaybını ifade

⁴⁶⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 15; Brox, **a.g.e.**, §34 Rn. 568; Alışkan, **a.g.e.**, s. 246; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 596; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 200; Yarg. 11. HD T. 20.04.2016, E. 2015/14836, K. 2016/4382 “*Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, TTK’nın 792. maddesi uyarınca çeki eline geçiren yeni hamilin, iktisabında kötünietli olması veya ağır kusurunun bulunması halinde ilgili çeki iade etmekle yükümlü bulunduğu, çekin önceki hamilin elinden rızası hilafına çıktığının bilinmesi veya bilinebilmesi durumunda kötünietten bahsedileceği, ağır kusurun ise çekin iktisabında olağan özenin gösterilmemesini ifade ettiği, davalının ticari ilişki içerisinde bulunduğu firmaya sattığı ürünler karşılığı dava konusu çekleri devraldığı, davalının çekleri iktisap ederken kötünietli ya da ağır kusurlu olduğunun kanıtlanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar veril(mesi yerindedir).” Kendigelen/Zengin/Tokcan/Sönmez/Güney, **a.g.e.**, s. 562; Ayrıca lehtar tarafından yapılan cironun sahte olması hamilin senedi kötünietli olarak iktisap ettiği anlamına gelmeyeceği yönünde verilen karar için Bkz. Yarg. 11. HD T. 19.10.2015, E. 2015/3692, K. 2015/10648 <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet> E.T.:01.10.2018.*

⁴⁶⁶ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 200.

etmemekte ayrıca senedin geçerli bir devir sözleşmesi olmaksızın üçüncü kişinin eline geçmesini de kapsamaktadır⁴⁶⁷. Örneğin senedin rıza ile fakat devri sakatlayan hukuki olgular sonucu zilyetliğin kaybı bu kapsamda değerlendirilmektedir⁴⁶⁸. Buna bağlı olarak senedi devralan hamilin iyiniyetinin hangi ölçüye kadar korunacağı da belirlenmelidir. Belirtmek gerekir ki, TTK m. 686 f. 2'de bu kıstas açıkça düzenlenmemiştir. Ancak iyiniyet, medeni hukukta esasında sadece devredenin mülkiyet hakkındaki eksikliği giderirken yani sadece mülkiyet hakkının varlığına güven korunurken doktrinde hakim fikre⁴⁶⁹ göre, emre yazılı senette ciro edenin tasarruf yetkisinin, temsil yetkisinin varlığına duyulan güven korunur⁴⁷⁰. Bu koruma ise şekli hak sahipliğinin varlığı halinde mümkündür. Zira temsil veya tasarruf yetkisinin varlığına ilişkin veya m.686/1,2 anlamında şekli hak sahipliğine ilişkin hukuki görünüşün eksik olması halinde senet üzerinde mülkiyet iddiasında bulunandan şeklen hak sahibi görünmesi talep edilmektedir. Buna karşın temsil veya tasarruf yetkisini yansıtan şekli görüntünün bulunmasını beklememek çelişkili olacaktır⁴⁷¹.

İyi niyetli iktisapta korumanın kapsamının belirlenmesine ilişkin farklı hususlarda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki, devredenin ehliyetli olduğuna duyulan güvenin korunup korunmayacağı eşdeyişle ehliyetsiz kişiden iyiniyetli hak iktisabının mümkün olup olmadığına ilişkindir. Doktrinde azınlık teşkil eden ancak taraftarları gitgide yaygınlaşan görüşe göre, ehliyetsiz, iyiniyetli hamile

⁴⁶⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 14; Stranz, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 17; Gursky, **a.g.e.**, s. 80; Alışkan, **a.g.e.**, s. 240 vd..

⁴⁶⁸ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 14; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 200-201.

⁴⁶⁹ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 89; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 16; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 597; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, 200-201; Pay senetlerinin cirosunda bu görüş için Bkz. Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 16; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 14; Marcus Lutter, **in Köllner Kommentar zum AktG., 3. Aufl., B. 1, Teil: 1, §§ 67-75**, hrsg. von Wolfgang Zöllner, Ulrich Noack, Carl Heymanns Verlag, 2008, AktG § 68 Rn. 22.

⁴⁷⁰ Temsil ve tasarruf yetkisine duyulan güvenin korunduğu hususunda doktrinde fikir birliği bulunduğunu belirtelim. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 89; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 16; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 568; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 55; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 178 ve 180; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 597; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 200-201.

⁴⁷¹ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 90; Kınacıoğlu da Hueck/Canaris'e ait eserin 1977 tarihli basısına atıf yaparak temsilen yapılan cironun ciro zincirini bozmayacak şekilde olması gerektiğini ifade etmektedir. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 146; Alışkan, **a.g.e.**, s. 252.

karşı korunmalıdır⁴⁷². Ehliyetsizin iyiniyetli müktesipten poliçenin iadesini talep etmesi mümkündür⁴⁷³. Bu görüşü savunanlar tarafından farklı gerekçeler ileri sürülmektedir. İleri sürülen bir gerekçeye göre hukuki görünüş prensibi ehliyet eksikliğini gidermeyecektir⁴⁷⁴. Ciro zinciri, kişinin ehliyetli olup olmadığına dair birşey ifade etmemekte ve bir hukuki görünüş oluşturmamaktadır⁴⁷⁵. Bir diğer gerekçe TMK m. 990'ın karşılığı olan BGB § 935/2'ye göre kanun koyucu hamile yazılı senetlerde dahi ehliyeti olmayan kimseden iktisabı korumamaktadır ki emre yazılı senetlerde bu imkanın tanınması çelişkili bir değerlendirme olacaktır⁴⁷⁶. Ehliyetsizlerin korunmasına yönelik ihtiyacın iyiniyete tercihi gerekmektedir. Ayrıca Cenevre Kambiyo Hukuku Konferansı'nda (Genfer Wechselrechtkonferenz) kanun kaleme alınırken bu sorunun özellikle ucu açık bırakıldığını belirterek uluslararası düzenlemede devralana yönelik bu şekilde bir korumanın tasarlanmadığı eklenmektedir. Hukukun tek tipleştirilmesi düşünceleri de iyiniyetin korunmasını desteklememektedir. Zira sözleşmeye taraf diğer devletlerde de bu soruya yönelik ortak bir değerlendirme yapılmamıştır⁴⁷⁷. Bu görüşü savunan bir başka yazara göre⁴⁷⁸, ehliyetsizin korunmasının iyiniyetin korunmasına göre öncelikli olması genel bir prensiptir. Kıymetli evrak hukukunda da bu hususta bir istisna öngörülmüş

⁴⁷² Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 90; Zöllner, **a.g.e.**, s. 91; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 182; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 597 vd.; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 202; Kınacıoğlu ise konuya ilişkin görüşünü bizzat çelişkili şekilde aynen şu cümlelerle açıklamıştır: “*Kambiyo hukukunda ise buna ilaveten senedi devir alanın, devreden (cirantanın) kambiyo ehliyetine dair iyi niyetinin de himaye edilip edilmeyeceği şüphelidir. Biz bu halde iyi niyetin himaye edilmeyeceği görüşündeyiz. Zira poliçelerde muntazam ve birbirine bağlı ciro borçlanma ehliyetine dair hiçbirşey ifade etmemekte ve bu suretle kambiyo hukukunda iyi niyetin dayanağını teşkil eden hukuki bir görünüşe sebebiyet vermemektedir. Bunun gibi kambiyo hukukunda da ehliyetsizlerin himayesi, iyi niyetli şahısların himayesine tercih edilmelidir. Bundan böyle poliçeyi devreden önceki cirantanın muamele ehliyetinin bulunmaması, poliçenin iyi niyetli iktisabına mani değildir.*”. Yazar önce iyiniyetin korunmayacağını, ehliyet hususunda hukuki görünüşün oluşmadığını ifade ederken hemen sonrasında cirantanın ehliyetsizliğinin iyiniyetli iktisabı engellemeyeceğini belirtmektedir. Ancak yaptığı açıklamalardan dolayı kendisi de ehliyetsizin iyiniyetle müktesibe göre öncelikli olarak korunması görüşünü savunanlar arasında sayılabilir. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 146; Alışkan, **a.g.e.**, s. 250 vd.

⁴⁷³ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 202; Alışkan, **a.g.e.**, s. 250 vd.

⁴⁷⁴ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 90; Zöllner, **a.g.e.**, s. 91; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 146.

⁴⁷⁵ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 90; Zöllner, **a.g.e.**, s. 91.

⁴⁷⁶ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 90; Alışkan, **a.g.e.**, s. 250 vd.

⁴⁷⁷ Zöllner, **a.g.e.**, s. 91.

⁴⁷⁸ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 182; Türk doktrininde bu görüşü paylaşan Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 202.

değildir⁴⁷⁹. TTK m. 686 f. 2'nin mehzaz kanundaki karşılığı olan İsvBK m. 1006/2'nin bu anlamda yorumlanmasına gerek yoktur. Şekli hak sahipliğine ilişkin hukuki görünüşün fiil ehliyeti ile de bir ilgisi bulunmamaktadır. Kıymetli evrak işlemlerindeki menfaat, ehliyetsizden devralanın devrettiği kişinin korunması ile yeteri kadar korunmaktadır. Zira burada da devralanın devreden borçludan daha iyi bir konuma sahip olduğu dikkate alınmalıdır.

Doktrinde hakim görüş⁴⁸⁰, ehliyetsizden iyiniyetli hak iktisabını mümkün görmektedir. Senedin tedavül kabiliyeti gereği mesele hakkın geçişiyle ilgili olduğu sürece işlem güvenliğine öncelik verilmelidir. Yani senet devredilmiş olur ve fakat ehliyetsizin sorumluluğu doğmaz⁴⁸¹. Bu şekilde işlem güvenliği ile ehliyetsizin korunması arasında denge kurulmuş olur⁴⁸².

Aynı tartışma pay senetlerinin cirosunda da yapılmaktaysa da görüşlerden birinin kesin şekilde ağırlık kazanmadığını da belirtmek gerekir. Anonim ortaklıklar hukuku doktrininde bazı yazarlar kambiyo hukuku doktrininde ileri sürülen hakim görüşe katılırken bazıları ise pay senetlerinin ciro yoluyla devrinde farklı bir yorumun benimsenmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Pay senedinin ehliyetsiz ya da sınırlı ehliyetsizden (*nicht voll Geschäftsfähige*) ciro yoluyla iyiniyetli iktisabı mümkün olmadığı da savunulmaktadır⁴⁸³. Bu görüşün savunuculara göre, Alman Federal Mahkemesi'nin (BGH) kambiyo hukukuna ilişkin içtihadı pay senetlerinde uygulanamaz. Zira orada (içtihatlarda) tam ehliyetli olmayanlardan iktisap halinde AlmPK m.16/2 (TTK m.686/2)'nin sadece devir fonksiyonu kabul edilmesine karşın tam ehliyetli olmayanların poliçeden sorumluluğu AlmPK m.16/2'ye rağmen reddedilirken, burada tam ehliyetli olmayan

⁴⁷⁹ Alışkan, **a.g.e.**, s. 250 vd.

⁴⁸⁰ Ulmer, **a.g.e.**, s. 237; Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 22; Stranz, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 19; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 16; Bülow, **a.g.e.**, § 16 Rn. 24; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 55; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 568; Çekin cirosunda Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, SchG Art. 21 Rn. 5.

⁴⁸¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 16.

⁴⁸² Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 568.

⁴⁸³ Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 18; Lutter/Drygala, **a.g.e.**, § 68 Rn. 23; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 8; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; İsviçre doktrininde: Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 35.

nama yazılı pay senedinin sahibi olarak hukuki konumunu iyiniyetli devralana karşı kaybetmektedir. Bu şekilde bir hak kaybı ise tam ehliyetli olmayandan iyiniyetli mülkiyet kazanımının mümkün olmadığı yönündeki medeni hukukun temel prensibi ile çelişmektedir. Nama yazılı pay senedinin tedavül kabiliyetine ilişkin menfaat tam ehliyetli olmayanın korunmasını aşacak derecede ağır basmamaktadır⁴⁸⁴. Her şeyden önce hamiline yazılı pay senedinin iyiniyetli müktesibi devreden tam ehliyetli değilse korunmamaktadır. Bu yüzden nama yazılı pay senedi daha güçlü bir koruma kazanamaz. Emre yazılı senetlerin hamiline yazılı senetlerden düzgün ciro zinciri aracılığıyla daha güçlü bir iyiniyet koruması sağladığı iddiası da ikna edici değildir. Zira düzgün ciro zinciri senedin hamillliği ve zilyetliği için, tasarruf yetkisi ya da cirantanın temsil yetkisi için bir şey söylerken hak sahibinin ehliyetine ilişkin hiçbir şey ifade etmemektedir⁴⁸⁵.

Bir diğer görüşe⁴⁸⁶ ise, devreden ehliyetindeki eksikliğin iyiniyetli iktisap ile aşılabileceği yönündedir. Bu görüş temelini kambiyo hukukundaki hakim görüşe ve Federal Mahkeme içtihatlarına⁴⁸⁷ dayandırmaktadır. Buna göre emre yazılı senetlerde iyiniyete sağlanan korumanın hamiline yazılı senetlerden daha geniş olması yerindedir. Zira emre yazılı senetlerde duyulacak güvene dayanak oluşturma açısından zilyetliğe ek olarak düzgün bir ciro zincirinin bulunması gerekir. Bu hususların cirantanın ehliyetine ilişkin bir şey ifade etmedikleri doğrudur. Ancak aynı şey cirantanın kimliği, ciroların gerçek olup olmadığı veya devir sözleşmesindeki eksiklikler açısından da söz konusudur. Buna rağmen karşı görüşün savunucuları bu hususlar açısından iyiniyetin korunmasını kabul etmektedirler⁴⁸⁸.

Biz de ehliyetsizden iyiniyetle hak kazanımının mümkün olmadığı görüşüne katılıyoruz. Bu hususta ileri sürülen gerekçeleri isabetli bulmakla birlikte düzgün ciro zincirinin ehliyetle ilgili bir şey söylemediği şeklindeki gerekçeye katılmıyoruz.

⁴⁸⁴ Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 18; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 8; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9.

⁴⁸⁵ Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 18; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 8.

⁴⁸⁶ Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 15; Hölters/Laubert, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 7; Türk doktrininde bu görüşte Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 24.

⁴⁸⁷ BGH Urteil vom 07.02.1951 II ZR 11/50 (Düsseldorf) NJW 1951, 402; BGH Urteil vom 23.02.1951 I ZR 83/50 (Hamm) NJW 1951, 598, beck-online.beck.de (E.T.:02.07.2018).

⁴⁸⁸ Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 15.

Zira ciro zinciri ehliyetle ilgili bir şey ifade etmiyorsa cirantanın kimliği, ciroların gerçek olup olmadığı veya devir sözleşmesindeki eksiklikler açısından da ifade etmeyecektir.

Cirantanın iflas etmesi nedeniyle tasarruf yetkisinin sınırlanmış olması halinde devralanın iyiniyetin korunup korunmayacağı da tartışmalıdır. Doktrinde hakim görüş⁴⁸⁹ iflas etmiş devredenden iyiniyetli iktisabının korunmayacağı yönündedir. *Canaris* ehliyetsizin korunmasıyla ilgili düzgün ciro zincirinin bu hususta hukuki görünüş oluşturmayacağı şeklindeki görüşünü iflas nedeniyle tasarruf yetkisi kısıtlananlar için de savunmaktadır. *Baumbach/Hefermehl/Casper* ise *Insolvenz Ordnung*'un sadece taşınmaz üzerindeki haklar kapsamında iyiniyeti koruduğunu gerekçe göstererek bu hususta iyiniyetin korunmadığını belirtmektedir⁴⁹⁰. Türk doktrininde ise İİK m.184 ve m.191/f.1'in iyiniyetli iktisaba engel teşkil ettiği belirtilmektedir. İİK m.184 uyarınca “*İflas açıldığı zamanda müflisin haczi kabil bütün malları hangi yerde bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur.*” ve m.191 uyarınca “*Borçlunun iflas açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür.*”. İİK m.86/2'deki gibi haczedilen taşınır mallar üzerinde zilyetlik hükümlerine dayanılarak iyiniyetli iktisap edilen hakları saklı tutan bir hüküm iflas açısından öngörülmemiştir. Bu nedenle iflasa ilişkin sayılan hükümleri mutlak kabul ederek müflis cirantadan iyiniyetli hak iktisabı mümkün olmamalıdır⁴⁹¹.

Pay senetlerinde cisimleşen hak hiç veya senette belirtilen kapsamda oluşmamışsa, örneğin senette tahrifat yapılmışsa, devralanın iyiniyeti korunmayacaktır. Zira bu ihtimalde devreden hak sahibinin aleyhine bir iktisap gündeme gelmez ve fakat anonim ortaklıktaki paylar çoğalmış veya oranları

⁴⁸⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 17; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 90; Bülow, **a.g.e.**, § 16 Rn. 24; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 568; Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 17; Zöllner, § 16 V c 3; k.g. Rechfeldt/Zöllner, **a.g.e.**, s. 72; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 146 Alışkan, **a.g.e.**, s. 252. Pay senetlerinin cirosu açısından aynı görüşte Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 20; Lutter/Drygala, Rn. 24; Spindler/Stilz/Cahn **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 17; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 8; Anonim ortaklıklar hukuku doktrininde bu hususta karşı görüş tespit edemediğimizde görüş birliği bulunduğunu söyleyebiliriz.

⁴⁹⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 17; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 568.

⁴⁹¹ Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 146; Alışkan, **a.g.e.**, s. 250 vd.

değişmiş olurdu⁴⁹². Bununla birlikte pay senedi zaten illi bir kıymetli evraktır ve ihdas edici değildir. Senette cisimleşen pay kuruluşta anonim ortaklığın sicile tescil edilmesi, sermaye artırımında ise artırımın sicile tescil edilmesi ile oluşur⁴⁹³. Bu husus TTK m.486'da “*Şirketin ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan paylar geçersizdir.*” denilerek ifade edilmiştir. Pay senetlerinin doğumlarına neden olan ilişkiden-işlemden soyut olmaması bu işlemdeki sakatlıkların senedi sonradan devralanlara karşı ileri sürülmesine neden olur⁴⁹⁴. Zira temel ilişkideki geçersizlik senede de sirayet eder⁴⁹⁵. Ayrıca bununla bağlantılı olarak pay senetlerinde klasik anlamda yazıyla sorumluluk esasının geçerli olmadığını belirtmek gerekir⁴⁹⁶. Payın düzenlenmesine neden olan temel ilişkiden bağımsız olmaması, pay sahipliğinden doğan hakların içeriğini esas sözleşme hükümlerine tabi kılar⁴⁹⁷. Payla ilgili doğruluğuna duyulan güvenin korunduğu bilgi de senetten değil, esas sözleşmeden anlaşılır. Bu nedenle bağlam öngörülmüş bir pay senedinin iyiniyetli iktisabı mümkün değildir⁴⁹⁸. Payı ciro yoluyla devralan da bağlam bulunması halinde şirketin onayını almak zorundadır⁴⁹⁹. Bununla birlikte Alman doktrininde hakim görüş bağlam nedeniyle payın mülkiyetini kazanamayan cirantadan iyiniyetli ikincil iktisabın mümkün olduğu yönündedir⁵⁰⁰. Yani şirketten onay alamayan cirantadan

⁴⁹² Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 19; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 16; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 4.

⁴⁹³ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 19 Rn. 10-11; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1098; Yaşar Can Göksoy, **Anonim Ortaklıkta Payın Rehni**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2001, s. 39-41.

⁴⁹⁴ Devrin konusunu oluşturan hak ve yükümlülüklerin senet veya senetteki yazı yerine esas sözleşmeden doğması nedeniyle esas sözleşmeden çıkarılabilen tüm def'iler senedi iktisap edene de ileri sürülür. Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 24; Tekil, **Şirketler**, s. 539 dpn. 9; Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 202 vd.

⁴⁹⁵ Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 24; Sevi, **a.g.e.**, s. 202 vd.

⁴⁹⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak 1917**, s. 1517; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 323.

⁴⁹⁷ Jäggi/Druery/von Greyerz, **a.g.e.**, s. 103; Göksoy, **a.g.e.**, s. 40-41. Bu yüzden genel kurul kararları dahi bu hakların içeriği üzerinde etkili olabilmektedir.; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 323; Kaldı ki pay senetlerinin şekli başlıklı TTK m.487'de pay senedinin olağan içeriği kapsamında devir sınırlamasına tabi olup olmadığı sayılmamıştır.

⁴⁹⁸ Bağlam öngörülmüş payda iyiniyetli iktisabın mümkün olmadığı yönünde Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 218; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 8; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; Lutter/Drygala, **a.g.e.**, Rn. 28; İlk devir başarısız olsa dahi pay senedinin ciro yoluyla iyiniyetli ikincil iktisabının mümkün olduğu yönünde Bkz. Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 22; Hölter/Laubert, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 7.

⁴⁹⁹ Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; Hölter/Laubert, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 8.

⁵⁰⁰ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 218; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 8; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; Lutter/Drygala, **a.g.e.**, Rn. 28; k.g. Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 71- Yazarlar ortaklık onay verene kadar devir işleminin askıda hükümsüz olduğunu, bunun

iyiniyetli devralanın pay defterine kayıt talebi kendisinden önceki cirantanın reddedilmiş olması sebebiyle devrin gerçekleşmediği şekilde bir gerekçeyle reddedilemez. Kendisi açısından bağlam kriterleri uyarınca ayrıca inceleme yapılır. Zira bu şekilde iyiniyet devir sınırlamasının bulunmadığına ilişkin değil önceki cirantanın senedin maliki olduğuna ilişkin olarak korunmakta ve payın mülkiyetine ilişkin eksikliği gidermektedir⁵⁰¹.

İyi niyetli iktisapta ele alınması gereken bir diğer mesele de devralanın cirantanın kimliğini incelemek zorunda olup olmadığıdır. Zira herhangi bir surette elden çıkan senedi eline geçiren kişinin eğer senet beyaz cirolu değilse kendisini şekli hamil konumuna getirmek için iki yola başvurabilecektir. İlk ihtimal son cirantanın imzasını taklit ederek kendisine sahte bir ciro yapmasıdır. İkinci ihtimal ise kendisini son ciroda ismi yazan kişi olarak tanıtarak senedi imzalamasıdır⁵⁰². Mesele bu ikinci ihtimalde cirantanın kimliğine duyulan güvenin korunup korunmayacağı ve buna bağlı olarak senedi devralanın devredenden kimliğini talep edip edemeyeceğidir. Bu hususta korumanın kapsamı öyle belirlenmelidir ki senedin tedavül kabiliyeti ile bu kabiliyetin geniş yorumlanarak suistimal edilmesi arasında bir denge kurulabilsin. Bu doğrultuda senedi devralanın en azından devredenin kimliğini incelemesi gerektiği kabul edilmektedir⁵⁰³. Dolayısıyla devreden kişinin ciro şerhinde ismi yazan kişi yani şekli hamil olup olmadığına ilişkin bu basit araştırmanın dahi yapılmaması TTK m.686 f.2 anlamında ağır kusur sayılmalıdır⁵⁰⁴. Ancak bu araştırma yükümlülüğünün kapsamı yüksek düzeyde olmamalı, ağır

sonraki devirler için de geçerli olduğunu, şirketin devre onay vermemesi halinde devrin kesin hükümsüz olduğunu belirtmektedir. Ancak işlemin askıda hükümsüz olduğu ara sürede onayın verilmesiyle devir geçerli hale gelecek ve fakat sonraki devirler onaya tabi olacaktır. Ciro zincirinin sonunda yer alan hamilin devrine onay verilmesi halinde aradaki tasarruf işlemlerine de onay verilmiş sayılacaktır.

⁵⁰¹ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 218.

⁵⁰² Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 147 dpn. 177; Alışkan, **a.g.e.**, s. 253.

⁵⁰³ Gursky, **a.g.e.**, s. 81 vd.; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 203; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 147 dpn. 177; Alışkan, **a.g.e.**, s. 253.

⁵⁰⁴ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 203; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 147 dpn. 177; Alışkan, **a.g.e.**, s. 253.

kusurlu sayılmayacak seviyede kalmalıdır. Devredenin kimliğinin sahte olması halinde bunun riskinin hamil üzerinde olduğu tabii ki kabul edilemez⁵⁰⁵.

Hamilin elinden rızası dışında çıkan senedin ciro yoluyla iyiniyetli iktisabının hangi şartlarda ve ölçüde korunacağını incelendikten sonra bu durumu bilen üçüncü kişinin iyiniyetli müktesipten ciro yoluyla iktisabının korunup korunmayacağına da değinmek gerekir. Bu ihtimalde durumu bilen hamilin iktisabının korunması gerekir. Zira iyiniyetli devralan meşru hamildir ve senedi ciro yoluyla devretmeye yetkilidir⁵⁰⁶. Durumu bir örnekle açıklayacak olursak; A'nın elinde bulunan senet B tarafından çalınmış ve B, A'nın imzasını taklit ederek senedi kendisine ciro etmiş, sonra da bu durumu bilmeyen iyiniyetli C'ye ciro yoluyla devretmiştir. Bu durumda C'nin iyiniyeti düzgün bir ciro zinciri ile iktisap etmesi ve kendisine ağır kusur veya kötüniyet isnat edilemeyecek olması nedeniyle korunduğundan C artık meşru hamildir. Buna bağlı olarak senedi devretmeye de yetkilidir. C, bu senedin daha önce çalındığını bilen D'ye ciro etse bile D bu senedi meşru hamilden düzgün bir ciro zincirine dayanarak devralmıştır ve iktisabı korunur. Bu doğrultuda TMK m. 985/1'de düzenlenen taşınırlara ilişkin mülkiyet karinesinin emre yazılı senetlerde düzgün ciro zinciriyle oluştuğu kabul edilebilir.

Ciro yoluyla iyiniyetli iktisapta son olarak, iyiniyetin cirantanın yetkisine ilişkin eksikler kapsamında korunduğunu ancak devralanın ehliyetsizliğinin ya da irade bozukluğunun iyiniyetli iktisap kapsamında değerlendirilmediğini belirtelim.

TTK m.686 f.2'ye göre iyiniyetin korunması tek başına senedi devralanı tüm tehlikelerden korumaya yetmeyecektir. Hamil bu şekilde önceki hamillere karşı korunabilirken senet borçlusuna karşı korunamaması mümkündür. Örneğin talep hakkının hiç doğmadığı ya da def'iyle kısıtlandığı ileri sürülebilir⁵⁰⁷. Bu yüzden def'ilerin ciro yoluyla devirde sınırlandırılmasıyla tedavül güvenliğini sağlamaya yönelik bu eksiklik giderilmiştir. Zira senedi ciro yoluyla devralan senetteki hakkı

⁵⁰⁵ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 203; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 147 dpn. 177; Alışkan, **a.g.e.**, s. 253.

⁵⁰⁶ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 201-202; Alışkan, **a.g.e.**, s. 254.

⁵⁰⁷ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 91; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 147.

cirantanın şahsı açısından eksiklerden arınmış şekilde edinmektedir⁵⁰⁸. Böylece senedi devralan devredenden daha güçlü bir hak iktisap edebilmektedir⁵⁰⁹. Burada borçlar hukukundan farklı bir halefiyet gündeme gelmektedir⁵¹⁰. Senedi ciro yoluyla devralana karşı devredenle aralarındaki şahsi ilişkiye dayalı olarak düzenleyen veya önceki hamiller tarafından ileri sürülebilen def'iler bilerek borçlu zararına hareket söz konusu olmadığı sürece ileri sürülemeyecektir (TTK m.687,825).

Bir görüş cironun devir işlevinin gerçekleşmesi için cironun hukuken geçerli bir ciro olmasını ve ciro zincirinin kopuk olmaması gerektiğini ifade etmektedir⁵¹¹. Bizim de katıldığımız karşı görüş ise, kopukluğun meydana geldiği noktadan itibaren ilk ciroyu yapan kişinin maddi hukuk açısından yetkili olması halinde cironun devir işlevinin kopukluktan etkilenmeyeceği yönündedir⁵¹².

Son olarak hamiline yazılı çekin cirosunun temlik fonksiyonunu haiz olmadığını belirtmek gerekir. Hamiline yazılı çekte senet içeriğindeki hak da çekin zilyetliğinin devri ile birlikte devralana geçtiğinden cironun bu işlevi ifa etmesi de beklenmemektedir. İyi niyetli iktisap kuralları da hamiline yazılı çekin zilyedi açısından uygulanacaktır.

Sonuç olarak devir fonksiyonunun cironun en temel fonksiyonu olduğu söylenebilir. Cironun tarihte öncelikli olarak devir amacıyla kullanılması da bu görüşü destekler niteliktedir. Ciro iyiniyetli hak iktisabı ve def'iler üzerindeki sınırlandırıcı etkiye bağlı olarak senedin tedavül kabiliyetini arttırmakta ve bu husus temlik fonksiyonu üzerinde güçlendirici etki yapmaktadır.

⁵⁰⁸ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 91; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 581; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 142-143; Alışkan, **a.g.e.**, s. 333; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 111.

⁵⁰⁹ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 91; Arslanlı, **Senetler**, s. 105; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 581; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 142-143; Alışkan, **a.g.e.**, s. 333; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 111.

⁵¹⁰ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 581; Tuna/Göç Gürbüz, **a.g.e.**, s. 76; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 249.

⁵¹¹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 580.

⁵¹² Konuya ilişkin görüşümüzü “*Ciranta*” başlığında açıkladığımızdan ikinci görüşe katıldığımızı belirtmekle yetiniyoruz. Konuya ilişkin tartışma ve görüşler için Bkz. § 5 I s. 69.

B. Teşhis

TTK m.686/1 uyarınca “*Bir poliçeyi elinde bulunduran kişi, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde, yetkili hamil sayılır. Çizilmiş cirolar yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro izlerse son ciroyu imzalayan kişi, poliçeyi beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılır.*”. Düzgün ciro zincirine dayalı olarak yetkili hamilin tespit edilmesine ve bu şekilde cironun meşru hamili tanıtmasına cironun teşhis fonksiyonu denilmektedir⁵¹³. Hamiline yazılı çekin cirosunda ise senedin zilyedi hak sahibi kabul edildiğinden ciro bu fonksiyonu ifa etmeyecektir.

Teşhis fonksiyonunun açıklanması için önce şekli hamillik kavramı ve sonrasında şekli hamil lehine doğurduğu karine ayrı ayrı incelenecektir. Bu kapsamda şeklen hak sahibi olmanın şartları, şekli hak sahipliğinden doğan karine muhtelif emre yazılı kıymetli evrak türleri açısından açıklanacaktır.

1. Şekli Hak Sahipliği (förmliche Berechtigung) ve Şartları

Şekli hak sahibi, senet metninden hak sahibi olduğu anlaşılan ve senedi elinde bulunduran kimsedir⁵¹⁴. Bunun tespiti için ölçü sadece senet içeriği olduğundan senet metninin gerçek hak sahipliği durumuyla uyuşmaması şekli hamillik açısından önem arz etmez⁵¹⁵. Senedi ciro yoluyla devralan hamil de şekli hak sahipliğini düzgün bir ciro zinciri ile ispat eder. Bu husus TTK m. 686/1’de “...*müteselsil ve birbirine bağlı cirolar...*”⁵¹⁶ şeklinde ifade edilmiştir. Senedi ciro yoluyla devralanın şekli hamil olmasının yegane unsuru düzgün ciro zincirine dayalı

⁵¹³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 580; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 204; Domaniç, **Şerh IV**, s. 128-129; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 577; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 250.

⁵¹⁴ Bkz. dpn. 305

⁵¹⁵ Bu anlamda zincirde hayali kişilerin bulunması önemli değildir. Ciro zincirinin şeklen düzgün görünmesi yeterlidir. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 5; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 204; Karayalçın, **Senetler**, s. 141-142.

⁵¹⁶ Ciroların lehtardan son hamile kadar kesintisiz gelmesini ifade etmek için sadece “*müteselsil cirolar*” veya sadece “*birbirine bağlı cirolar*” ifadesinin kullanılmasının yeterli olduğu, bu iki kavramdan birinin fazla olduğu yönünde Bkz. Karayalçın, **Senetler**, s. 141 dpn. 27; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 585; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 143; Alışkan, **a.g.e.**, s. 217.

olarak elde bulundurmaktır⁵¹⁷. Bunun kontrolü ise şekli olarak sadece dış görünüşe göre yapılır⁵¹⁸. İmzaların sahte olması, zincirde ismi geçenlerin hayali şahıslar olması önemli değildir⁵¹⁹.

Lehtarın cirosu ve takip eden ciroların son hamile kadar tam (kesintisiz) ve düzgün bir şekilde gelmesi halinde ciro zinciri düzgündür⁵²⁰. Düzgün ciro zincirinin tespitinde ilk kriter, ilk cironun lehine senet düzenlenen kişi⁵²¹ tarafından yapılmasıdır⁵²². Bununla birlikte şekli inceleme yapılırken dahi mantık kuralları çerçevesinde yorum yapılması gerekir⁵²³. Mesela ilk ciro düzenleyen tarafından lehtara yapılmış olsa da ciro zinciri bozulmamış kabul edilir⁵²⁴. Doktrinde verilen bir diğer örneğe göre, ciro zinciri poliçeyi kabul eden muhatabın imzasıyla başlamış ve

⁵¹⁷ Karayalçın, **Senetler**, s. 141; Düzgün ciro zinciri ile teşhis edilen kimse aynı zamanda senedin zilyedi ise şeklen hak sahibi sayılır. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 143; Yarg. 11. HD T. 10.02.2016, E. 2016/694, K. 2016/1250 "... Zincirleme, birbirine bağlı ve kesintisiz cirolar hak sahipliğine karine sayılır. Cirolar arasındaki zincirleme bağlılığın gözlenmesi sadece dış görünüm bakımından yapılır. Başka bir anlatımla, ciro silsilesinin (zincirinin) muntazam bir şekilde birbirini takip edip etmediğini incelerken dış görünüşü incelemek yeterlidir...". <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp> (E.T.: 01.10.2018).

⁵¹⁸ Stranz, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 10; Belirleyici olan dış görünüş olduğundan farkedilemeyecek nitelikte bir tahrifat da zinciri koparmaz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 93; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 590; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 93.

⁵¹⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 5; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 590; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 204-205; Karayalçın, **Senetler**, s. 141-142; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 251.

⁵²⁰ Stranz, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 3; Arslanlı, **Senetler**, s. 108; Karayalçın, **Senetler**, s. 142; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 584; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 155; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 251.

⁵²¹ Lehine senet düzenlenen kişinin kıymetli evrakın türüne göre kimler olduğu hususunda ayrıntılı sayım için Bkz. § 5.

⁵²² Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 6; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 562, 585; Domaniç, **Şerh IV**, s. 129; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 196; İmregün, **a.g.e.**, s. 73; Kendigelen, **Çek**, s. 169,170,186; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1821; Alışkan, **a.g.e.**, s. 125; Murat Alışkan/Rıfat Cankat, "Teori ve Uygulamada Kambiyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Cirosundan Önce Atılan İmza (Şeklindeki Garanti Cirosu)", **İKÜHFD**, C.16, S.2, 2017, s. 46.

⁵²³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 4; Aksi halde şekilcilik adil olmayan sonuçlar doğuracaktır. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 585.

⁵²⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 4; Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 3; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 93. Zira ilk ciro poliçenin düzenlenmesinde gerçekleşen havalenin gereksiz ancak zararsız bir tekrarı olarak görülür.; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 6; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 204; Kendigelen, **Çek**, s. 169; Bu konuda verilen bir karar için Bkz. Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 1078-1079; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 46; Bu söylenenler bono için geçerli değildir. Zira TTK m. 778'de m. 673'e atıf yoktur. Bonoda düzenleyenin lehtar olarak gösterilmesi mümkün değildir. Bu konuda verilen bir karar için Bkz. "Takip ve dava konusu senedin incelenmesinden keşidecisi A. Tekstil - R.Aksana ve lehtarı A. Tekstil-R.Aksana'dır. Görüldüğü üzere senette alacaklı, borçlu sıfatı birleşmiştir. Bu haliyle; takip ve dava konusu senet kambiyo senedi, bir başka deyişle bono niteliğini kaybetmiştir." Y. 19. HD T. 13.01.2014, E. 2014/18622, K. 2014/1045 Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 354-355.

fakat takip eden imza lehtar ya da düzenleyenin kendi emrine düzenlediği poliçede düzenleyen tarafından atılmışsa dahi ciro zincirinin kopmadığı ifade edilmektedir⁵²⁵. Zira her ne kadar muhatap tarafından konulan imza temlik cirosu hükmünde değilse de kabul eden muhatap her halukarda sorumlu olacağı için ciro zincirinin muhatabın beyaz cirosundan sonra başlaması gerektiği belirtilmektedir⁵²⁶.

Sonraki ciroların birbirine bağlı olması için eğer tam ciro söz konusuysa her cironun bir önceki ciroda ismi geçen ciro edilen tarafından yapılması gerekir⁵²⁷. Ancak tahsil cirosu yapılmış ve sonraki ciro tekrar tahsil cirosunun cirantası tarafından yapılmışsa ciro zinciri kopmuş sayılmaz. Tahsil cirosu, ciroyu yapanın teşhisini engellemeyeceğinden bu cironun çizilmesine de gerek yoktur⁵²⁸. Ciro zincirinde beyaz ciroların yer alması halinde de zincir düzgündür. Zira TTK m. 686 uyarınca bir beyaz ciroyu diğer bir cironun izlemesi halinde, bu son ciroyu imzalayan kişi çeki beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılacaktır. Son cironun beyaz ciro olması halinde de senedi elinde bulunduran yetkili hamil sayılacaktır. Bu maddede düzenlenen karine ile emre yazılı senedin tedavülü kolaylaşmıştır. Zira bu şekilde beyaz cirolu bir senet hamiline yazılıymışçasına sadece zilyetliğin devriyle farklı hamillerin eline geçse ve son hamil tekrar bir beyaz ciro daha yapsa bu cirantanın senedi beyaz ciro ile iktisap ettiği kabul edilmektedir. Bu şekilde senedi beyaz ciro ile devralanların tekrar ciro yapması için ciro şerhine kendi isimlerini yazarak tam ciroya çevirmeleri gerekmemektedir⁵²⁹. Karine nedeniyle birden fazla beyaz cironun birbirini izlemesi halinde senedi elinde bulundurmanın kendinden önceki kişiden geçerli şekilde devraldığı kabul edilmektedir⁵³⁰. Ancak karinenin aksi ispat edilebilir⁵³¹.

⁵²⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 4; Stranz, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 3.

⁵²⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 4; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 585.

⁵²⁷ Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 4-5; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 5; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 585; Domaniç, **Şerh IV**, s. 129; İmregün, **a.g.e.**, s. 76; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 204; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 251.

⁵²⁸ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 5; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 585.

⁵²⁹ Örnekli anlatım için Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 589.

⁵³⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 13 Rn. 3.

⁵³¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 6; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 589

Ciolar her zaman bir düzen içerisinde birbirini takip etmeyebilir. Bu hallerde cioların bağıllığının sadece dış görünüşe göre kontrolü zor olduğundan ciro zincirinin düzgünlüğü tarihlere bakılarak tespit edilebilir⁵³².

Şekli hak sahipliği için senedi düzgün ciro zincirine dayalı olarak elde bulundurmakla birlikte zincirin hamili aşmaması gerekir. Zincirin hamili aşması, ciro zincirinde yer alan bir cirantanın senedi vadeden önce kendisine ciro yapılmaksızın tekrar alması halinde söz konusu olur. Bu halde kendisine bir geriye ciro (Rückindossament) yapılmadığı sürece şekli hamil olamayacaktır⁵³³. Zira kendisinden sonra yapılan ciolar buna engeldir.

TTK m. 686'da sadece tedavül aşamasında olan senetlerde şekli hak sahipliği düzenlenmiştir. Düzgün ciro zinciri kambiyo senetlerinde sadece senedin tedavül ettiği aşamada şekli hak sahipliğinin şartını oluşturmaktadır⁵³⁴. Başvuru borçlusu, senedin usulüne uygun şekilde çekilmiş bir protesto belgesi ile birlikte teslimi karşılığında ödeme yapmışsa artık şekli hamilin belirlenmesi hususunda TTK m. 686 uygulama alanı bulmaz⁵³⁵. Senedi ödeyen kişi, senet üzerinde başvuru borçlusu görünmesiyle bağlantılı olarak cirosunun bulunduğu senedi ve protesto belgesini elinde bulundurmakla şekli hak sahibi olur⁵³⁶. Zira bu belgelere birlikte zilyet olma, hamilin başvuru hakkının kullanılması sonucu senede zilyet olduğu hususunda bir karine tesis eder⁵³⁷. Senedi bu şekilde tekrar iktisap edenin yetkili hamil olarak teşhisi için kendisinden sonra gelenlerin ciolarını çizmesine ya da kendisine tekrar senedin ciro edilmesine de⁵³⁸ gerek yoktur⁵³⁹.

⁵³² Bkz. § 3 II A.

⁵³³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 590.

⁵³⁴ Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 11; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 592.

⁵³⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 12; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 592.

⁵³⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 12; Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 11; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 592.

⁵³⁷ Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 11; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 592.

⁵³⁸ Geriye ciro ile ilgili tartışmalar için Bkz. § 5 II A s. 84-85.

⁵³⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 12. Bununla birlikte kendisinden sonra gelenlerin ciolarını silmesinde bir sakınca da bulunmamaktadır.; Quassowski/Albrecht, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 11.

2. Şekli Hak Sahipliğinden Doğan Karine

Şekli hak sahipliği ile hukuken hak sahibi olma durumunun (maddi hak sahipliğinin) bir arada bulunmayabileceği daha önce de ifade edilmişti. TTK m.686 f.1 uyarınca şekli hamilin *yetkili hamil* sayılması ile şekli hak sahipliğinin maddi yönden de hak sahibi olduğu yönünde bir karine öngörülmüştür. Şekli hamil senet üzerindeki yazıdan başkaca bir delile dayanmadan maddi açıdan hak sahibi sayılmaktadır. Ancak bu karine aksi ispatlanabilir niteliktedir. Şekli hak sahibinin aslında hukuken hak sahibi olmadığı hususunda ispat külfeti, bunu iddia eden senet borçlusuna üzerindedir⁵⁴⁰.

Şeklen yetkili hamilin yetkili hamil sayılması kuralı aynı zamanda iyiniyetli hak iktisabının da bir şartını teşkil etmektedir. Ciro ile devralanın ağır kusurlu veya kötüniyetli olmadığı sürece senet mülkiyetini kazanabilecek olması senedi şekli hamilden devralmasına bağlıdır. Dolayısıyla iyiniyetli iktisap kuralları teşhis fonksiyonuyla uyumlu ve tutarlıdır.

Şekli hamilin *meşru* hamil olduğu yönündeki karine, senetteki alacağın muhatabı senet borçlusuna açısından da önem teşkil etmektedir. Zira TTK m.710 f.3, m.778 f.1-c, m.801 uyarınca kambiyo senetlerinde senetteki hak vadesinde talep edildiği zaman borçlu sadece talepte bulunanın şekli hamil olup olmadığını tespit etmek zorundadır⁵⁴¹. Cirantaların imzalarının geçerliliği ile ilgili bir araştırma yapmak eşdeyişle şeklen yetkili hamilin maddi açıdan hak sahibi olup olmadığını araştırmak zorunda değildir. Senet borçlusuna TTK m.686 f.1'de düzenlenen karineye dayanarak şeklen yetkili hamile ödeme yapmakla borcundan kurtulur. Sadece senette şeklen hak sahibi görünen kimse ile talepte bulunanın kimliklerinin aynı olduğunu tespit için kimlik ibrazı talep etmelidir.

Senet borçlusunun şekli hak sahibinin maddi açıdan hak sahibi olup olmadığını araştırmak zorunda olmaması, şüpheli hallerde bu hususta yetkisi bulunmadığı anlamına gelmez. Borçlu dilerse şekli hamilin gerçek hak sahibi olup

⁵⁴⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 16 Rn. 2; Stranz, **a.g.e.**, Art. 16 Rn. 2 b; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 583.

⁵⁴¹ Bununla birlikte TTK m. 812 uyarınca muhatap banka sahte ya da tahrif edilmiş bir çeki ödemesinden doğacak zarara katlanacağından düzenleyenin imzasının sıhhatini de kontrol etmelidir.

olmadığını araştırabilir⁵⁴². TTK m. 710 f.3 uyarınca hamil “*hile veya ağır kusurunun*” bulunmaması halinde şekli hamile yapacağı ödeme ile borçtan kurtulabilir. Burada hileden kasıt hamilin maddi hak sahipliğinin bulunmadığını bilmek değildir⁵⁴³. *Hile* için aynı zamanda borçlunun elinde bu hususta mahkeme nezdinde ispat gücü olan bağlayıcı delillerin bulunması ve buna rağmen ödemededen imtina etmemesi gerekir⁵⁴⁴. *Ağır kusur* borçlunun şekli hamilin hukuken hak sahibi olmadığını anlayabileceği ve bu hususu ispatlayan delilleri elde edebileceği durumlarda gerekli özeni göstermemesidir⁵⁴⁵. Maddi hukuk yönünden hak sahipliğinin bulunmadığının kolayca anlaşılabilir olmasının yanında buna ilişkin delillerin de kolaylıkla sağlanabiliyor olması gereklidir⁵⁴⁶. Zira borçlunun hile ya da ağır kusurlu olmaması için delilleri kolayca elde edebiliyor olması şartı, süresinde veya hiç ödememesi halinde protesto çekilecek olması ile de ilgilidir.

Buraya kadar ki açıklamalarımız TTK m.826’da düzenlenen emre yazılı havaleler ve TTK m.830’da düzenlenen emre yazılı ödeme vaatleri için de geçerlidir. Bu senetler de kenar başlığında ifade edildiği üzere kambiyo senetlerine benzer senetler olup bir alacak hakkını içermektedirler. TTK m.826’da emre yazılı havaleler poliçe hükmünde ve TTK m. 830’da emre yazılı ödeme vaatleri bono hükmünde kabul edilerek aslında bunlara ilişkin hükümlere atıf yapılmıştır. Belirtilen nedenlerle bu senetler açısından ciro hükümlerinin uygulanmasında bir farklılık gündeme gelmeyecektir.

Pay senetlerinde senedi ciro yoluyla devralan kişi, şirkete karşı pay sahipliği haklarını ileri sürmek için tanınma (pay defterine kayıt) başvurusunda bulunacaktır. Bu halde de cironun teşhis fonksiyonu gündeme gelecek ve şirket sadece pay senedi üzerinde bir inceleme yaparak şekli hamili pay defterine kaydedecektir⁵⁴⁷. Ancak maddi hak sahipliği açısından haklı şüphelerin bulunması durumunda, örneğin devir

⁵⁴² Alışkan, **a.g.e.**, s. 259; Pay senetlerinin cirosunda aynı yönde Bkz. Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 70-71; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 329.

⁵⁴³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 40 Rn. 7.

⁵⁴⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 40 Rn. 7; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 677.

⁵⁴⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 40 Rn. 7; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 677 vd.

⁵⁴⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 40 Rn. 7; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 678.

⁵⁴⁷ du Pasquier/Wolf/Oertle, OR Art. 686 Rn. 6; Bürgi, **a.g.e.**, Art. 685 Rn. 25; Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 35; Ribl, **a.g.e.**, s. 253; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1141; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 64; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 329.

beyanının gerçekliği, tarafların işlem ve tasarruf yetkileri hususlarında şekli hak sahipliği yanında bu durumun açıklığa kavuşturulması için şirket inceleme yapabilir⁵⁴⁸. Hatta bu gibi hallerde gerekli incelemenin yapılmasının bir yükümlülük olduğu *inceleme yükümlülüğünün genişlemesi (Ausdehnung der Prüfungspflicht)* şeklinde ifade edilmektedir⁵⁴⁹. Ne var ki bu incelemenin kapsamı temel işleme kadar genişletilmeyecektir⁵⁵⁰. Belirtmek gerekir ki incelemenin genişletilmesi halinde riziko şirketin üzerindedir. Devralanın maddi yönden hak sahibi olmadığını kanıtlamak zorundadır. Aksi halde devralana karşı tazminat sorumluluğu doğacaktır⁵⁵¹.

Emtia senetlerinden makbuz senedi ve varantın birlikte ibraz edilerek umumi mağazadan malların çekilmesi mümkündür. Bu taleple karşılaşan mağaza ciro zincirinin kesintisiz olup olmadığını inceleyerek şekli hak sahibine malları teslim edebilir⁵⁵².

Konişmentoda da varma limanında gemi yükü teslim edilirken ciro zinciri kontrol edilmekte ve talepte bulunanın şekli hamil olduğu saptandığında mallar teslim edilmektedir⁵⁵³.

C. Teminat

Temlik cirosunun bir diğer fonksiyonu teminattır. Cironun teminat işlevinin söz konusu olabilmesi için bunun kanunda açıkça düzenlenmesi gerekir. Dolayısıyla

⁵⁴⁸ Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 70-71; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 329.

⁵⁴⁹ Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 35.

⁵⁵⁰ Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 70-71; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 329; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1142. *Tekinalp* AO'nun şeklen tamam olan her devri pay defterine kaydetmek zorunda olmadığını, devreden ehliyetine yönelik araştırma yapabileceğini belirtmektedir.

⁵⁵¹ Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 35.

⁵⁵² Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, s. 360 vd. Yazar da bu hususu mağazanın kıymetli evrakın temel ilkelerine göre hak sahibi olan ve senetleri ibraz eden kişiye malları teslim borcu altında olduğu şeklinde belirtmiştir.

⁵⁵³ Domaniç, **Şerh IV**, s. 30. Yazar bu hususu teşhis fonksiyonunun varma limanında söz konusu olacağını belirterek ifade etmektedir.; Yarg. 11 HD T. 11.05.1993, E. 1992/3338, K. 1993/3426 “*Davalı vekili müvekkilinin Kıbrıs'ta mukim dava dışı M. Bahattin Zaim'e sattığı malı davalı gemisine yüklediğini, ihracatın vesaik mukabili olmasına rağmen konişmento bankadan alınmadan ve mal bedeli ödenmeden davalı malı alıcısına teslim ettiğini ileri sürerek zararları karşılığı (8.197.310) liranın faiziyle birlikte davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir.. ... Davalı taşıyıcı ilgili belgeler kendisine ibraz edilmeden ve bu belgeleri almadan taşıdığı malı alıcısına teslim edemez. Aksi halde taşıyıcı sorumlu olur. Olayımızda da taşıyıcı ilgili belgeleri almadan malı alıcısına teslim ettiğinden zarar doğmuştur.*” www.kazanci.com (E.T.: 01.09.2018)

cironun teminat fonksiyonu sadece poliçenin, bononun, hamiline yazılı çekin ve varantın cirosu açısından mevcuttur (TTK m. 685, m.778/1-a, m. 818/1-d, m. 791, m. 846). Ancak teminatın sağladığı korumanın kapsam ve şartları açısından farklılıklar da bulunmaktadır.

TTK m. 685 f.1'e göre "*Aksi şart edilmedikçe, ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur.*". Hükme göre senedi ciro eden her ciranta, senedin kabul edileceğini ve ödeneceğini garanti etmiş olmaktadır. Bu şekilde her bir ciro ile aksine kayıt yoksa başvuru borçluları arasına bir yenisi katılır⁵⁵⁴ ve senedin ödeneceğine duyulan güven artmasına bağlı olarak senedin dolaşımı kolaylaşır⁵⁵⁵. Senedin kabul edilmemesi ve ödenmemesi halinde hamil bu nedenle gerekli şartları yerine getirerek cirantalara karşı başvuru hakkını kullanabilir. Bu sorumluluğun kaynağı hakkında ciro ile devirde benimsenen görüşe göre farklı yorum yapılması mümkündür. Biz temlik görüşünü benimsediğimizden sorumluluğun hukuki işlemde değil, kanundan kaynaklandığı görüşüdeyiz⁵⁵⁶. Cironun senette mündemiç hakkın devri amacıyla yapılması ve bir borç taahhüdüne yönelik olmaması, sorumluluğun hukuki işlemde değil, kanundan doğduğunun kanıtıdır⁵⁵⁷. Kanun koyucu cirantaya senede çeşitli kayıtlar koyarak bu sorumluluklarını ortadan kaldırabilme imkanı da tanıdığına göre bu sorumluluğun emredici olmadığı anlaşılmaktadır⁵⁵⁸. Benzer şekilde hamiline yazılı çeklerde ciro yapılması halinde de ciro, TTK m. 791 uyarınca sadece teminat fonksiyonunu haizdir.

⁵⁵⁴ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 599; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, 209; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, 147; Can, **a.g.e.**, s. 89; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 99.

⁵⁵⁵ Karayalçın; Alışkan, **a.g.e.**, s. 272; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 99.

⁵⁵⁶ Ciro yoluyla devri açıklayan teorilerde teminat fonksiyonunun kaynağı hususunda da farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bkz. § 1 III; Sorumluluğun kanundan kaynaklandığı yönünde Bkz. Jacobi, **a.g.e.**, s. 581; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 2; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 91; Stranz, **a.g.e.**, Art. 15 Rn. 1; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 62; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 209; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 599 ve 606; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 148; Alışkan, **a.g.e.**, s. 305; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 255; Kaya/Ülgen/Helvacı/Kendigelen, **a.g.e.**, Kn. 742; Teminat iradesinin kanunen var kabul edildiği yönünde Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, 96.

⁵⁵⁷ Jacobi, **a.g.e.**, s. 581; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 91; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 148.

⁵⁵⁸ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 209.

1. Teminat Fonksiyonunun Şartları

Teminat fonksiyonu ciroya bağılı olarak ortaya çıkan ve kanundan kaynaklanan bir yan sonuç olduğuna göre cironun geçerli olmasıyla yakından ilgilidir. Vadeden sonra protesto çekildikten ya da bunun için öngörülen sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, alacağın temliki hükümlerini doğuracağına göre teminat fonksiyonu süresinde yapılan cirolarda geçerlidir⁵⁵⁹. Cironun beyaz ya da tam ciro olması ise teminat fonksiyonu açısından önem taşımamaktadır.

Daha önce cironun kural olarak şekli hamil tarafından yapılabileceği ve fakat maddi hukuk açısından hak sahibi olanın da belirli şartlar altında senedi ciro yoluyla devredebileceğine değinilmişti. Teminat fonksiyonu, cironun şekli ve maddi yönden hak sahipliğinden birinin bulunduğu şahıs tarafından yapılması halinde de vardır. Ancak hem şekli ve hem maddi yönden yetkili olmayan şahsın cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmadığı tartışmalıdır⁵⁶⁰.

Cironun teminat fonksiyonuna bağılı olarak cirantaya karşı başvuru hakkı kullanılabilmesi için bazı külfetlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Öncelikle senet süresinde ödeme için ibraz edilerek maddi şart gerçekleştirilmelidir⁵⁶¹. Başvuru hakkının şekli şartı olarak ödememe protestosu çekilmelidir⁵⁶². Aksi halde başvuru hakkı kaybedilir. Protesto çekilmesi başvuru hakkının kullanılması için yerine getirilmesi gereken bir külfet niteliğindedir⁵⁶³. Bu külfetler ve istisnaları ödeme, kabul ve bunların tespiti konularının doğrudan kapsamına girdiğinden biz sadece teminat fonksiyonu kapsamında sınırlı olarak değinmekle yetineceğiz.

⁵⁵⁹ Arslanlı, **Senetler**, s. 110; Kınacıoğlu, **a.g.e.**, s. 147; Alışkan, **a.g.e.**, s. 298-299; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 99.

⁵⁶⁰ Bu kişinin cirosunun, ciro zincirini koparacağı ve bu nedenle ciranta açısından sorumluluk da doğurmayacağı yönünde Bkz. Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 209; Tartışma için Bkz. § 6 II. C. 3.

⁵⁶¹ Kaya/Ülgen/Helvacı/Kendigelen, **a.g.e.**, Kn. 755.

⁵⁶² Kaya/Ülgen/Helvacı/Kendigelen, **a.g.e.**, Kn. 755; Demirkapı, **a.g.m.**, s. 24; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 246.

⁵⁶³ *Demirkapı* da protesto çekilmesinin bir külfet olduğunu ifade etmektedir. Demirkapı, **a.g.m.**, s. 24.

2. Sorumluluğun Niteliği ve Kapsamı

Cirantanın teminat fonksiyonu nedeniyle sahip olduğu sorumluluğun niteliği asıl senet borçlusunun ödememesi halinde doğduğundan ikincil niteliktedir. TTK m. 724 f.1 ise cirantaların hamile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumlu oldukları düzenlenmiştir. Hamil cirantalara ve diğer başvuru borçlularına borçlanmadaki sıralarıyla bağlı olmaksızın başvurma hakkına sahiptir (TTK m.724 f.2). Hamil müracaat borçlularından hangisine başvuracağına ilişkin verdiği kararı serbestçe değiştirebilir.

TTK m. 724'e göre "*Policeden dolayı borç altına girmiş olup da poliçeyi ödemiş bulunan herkes aynı hakkı kullanabilir.*". Dolayısıyla hamile ödeme yapan cirantanın da diğer cirantalardan talepte bulunmak hakkı vardır. Ancak TTK m. 726 uyarınca poliçe bedelini ödeyen kimse sadece kendisinden önce gelenlerden talepte bulunabilecektir. Ciro zincirinde ödeyen cirantadan önce yer alan diğer cirantalar, müteselsil borçlu sıfatıyla ödeyen cirantaya karşı sorumlu olmaya devam edecektir. Bu şekilde başvuru hakkı kullanırken hamilden ilk cirantaya doğru ciro zincirindeki sıra takip edilecektir. Ancak ciro zincirinde birden fazla kere yer alan ciranta ilk cirosu ve son cirosu arasında imzası bulunan kişilere karşı başvuramaz. Zira bu şekilde iade etmekle mükellef olacağı bir alacağı talep etmiş olacaktır⁵⁶⁴.

TTK m. 725'e göre cirantanın sorumluluğunun kapsamı;

"... a) Poliçenin kabul edilmemiş veya ödenmemiş olan bedelini ve şart kılınmışsa işlemiş faizi,

b) Vadenin gelmesinden itibaren işleyecek faizi,

c) Protestonun ve hamil tarafından tebliğ olunan ihbarların giderleriyle diğer giderleri ve

d) Poliçe bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücreti ..." ile sınırlıdır.

⁵⁶⁴ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 197; Kaya/Ülgen/Helvacı/Kendigelen, **a.g.e.**, Kn. 755; Bu şekilde bir talebin TMK m. 2'ye aykırı olacağı yönünde karar için Bkz. Yarg. 11 HD T. 28.09.1984, E. 1984/4029, K. 1989/4214, www.kazanci.com (E.T.: 19.07.18)

Ödeyen ciranta ise kendisinden önce gelen başvuru borçlularından ödemiş olduğu tutarın tamamını, ödeme tarihinden itibaren bu tutarın faizini, yaptığı giderleri ve poliçe bedelinin binde ikisini aşmamak üzere komisyon ücretini talep edebilecektir (TTK m. 726).

3. Teminat Cirousu

Senedi devretmek amacı bulunmaksızın sırf cirantanın sorumluluğunun doğması ve senedin ödenmesi hususunda güvence oluşturmak için yapılan ciroya “*teminat cirousu*” denilmektedir⁵⁶⁵. Bu şekilde bir ciro senedi devretmek için değil, temlik cirosunun bir sonucu olarak teminat fonksiyonundan faydalanmak için yapılmaktadır. Bunun için kullanılan yöntem ise senedi devralma ve devretme hususunda iradeleri bulunmayan cirantaların teminat fonksiyonunu sağlamak üzere ciro zincirine dahil edilmesidir. Bu şekilde cirolar ciro zincirinde yer aldıklarından cirantaların sorumluluğu doğmakta ve senedin itibarı artmaktadır⁵⁶⁶. Bu yönetime ilişkin doktrinde bir tartışma da bulunmamaktadır. Aynı korumanın aval ile sağlanması mümkündür. Fakat aval, lehine aval olunan kişinin ödeme gücü açısından şüpheyeye yol açabileceği endişesiyle uygulamada tercih edilmeyebilmektedir⁵⁶⁷. Teminat cirousu ise şeklen normal bir ciro olduğundan dış görünüş itibariyle doğrudan bir cirantanın ödemesine ilişkin güvence verildiği anlaşılmamaktadır⁵⁶⁸.

Ancak uygulamada senede duyulan güveni arttırmak amacıyla senedin arka yüzüne lehtardan önce cironun teminat işlevini haiz olduğu ileri sürülen yalın imza

⁵⁶⁵ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 63; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 5.

⁵⁶⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 602, s. 791; Arslanlı, **Senetler**, s. 96 vd.; Karayalçın, **Senetler**, s. 220; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 149; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1913; Alışkan, **a.g.e.**, s. 307-308; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 35; Garanti cirantası, ciroyu sadece teminat sağlama amacıyla yapmasına rağmen ciro zincirinde yer alan diğer cirantalar gibidir. Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 63; Yani bu cironun, normal bir ciro hükmünde olduğu ifade edilmektedir. Belirtmek gerekir ki bugün garanti cirousu denildiğinde tartışmalı olması nedeniyle öncelikli olarak ciro zinciri dışında kalan yalın imza anlaşılmaktadır.

⁵⁶⁷ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 92; Arslanlı, **Senetler**, s. 96; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 790; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 220; Karayalçın, **Senetler**, s. 220; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1912 vd.; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 621; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 35.

⁵⁶⁸ Arslanlı, **Senetler**, s. 96-97; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 791; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 220; Karayalçın, **Senetler**, s. 220; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1913; Alışkan, **a.g.e.**, s. 308, 312-313; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 36.

atılması şeklinde bir yöntem gelişmiş ve doktrinde atılan bu yalın imzanın geçerli olup olmayacağı, geçerli olduğu kabul edilirse hangi hükümlerin uygulanması gerektiğiyle ilgili farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşleri incelerken *garanti cirosu* terimini ağırlıklı olarak ciro zinciri dışında yer alan yalın imza anlamında kullanacağız.

a. Ciro Zinciri Dışında Yer Alan Yalın İmzanın Sorumluluk Doğurmayacağı Görüşü

Bu görüşe göre senedin arka yüzünde ciro zinciri dışında yer alan yalın imza aval olamaz. Zira TTK m. 701 f.1 ve f.3’de senedin ön yüzüne atılan yalın imzanın düzenleyen lehine verilen aval olduğu karinesi öngörülürken TTK m. 683 f.2’de de beyaz cironun senedin arka yüzünde yer alması gerektiği düzenlenmiştir. TTK m. 701 f.2’ye göre aval verilmesi için bu hususu ifade eden bir kayda yer verilmesi gerekirken TTK m. 686’ya göre atılan imzanın ciro olabilmesi için şekli hamil tarafından atılması gerekmektedir. Hükümler birlikte değerlendirildiğinde senedin arka yüzünde yer alan yalın imzalar ancak beyaz ciro olabilecektir. Ancak şeklen ve maddi açıdan yetkili hamil olmayan kişinin imzası ciro zinciri dışında yer aldığından bu imzanın ciro olduğu kabul edilemeyecektir. Avale ilişkin kayıt kullanılmaması da yalın imzanın aval olarak yorumlanmasına engeldir. Bu nedenlerle bu imzanın sorumluluk doğurmayacağı atılmamış sayılacağı kabul edilmelidir⁵⁶⁹.

Yargıtayın ve İsviçre Federal Mahkemesinin içtihatları da ciro zinciri dışında kalan yalın imzanın sorumluluk doğurmayacağı yönündedir. Yargıtay ilk cironun lehtar tarafından yapılmadığı ve fakat ikinci cironun lehtara ait olduğu hallerde ilk ciroyu yok sayarak ciro zincirini düzgün kabul etmekte ve bu şekilde diğer ciroları geçerli kabul etmektedir⁵⁷⁰.

⁵⁶⁹ Arslanlı, **Senetler**, s. 100; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 12 Rn. 7; Bu görüşü aktaran Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 38.

⁵⁷⁰ Yarg. 12. HD T. 31.10.2013, E. 2013/28602, K. 2013/33803 “*Bonoda ilk cironun lehtara ait olması zorunludur. Ciroların birbirine bağlı olması, her şeyden önce, ilk cironun lehtar tarafından yapılmasıyla mümkündür. İlk ciro lehtara ait değilse, ciro zinciri düzensiz demektir. Lehtarın cirosundan önce başka cironun bulunması ve daha sonra lehtarın cirosunun yer alması durumunda, lehtarın cirosundan önceki cirolar yok sayılır. Lehtarın cirosundan sonra senedi*

Bu hususta İsviçre Federal Mahkemesi tarafından verilen 02.06.1964 tarihli karara da değinmek gerekir. Kararda açıklanan görüşe göre garanti fonksiyonu cironun amacı değil bilakis sadece sonucudur. Senette hak sahibi olmayan ve bu yüzden ciro ile amaçlanan hakkı devrini gerçekleştiremeyen kişi, senedi cironun teminat fonksiyonu amacıyla devreden bir ciranta olamaz. Garanti fonksiyonu senedi cirantadan devralan sonraki kişilere karşı söz konusudur. Ciro zinciri dışında yer alan imza sahibi yetkili hamil olmaması nedeniyle imzasıyla bir hak devretmediği gibi devralanlara karşı kendisini sorumlu da kılamaz. Senet alacaklısı olmadan kendisini bir başkasının senetteki taahhüdüyle sorumlu kılmak isteyen kişi bu amacını ciro ile değil, aval verme yoluyla gerçekleştirebilir⁵⁷¹.

Avalist olmak için senedin arka yüzünde imza dışında “aval içindir” veya bununla eş anlamlı başka bir ibareye ihtiyaç duyulduğu Cenevre Konferansı Ortak Kanun m. 31 görüşmelerinden de anlaşılmaktadır. İtalya delegesi *Arcangeli*, senedin arka yüzünde yer alan yalın imzanın her zaman ciro olmayabileceğini açıklamış ve bu yüzden Ortak Kanun m. 31 f. 3’ün senet arkasına atılan ciro zinciri dışındaki yalın imzayı da kapsayacak şekilde değiştirilmesini teklif etmiştir⁵⁷². Delege değişiklik teklifiyle açıkça bu husustaki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır⁵⁷³. Belçika delegesi *De la Vallée Poussin* m. 31’in avalin sadece senedin ön yüzünde yer alması halinde yalın imza ile verilebileceği hususunda bir şüpheye mahal vermediği

*devralan hamiller, yetkili hamil olurlar. Ancak cirosu yok sayılanlar yönünden takip hakları bulunmaz. İlk cironun lehtara ait olmaması, lehtarın, keşideci ve aval verenlere müracaat hakkını engellemez ise de, lehtarın cirosundan önceki cirolar yok sayıldığından lehtarın, kendi cirosundan önceki cirantaları takip hakkı yoktur.”; Bu yönde verilen diğer kararlar Yarg. 12. HD T. 04.06.2014, E. 2014/14911, K. 2014/16240; Yarg. 12. HD T. 01.12.2015, E. 2015/19787, K. 2015/30130; Yarg. 12. HD T. 20.09.2017, E. 2016/19381, K. 2017/11051 www.lexpera.com (E.T.: 22.07.18); İlk cironun lehtar tarafından yapılmaması nedeniyle ciro zincirinin kopuk olduğu ve lehtar tarafından yapılan sonraki cironun da bu kopukluğu gidermeyeceği, senedi elinde bulunduranın yetkili hamil olmadığı yönünde verilen önceki tarihli kararlar için Bkz. Yarg. 12. HD T. 24.11.2010, E. 2010/5753, K. 2010/13198. Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 361-362.*

⁵⁷¹ BGE 90 II 121, s. 125-126.

⁵⁷² BGE 90 II 121, s. 132; OPK m. 31’e ilişkin görüşmeler için ayrıca Bkz. Arthur Baumann, **Die Wechselbürgschaft**, Winterthur, Verlag P.G. Keller, 1956, s. 38; Paul Carry, “Aval Mütteallik Bazı Meseleler”, **İBD**, çev.: Turgut Sengir, C. XXXVI, 1962, S.1-2-3 (Anılış: Meseleler), s. 236; Paul Carry, “Aval Hakkında Doktrin ve Tatbikatta Yenilikler”, **İBD**, çev.: Turgut Sengir, C. XXXV, 1961, S.1-2 (Anılış: Aval Yenilikler), s. 303.

⁵⁷³ BGE 90 II 121, s. 132.

görüşünü savunmuştur⁵⁷⁴. Hollanda delegesi *Limburg* ise, senedin arka yüzünde yer alan ve cironun şartlarını taşımayan yalın imzanın değersiz olacağı tespitinde bulunmuştur⁵⁷⁵. Buna karşılık Fransız delegesi *Percerou*, dilekçe ile ciro zinciri dışında yer alan yalın imzanın aval kabul edileceğinin bir dipnotta tespit edilmesini talep etmiştir⁵⁷⁶. Polonya delegesi *Sulkowski* ise bu şekilde bir dipnotun teklif edilen metinle özellikle 2. ve 3. fıkraların lafzıyla çelişki teşkil edeceği itirazında bulunmuştur. Netice olarak başkan metnin olduğu gibi bırakılmasını teklif etmiş ve kimsenin itiraz etmemesi sonucu metin olduğu gibi kalmıştır⁵⁷⁷.

Federal Mahkeme ayrıca teminat verme amacıyla atılan bu imzanın avale ilişkin şekil şartına uyulmaması nedeniyle başka bir hukuki işleme tahvilinin mümkün olup olmadığını da incelemiştir. Somut olaya ilişkin olarak mahkeme tarafından adi kefaletin akla geldiği belirtilmişse de tarafların iradelerinin bu yönde olduğuna dair bir iddia bulunmamaktadır. Ayrıca kefalete ilişkin şekil şartı da gerçekleşmemiştir⁵⁷⁸. Netice olarak Federal Mahkeme senedin arka yüzünde yer alan ve ciro zinciri dışında kalan yalın imzanın garanti cirosu ya da aval olarak değerlendirilemeyeceğini kabul etmiştir.

Bu görüş, senette ciro zincirinin dışında kalan yalın imzanın sonuçsuz bırakıldığı için eleştirilmektedir. Zira kambiyo senetlerine gereksiz yere imza atılmaz⁵⁷⁹.

Bir diğer görüş, ciro zincirinin dışında kalan yalın imzanın aval veya beyaz ciro sayılamayacağını ve kambiyo hukuku anlamında sonuç doğurmayacağını kabul etmekle birlikte bu imza, imza sahibine genel hükümlere göre müracaat hakkı doğurabilecektir⁵⁸⁰.

⁵⁷⁴ BGE 90 II 121, s. 132; Carry, **Aval Yenilikler**, s. 303.

⁵⁷⁵ BGE 90 II 121, s. 132; Carry, **Aval Yenilikler**, s. 304.

⁵⁷⁶ BGE 90 II 121, s. 132; Carry, **Aval Yenilikler**, s. 304.

⁵⁷⁷ Baumann, **a.g.e.**, s. 39; Carry, **Aval Yenilikler**, s. 304.

⁵⁷⁸ BGE 90 II 121, s. 134.

⁵⁷⁹ Alışkan/ Cankat, **a.g.m.**, s. 39.

⁵⁸⁰ Doğrusöz Koşut, **a.g.m.**, s. 636.

b. Ciro Zinciri Dışında Yer Alan Yalın İmzayı Aval Kabul Eden Görüş

Bu görüşe ciro zinciri dışında kalan yalın imzanın aval olarak kabul edilmesi gerekir⁵⁸¹ ⁵⁸². Bu görüşte olanlar tarafından farklı gerekçeler ileri sürülmektedir. İlk gerekçe şu şekildedir: İsvBK m. 1021/3'te senedin ön yüzünde yer alan aval beyanının yalın imzadan oluşabileceği düzenlenmemektedir. Düzenlemenin bu şekilde olması halinde, mefhumu muhalifinden yorum yoluyla senedin arka yüzünde yer alan aval beyanının yalın imzadan oluşamayacağı ve yalın imza ile sadece senedin ön yüzünde aval beyanında bulunulabileceği anlamına ulaşılabileceği belirtilmektedir. Maddede sadece senedin ön yüzünde yer alan yalın imzada belirsizlik söz konusuysa aval kabul edileceği söylenmektedir. Bu yüzden maddenin mefhum u muhalifinden yorum yoluyla senedin arka yüzünde yer alan imzanın asla

⁵⁸¹ Ernst E. Hirsch, "Anmerkung zu Nr 9 (Entscheidung des BGH, Urt. 10.04.1954 -II ZR 314/53)", **NJW** 1954, s. 1568; Baumann, **a.g.e.**, s. 40-42; Jale Güral, "Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler", **AÜHFD**, C. 8, S. 3, 1951, s. 448; Kendigelen, **Çek**, s. 170-171; Alihan Aydın, "Kambiyo Senetlerinde Düzgün Ciro Zinciri Bakımından İlk Ciro", **HPD**, Aralık 2006, S. 9, s. 199-202.

⁵⁸² Yargıtay'ın daha önce bu görüşe katıldığı bir karar da bulunmaktadır. Yarg. 11. HD T. 14.11.1986, E. 1986/5515, K. 1986/5965 "TTK'nın 613'üncü maddesinde avalin şekli açıklanmış ve aynen (aval şerhi, poliçe veya alonj üzerine yazılır. Aval "aval içindir" tabiri ile veya buna muadil diğer herhangi bir ibare ile ifade ve aval veren kimse tarafından imza edilir. Muhatap ve keşidecinin imzaları müstesna olmak üzere poliçenin yüzüne konan her imza aval şerhi sayılır. Kimin için verildiği aval şerhinde açıklanmak lazımdır. Açıklanmadığı takdirde aval keşideci için verilmiş sayılır) ifadesi kullanılmıştır. Maddenin ilk cümlesinde, aval şerhinin poliçe veya alonj (üzerine) yazılacağı belirtilmiştir. Bu cümlede poliçenin (ön yüzünden) bahsedilmemiştir. Maddenin ikinci cümlesinde ise poliçenin yüzüne konan her imzanın aval şerhi sayılacağı ifade olunmuştur. Bu ifade, poliçe yüzüne konulan her imzanın aval sayılacağı şeklinde bir mana taşımamaktadır. Ancak, kaideten aval şerhinde (aval içindir) veya buna benzer bir şerh yazılmak suretiyle imza atılması halinde, bu imzanın aval sayılmasını engelleyen açık bir hüküm mevcut değildir. Poliçenin ön yüzünde müsait bir yer bulunmadığı takdirde, poliçeye kağıt eklemek (alonj) yerine poliçe arkasına aval maksadı ile imza atmanın daha pratik bir yol olduğu açıktır. Olayda, bono arkasına fakat aval şerhi yazılmaksızın atılan imzanın ne ifade edeceği ve imza sahibi yönünden ne gibi bir sorumluluk getirebileceği kambiyo hukuku yönünden ayrıca incelenmelidir. Bono arkasında bulunan ve lehtar ile hamil dışındaki kimselere ait olan imzaların tamamen hükümsüz sayılması mümkün değildir. Bu imzaya bir değer izafe olunması gerekir. Bu imza ciro silsilesi içerisinde bulunuyorsa, imza sahibi ciranta sıfatı ile sorumluluk yüklenmiş olur. Bu imza ciro silsilesi içinde değilse müstakil ve tek bir imza durumunda ise, o takdirde imzanın aval ve kefalet maksadı ile TTK. nun 613/son madde hükmüne göre keşidecinin borcu için verildiği iktiza eder..." Gönen Eriş, **Gerekçeli- Adliye Komisyonu Raporlu – Madde Açıklamalı- En Son İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu**, C. 2, Ankara, Seçkin Yayınları, 1988 (Anılış: TTK 1988) , s. 374-375; Yalın imza ile verilen avalin sadece senedin ön yüzünde mümkün olduğuna dair tam ters yönde verilen kararlar; Yarg. 12. HD T. 16.10.2008, E. 2008/13618, K. 2008/17551; Yarg. 12. HD T. 24.11.2009, E. 2009/15234, K. 2009/23565 www.kazanci.com (E.T.: 24.07.18)

aval olamayacağı çıkartılamayacaktır. İkinci fıkrada amaçlanan avalin imzasının anlamıyla ilgili şüpheyi gidermektir. Yoksa aval vermeyi zorlaştırmak değildir⁵⁸³. Aval niteliğinde olduğu herkesçe anlaşılan bir aval beyanının sırf formül eksikliği nedeniyle bir değerinin olamayacağını kabul etmek fazla şekilci bir yaklaşımdır⁵⁸⁴. Eğer bir beyanın avale ilişkin kayıt olmadan da aval olduğu açıkça anlaşılıyorsa bu beyanı aval olarak kabul etmek gerekir⁵⁸⁵.

Bu görüşü paylaşan bir diğer yazara göre de senedin arka yüzünde yer alan bu imza ciro değildir ve bu yüzden APK m. 16 (TTK m. 686) anlamında ciro zincirini koparmaz. Zira ciro zinciri henüz başlamamıştır⁵⁸⁶. Bir kere APK m. 13 f.2 c.2'nin lafzı ve anlamı senedin üzerinde yer alan yalın imzanın sadece arka yüzde yer alması halinde geçerli bir beyaz ciro olarak kabul edilebileceğini söylemektedir⁵⁸⁷. Buradan senedin arka yüzünde yer alan her imzanın beyaz ciro olacağı sonucuna ulaşmak mantıken kabul edilebilir olmadığı gibi hukuki temelden de yoksundur⁵⁸⁸. Eğer somut olayda imzanın açıkça ciro olamayacağı ve iktisadi amacın senedin tedavül kabiliyetinin arttırılmasına ilişkin olduğu şüphesiz ise APK m. 31/2'nin tarihçesi de senedin arka yüzüne atılan imzanın aval sayılmasını engellemez. Tarihçe sadece Cenevre Konferansı görüşmelerinde tarafların poliçenin arka yüzünde yer alan yalın imzanın doğuracağı sonuç açısından anlaşamadıklarını göstermektedir⁵⁸⁹.

Bir diğer gerekçede, tarafların amacının keşideci lehine bir tür kefalet vermek olduğunu belirtilmekte ve buradan hareketle amacın aval ile gerçekleştirilebileceği ifade edilmektedir. Tarafların iradesi esas alınacak olursa bu imzanın ancak aval niteliğinde olup olmadığı yönünde tartışma yapılabilir. Ciro zinciri dışında yer alan imzanın bir garanti cirosu olduğunu kabul eden görüş açıklaması zor birtakım problem doğurmaktadır. Ciro zinciri dışında yer alan ciranta senedi bir başkasından ciro yoluyla devralmadığından kendisine karşı sorumluluk

⁵⁸³ Baumann, **a.g.e.**, s. 40.

⁵⁸⁴ Baumann, **a.g.e.**, s. 41.

⁵⁸⁵ Baumann, **a.g.e.**, s. 42.

⁵⁸⁶ Hirsch, **a.g.m.**, s. 1568.

⁵⁸⁷ Hirsch, **a.g.m.**, s. 1568.

⁵⁸⁸ Hirsch, **a.g.m.**, s. 1568.

⁵⁸⁹ Hirsch, **a.g.m.**, s. 1568.

altına giren kimse de bulunmamaktadır⁵⁹⁰. Bu imza beyaz ciro olarak kabul edilirse ciranta kendisinden sonra gelenlere karşı ödeme yapacak ancak sonrasında kambyo senedine mahsus hiçbir hukuki imkana başvuramayacaktır. Kanun koyucu kambyo senetlerine ilişkin hükümlerde bu şekilde bir başvuru borçlusunu öngörmemiştir. Bu şekilde ilk cironun lehtar tarafından yapılması kuralından ayrılan yorumlar zorlamadır⁵⁹¹.

İsviçre Federal Mahkemesi verdiği 1964 tarihli kararda, ciro zinciri dışında kalan yalın imzanın aval olarak değerlendirilebileceğini kabul eden görüşü ilk gerekçede yer alan argümanlarla bu görüşü savunan *Baumann*'a atıf yaparak eleştirmiş ve görüşüne iştirak etmemiştir. Bu eleştirileri şu şekilde özetleyebiliriz: İsvBK m.1015 ve m. 1021'in kenar başlıkları "*şekil*"dir. TBK m. 11 f.2'ye göre, "*Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.*". İsvBK m. 1021/3 (TTK m. 701 f.3)'te aynı maddenin ikinci fıkrasında öngörülen kuralın istisnası düzenlenmektedir⁵⁹². Ayrıca kanun koyucu senedin ön yüzünde yer alan yalın imzaya arka yüzünde yer alan yalın imzadan farklı bir etki tanımak istemeseydi İsvBK m. 1021/3 (TTK m. 701 f.3)'ü düzenlemezdi. Muhatabın veya düzenleyenin imzalarının aval kabul edilmeyeceğinin belirtilmesi yeterli olurdu⁵⁹³.

Doktrinde bu görüş eleştirilirken genel olarak Cenevre Konferansı görüşmelerine atıf yapılmakta ve TTK m. 701 ve TTK m. 683/2 hükümleri birlikte değerlendirilerek ulaşılan anlama işaret edilmektedir. Biz de bu hususta tekrara düşmemek için ilgili başlığa atıf yapmakla yetineceğiz⁵⁹⁴.

⁵⁹⁰ Aydın, **a.g.m.**, s. 198-199.

⁵⁹¹ Kendigelen, **Çek**, s. 170-171.

⁵⁹² BGE 90 II 121, s. 131.

⁵⁹³ BGE 90 II 121, s. 132.

⁵⁹⁴ Bkz. § 6 III C 3 a.; Cenevre Konferansı görüşmelerine ve TTK m. 701 ve TTK m. 683/2 hükümlerine dayanarak yalın imzanın aval olamayacağı yönünde ayrıca Bkz. Alışkan, **a.g.e.**, s. 313-314; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 39-41.

c. Zincirin Dışında Yer Alan Yalın İmzayı Garanti Cirosu Kabul Eden Görüş

Bu görüşe göre ciro zinciri dışında kalan yalın imza, teminat fonksiyonu bulunan ancak temlik fonksiyonu bulunmayan bir beyaz ciro niteliğindedir⁵⁹⁵. Kanun sorumluluğun doğması için cironun şekli ya da maddi hukuk açısından hak sahibi tarafından yapılmış olması şartını aramamaktadır⁵⁹⁶. İmza sahibinin ciranta olarak sorumluluğunun doğması için senetteki hakkın neden görünüş itibarıyla devredilmesi gerektiği anlaşılır değildir⁵⁹⁷. Şeklen hak sahibi olarak teşhis edilme (Legitimation), işlevi gereği devralanın ve ödemede bulunan borçlunun korunmasına hizmet eder (TTK m. 686 f.2, m. 687, m. 710 f.3). Şekli hak sahipliğini teminat fonksiyonunun da bir şartı haline getirmek için bir neden bulunmamaktadır⁵⁹⁸. Şekli ya da maddi hukuk açısından hak sahibi olmayan kişi de hukuki işlem iradesi sayesinde kendisini ciranta olarak sorumluluk altına sokabilir⁵⁹⁹. Yani garanti cirosunda teminat fonksiyonu kanundan değil, doğrudan hukuki işlemden doğar.⁶⁰⁰ Dolayısıyla temlik fonksiyonunu teminat fonksiyonunun koşulu olarak saymak için bir neden de bulunmamaktadır⁶⁰¹. Cironun teminat ve temlik fonksiyonlarının birbirinden ayrılması mümkündür. Hamiline yazılı çekler açısından temlik fonksiyonu bulunmayan ve fakat teminat fonksiyonu bulunan bir ciro kabul edildiğinden böyle bir cironun kanuna yabancı olduğu da ileri sürülemez⁶⁰².

⁵⁹⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 7; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 92; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 9; Zöllner, **a.g.e.**, s. 119; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 148-149; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 621; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 43; Ertan Demirkapı, **Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2005, s. 72-73.

⁵⁹⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 7; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 9; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 604; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 43.

⁵⁹⁷ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 7; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 604; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 43.

⁵⁹⁸ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 7; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 43.

⁵⁹⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 7; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 92-93; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 602 ve s. 604; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 148; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 43.

⁶⁰⁰ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 93; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 148; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 621; Alışkan, **a.g.e.**, s. 317.

⁶⁰¹ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 92; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 148.

⁶⁰² Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 149; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 41-42.

Garanti cirosunun ciro zincirini bozmayacağı kabul edilmektedir. İlk imzadan sonra lehtarın cirosunun yer alması ve ciro silsilesinin kesintisiz devam etmesi halinde de ciro zinciri düzgündür⁶⁰³. Bu imzayı ciro kabul etmeyen *Hirsch* de imzanın ciro zincirinin dışında yer alması nedeniyle ciro zincirinin henüz başlamamış olduğunu belirterek bu imzanın ciro zincirini bozmayacağı sonucuna ulaşmıştır⁶⁰⁴.

Belirtmek gerekir ki kanunda garanti cirosunu düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Ciro zinciri dışında kalan ve temlik amacı gütmeyen imzanın garanti cirosu olarak kabul edilmesi Federal Mahkeme içtihatlarından doğmuş ve Alman doktrininde kabul görmüştür. Ancak garanti cirantasının başvuru hakkının bulunup bulunmadığı tartışmalıdır.

Doktrinde azınlık teşkil eden görüş senedi ödeyen garanti cirantasının başvuru hakkına sahip olmadığını kabul etmektedir. Garanti cirantası sadece senedin ödeme gücünü garanti etmek için atmıştır⁶⁰⁵. Ayrıca garanti cirantasına senedi devretmek suretiyle sorumluluk altına giren kimse de bulunmamaktadır. Alman Federal Mahkemesi de bu nedenle garanti cirantasının başvuru hakkının bulunmadığı görüşündedir⁶⁰⁶.

Buna karşılık garanti cirosunu kabul edenler arasında hakim görüş garanti cirantasının başvuru hakkını kullanabileceği yönündedir⁶⁰⁷. TTK m. 724 f.3 ve TTK m.726'ya göre poliçe bedelini ödeyen herkes kendisinden önce gelen borçlulara karşı başvuru hakkına sahip olur. Ayrıca poliçe borçlusunun başvuru hakkına sahip olması daha önce poliçedeki hakka sahip olması şartına da bağlı tutulmamıştır. Zira kanun senetteki hakka daha önceden sahip olmayan avalist için de başvuru hakkını

⁶⁰³ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 204; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 622; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 47.

⁶⁰⁴ Hirsch, **a.g.m.**, s. 1568.

⁶⁰⁵ Zöllner, **a.g.e.**, s. 117.

⁶⁰⁶ BGH Urteil vom 10.04.1954 II ZR 314/53 (LG Ravensburg), NJW 1954, 196-197; Ancak nispeten yeni tarihli bir kararda garanti cirosunu imzalayan kişinin başvuru hakkını kullanıp kullanamayacağı sorusunun ucu açık bırakılmıştır. BGH Urteil vom 04.02.2003 XI ZR 117/02 (OLG Celle, LG Lüneburg) BKR 2003, 391-392.

⁶⁰⁷ Bu görüşte olanlar için Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 93; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 9; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 606; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 149.

tanımıştır (TTK m. 702/3, m. 742/1)⁶⁰⁸. Söz konusu imzanın aval sayılması halinde avalistin sahip olacağı başvuru hakkını garanti cirantasına tanımamak hakkaniyete aykırı olacaktır⁶⁰⁹.

Ciro zinciri dışındaki yalın imzayı garanti cirosu olarak kabul eden görüş çeşitli yönlerden eleştirilmektedir. Alman doktrininde hakim görüş garanti cirosunu kabul ederken, İsviçre doktrininde daha önce yer verdiğimiz İsviçre Federal Mahkemesi kararına atıf yapılarak reddedilmektedir⁶¹⁰. Eleştiriler genel olarak teminat fonksiyonun cironun amacı değil, sonucu olduğu ve kanundan doğduğu yönündedir. Ciro temlik fonksiyonundan ayrılarak tek başına teminat fonksiyonu ifa edemez. Garanti cirantası senedi bir başkasından ciro yoluyla devralmadığından senet alacaklısı değildir. Senet alacaklısı olmadan kendisini bir başkasının senetteki taahhüdüyle sorumlu kılmak isteyen kişi ise bu amacına ancak aval vermek yoluyla ulaşabilir. Ayrıca senedi ödeyen garanti cirantasının başvuru hakkının bulunmaması da eleştirilen bir diğer konudur.

d. Değerlendirme

Kambiyo senetlerinde imza, sorumluluk altına girmenin ve senet üzerinde tasarrufta bulunmanın asgari unsurudur. Kanunda birçok işlemin asgari olarak yalın imza ile gerçekleştirilebileceği düzenlenmiştir. Ancak senedin arka yüzünde yer alan ve ciro zinciri dışında kalan imzanın ne şekilde değerlendirileceği ile ilgili doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır. Senedin arka yüzünde yer alması ve avalin şekline ilişkin m. 701/2 sebebiyle işlemin şeklen beyaz ciro olması savunulsa da bu defa ciro zincirinde yer almama sebebiyle farklı yorumlar yapılmaktadır. Şeklen beyaz ciro içerik olarak avale benzer bir işlem hukuk doktrinine kazandırılmıştır. Alman doktrininde cironun teminat fonksiyonunu temlik fonksiyonundan ayırarak bunu tarafların iradesine dayandıran ve Türk doktrininde yaygın kabul gören görüş kanaatimizce isabetsizdir. Zira kambiyo hukuku sıkı şekil kuralları öngörmektedir ve

⁶⁰⁸ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 93; Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 9; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 605-606; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 149.

⁶⁰⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 8-9; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 237; Alışkan/Cankat, **a.g.m.**, s. 45.

⁶¹⁰ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 64-65.

genel olarak dış görünüş ön plandadır. Bu anlamda tarafların iradelerinin ne olduğuyla da ilgilenmez. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi ciro ancak kanunda öngörüldüğü hallerde teminat fonksiyonuna sahiptir. Bu doğrultuda cironun sorumluluğunun kanundan doğduğu da istisnasız kabul edilmektedir. Hamiline yazılı çekin cirosunda dahi durum böyledir. Senede imza atanın iradesinin senedin ödeme gücünü aval dışında bir yolla garanti etme yönünde olduğu ve bunu da yalın imza ile açıkladığı ihtimalinde dahi bu iradenin nasıl sonuç doğuracağı açıklanmamıştır. Şüphesiz bir hukuki işlemin gerçekleşmesi için öncelikli olarak irade beyanının varlığına ihtiyaç vardır. Ancak bu irade beyanının sonuç doğurması ve hukuki işlemin meydana gelmesi için hukuk düzeninde bu irade beyanına bir sonuç bağlanmış olması gerekir. Garanti cirosu şeklinde bir ciro kanunda düzenlenmediği gibi tarafların bu iradesine sonuç bağlayan bir hüküm de bulunmamaktadır. Nitekim senede konulan hangi kayıtların kambiyo hukuku açısından sonuç doğuracağı dahi kanunda düzenlenmiştir. Bu kayıtlar dışındaki kayıtlar ilgili kıymetli evrakın geçerliliğini etkilemediği hallerde sadece taraflar arasında ispat açısından rol oynayabilmektedir.

Kanun koyucunun ciroyu düzenleyiş tarzı ele alındığında temlik işlevi ile teminat işlevi arasında yakın bir ilgi olduğu görülür. Cironun teminat fonksiyonu sadece temlik cirosu açısından öngörülürken diğer ciro türlerinde bu işlev söz konusu değildir. Hamiline yazılı çekin cirosuyla ilgili hükümde de düzenlenen aslında temlik cirosudur. Zira TTK m. 791 kanunun “Devir” başlıklı ikinci ayırımında ciro başlığı altında yer almaktadır. Hamiline yazılı senetlerde temlik ve teşhis işlevinin zilyetliğin nakli ile gerçekleşmesi bu hükümde temlik amaçlı cironun sadece teminat fonksiyonu ifa etmesini kendiliğinden açıklamaktadır. Bu nedenle kanun koyucunun hamiline yazılı çekte garanti cirosuna imkan tanıdığı argümanı da isabetli değildir⁶¹¹. Cironun teminat fonksiyonu dolayısıyla sahip olacağı sorumluluğunu dahi ciro ile devre yönelik yasakla kısıtlamaktadır. Sonuç olarak cironun teminat fonksiyonu ile temlik fonksiyonu arasında İsviçre Federal Mahkemesi tarafından verilen kararda da belirtildiği üzere biri diğerinin sonucu şeklinde gerçekleşen yakın

⁶¹¹ Aydın, a.g.m., s. 200.

bir ilişki bulunmaktadır. Kanun koyucu tarafından hükümleri düzenlenen ciro işleminden farklı içerikte yeni bir işlem yapılması iradesine sonuç bağlanamaz.

Ciranta, (ciro yasağı koyarak) senet dolayısıyla sorumlu olacağı çevreyi sınırlandırabileceği gibi sorumluluğunu miktar açısından sınırlandırabilir veya kaldırabilir. Aval ise TTK m. 701 uyarınca bedelin ödenmesini kısmen de teminat altına alabilir. Ancak avalistin sorumluluğunu kaldırmasına veya sorumlu olduğu kişi çevresini daraltmasına izin verilmemiştir. Garanti cirosunda ise sorumluluğun sınırlandırılmasıyla ilgili belirsizlik söz konusudur. Örneğin senedin devri ile ilgisi bulunmayan garanti cirantası ciro yasağı koyarak senedin sonradan ciro edildiği kişilere karşı sorumluluğunu kaldırmak suretiyle sorumluluğunu sınırlandırabilecek midir? Cironun hükümlerinde düzenlenen teminat fonksiyonu hükümleri hangi kapsamda ve nasıl uygulanacaktır? Önce işlemi sadece teminat fonksiyonunu haiz bir ciro olarak kabul edip sonrasında sorumluluğun cirodaki gibi sorumlu olunan çevre hususunda sınırlandırılmasının ve kaldırılmasının kabul edilmediği takdirde işlem içerik olarak aslında avale yaklaşmaktadır. Her ne kadar bu imzayı atana kendisinden sonrakilere karşı ciro ile sorumluluk altına girme iradesi izafe edilse de bu iradenin çevre, miktar ve vadenin türüne göre süre ile sınırlandırılmasının söz konusu olduğu hallerde bu görüş açısından tutarlı olan bu sınırlandırmaları olduğu gibi kabul etmektir. Bu halde senedin devri ile ilgisi bulunmayan bir cirantanın ciro ile devre ilişkin bir kayıt koyması da çelişkilidir. Kanun koyucu senetteki hakkın sahibi olmayan avalistler açısından bu gibi bir düzenleme öngörmemiştir. Eğer garanti cirosunda sorumluluğun sınırlandırılmayacağı kabul edilirse bu sefer poliçe ve çekte düzenleyenin tabi olduğu ve bonoda başvuru borçluları açısından düzenlenmemiş bir sorumluluk sistemi benimsenmiş olacaktır ki bunun sadece garanti fonksiyonu olan bir ciro olduğunu söylemek de mümkün olmayacaktır. Şu halde kendisinden sonra gelenlere ödeme gücünü garanti etme iradesi aval içeriğinde bir işlemle gerçekleştirilebilir. Sadece teminat fonksiyonunu haiz bir cironun kabul edilmesindeki amaca da gerçek anlamda ancak aval işlemi ile ulaşılabilecektir.

Garanti cirosu ile ilgili verilen kararda ve doktrinde verilen çoğu örnekte ciro zinciri başlamadan önce atılan imza garanti cirosu olarak kabul edilmektedir.

Garanti cirosunun kabul sebebi olarak ise kendisinden sonra gelenlere karşı ödeme gücünü garanti edeceği ve tedavül kabiliyetini arttıracak olması gösterilmektedir. Bu kurguda garanti ciroyuyla doğacağı iddia edilen sorumluluk lehtardan sonra imza koyanlara karşı olacağından bu imzanın lehtar lehine atıldığı gibi bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bu amaç doğrultusunda bahsettiğimiz şekilde kayıtların konulamayacağı kabul edilirse artık cironun teminat fonksiyonu sistemi de kabul edilmemiş olacaktır. Eğer cironun teminat fonksiyonuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilirse bu sefer bu imzaya garanti cirosu sonucu bağlanmasındaki amaç boşa çıkacaktır. Görüldüğü gibi cironun teminat fonksiyonunda kanun tarafından düzenlenen sistem, garanti cirosu açısından birçok belirsizliğe ve zorlama yorumlara kapı açar niteliktedir⁶¹². Kaldı ki garanti cirosunu kabul eden BGH, garanti cirantasının başvuru hakkının dahi bulunmadığı görüşündedir. Bunun gerekçesi ise senedi devrederek garanti cirantasına karşı sorumluluk altına giren kimsenin bulunmamış olmasıdır. Demek ki teminat fonksiyonu temlik fonksiyonunun bir sonucudur. Alman Federal Mahkemesi'nin görüşü, doktrinde garanti cirosunu kabul edenler arasında çoğunluğu teşkil edenlerin garanti cirantasına başvuru hakkının tanınması gerektiği yönünde görüş bildirmesine rağmen değişmemiştir.

Ciro zinciri dışındaki yalın imzayı garanti cirosu kabul eden görüş sahipleri tarafından ileri sürülen, avalin senette imzası bulunanların ödeme gücüne duyulan güvensizliğe işaret etmesi nedeniyle ticari itibar açısından sakıncalı olması argümanı da isabetli değildir. Bir kere aval talebinde bulunan kişi, senedi devraldığı kişiden önce senede imza koyanlarla kural olarak bir ilişki içinde değildir. Bunların ödeme gücüyle ilgili değil olsa olsa senedi devraldığı kişinin ödeme gücünden şüphe ettiği söylenebilir. Diğerleri açısından ilişkide bulunulmamasından kaynaklı bilgisizlik nedeniyle kendisini garanti altına aldığı söylenebilir. Kaldı ki lehtarın imzasından önce yer alan imza açısından da benzer bir şüphe doğabilir. Garanti cirosu da ödeme gücünü garanti etmek için yapılır. Her ne kadar dış görünüş itibarıyla birisinin ismi zikredilerek lehine teminat verilmiyor olsa da bu imzanın genelde lehtarın cirosundan önce atıldığı göz önünde bulundurulursa bu kişinin ödeme gücüyle ilgili

⁶¹² Farklı nedenlere dayanarak garanti cirosunun zorlama yorumlara başvurulmasını gerektirdiği yönünde Bkz. Kendigelen, **Çek**, s. 171; Aydın, **a.g.m.**, s. 199.

de aynı şüphe gündeme gelebilir. Zira ortaya çıkışı ve tartışılan şekli göz önünde tutulduğunda, garanti cirosu yapılırken olağan olan senedin lehtarın elinde bulunmasıdır. Bu aşamada henüz ciro zinciri oluşmadığından garanti cirosuyla güvence sağlanması sadece lehtarla ilgili bir yoruma sebep olabilir. Avalin senede imza koyanların tamamı açısından güvensizlik doğurduğu kabul ediliyorsa garanti cirosunda da aynı kabul geçerli olmalıdır.

Diğer yandan aval yerine ciro zincirine yeni bir cirantanın dahil edilmesi uygulamada çok kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem gerekli şekli şartları taşıyan yeni bir ciro yapılmasıdır. Bunun yerini tartışılan garanti cirosunun alması halinde senedin tedavül gücünün arttırılması hedeflenirken daha büyük güçlüklerin doğması da muhtemeldir. Şöyle ki, garanti cirosu genelde lehtarın cirosundan önce yapılırsa da zincirin farklı bir yerinde de yer alma ihtimali vardır. Örneğin C2 senedi garanti cirosu yapması için G'ye imzalatır ve sonra kendisi tekrar bir ciro yaparsa G'nin cirosu yine zincirin dışında kalır⁶¹³. Kambiyo senetlerinin devri kurallarının basit tutulması ve senedi devralanın yapacağı incelemeyi hızlı ve kolay şekilde incelemesini, dolayısıyla senedin devir gücünün artmasını hedef tutar. Ancak bu şekilde bir garanti cirosunun kullanımının artması ile zincirin farklı yerlerinde ortaya çıkması halinde senedin tedavül kabiliyetini arttırmak yönündeki amaç tam aksi şekilde sonuçlanabilir. Öyle ki ciro silsilesinin kesintisiz devam etmesi kuralı, ciro zincirinin bir şekilde birleştirilebiliyor olması kuralına evrilebilir. Zincir karmaşıklaştıkça senedi devralmak isteyen yapacağı inceleme zorlaşır ve senedin tedavül gücü olumsuz etkilenir.

⁶¹³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 15 Rn. 7. Yazar bu hususu farklı örneklerle aşağıdaki gibi açıklamıştır. I1'den I2'ye ve G'den I2'ye ve sonrasında tekrar I2'den I3'e ciro yapılması ya da I1'den I2'ye ve I2'den I3'e yapılan ciro arasına G'nin beyaz cirosunun eklenmesi... Gerçekten de bu hallerle lehtarın cirosundan önce atılan imza arasında bir fark bulunmamaktadır.

Lehtarın senedi ciro yoluyla devrederken bu imzayı çizme imkan ve yetkisinin bulunmasına rağmen sırf bu imzayı çizmedi diye senedi lehtardan devralanın meşru hamil sıfatını kazanamaması isabetsiz bulunmaktadır. Bu hususta Bkz. Aydın, **a.g.m.**, s. 199. Aynı husus verdiğimiz örnek açısından da geçerlidir.

Kanaatimizce aval verilmesi nedeniyle lehine aval verilenin ödeme gücüne yönelik doğacağı belirtilen şüphe bu sefer de garanti cirosu I1'in ödeme gücü açısından gündeme gelmelidir. Zira I1'in cirosunun teminat fonksiyonunu haiz olmasına rağmen araya senet bedelinden sorumlu olması için bir imza daha eklenmektedir.

Şu halde ödeme gücünü garanti etmek amacıyla atılan imzanın aval niteliğinde olup olmadığı tartışılabilir. Kanun koyucu hali hazırda sadece teminat amacıyla yapılacak olan işlemi aval olarak düzenlemiştir. Bu imzanın ciro yerine aval olarak kabul edilmesi görece daha mantıklıdır. Ne var ki, mevcut kanun hükümleri incelendiğinde senedin arka yüzünde bulunan ciro zinciri dışındaki yalın imzanın aval niteliğinde olamayacağı anlaşılmaktadır. Şöyle ki; kanun koyucu TTK m. 701 f.2’de avalin şeklini düzenlemiştir. Buna göre aval “aval içindir” veya buna benzer bir ibare ile ifade edilecek ve aval veren kişi tarafından imzalanacaktır. Avalin şekil kuralı düzenlendikten sonra bunun istisnası olarak senedin ön yüzünde yer alan düzenleyen veya muhataba ait olmayan her imzanın aval şerhi sayılacağı belirtilmiştir. Yani senedin ön yüzünde yer alan imza açısından avale işaret eden bir ibarenin bulunması gerekmemektedir. İsviçre Federal Mahkemesi kararında değinildiği üzere senedin ön yüzünde yer alan yalın imzaya arka yüzünde yer alan imzadan farklı bir etki tanınmak istenmeseydi TTK m. 701 f.3’e gerek kalmazdı. Muhatabın veya düzenleyenin imzalarının aval kabul edilmeyeceğinin belirtilmesi yeterli olurdu. Cenevre Konferansı görüşmelerinde konuya ilişkin tartışmadan da anlaşıldığı üzere kanun düzenlenirken bu imzanın niteliğiyle ilgili boşluk farkedilmiş ve değişiklik talebinde bulunulmuşsa da kabul görmemiştir. Bu nedenlerle TTK m. 701 f.3’e göre senedin ön yüzüne atılan imzanın aval sayılmasının arka yüze atılan imzanın aval sayılmasını engellemeyeceği görüşüne katılmak mümkün değildir.

Sonuç olarak biz de senedin arka yüzüne atılan ve ciro zinciri dışında kalan yalın imzanın hüküm doğurmayacağı yönündeki görüşe katılıyoruz. Eğer bu imzalara sonuç bağlanacaksa olması gereken hukuk açısından ancak TTK m. 701 f.3’ün ciro zincirinden önce yer alan yalın imzayı da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi yoluna gidilebilir. Ayrıca yapılacak bir düzenleme ile bu imzanın ciro zincirinin arasında yer alması halinde kendisinden önceki ciranta lehine aval beyanı verilmiş sayılacağı kabul edilebilir.

III. Ciro ile Devirde Def'iler

Ciro ile devrin genel hükümlere göre devir şekli olan alacağın temlikinden en önemli farkı def'iler⁶¹⁴ üzerindeki etkisidir. TBK m. 188 f.2'ye göre borçlu alacağın temlikini öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmalara devralana karşı da ileri sürebilecektir. Emre yazılı senetlerde ise TTK m. 825'e göre; borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def'ileri ileri sürebilir. Şahsi def'ilerin ileri sürülmesiye, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde mümkündür. TTK m. 825 f. 2 emre yazılı senetler açısından bir genel hüküm olarak düzenlenmiş ve TTK m. 687'de poliçeler için tekrarlanmıştır. TTK m. 687 ayrıca bonoda TTK m. 778/1-a. atfı ve çekte TTK m. 818/1-e atfı gereği uygulanmaktadır. Bu kuralların emre yazılı senetlerde uygulanması ciro ile devredilmeleri halinde mümkündür⁶¹⁵. Dolayısıyla emre yazılı senetlerde def'iler düzenlenirken devir usulü olarak ciro ile alacağın temliki arasındaki farklara da işaret edilmiş olmaktadır. Bu şekilde teknik anlamda ciro dediğimiz hukuki işlemin doğurduğu sonuçlara bağlı olarak karakteristik özellikleri belirginleşmektedir. Senedin hamile alacağın temliki ile geçmesi, miras kalması ve diğer külli halefiyet halleri poliçe hukuku dışı iktisap yolları olduğundan temel ilişkiden kaynaklanan def'iler yeni hamile karşı da ileri sürülebilecektir⁶¹⁶.

Emre yazılı senette def'iler sistemi ile hamil lehine sağlanan koruma senedin tedavül kabiliyetini arttırmakta ve bu sistemin emre yazılı kıymetli evraklar

⁶¹⁴ Def'i, hak sahibine karşı ileri sürülen bir hakkı kısmen ya da tamamen geçici veya sürekli olarak etkisiz kılan bir karşı hakktır. Eren, **a.g.e.**, s. 71-72; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 101; Helvacı, **Armağan**, s. 653; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 10; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129-130; Arslan, **a.g.m.**, s. 13; İtiraz ise, hakkın doğumuna engel olan veya hakkı sona erdiren vakıların ileri sürülmesidir. Eren, **a.g.e.**, s. 72 ve s. 75; Helvacı, **Armağan**, s. 652; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 130; Kıymetli evrakta def'inin geniş anlamda itirazı da kapsayacak şekilde bir üst kavram olarak kullanımı söz konusudur. Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 93; Oğuz İmregün, "Kıymetli Evrakta Def'iler", **İkt. ve Mal.**, C. VII, S. 22 (Anlış: Def'iler), s. 656; Helvacı, **Armağan**, s. 654-655; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 160-162; Oktay, **a.g.m.**, s. 341; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 138; Bozgeyik, **a.g.m.**, s. 489.

⁶¹⁵ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 4 Rn. 20.

⁶¹⁶ Saibe Oktay, "Poliçede Defiler", **Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan**, Ankara, BTHAE, 1986, **a.g.m.**, s. 355-356.

içinde en geniş şekilde uygulandığı kambiyo senetlerinde *kamu güvenini haiz olma* şeklinde ifade edilen özelliği kazandırmaktadır. Senette *yazı ile sorumluluk (Skripturrechtlichkeit)* olarak da ifade edilen sorumluluk sistemi kural olarak emre yazılı kıymetli evrakın karakteristik özelliği olmakla birlikte diğer emre yazılı kıymetli evrakta içerdiği hakkın niteliği, kıymetli evrakın özellikleri vb. farklılıklar yüzünden bu sistem kısıtlı olarak uygulanmaktadır⁶¹⁷.

TTK'da def'ileri düzenleyen m. 659 ve m. 825 lafzına bağlı kalındığında def'iler maddi özelliklerine göre “senedin geçersizliğine ilişkin def'iler”, “senet metninden anlaşılan def'iler” ve “şahsi def'iler” olarak sınıflandırılacaktır⁶¹⁸. Doktrinde senedin geçersizliğine ilişkin def'ilerin senedin bütünüyle hükümsüz olmasını ifade etmekten ziyade taahhüdün geçersizliğine ilişkin olduğu kabul edilmektedir⁶¹⁹. Emre yazılı kıymetli evrak türlerinin her birinde senette mündemiç hakkın ileri sürülmesi söz konusu olup kendisine karşı hak ileri süren tarafın da ileri sürdüğü çeşitli def'iler bulunmaktadır. Bu def'ileri sınıflandırmak adına TTK m. 825'in lafzına bağlı bir değerlendirme yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle biz ciro yoluyla devralan hamile karşı ileri sürülebilecek def'ileri; senet metninden anlaşılan def'iler, hakkın tipine bağlı olarak ileri sürülen def'iler, geçersizlik def'ileri ve şahsi def'iler olarak sınıflandıracak ve inceleyeceğiz.

1. Senet Metninden Anlaşılan Def'iler

Senet metninden anlaşılan def'iler, senet metni kontrol edildiğinde anlaşılabilen ve bu nedenle senedi devralan tarafından malum olan def'ilerdir⁶²⁰. Şekil şartlarına gereği gibi uyulmaması veya bunların hiç bulunmaması⁶²¹, ciro

⁶¹⁷ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 19 Rn. 22, § 4 Rn. 127, § 28 Rn. 15

⁶¹⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 218; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 98-99; Helvacı, **Armağan**, s. 656

⁶¹⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 218; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 31; Mehmet Bahtiyar/ Esra Hamamcıoğlu, “Tüketicinin Kıymetli Evrak ile Borçlanması ve Sonuçları”, **KHÜHFD**, C. 3, S.1, s. 78.

⁶²⁰ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 104; Claus Wilhelm Canaris, **Die Vertrauenshaftung im deutschen Privatrecht**, München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1971, s. 242; Jäggi/Druey/Greyerz, **a.g.e.**, s. 214; Oktay, **a.g.m.**, s. 356 Yılmaz, **a.g.e.**, s. 351; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 105; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 31; Bozgeyik, **a.g.m.**, s. 492; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 108;

⁶²¹ Senedin zorunlu unsurlarının yokluğu ve kambiyo senetlerini batıl kılan kayıtlara ilişkin ayrıntılı bilgi için Bkz. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 352-372; Senedin zorunlu şekil şartlarındaki eksikliğin senedi

zincirinin düzgün olmaması, kambiyo senetlerinden doğan talep hakkının zamanaşımına uğraması⁶²², senede koyan kayıtların içeriği⁶²³ veya tek başına uygun olmayan bir kaydın varlığı vb. haller doğrudan senet metninden anlaşılabilir niteliktedir. Bu yüzden bu def'iler senet üzerinde imzası bulunan herkese karşı ileri sürülebilir⁶²⁴ ve etkisi bakımından mutlak def'i⁶²⁵ teşkil eder. Senedi devralan uygun bir inceleme ile bu def'ileri farkedebileceğinden korunmasına gerek de yoktur⁶²⁶.

hükümsüz kılması nedeniyle bazı yazarlar bu hali senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'iler başlığı altında incelemektedir. *Domanıç* bu şekilde tasnife gerekçe olarak senetten anlaşılan bir def'inin söz konusu olması için kambiyo senedi öncelikle geçerli olması gerektiği gösterilmektedir. Bkz. *Domanıç, Şerh IV*, s. 153; *Karayalçın, Senetler*, s. 31; *Pulaşlı, Kıymetli Evrak*, § 7 N. 16 -yazar bu halleri hem senet metninden anlaşılan def'i hem de senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'iler başlığında incelemiştir.; Senedin zorunlu şekil şartlarındaki eksikliği senetten anlaşılan def'iler kapsamında inceleyen yazarlar için Bkz. *Öztan, Kıymetli Evrak 1997*, s. 219-220; *Poroy/Tekinalp, a.g.e.*, s. 105; *Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak*, s. 164; *Bahtiyar, Kıymetli Evrak*, s. 30-31; *Pulaşlı, Kıymetli Evrak*, § 7 N. 20; *Aksu, a.g.e.*, s. 141; *İmregün* ise senetten doğan def'iler başlığı altında senetten doğan itirazlar alt başlığı altında konuyu ele almıştır. *İmregün, Def'iler*, s. 657.

Şekil eksikliği makbuz senedi ve varant açısından da geçersizlik sonucunu doğurabilecek niteliktedir (TTK m. 833, m. 834 ve m. 835). Bu anlamda senedin hükümsüz olması, kıymetli evrak niteliğini de ortadan kaldırdığından artık bir ciro işleminden de bahsedilemeyecektir. Bu nedenle cironun geçersiz olduğu hallerde ciro ile devralana karşı def'ileri sınırlandırıcı etki de söz konusu olmayacaktır.

Pay senetleri özelinde senet metninden anlaşılacak bir diğer def'i de TTK m. 487 f.1'e aykırı olarak anonim ortaklık adına imzaya yetkili olanlardan ikisinin imzalarının bulunmamasıdır. Bu imzalar damga, mühür veya basılı olabilir. Baskı şeklindeki imza delikli olmalı veya sahtekarlığı önleyici önlemlerin alınmış olması gerekir. İmza yetkililerinde ikisinin imzasını taşımayan pay senetleri geçersizlik yaptırımına tabidir. *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II*, N. 1106

⁶²² *Canaris, a.g.e.*, s. 242; *Poroy/Tekinalp, a.g.e.*, s. 106; *Domanıç, Şerh IV*, s. 152; *Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak*, s. 164; *Oktay, a.g.m.*, s. 357; *Bozer/Göle, a.g.e.*, s. 34; *Bilgili/Demirkapı, a.g.e.*, s. 27; *Pulaşlı, Kıymetli Evrak*, § 7 N. 20 ve 29; *Aksu, a.g.e.*, s. 143; *Hacıömeroğlu, a.g.e.*, s. 109.

⁶²³ TTK m. 1229 f.1-b'de konişmentoda yer alabileceği düzenlenen eşyanın haricen belli olan durumuna ilişkin kayıt, yeterli inceleme imkanı yoksa konşimentoya bu hususta TTK m. 1239 f.1 uyarınca eklenen kayıt, TTK m. 1239 uyarınca eklenen ihtirazi kayıtlar, taşıyan tarafından senedi ciro ile devralanlara karşı ileri sürülebilecek def'i niteliğindedir. Sadece ihtirazi kayıtlara ilişkin olarak bu yönde *Kender/Çağa, a.g.e.*, s. 94. Yolculuk çarteri sözleşmelerinde TTK m. 1237 f.3 uyarınca çarter partiye atıf yapılarak çarter partide yer alan hükümlerin konişmento içeriğine eklenmesi halinde bu hükümler de senet metninden anlaşılacaktır. Bunun için konişmento devredilirken çarter partinin bir suretinin yeni hamile ibrazı gerekir. Konişmentonun kural olarak navlun sözleşmesi hükümlerinden bağımsız olması bu şekilde anlamsızlaşabilecektir. Bu yönde Bkz. *Meier-Hayoz/von der Crone, a.g.e.*, § 29 Rn. 89.

⁶²⁴ *Baumbach/Hefermehl/Casper, a.g.e.*, WG Art. 17 Rn. 6; *Ott, a.g.m.*, s. 155; *Alışkan, a.g.e.*, s. 335; *Hacıömeroğlu, a.g.e.*, s. 108-109.

⁶²⁵ Mutlak def'iler herkese karşı ileri sürülebilir def'ilerdir. Nispi def'iler ise mutlak def'iler dışında kalan def'ileri kapsamaktadır. *Helvacı, Armağan*, s. 660.

⁶²⁶ *Hueck/Canaris, a.g.e.*, s. 104; *Canaris, a.g.e.* s. 242. Yazar bu hallerde görünüş olgusunun bulunmadığını belirtmektedir.; *Jäggi/Druey/Greyerz, a.g.e.*, s. 214; *Walter Ott, "Das Vertrauensprinzip und die Lehre vom Einredenausschluß im Wechselrecht"*, *SJZ*, hrsg. von P.

Dolayısıyla senet metninden anlaşılan def'iler ciro ile devralana karşı ileri sürülebilecektir.

2. Hakkın Tipine Bağlı Olarak İleri Sürülen Def'iler (Typusbedingte Einreden)

TTK m.825'de düzenlenen def'i sisteminin diğer emre yazılı senetlerde uygulanması kambiyo senetlerine göre birtakım farklılıklar içermektedir. Bu farklılıklar diğer senetlere bağlanan hakların kambiyo senetlerindeki gibi tipsiz ve renksiz bir hak olmaması ile açıklanmaktadır⁶²⁷. Hakkın tipine bağlı olarak ileri sürülen def'ilerde (typusbedingte Einreden) senedin içeriğindeki hak düzenlendiği sözleşmenin tipini içerdiğinden kanundan veya sözleşmeden doğan birtakım def'iler senet alacaklısına karşı ileri sürülebilmektedir⁶²⁸. Zira bu haklar içerikleri itibariyle saklama sözleşmesi gibi belli tip sözleşmelere dayanmaktadır. Senetteki hak da bu sözleşme bağlamında oluşmakta, dolayısıyla ilgili sözleşme hukukundan doğan def'iler senet alacaklısına ileri sürülmektedir⁶²⁹. Düzenlendiği sözleşmenin tipini içeren bu hakların bağlandığı emre yazılı kıymetli evrakta, kanundan veya sözleşmeden kaynaklanan farklı def'ilerin de talepte bulunana karşı ileri sürülebilmesi bazen TTK m. 825'i ilgili emre yazılı kıymetli evrak açısından uygulanamaz dahi kılabilir. Bu def'ilerin ileri sürülebildiği kıymetli evrak türleri de kambiyo senetlerinin aksine soyut değil, illi kıymetli evrak olarak nitelendirilmektedir⁶³⁰.

Forstmoser/H.U., Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, s. 155; Oktay, **a.g.m.**, s. 356 – Yazar ayrıca hukuki görünüşe göre korunmak için gerçeğe aykırı bir görünüş olgusuna ihtiyaç olduğunu, gerçek durumun senetten anlaşılması halinde bu ihtiyacın söz konusu olmadığını da eklemektedir.; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 351; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 105 – Yazarlar kayıtların tüm hamillerce görülmesi nedeniyle iyiniyetin söz konusu olamayacağını belirtmektedirler.

⁶²⁷ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 198; Canaris, **a.g.e.**, s. 251-252; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 96; EBJs/Hakenberg, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 10; Langenbucher, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 30.

⁶²⁸ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 198; Canaris, **a.g.e.**, s. 251-252; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 96; EBJs/Hakenberg, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 10; Langenbucher, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 30.

⁶²⁹ Canaris, **a.g.e.**, s. 251; Pay senetlerinde farklılaşan def'i sisteminin senetteki hakkın tipinden kaynaklandığı hususunda Bkz. Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 19 Rn. 34; Kambiyo alacağı ise temel ilişkideki alacaktan farklı olarak belirli bir sözleşme kategorisine dahil değildir. Poroy/Tekinalp, **KE 18**, s. 38.

⁶³⁰ İlli kıymetli evrakta asıl borç ilişkisinin seneden etkilerinin devam ettiği ve asıl borç ilişkisinin renginin ilişki dolayısıyla düzenlenen kıymetli evraka yansıdığı yönünde Bkz. Öztan, **Kıymetli**

Konişmento içerik itibarıyla belli bir sözleşme tipine dayanan hakkı içermektedir⁶³¹. Makbuz senedine bağlanan hak da kanuni düzenleme ile saklama sözleşmesine dayanmaktadır⁶³². Pay senetlerine bağlanan pay sahipliği hakları da esas sözleşme ve kanun hükümlerine tabiidir⁶³³. İşte bu emre yazılı kıymetli evrak türlerinde senetteki hakkın tipine bağlı olarak def'i ileri sürülmesi mümkündür⁶³⁴⁶³⁵.

3. Geçersizlik Def'ileri

Geçersizlik def'ileri, senede dayanarak talepte bulunacak hamile karşı oluşum veya devir sözleşmesinin bulunmadığı ya da bu sözleşmedeki irade bozukluğu bulunduğu, devir sözleşmesinin geçersiz olduğu yönünde ileri sürülen

Evrak 1997, s. 172; Poroy/Tekinalp, **KE 18**, s. 38. Bu senetlerden pay senedinin illi kıymetli evrak, makbuz senedi ve varantın, konişmentonun sınırlı illi kıymetli evrak olduğu yönünde Bkz. Poroy/Tekinalp, **KE 18**, s. 38-39; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 16.

⁶³¹ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 29 Rn. 101.

⁶³² Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 28 Rn. 15; Canaris, **a.g.e.**, s. 251.

⁶³³ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 218; Canaris, **a.g.e.**, s. 252.

⁶³⁴ Umumi mağazada depolanan mallar depocunun veya istihdam ettiği kişinin kusuru olmaksızın örneğin bir yangın sonucu yok olmuş veya zarara uğramış olması makbuz senedi ve varantı ciro ile devralana karşı da ileri sürülebilecektir. Bu yönde Bkz. Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 28 Rn. 15-16; Langenbacher, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 30. Yine emtiayı temsil eden senetleri iyiniyetli olarak devralanla emtiayı iyiniyetli devralan arasında uyumsuzluk çıkması halinde emtiayı teslim alanın tercih edilecek olması da senedi iyiniyetli devralana karşı ileri sürülebilecek bir def'idir.

TTK m. 1179 uyarınca konişmentoda yükleten taşıyana malların nitelik ve değerine ilişkin bilerek yanlış beyanda bulunmuşsa taşıyan bu sebeple mallarda meydana gelen zarar ve kötüleşmeden sorumlu değildir. Taşıyan ayrıca taşıyanın kusursuzluk ve uygun illiyet bağı kriterlerinden yararlandığı hallerin düzenlendiği TTK m. 1182 f.1'de sayılan hallerde taşıyan ve adamları kusursuz sayılmaktadır. Taşıyan eşyada zarar meydana geldiği bu halleri def'i olarak ileri sürebilecektir. Bu yönde Bkz. Kender/Çağa, **a.g.e.**, s. 94. Ayrıca TMK m. 980 f.2 uyarınca eşyayı iyiniyetli olarak devralan kimse eşyayı temsil eden senedi iyiniyetli olarak devralana tercih olunur. Bu kural konişmentonun iyiniyetli devralınmasında da uygulanır. Demek ki konişmentoyu ciro ile devralan bu def'ileri de hesaba katmalıdır.

Pay senedi, pay sahipliği hakkını temsil ettiğinden payı devralan şirkete karşı kendisini pay sahibi olarak tanıması ve pay defterine kaydetmesi hususunda talepte bulunmaktadır. Böyle bir talepte hak hiç veya senette belirtilen kapsamda oluşmamışsa bu durum pay defterine kayıt başvurusunda bulunan her hamile karşı ileri sürebilir. Zira pay bedeli tamamen ödenmediği halde çıkartılan hamiline yazılı pay senedi, sermayenin artırılması halinde fazladan çıkartılan pay senetleri veya sahte pay senetleri geçersizdir (TTK m. 484, m. 486). Paylar sicile tescil ile oluşturulmuş pay senetleri açıklayıcı niteliktedir ve pay senedi düzenlenmesi ile yeni pay ihdas edilemez. Bu nedenle şirkete başvuran kişinin elinde bulundurduğu belge bir hak içermediğinden zaten kıymetli evrak niteliğini haiz değildir. Bu durum doğrudan anonim ortaklık hukuku kurallarından kaynaklanır ve senet metnine bu hususta duyulan güven korunmaz. Pay senetlerinde hukuki görünüşün ancak esas sözleşme ile oluşması mümkündür.

⁶³⁵ Konişmento, makbuz senedi ve varant gibi senetleri devralanların senette mevcut hakların kanunun o konularda koyduğu hükümlerle sınırlı olduğunu, bundan daha fazlasını talep edemeyecekleri yönünde Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 172.

def'ileridir⁶³⁶. Bu nedenle bu def'i grubunun kambiyo senedindeki borcun geçerliliğine ilişkin olduğu söylenebilecektir⁶³⁷.

Belirtmek gerekir ki tüm geçersizlik def'ileri için kategorik olarak kime karşı ileri sürüleceğine yönelik bir belirleme söz konusu değildir. Hukuki görünüş teorisi ile farklı geçersizlik hallerinin def'iler üzerindeki etkisi tespit edilmektedir⁶³⁸. Hukuki görünüş teorisine göre, borçlu eğer ortada geçerli bir poliçe borcunun bulunduğu görümüne kendisine yükletilebilecek şekilde yol açmışsa artık iyiniyetli kişilere karşı sorumlu olacaktır⁶³⁹.

Kambiyo senetlerinde geçersizlik def'ileri temel işlemdeki eksiklikle veya borçlunun belirli bir hamile karşı sahip olduğu def'ilerle ilgili değildir. Bu def'i grubu, TTK m. 686 f.2 kapsamına da girmez. Zira bu maddede iyiniyetli iksisap düzenlenmekte, senetten dolayı sorumluluk bu kapsama girmemektedir. Ancak TTK m. 687 de bu def'ileri kapsamamaktadır. Geçersizlik def'ilerini taraflar arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesinde esas kabul edilen "*bile bile borçlu zararına hareket*" ölçüsüne tabi kılmak da doğru değildir. Geçersizlik def'ilerinin sınırlandırılmasında açık poliçeye ilişkin TTK m. 680'de kanuni dayanağını bulan hukuki görünüş nazariyesinden faydalanılabilir. Tedavüle çıkarılırken doldurulmamış poliçede düzenleyen, bu hareketinin sonuçlarının yani poliçenin kötüye kullanılmasının doğuracağı rizikonun bilincindedir. Bu halde düzenleyenin korunması için senedi devralanın kötüniyetli veya ağır kusurlu olması

⁶³⁶ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 102; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 221; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 27.

⁶³⁷ Geçersizlik def'ilerinin kambiyo senedinden kaynaklanan borcun geçerliliğine ilişkin olduğu yönünde Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 114; Ott, **a.g.m.**, s. 155. Konışmento ve makbuz senedinde cironun teminat fonksiyonu ve bir taahhüt söz konusu değildir. Ancak bu senetler de malların teslimine ilişkin bir talep hakkı içermektedirler. Geçersizlik def'i bu senetlerin cirosunda da ileri sürülebilecektir.

⁶³⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 221;

⁶³⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 221; İsviçre doktrininde hukuki görünüş teorisinin kambiyo hukukunda güven prensibinin farklı kelimelerle ifade edilmesinden ibaret olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Jäggi, **a.g.e.**, Art. 979 Rn. 57; Ott, **a.g.m.**, s. 154 -Yazarın da ifade ettiği üzere poliçe borçlusunun hukuki görünüşe göre sorumlu olmasının şartları özetle şu şekildedir: Poliçe borcunu geçerli şekilde doğduğuna dair bir dış görünüş ve bu görünüşün gerçeğe aykırı olması gerekir. Ayrıca senedin poliçeye özgü devir şekline bağlı olarak elde bulundurulması gerekir. Hukuki görünüm borçlu tarafından oluşturulmalı ve borçluya isnat edilebilmelidir. Son olarak bu görünüşe göre hak iktisap edecek kişi iyiniyetli olmalıdır.; Türk doktrininde bu açıklamalar için Bkz. Oktay, **a.g.m.**, s. 352-353;

aranmaktadır. Senedin, şeklen tam bir poliçeyi imzalayan düzenleyenin geçersiz hiç kurulmamış ya da geçersiz bir devir sözleşmesi ile elinden çıkması halinde daha ağır bir sorumluluğa tabi tutulması ise makul değildir. Bu nedenle iyiniyetli iktisaptaki ölçü, devir sözleşmesinin hiç kurulmamış veya geçersiz olması sebebiyle alacağın doğmadığı veya artık mevcut olmadığı hallerde de uygulanmalıdır⁶⁴⁰. Dolayısıyla iyiniyet, def'inin geçerlilik veya şahsi def'i olma niteliğine bağlı olarak farklı şekilde belirlenecektir. Şahsi def'ilerde ancak "bile bile borçlu zararına hareket" iyiniyeti kaldırırken devir sözleşmesinden kaynaklanan geçersizlik def'ilerinde kötüniyetli veya ağır kusurlu olma iyiniyetli olmamaya denk sayılacaktır⁶⁴¹.

Bu bilgilerden hareketle geçersizlik def'ileri; devredeninin ehliyetsiz olması, devir sözleşmesinde devredeninin iradesinin hata, hile ya da ikrah sonucu sakatlanması, devir sözleşmesinin ahlaka aykırı olması⁶⁴², sahte imza ile devir,

⁶⁴⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17 Rn. 9; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 105-106; Ott, **a.g.m.**, s. 156.

⁶⁴¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17 Rn. 10; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 107; Oktay, **a.g.m.**, s. 359. Yazar iyiniyetin değerlendirilmesindeki farklılığı "*İyi Niyetlilere İleri Sürülemeyen Def'iler*" başlığı altında zayıf etkili geçersizlik def'ilerine yönelik olarak açıklamıştır.; k.g. Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 4 Rn. 54-56. Yazara göre senedin verilmesi ile oluşan senetteki hakkın bu sözleşmenin sakat ya da hiç olmaması halinde senette de bir hakkın oluşmayacak ve fakat senet bir şekilde tedavüle çıkartılırsa senedi devralanın hukuki görüş uyarınca korunması gündeme gelecektir. Bu korumanın kapsamı ise def'i sınırlandırmasına göre belirlenecektir. Devir sözleşmesinin sakatlığı İsvBK m. 979 f. 2 ve m. 1007 anlamında taraflar arasında doğrudan doğruya var olan ilişki kapsamındadır ve kanunda bir boşluk söz konusu değildir. Bu nedenle devir sözleşmesinin sakatlığı halinde devralan bilerek borçlu zararına hareket etmediği sürece bu def'ie karşı korunacaktır. Devir sözleşmesinin bulunmaması hali hamiline yazılı senetler açısından İsvBK m. 979'da düzenlenmiştir. Ancak borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı şeklindeki def'inin ileri sürülemeyeceği şeklindeki ifadenin haksız sonuçlara yol açacağından lafzi yorumlanmaması gerekir. Bu halde de gerçek olmayan kanun boşluğu, def'inin ileri sürülmesini İsvBK m. 979'da öngörülen bilerek borçlu zararına hareket ölçüsüne tabi kılarak doldurulmalıdır. Böylece yazar devir sözleşmesinin sakatlığı ya da yokluğunun def'i olarak ileri sürülmesi için devralanın bilerek borçlu zararına hareket etmesini aramaktadır. Yazarın geçersizlik def'ilerine yönelik eleştirileri için ayrıca dpn. 446'daki açıklamalara bakınız.

⁶⁴² Kumar, bahis, evlenme tellallığı, poliçede kabul değişimi, kartopu bonolarında durum böyledir. Bu ilişkiler için kambiyo senedi düzenlense ya da devredilse dahi karşı taraf için dava edilebilir bir alacak doğmaz. Aslında devir sözleşmesi asıl borç ilişkisinden bağımsızdır. Ancak senedin verilmesi anında kanuna veya ahlaka aykırı olarak amaç güdülmesi halinin devir sözleşmesine de sirayet edeceği isabetli olarak kabul edilmektedir. Bu yönde Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17 Rn. 48, Rn. 53; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 226-228; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 104; Konişmento ve makbuz senedini kapsayacak şekilde genel olarak bu görüş için Bkz. Baumbach/Hopt, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 4; Boujong/Ebenroth/Joost/Strohn/Hackenberg, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 9; Langenbacher, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 42.

İleri sürülen bir görüşe göre ise, gabin ancak iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde söz konusu olabilir. Kambiyo taahhütleri ise bu kapsamda yer almaz. Gabin ancak temel ilişkide söz konusu

yetkisiz temsil hallerinde ileri sürüleceği sonucuna ulaşılmaktadır. Bunlardan devredenin ehliyetsiz olduğu hallerde⁶⁴³, sahte imza⁶⁴⁴ ve yetkisiz temsil⁶⁴⁵ ile devir hallerinde hukuki görünüş devredene yükletilemeyeceğinden devredenın geçersizlik def'ini ciro ile iyiniyetli devralana karşı da ileri sürmesi mümkündür.

olabilir. Borç ilişkisi gabin nedeniyle feshedilirse borç ilişkisi ve bundan doğan temel alacak bedelsiz hale geleceğinden bu husus şahsi def'i olarak ileri sürülecektir. Bu görüşte Bkz. Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 48. Halbuki devir sözleşmesi temel ilişkiden soyut olsa da emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırılık hallerinde geçersizlik devir sözleşmesine de sirayet edebilmektedir. Taşınır mülkiyetinin devrinde soyutluğu kabul eden görüş de, TBK m. 27'ye aykırılık hallerinde borçlandırıcı işlemdeki geçersizliğin tasarruf işlemi açısından da söz konusu olacağını kabul etmektedir. Yani iki işlem de aynı geçersizlik nedeninden etkilenmekte ve *geçersizlik özdeşliği* olarak anılmaktadır. Bu yönde Bkz. Rona Serozan, "Taşınır Eşya Mülkiyetinin Devrinde: Aynı Tasarruf Sözleşmesinin Borçlanma Sözleşmesinden Ayrılığı ve Soyutluğu", **Prof. Dr. Tahir Çağa'nın Anısına Armağan**, İstanbul, 2000, s. 404; Özge Erbek, "Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık-Soyutluk Meselesi", **Journal of Yaşar University**, C. 8, s. 953. Aynı yorum devir sözleşmesi için de geçerlidir ve gabin de devir sözleşmesini sakatlayabilir.

⁶⁴³ Ehliyetsizliğin senedi iyiniyetli olarak devralanlara karşı da ileri sürülebileceği yönünde Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 111-112; Zöllner, **a.g.e.**, s. 135; Brox, **a.g.e.**, § 32 Rn. 536; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 61; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 979 Rn. 73; Meier Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 2 Rn. 214, § 9 Rn. 47, Rn. 53; Jäggi/Druey/Greyerz, **a.g.e.**, s. 228; Ott, **a.g.m.**, s. 156; Bu hususta Türk doktrininde görüş birliği bulunmaktadır. Hırş, **Ticaret**, s. 503; Arslanlı, **Senetler**, s. 121; İmregün, **Def'iler**, s. 659; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 221; **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 21. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013 (Anılış: KE 2013), s. 94; Oktay, **a.g.m.**, s. 357; Karayalçın, **Senetler**, s. 31, 146; Helvacı/Ülgen/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 216; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 42-44; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 32; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 7 N. 17; Alışkan, **a.g.e.**, s. 336 ; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 396-403; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 109; Bu görüşün konişmento, makbuz senedini de kapsayacak şekilde genel olarak savunulduğu eserler için Bkz. Baumbach/Hopt, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 4; Karlheinz Boujong/Carsten Thomas Ebenroth/Detlev Joost/Lutz Strohn/Michael Hackenberg, **Handelsgesetzbuch: HGB B.2 §§ 343-475h Transportrecht, Bank- und Börsenrecht**, 3. Aufl., München, Verlag Franz Vahlen, 2015, HGB § 364 Rn. 9; Hartmut Oetker/Felix Maultzsch, **Handelsgesetzbuch: HGB**, 5. Aufl., C.H. Beck Verlag, 2017, HGB § 364 Rn. 18.

⁶⁴⁴ Sahte imza durumu söz konusu olursa imzası taklit edilen de bu imzadan sorumlu değildir. Bu def'ilerin de iyiniyetli devralanlara karşı ileri sürülebileceği yönünde Bkz. Ott, **a.g.m.**, s. 156; Helvacı, **Armağan**, s. 670; Konişmento ve makbuz senedinde bu görüşte Langenbacher, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 37; Oetker/Maultzsch, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 18; Baumbach/Hopt, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 4.

⁶⁴⁵ Yetkisiz temsil halinde temsil olunanın sorumluluğunun doğmayacağı hususunda doktrininde görüş birliği bulunmaktadır. Bu görüşte Bkz. Canaris, **a.g.e.**, s. 243; Ott, **a.g.m.**, s. 156; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 222; Domaniç, **Şerh IV**, s. 152 Yazarın imzanın borçlu olduğu iddia edilen şahsa ait olmaması halini senetten anlaşılan def'iler altında verdiği örnekler arasında sayması bu görüşte olduğunu göstermektedir. Ancak burada senedin tamamen ödenmemesini gerektiren def'i olduğu açıkça belirtilmemiştir.; Poroy/Tekinalp, **KE 2013**, s. 94; İmregün, **Def'iler**, s. 659; Karayalçın **Senetler**, s. 31, 146; Kinacioğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 164-165; Helvacı, **Armağan**, s. 661, 670, 674-677; Alışkan, **a.g.e.**, s. 336; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 406 ve s. 410; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 65-66; Bozgeyik, **a.g.m.**, s. 491; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 109; Konişmento ve makbuz senedinde bu görüşte Baumbach/Hopt, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 4; EBJS/Hackenberg, **a.g.e.**, HGB § 364 Rn. 9; Katja Langenbacher, **Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch: HGB B.5: Viertes Buch. Handelsgeschäfte**, 4. Aufl., C.H. Beck Verlag, 2018, HGB § 364 Rn. 35.

İrade sakatlığından kaynaklanan geçersizliğin iyiniyetli olarak ciro ile devralan hamillere karşı ileri sürülüp sürülemeyeceği tartışmalıdır⁶⁴⁶. Biz de irade sakatlığı nedeniyle devir sözleşmesinin sakatlandığı haller arasında bir ayrıma gitmeden geçersizlik def'inin iyiniyetli hamile karşı ileri sürülemeyeceği kanaatindeyiz.

Bir diğer tartışma senedi imzalayan kişinin imzalarken hukuki işlem yapmaya yönelik bir beyanda bulunduğu bilincinde olmadığı hallerin bir geçersizlik def'i olarak senedi ciro ile iyiniyetli olarak devralana karşı ileri sürülüp sürülemeyeceği hususunda yapılmaktadır⁶⁴⁷. Kanaatimizce beyanda bulunduğu

⁶⁴⁶ İrade sakatlığının bir mutlak def'i olarak ileri sürüleceği yönünde Bkz. Domaniç, **Şerh IV**, s. 154; İmregün, **Def'iler**, s. 659; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 46; Bu def'ilerin şahsi def'i olduğu yönünde Karayalçın, **Senetler**, s. 31 ve s. 146; Hırş, **Ticaret**, s. 503; Nispi def'i görüşünde Bkz. Helvacı/Ülgen/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 216 ve 227; Doktrinde bu hallerden ikrahı diğerlerinden ayrıca inceleyen yazarlar tehdit halinde yaratılan hukuki görünüşün borçluya isnad edilemeyeceğini ileri sürerek bu hallerin def'i olarak her hamile ileri sürülebileceği ifade etmektedir. Bu görüşte Bkz. Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 103-104; Oktay, **a.g.e.**, s. 360; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 427-437. Hileyi de bu kapsamda değerlendirilen Bkz. Poroy/Tekinalp, **KE 2013**, s. 96. Yazarın eserinin son basısında bu görüşüne yer vermemiştir.

⁶⁴⁷ Alman Federal Mahkemesi tarafından verilen ve doktrinde *gözlük vakası* olarak anılan karara konu olayda davalı gözleri iyi görmemesi ve gözlük takmamış olması nedeniyle önüne imzalanması için konulan evrakları imzaladığı zannıyla kabul beyanının olduğu kısmı imzalamıştır. Senedi imzalarken hukuki işlem yapmaya yönelik bir beyanda bulunduğu bilincinde değildir. Mahkemesi verdiği kararda bu halde geçerli bir devir sözleşmesinin bulunmadığı def'inin hamile karşı ileri sürülemeyeceğini belirtmiştir. BGH Urteil vom 11.07.1968 – II ZR 157/65 (Celle) NJW 1968, 2102. Olayda davalının hukuki bir amaçla imza vermiş/vermek istemiş olması nedeniyle hukuki alanın dışında hareket ettiğine inanan ünlü birinin bir resim, albüm vb. bir şey üzerini veya kişinin bir davetiye üzerini imzaladığı zannıyla borçlanma beyanında bulunmasından farklı bir durum vardır. Ayrıca davalı gerekli özeni göstermesi halinde piyasanın kendi davranışına ya da imzasına nasıl anlam verebileceğini farkedebilecek durumdadır. Davalının bu içerikte bir hukuki işleme yönelik irade beyanında bulunduğu bilincinde olmaması kabulün geçerliliğini etkilemeyecek sadece BGB m. 119'a göre yanılma nedeniyle iptal hakkı verecektir. Bu durum ise sadece APK m. 17 anlamında bir şahsi def'i olarak ileri sürülebilecektir. Bkz. NJW 1968, 2103. Doktrinde ileri sürülen bir görüş, beyan şuuru bulunmaksızın atılan imzada da doğal anlamda bir hukuki görünüşe neden olma hali bulunduğunu ve fakat bu hallerde oluşan hukuki görünüşün yükletilebilir olmadığını ileri sürmekte, bu durumun bir mutlak def'il olarak ileri sürüleceğini kabul etmektedir. Bkz. Zöllner, **a.g.e.**, s. 135; Bizim de katıldığımız karşı görüşe göre imza sahibinin herhangi bir içerikte hukuki işlem yapma iradesini açıkladığının bilincinde olması beyan şuuru için yeterlidir. Başka bir hukuki işlem yaptığı zannıyla poliçeye imza koyan kişi irade beyanında bulunduğu bilincindedir ve fakat sadece işlem iradesi (*Geschäftswille*) bulunmamaktadır. Bu yüzden devir sözleşmesi (Begebungsvertrag) kurulur ancak iptal edilebilir durumdadır. Ticari işlemlerde kullanılan bir belge imzalamak istediği halde gözlüğü bulunmadığından okuyamadığı bir kambiyo senedini farkında olmadan imzalayan kişinin durumu da böyledir. Ancak ünlü bir kişinin bir şey üzerine attığı imzada (*Autogramm*), davetiyeyi kabul için atılan ya da tebrik-iyi dilek beyanında bulunmak için atılan imzada, ders anlatırken örnek olarak poliçe dolduran kişinin imzasında beyan şuuru bulunmamaktadır. Ancak bu hallerde de kişi imzasının bir poliçe

bilincinde olmadan senede imza koyan kişi bu hususu da senedi iyiniyetli devralana karşı ileri süremeyecektir.

Son olarak TKHK m. 4 f. 5'e aykırı olarak senedin nama düzenlenmemesinin yaptırımı olarak öngörülen tüketici yönünden geçersizlik yaptırımının anlamı ve bununla bağlantılı olarak ciro ile iyiniyetli olarak devralana karşı ileri sürülüp sürülemeyeceğinin tartışmalı olduğunu belirtelim⁶⁴⁸.

4. Şahsi Def'iler

Şahsi def'iler borçlunun belli borçlunun belli bir alacaklı ile arasındaki hukuki ilişkiden kaynaklanan def'ilerdir. Bunlar senedin verilmesine sebep teşkil eden temel hukuki ilişkiden⁶⁴⁹ kaynaklanabileceği gibi temel ilişki dışında taraflar arasında varolan herhangi bir ilişkiden⁶⁵⁰ veya özel bir anlaşmadan⁶⁵¹

beyanında kullanılacağını öngörebiliyorsa kendisine yükletilebilen hukuki görünüş nedeniyle iyiniyetli sonraki müktesibe karşı senet ile sorumlu olacaktır. Bu görüşte Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17 Rn. 47; Türk doktrininde bu görüşte Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 226; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 166-167.

⁶⁴⁸ Senedin geçersizliği temel ilişkinin tarafları arasında ileri sürülebilecek bir kişisel def'i olduğu görüşünde Sevilay Uzunallı Eroğlu, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Kıymetli Evrak Hukukuna Etkileri", **DEÜHFD**, C. 6, S. 1, s. 119; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 436; Senedin geçersizliğinin senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin ciro ile iyiniyetli devralana karşı da ileri sürülebilecek bir mutlak def'i olduğu görüşünde Aydın Zevkliler/Murat Aydoğdu, **Tüketicinin Korunması Hukuku – Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 180; Alper Gümüş, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, C. 1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 43; Bahtiyar/Hamamcıoğlu, **a.g.m.**, s. 83; İ. Yılmaz Aslan, **6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, 4. Bs., Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2014, s. 360. *Aslan* da bu görüşü senedin tüketici yönünden geçersiz olacağı şeklindeki kanuni ifade ile dile getirmektedir.; Senedin geçersizliği ifadesinin, senedin nama yazılı düzenlenmemesi halinde tüketici tarafından kişisel def'ilerin sonraki devralanlara karşı ileri sürülebilmesi şeklinde yorumlanması gerektiği yönünde Kendigelen, **Çek**, s. 126-127; Salih Önder Yeşiltepe, "6502 Sayılı TKHK M. 4/5 Çerçevesinde Kıymetli Evrakın Tüketici Yönünden Geçersizliği Meselesi", **MÜHF-HAD**, C. 20, S. 2, s. 41-42. Yazar yaptırımın tüketici yönünden geçersiz olacağı şeklinde değiştirilmesinden sonra bu görüşü savunurken *Kendigelen*'in görüşü maddenin değişiklik yapılmadan önceki haline ilişkindir.

⁶⁴⁹ Temel ilişkinin bulunmaması, temel ilişkide üstlenilen edimlerin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi, zapt hallerinin bulunması, temel ilişkinin zamanlaşımına uğraması, temel hukuki ilişkinin irade sakatlığı, şekil eksikliği veya farklı bir eksiklik nedeniyle geçersiz olması şahsi nitelikteki def'ilere örnek teşkil eder. Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 108; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 236; Domaniç, **Şerh IV**, s. 135; Helvacı/Ülgen/ Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 220; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 28; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 7 N. 30; Sevi, **a.g.e.**, s. 255; Y. 19. HD T. 17.02.2014, E. 2014/7073, K. 2014/2996 Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 348-349

⁶⁵⁰ Takasın ileri sürülmesi buna örnektir. Domaniç, **Şerh IV**, s. 135 ve dpn. 7; Helvacı/Ülgen/ Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 220; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 28.

kaynaklanabilir⁶⁵². Nama yazılı pay senetlerinde şahsi nitelikli def'iler bulunup bulunmadığı⁶⁵³ ve şahsi def'i olarak nelerin ileri sürülebileceği⁶⁵⁴ tartışmalıdır.

⁶⁵¹ Senette yer almayan vade uzatma anlaşması, rehin amacıyla temlik cirosu yapılması gibi haller de şahsi def'i olarak sadece taraflar arasında ileri sürülebilir. Bkz. Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 108; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 28; Taraflar arasındaki sözleşmelere eklenen muacceliyet kayıtları açısından da aynı yorum yapılabilir. Asıl ilişkinin tarafları arasında muacceliyet şartı geçerli olsa ve gerçekleşse dahi üçüncü kişinin elindeki bonoların vadesinde değişiklik olmaz. Muacceliyet kaydının yer aldığı ve takip eden bonolar tek kişiye ciro edilse dahi sonuç değişmeyecektir. Mehmet Bahtiyar, "Muacceliyet Şartının Bonoya Etkisi ve Geçerliliği Sorunu", **Makeleler II**, İstanbul, Beta Yayınları, 2008, s. 16-17; Hamilin konişmento dışında taşıyan ile yaptığı tahkim anlaşmasına dayanan def'ilerin de şahsi def'i olduğu kabul edilmektedir. Bkz. Çağa/Kender, **a.g.e.**, s. 94.

⁶⁵² Helvacı/Ülgen/ Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 220; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 28; Sevi, **a.g.e.**, s. 254.

⁶⁵³ Bir görüşe göre ciro ile devirde şahsi def'ilerin sınırlanmasına ilişkin kurallar pay senetlerinin ciro ile devrinde uygulanmaz. Bu görüş İsviçre ve Alman doktrinlerinde farklı gerekçelerle savunulmuştur. Alman doktrininde hakim olan bu görüşü paylaşanlar için Bkz. Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 5; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 7; Hölter/Laubert, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 4. Bu görüşü savunan yazarlar, nama yazılı pay senetlerinin cirosunda uygulanacak hükümlerin APOK m. 68'le sınırlayıcı şekilde sayılmadığını kabul etmekle birlikte def'ilere ilişkin APK m. 17'yi nama yazılı pay senetlerinin cirosunda kıyasen uygulanacak hükümler arasında saymamakta ya da doğrudan bu hükmün uygulanmayacağını belirtmektedirler. Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 5; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 7; Hölter/Laubert, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 4; İsviçre doktrininde TTK m. 825'in kural olarak uygulanmayacağı görüşü ileri sürülmüştür. Buna göre nama yazılı pay senetlerine bağlanan pay sahipliği hakları şirketle pay sahibi arasında şahsi bir ilişki arz etmediğinden hükmün şahsi def'ileri sınırlandırıcı etkisi konusuz kalmaktadır. Pay sahipliği hakkının içeriği bireysel yani pay sahibine özel şekilde düzenlenememektedir. Pay sahipliği haklarının içeriği kural olarak tüm pay sahipleri açısından eşittir. Bu durum imtiyazlı paylarda ise belli türden paylar arasında söz konusudur. Bu yüzden TTK m. 825 (İsvBK m. 1146) pay senetlerinde uygulama alanı bulmamaktadır. Zira bu düzenleme müktesibi sadece senede bağlanan hakkın borçlu ve önceki imza sahibi (senedin önceki hamili-Vormann) arasındaki doğrudan ilişki nedeniyle normal içerikten farklılaştırarak tarzda olgulara karşı korumaktadır. Bkz. Jäggi, **a.g.e.**, Art. 1146 Rn. 1 ve Art. 979 Rn. 80. Bunun istisnası ise nama yazılı pay senetlerinde pay sahipliğinden doğan bir alacak hakkına ilişkin olarak yapılan bireysel nitelikli anlaşmalardan kaynaklanan def'ilerdir. Bu bireysel anlaşmalar pay sahipliği haklarından ziyade bu haklardan türeyen ve ondan bağımsız hale gelmiş alacak haklarına ilişkin yapılmaktadır. Mesela pay sahibi kar payından, tasfiye payından vazgeçmesinin veya takas yoluyla sona erdirmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir. Payı devralanın, devreden ile anonim ortaklıkla arasında yapılan bu tarz anlaşmalar bağlamında def'ileri sınırlandırılması ile korunacağı ifade edilmektedir. Bu görüşte Bkz. Meier-Hayoz, **a.g.e.**, § 19 Rn. 28; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 979 Rn. 82.

Karşı görüşe göre cironun def'ileri sınırlandırıcı etkisi pay senetlerinde de söz konusudur. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 218; Pulaşlı, **Şerh**, § 49 Kn. 36.

⁶⁵⁴ Ortaklık ile pay sahibi arasındaki ilişkinin nasıl şahsi niteliğe bürüneceği sorusuna cevap niteliğinde çeşitli örnekler verilmiştir. Pay senedinde ödenmiş görünen miktarın gerçekle uyuşmaması şahsi def'i olarak kabul edilmiştir. Buna göre nama yazılı pay senedinde ödendiği gösterilen miktar aslında daha azsa ve pay sahibi farkı kişisel borç olarak yüklenmişse bu husus ciro ile devralana karşı ileri sürülemeyecektir. Ayrıca pay taahhüdünden doğan borcun ödenmemesi nedeniyle yönetim kurulunca iptal edilen pay senedinin ciro ile iyiniyetli kimse tarafından devralınması halinde de ortaklık bu durumu iyiniyetli müktesibe karşı ileri süremeyecektir. Ancak pay senetleri ele geçirilemiyor ve iptal kararı ilan olunursa iyiniyet

TTK m. 825 uyarınca emre yazılı senetlerde borçlu, alacaklıya karşı şahsen sahip olduğu def'ileri ileri sürebilecektir. Ancak düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri başvuran hamile karşı bile bile kendi zararına hareket etmediği sürece ileri süremez (TTK m. 825/2, m. 687). Düzenleyen veya önceki hamillerle arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülememesi ancak senedin ciro ile devralan hamil açısından geçerlidir.

Son olarak bile bile borçlu zararına hareket ölçüsüne değinmek gerekirse, bunun için senedi ciro ile devralmış olan hamilin kasten, en azından olası kastla hareket etmesi gerekmektedir. TTK m. 686 f.2'deki iyiniyet ölçüsünden farklı olarak

ortadan kalkacaktır. Bu görüşte Bkz. Pulaşlı, **Şerh**, § 49 Kn. 36; Pay senedinde ödenmiş görünen miktarın gerçeğe aykırı olması ya da kaydın hiç bulunmaması halinde bunun iyiniyetli devralana karşı ileri sürülemeyeceği hususunda ayrıca Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 218.

Kanaatimizce de ciro ile devirde şahsi def'ilerin sınırlanmasına ilişkin kurallar pay senetlerinin ciro ile devrinde uygulanmaz. Pay senedi üzerinde yer alan ödenmiş pay bedeline ilişkin kayda aykırı durumlar, senetteki hakkın tipine bağlı def'i olarak devralana karşı ileri sürülebilir. Ayrıca pay taahhüdünün ifa edilmemesi nedeniyle yönetim kurulunca iptal edilen senetlerin de iyiniyetli iktisaba konu olmaları mümkün değildir. Öncelikle nama yazılı pay senedini devralan, payın mülkiyetini kazanmak için şirketten devre ilişkin onay almalı ve pay defterine kaydını yaptırmalıdır. Pay bedeli tamamen ifa edilmemişse zaten kanuni bağlam gereği devir şirket onayı alınıncaya kadar gerçekleşmez. Bu yüzden payı ciro ile devralanın zaman kaybetmeden pay defterine kayıt için başvuruda bulunması kendi menfaatinedir. Dolayısıyla bu başvuru yapılmadan önce pay senedinin iptal edilmesi rizikosu devralanın üzerindedir. Senet içeriğindeki pay sahipliği hakkı açısından belirleyici olan senet değil, esas sözleşmedir. Nama yazılı pay senetlerinde pay sahipliğinden doğan bir alacak hakkına ilişkin olarak yapılan bireysel nitelikli anlaşmaların devralana karşı ileri sürülememesi kanaatimizce sözleşmenin nispliği ilkesinden kaynaklanır. Pay sahibinin şirket ile yaptığı sözleşmenin korporatif etkisi bulunmamakta, sözleşmeden doğan hak ve borçlar paya bağlı olmadıklarından pay ile birlikte devredilmemektedir. Bu sözleşme devreden payın sahibi olduğu sürece ifa edilebilecek, payın devri ile birlikte ifa imkansızlaşacaktır. Pay sahipliği hakları, mali ve yönetsel haklar şeklinde bölünerek kül şeklinde devredilemez. Yeni bağlam rejiminde ortağın kar payı, tasfiye payı, hazırlık dönemi faizi gibi müstakbel tüm alacaklarını üçüncü kişiye devredilmesi kabul edilmediği, aksi halde bölünme teorisinin bertaraf edilmesinin anlamı kalmayacağı yönünde Bkz. Bozkurt, **a.g.e.**, s. 205-206; Pay sahipleri sözleşmesinin bir borç sözleşmesi olması nedeniyle sözleşmeden doğan haklar nispi niteliği haiz olup yalnız sözleşme tarafları arasında hüküm ifade ederler. Pay sahipliği sözleşmesinden doğan hak ve borçlar paya bağlı olmadıklarından pay ile birlikte devrolunmazlar. Bu yönde Bkz. Gül Okutan Nillson, **Anonim Ortaklıkta Paysahipleri Sözleşmeleri**, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004, s. 279-280; Kerem Bilge, **Pay Sahipleri Sözleşmesi Kapsamında Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Kısıtlanması**, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 21-22.; Ortaklığın pay sahipleri sözleşmesine taraf olması da ortaklıksal bir borç doğurmayacak ve yaptırma tabi olmayacaktır. Ayrıca Bkz. Okutan Nillson, **a.g.e.**, s. 312-313.

ağır kusur yeterli sayılmamaktadır⁶⁵⁵. Doktrinde sadece def'i ileri sürüleceğinin bilinmesinin yeterli olmayacağı ayrıca bunun borçluya zarar vereceğinin de bilinmesi gerektiği, yani bu hususun da kastın kapsamında yer alması gerektiği belirtilmektedir⁶⁵⁶. Ancak kural olarak def'inin ileri sürülememesi borçlunun zararına da yol açacağından bu ek şartın pratikte pek anlamı olmayacaktır⁶⁵⁷. Bununla birlikte borçlunun da başvuru hakkını kullanarak ödediği miktarı rücu etme imkanı varsa bir zarar söz konusu olmayacağı görüşü de ileri sürülmektedir⁶⁵⁸. Kanaatimizce bu görüş isabetli değildir. Zira borçlu senedi ödeyip başvuru hakkını kullanarak alacağını tahsil etmesi önceki diğer başvuru borçlularının ödeme gücüyle ilgilidir. Bunun hamil tarafından önceden bilinmesi ise mümkün değildir. Borçlu başvuru anında def'iyi ileri sürer veya süremez. Burada daha sonra gerçekleşecek bir şarta göre hareket edilemez. Borçlunun hamilin devraldığı kişiden bir önceki kişi olması halinde hamilin, cirantasına karşı ileri sürülecek def'inin varlığını bilmesi bilerek borçlu zararına hareket için yeterlidir.

⁶⁵⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17 Rn. 116; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 105; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 4 Rn. 104.

⁶⁵⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17 Rn. 118; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 242.

⁶⁵⁷ Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 116; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 243; Yarg. 11.HD T.14.09.1976 E. 1976/3174, K. 1976/3760 “... Davacı hamil, davalının kocası olan cirantanın damadı olmak itibarıyla aralarındaki hukuki ilişkiyi bilmek durumundadır ve bu nedenle borçlunun senet lehtarına karşı haiz olduğu itirazları kendisine de yapmak olanağı mevcuttur.” Bkz. Kendigelen/Moroğlu, **a.g.e.**, s. 551; Yarg. 12.HD T. 18.4.1994, E. 1994/4268, K. 1994/4821 “Takip yapan hamil lehtann kardeşidir. Borçlunun ileri sürdüğü ödeme hususunu bilebilecek kişilerdendir. TTK'nun 599. maddesi uyarınca böyle bir def'i hamile karşı ileri sürebilir.”; Yarg. 12. HD T. 02.12.2003, E. 2003/20782, K. 2003/23426 “Somut olayda, hamil, lehtarın kayınbiraderi olduğundan; borçlu, lehtara yapılan ödemeyi bilebilecek durumda olan kayınbirader hamile karşı ödeme def'ini ileri sürebilir.”; T. 22.6.1995, E. 1995/9454, K. 1995/9700 “Senedi ciro ile eline geçiren takip alacaklısı Hurşit Ceyhan 'ın lehtar-ciranta Gülşan Ceylan 'ın oğlu olduğu çekişmesizdir. Bu durumda taraflar arasındaki ilişkiyi bildiği kabul edilmelidir. Nitekim takip taleplerinde Gülşan da borçlu gösterilmesine rağmen, adresi yazılmamış, bu nedenle ödeme emri de gönderilmemiştir. Adı geçenin takip dışı bırakılmak istenilmesi de sözü edilen olguyu doğrulamaktadır.” Kararlar için Bkz. <http://app.e-uyar.com> (E.T.: 22.11.2018); Yargıtay senedi devreden ve devralanın yakın akraba olması halinde devralanın def'ileri bilebilecek durumda ve kötüniyetli olduğunu, bilerek borçlu zararına hareketin gerçekleştiğini kabul etmektedir. Halbuki yakın akrabalık ilişkisi devralanın her zaman kötüniyetli olmasını gerektirmez. Somut olayın şartlarına göre karar verilmeliyse de ek birtakım olgularla desteklenmeden bu sonuca varılmamalıdır.

⁶⁵⁸ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 17 Rn. 118; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 243

IV. Temlik Ciro su ile Alacağın Temliki Arasındaki Farklılıklar

Ciro içerik olarak sadece senette mündemiç hakkın temlikidir. Öyle ki ciro temlikin özel bir durumu görünümündedir. Bu nedenle teknik anlamda ciro olarak geçerli olamayan işlemin alacağın temliki olarak geçerli olması mümkündür⁶⁵⁹. Ciro, alacağın temlikine göre daha sıkı Şekil Şartlarına tabiidir. Kural olarak senedin arka yüzünde yer alması gerekir. Kambiyo senetlerinde ciro beyanı ancak ıslak imza ile gerçekleşebilir. Genel hükümlere göre devir Şekli olan alacağın temlikinde ise, devir beyanının ayrı bir kağıt üzerinde yer alması mümkün⁶⁶⁰, hatta çoğu zaman emre yazılı senetlerde cirodan ayırlamayacağından gereklidir. Önemli olan yazılı Şekil Şartının sağlanmasıdır. Bu anlamda elektronik imza ile de yazılı Şekil Şartı sağlanabilir.

Ciro Şerhinin senet üzerinde yer alması nedeniyle devir beyanı çok daha kısa olabilmektedir. Cironun Şartsız olma niteliği de bu hususta destekleyicidir. Alacağın temlikinde özellikle temlikname ile gerçekleşen devirlerde farklı Şartların öngörülmesi mümkündür⁶⁶¹. Dolayısıyla iki hukuki işlem arasındaki önemli bir fark da Şarta bağlı olarak gerçekleşmeye elverişliliklidir.

Bir görüşe göre ciro devir beyanı ve ciro edilen kimse gösterilmeksizin yapılabilirken alacağın temlikinde devre yönelik irade açıklaması ve alacağı devralan kimsenin gösterilmesi gereklidir⁶⁶². Bizim de katıldığımız görüşe göre alacağın temlikinde beyaz temlik (Blanko Zession) de geçerlidir⁶⁶³. Nama yazılı senedin arka yüzünde yer alan yalın imza, Şekli anlamda ciro niteliğinde olsa da genel hükümlere göre senedin devrini sağlar. Ayrı bir temlikname ile devirde de senedin numarası vb. bilgilere ve devir beyanına yer verilmek suretiyle devralanın kimliği belirtilmeksizin

⁶⁵⁹ Jäggi/Druey/von Greyerz, **a.g.e.**, s. 177.

⁶⁶⁰ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 24.

⁶⁶¹ Alışkan, **a.g.e.**, s. 74.

⁶⁶² Domanic, **Şerh IV**, s. 137; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624.

⁶⁶³ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 100-101; Jäggi/Druey/von Greyerz, **a.g.e.**, s. 181; Guhl/Koller/Schnyder/Druey, **a.g.e.**, Ő 34 N. 12; Eren, **a.g.e.**, s. 1257; Mustafa Alper Gümüş, "Alacağın Temliki Sözleşmesinin Şekli", **İKÜHFD**, C. 10, S. 2, Seçkin Yayıncılık, 2011 (Anılış: Alacağın Temliki), s. 25-26; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 38; Alışkan, **a.g.e.**, s. 66-67; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 85.

senedin devredilmesi mümkündür. Yalnızca uyuşmazlık çıkması halinde beyaz temlik ile devralan, senedi devren edindiğini ispat etmek zorunda kalır⁶⁶⁴.

İki hukuki işlem arasındaki bir diğer fark da zamanlama açısından ortaya çıkmaktadır. Kambiyo senetlerinde ciro kural olarak vadeye kadar yapılır. Gecikmiş ciro sadece teknik olmayan, basit anlamda cirodur ve alacağın temliki hükmündedir. Alacağın temlikinde ise böyle bir durum söz konusu değildir. İşlem yapıldığı tarihe göre farklı sonuç doğurmaz⁶⁶⁵.

Kambiyo senetlerinde ciro garanti fonksiyonuna sahiptir. Ancak TBK m. 191 uyarınca alacak edim karşılığı olmaksızın devredilmişse, devreden veya önceki alacaklı, alacağın varlığı ve borçlunun ödeme gücü hususlarında sorumluluk üstlenmemektedir⁶⁶⁶. İfa yerine veya ifa uğruna yapılan temliklerde ise bu farklılık ortadan kalkmakta ve temlik edenin de garanti sorumluluğu doğmaktadır. Cirantanın garanti sorumluluğu hamile karşı diğer borçlularla birlikte müteselsil niteliktedir. Alacağın birden fazla kez temlik edilmesi halinde devreden sadece alacağını devrettiği kişiye karşı sorumlu olmaktadır⁶⁶⁷.

Ciro iyiniyetli iktisap kuralları ile de alacağın temlikinden ayrılmaktadır. Senedi devreden tasarruf yetkisindeki eksiklik, ciro ile devirde hamilin iyiniyetli olması halinde giderilmektedir. Alacağın temliki hükümlerine göre senedin tasarruf yetkisine sahip olmayan birinden iyiniyetli olarak iktisabı söz konusu değildir⁶⁶⁸.

Ciro ile devirde hak sahibi düzgün ciro zincirine dayalı olarak tespit edilirken alacağın birden fazla kez devrinde yazılı temliknamelerin birbirini takip etmesi gerekir⁶⁶⁹. Ayrıca temliknameye dayanan hak sahipliğinde gerçek hak

⁶⁶⁴ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 100-101; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 38; Alışkan, **a.g.e.**, s. 66-67; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 85.

⁶⁶⁵ Alışkan, **a.g.e.**, s. 73-74.

⁶⁶⁶ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624; Alışkan, **a.g.e.**, s. 71-72.

⁶⁶⁷ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624.

⁶⁶⁸ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 2 Rn. 45; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624; Alışkan, **a.g.e.**, s. 70; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 24-25; BGH Urteil vom 12.12.1957 II ZR 43/57 (LG Frankfurt/M.) NJW 1958, 303.

⁶⁶⁹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624

sahipliği şarttır⁶⁷⁰. Bu nedenle senedi ödeyecek kişinin temliklerin gerçekliği araştırması gerekirken ciro ile devirde ağır kusur veya hilesi bulunmadıkça cirantaların imzalarının geçerliliği araştırılmak zorunda değildir⁶⁷¹. Şekli inceleme ile ciro zincirinin düzgün olduğu yönündeki tespit hak sahipliği açısından yeterlidir⁶⁷².

Ciro def'iler üzerindeki sınırlandırıcı etkisi sayesinde emre yazılı kıymetli evrakın tedavül kabiliyeti artmaktadır. Alacağın temliki hükümlerine göre yapılan devirde, devredene karşı sahip olunan savunmalar devralana karşı da aynen ileri sürüldüğünden senedin dolanımı daha zordur⁶⁷³.

V. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Hukuki Niteliği ve Giro Yoluyla Devri

TTK m. 490'da nama yazılı pay senetlerinin ciro ve zilyetliğin devri ile devredileceği düzenlenmiştir. Ancak nama yazılı pay senetlerindeki def'i sisteminin, kambiyo senetlerinde def'ileri temele alan emre yazılı kıymetli evrakta def'iler sisteminden farklılık göstermesi cironun teknik anlamda kullanılıp kullanılmadığı hususunda farklı görüşlerin ileri sürülmesine neden olmuştur. Görüşlerden hangisinin kabul edileceği önemlidir. Zira benimsenen görüşe göre *ciro* ifadesi yukarıda farklılıklarına da değindiğimiz alacağın temliki veya teknik anlamda ciroya denk sayılacaktır. Belirtmek gerekir ki bu tartışma ETK'nın hazırlandığı ve yürürlükte olduğu dönemde yoğun olarak yapılmış ve bugün büyük oranda sona ermişse de hala görüş birliği oluşmamıştır.

A. Nama Yazılı Pay Senedinin Devrinde Cironun Teknik Olmayan Anlamını Esas Alan Görüş

Bu görüşü Türk doktrinde ilk savunan yazar *Hirsch*'tir. Yazara göre 865 sayılı TK m. 409'da geçen "ciro" ifadesinden kasıt senedin arka yüzüne veya alonja

⁶⁷⁰ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624.

⁶⁷¹ Domaniç, **Şerh IV**, s. 141; Alışkan, **a.g.e.**, s. 74.

⁶⁷² Domaniç, **Şerh IV**, s. 141; Alışkan, **a.g.e.**, s. 74.

⁶⁷³ Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 24; Def'i sistemindeki farklılığı cironun senetten doğan hakları, alacağın temlikinin de devredenine sahip olduğu hakları devrettiği şeklinde ifade eden Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 624; Alışkan, **a.g.e.**, s. 70-71.

yazılması gereken temlik beyanıdır⁶⁷⁴. Yazarın konuyu ele alışından anlaşılın bu temlik beyanı alacağın temliki hükümlerini doğuracaktır⁶⁷⁵. Bu görüşü savunan yazarlarca farklı gerekçeler ileri sürülmüştür. İleri sürülen bir gerekçe, 865 sayılı TK m.760'ta ciro ifadesinin yalnızca emre yazılı senetler için kullanılmış olmasıdır. Bu açıklamalar doğrultusunda nama yazılı pay senetleri nama yazılı kıymetli evrak olma özelliğini korumaktadır. Yapılan açıklamalar daha önce değindiğimiz teknik olmayan anlamda ciroyu tarif etmekte ve hükmün teknik olmayan ciro olarak anlaşılması gerektiğini ifade edilmiş olmaktadır⁶⁷⁶.

İleri sürülen bir diğer gerekçede, kanun koyucunun 865 sayılı TK m.409 f.1'de pay senetlerinin açıkça nama veya hamiline olacağını öngörmesi nedeniyle 865 sayılı TK m. 416/2'de yer alan ciro ifadesinin senedi emre yazılı senet haline getirmeyeceği ifade edilmektedir. Bu gerekçeyi savunanlara göre 865 sayılı TK m. 416/2 devir şeklini kolaylaştırmak üzere öngörülen istisnai bir hükümdür. Hükümde geçen *cironun* sadece temlik işlevi bulunmakta, teşhis ve teminat işlevleri söz konusu olmamaktadır. Def'iler açısından da nama yazılı senetlerin devrine ilişkin hükümler uygulanmalıdır⁶⁷⁷.

⁶⁷⁴ Hirş, **Ticaret**, s. 470. Yazara göre 865 sayılı TK m.409'da (TTK m.490 f.2) "ciro" kelimesi yanlışlıkla kullanılmıştır. Ernst Hirsch, **Notlu Ticaret Kanunu**, 1. Kitap, İstanbul, 1946, s. 183; Reha Poroy, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 11. Bs., İstanbul, 1989, (Anılış: Kıymetli Evrak), s. 64; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 42; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 30.

⁶⁷⁵ Yazar nama yazılı senetleri evrakın devri kısmında bu açıklamaları yapmış, sonrasında da devrin hükümleri, borçlunun def'iler yönünden durumu gibi konularda da nama yazılı kıymetli evraka ilişkin genel açıklamaları yaparken pay defterine kayıtlı ilgili olarak bir istisnadan bahsetmiştir. Böylece yazar nama yazılı hisse senedini doğrudan nama yazılı kıymetli evrak olarak incelemiştir. Devir beyanının gerçek anlamda cironun sonuçlarını doğurmayacağını ifade etmesi ve konuyu inceleyiş tarzından ciro alacağın temliki hükümlerini doğuracaktır.; *Tekinay* da bu hususu teyit eder şekilde, nama yazılı hisse senetlerinin devrini konu alan tebliğinde *Hirş*'in görüşünü tekrar açıklaması üzerine kendisinin nama yazılı hisse senetlerinin devrinin alacağın temliki ile olacağı görüşünde ısrar ettiğini anladığını belirtmiştir. Selahattin Sulhi *Tekinay*, "Dokuzuncu Tebliğe Ait Müzakereler", **I. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası**, Ankara, 1960, s. 388.

⁶⁷⁶ § 1, II., s. 9 vd.

⁶⁷⁷ Yazar ilk bakışta cironun sadece temlik fonksiyonun olduğunu belirterek *ciro* ile devri kabul edip senetlerin nama yazılı olacağı görüşünü savunuyor gibi görünse de aslında nama yazılı senetlerin devrindeki hükümlerin uygulanması gerektiğini, cironun def'iler üzerindeki etkisi ve teşhis etkisinin burada söz konusu olmayacağını belirtip *Hirş* ve *Poroy*'a atıf yaptığından kendisi de aslında teknik olmayan anlamda ciroyu tarif etmiştir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s. 364; Bu görüş *Çonkar* tarafından senedin nama yazılı olacağı ancak emre yazılı kıymetli evrakın devri hükümlerine tabi olacağını kabul eden görüşler arasında incelenmiştir. Oysa ki yazar aslında

Bu görüşü desteklemek için ileri sürülen bir diğer gerekçede ise anonim ortaklık hukukunun kurallarından hareket edilmektedir. Buna göre farklı hukuk sistemlerinde de önceden beridir nama yazılı pay senetlerinin “ciro”sundan söz edilmişse de bu terim anonim ortaklıklar kuralları çerçevesinde anlaşılmalıdır⁶⁷⁸. Nama yazılı pay senetleri, kanunen emre yazılı kıymetli evrak olamazlar. Zira anonim ortaklık hukukunun kuralları buna uygun değildir. Öncelikle emre yazılı kıymetli evrakta def’iler sistemi nama yazılı pay senetlerinde uygulanmaya müsait değildir. Örneğin sermaye koyma borcunun zamanında ifa edilmemesi ve payların iptal edilmesi halinde bu senetler şirkete geri verilmeyebilir. Bu halde keyfiyet Sicil Gazetesinde ilan edileceği ve paya karşılık yeni senetler çıkarılacağı ifade edilmektedir. Bu arada iade edilmeyen senetlerin iyiniyetli hamile ciro edilmesi sonuç doğurmayacak, anonim ortaklık bu durumu bir def’i olarak kendisine karşı ileri sürebilecektir. Aynı pay için birden fazla senet çıkarılması halinde de ortaklığa def’i hakkı tanınmalıdır⁶⁷⁹. Bu şekilde nama yazılı pay senetlerinin ciro ile devrinde uygulanacak def’i sistemindeki farklılıklar ifade edilmiştir.

İleri sürülen bir diğer gerekçe de pay senetlerinin beyaz ciro ile devredilmesi halinde hamiline senet gibi tedavül etmesinin sakıncalı olmasıdır. Hamiline yazılı pay senedi açısından öngörülen pay taahhüdünün tamamen ifa edilmiş olması kuralı ile güdülen amacın çiğneneceği ve kuralın dolanılmış olacağı iddia edilmektedir⁶⁸⁰. Esas sözleşmesel veya kanuni olarak bağlı nama yazılı pay senedinin çıkarılması zorunluluğunun gündeme geldiği hallerde de durum böyledir⁶⁸¹. Bu şekilde bir devrin kabulü spekülasyonlara da kapı aralayacaktır. Mesela rakiplerin eline geçmemesi için nama yazılı olarak çıkartılan senetler birçok oyuna müsait hale

emre yazılı senetlerin devri hükümlerine tabi olmayacağını söylemektedir. Nitekim *Moroğlu* da bu görüşü bizim incelediğimiz başlıktaki yazarların görüşleriyle bağdaştırarak aynı paragrafta incelemiştir. *Sevi de Hirş, Poroy ve İmregün*’ün bu görüşlerini aynı başlık altında incelemiştir. *Çonkar, Sevi ve Moroğlu*’nun konuyu incelediği bölümler için Bkz. *Çonkar, a.g.e.*, s. 65; *Sevi, a.g.e.*, s. 230; *Moroğlu, a.g.m.*, s. 245

⁶⁷⁸ Reha Poroy, “Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri”, *İkt. ve Mal.*, C. XVII (1970-1971), S. 7, (Anılış: Hisse Senetlerinin Devri), s. 303.

⁶⁷⁹ Halbuki bu halde ortada kıymetli evrak niteliğini haiz ikinci bir senet bulunmayacaktır. Zira pay senedi ihdasi olmayıp açıklayıcıdır.

⁶⁸⁰ Poroy, *Kıymetli Evrak*, s. 66; Poroy, *Hisse Senetlerinin Devri*, s. 306.

⁶⁸¹ Poroy, *Hisse Senetlerinin Devri*, s. 306; Bu şekilde dolanılacak kurallara ilişkin örnekler için Bkz. Poroy, *Kıymetli Evrak*, s. 66.

gelecektir. Ayrıca emre yazılı senetlerin iptali hükümleri nama yazılı senetlere çeşitli açılardan uygun olmadığı belirtilmektedir⁶⁸².

Yargıtay Ticaret Dairesi de verdiği bir kararda⁶⁸³ bu görüşe katılmıştır. Karar metni şu şekildedir: “... Buna rağmen Türk Ticaret Kanunu’nun 416’ncı maddesinde, nama yazılı senetlerin ciro ile devir olunabileceğine dair konulan kural ile 559’uncu maddedeki genel kaideden uzaklaşmış adeta nama yazılı hisse senetlerinin devri, ayrı hükümlere bağlanmış gibi görünmekte ise de, gerçekte bir ayrılık ve 559’uncu maddedeki prensipten başka bir kurala bağlanmış söz konusu değildir. Zira 116’ncı madde de geçen “ciro” deyiminin, emre yazılı bir senetteki hakkın devir alana naklini sağlayan hukuki bir işlem ve geçerlilik şartı anlamında değil, nama yazılı hak sahibinin, emre yazılı senetlerin cirolarında olduğu üzere kanunun öngördüğü devre ilişkin yazılı irade beyanını devredilecek nama yazılı senet arkasına da yazılabileceği manasında kullanılmış yanlış bir kelime olduğunda şüphe yoktur. Hal böyle olunca yazılı devir beyanı temlik hükmündedir. Devredenle devralan arasındaki devirden doğan anlaşmazlığın çözülmesinde Türk Ticaret Kanunu’nun 1’inci maddesi yoluyla Borçlar Kanunu’nun alacağın temlikine ilişkin hükümleri uygulanmak üzere gelir.”

B. Giro Yoluyla Devrin Senedin Nama Yazılı Olma Özelliğini Etkilemediği Görüşü

Doktrinde ileri sürülen bir diğer görüş, ETK m. 416’ya bağlı olarak nama yazılı pay senetlerinin devrinde istisnaen emre yazılı senetlerin devrine ilişkin hükümlerin uygulanacağını ancak senetlerin nama yazılı kıymetli evrak olma özelliğini koruyacağını savunmaktadır. Bu görüşü savunanların ileri sürdüğü gerekçeler aşağıdaki gibidir.

⁶⁸² Poroy, *Hisse Senetlerinin Devri*, s. 306.

⁶⁸³ 27.02.1968 T, E.66/2607 ve K.68/1191, *Batider*, C. V, S. 1, 1969, s. 104-105.

Kanun koyucunun ETK m. 416'da (TTK m.490 f.2) "ciro" tabirini kasten kullandığını ve nama yazılı pay senetlerinin emre yazılı senetlerin devri hükümlerine tabi kılındığı ifade edilmektedir⁶⁸⁴.

Nama yazılı pay senetlerinin devir beyanı ve zilyetliğin geçirilmesi ile devredilebilmelerinin mümkün olması nedeniyle nama yazılı olma özelliklerini korumaktadırlar. Nama yazılı pay senetleri TTK m.490 f.2 uyarınca istisnai olarak emre yazılı senetlerin devir şekli ile devredilmektedirler⁶⁸⁵. Buna benzer şekilde nama yazılı pay senetlerinin devrinin istisnai olarak adeta emre yazılı senetlermiş gibi ciro ve teslim ile gerçekleşeceği de belirtilmektedir⁶⁸⁶.

Ayrıca ciro hükümlerinin nama yazılı pay senetlerinin devrinde uygulanacağını kabul etmekle birlikte nama yazılı pay senetlerinin emre yazılı olup olmadığı hususunda görüş belirtmeyenler de bulunmaktadır⁶⁸⁷.

C. Nama Yazılı Pay Senedinin Kanunen Emre Yazılı Kıymetli Evrak Olduğunu Savunan Görüş

Doktrinde çoğunluk tarafından savunulan bu görüş, nama yazılı pay senetlerinin TTK m. 490 f. 2 (ETK m.416) uyarınca teknik anlamda ciro ile devredileceğini ve bu nedenle kanunen emre yazılı kıymetli evrak olduklarını kabul etmektedir. Alman doktrininde de bu konuda görüş birliği vardır⁶⁸⁸. Zaten APOK m. 68 poliçenin cirosuna ilişkin hükümlere açıkça atuf yapmak suretiyle bu konuda bir tartışmaya mahal vermeyecek şekilde düzenlenmiştir. APOK m. 68 uyarınca cironun şekli, teşhis fonksiyonu ve senedi iade yükümlülüğüne ilişkin APK m. 12, 13 ve 16

⁶⁸⁴ Arslanlı, **Pay**, s. 282-283; Arslanlı, **AŞ I**, s. 181.

⁶⁸⁵ Helvacı/Ülgen/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 179.

⁶⁸⁶ Fahiman Tekil, **Şirketler Hukuku: Anonim Şirketler**, C.2, İstanbul, 1978, s. 539

⁶⁸⁷ Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II**, İstanbul, 1988 (Anılış: Şerh II), s. 1301-1303; Nama yazılı pay senedinin emre yazılı olduğu belirtilmeksizin emre yazılı senedin devri hükümlerine tabi olacağı şeklindeki yaklaşım genel olarak senetlerin nama yazılı olduğu görüşüne ağırlık verildiği şeklinde algılanmıştır. Bu yönde Bkz. Moroğlu, **a.g.m.**, s. 245 vd.

⁶⁸⁸ Yazarlar sadece APOK m. 68'e atıf yapmak suretiyle kanunen emre yazılı olduklarını ifade etmektedirler. Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WPR Rn. 58; Canaris, **a.g.e.**, s. 215; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 107; Zöllner, **a.g.e.**, s. 182; Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 2; Lutter/Drygala, **a.g.e.**, § 68 Rn. 7; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 3; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 2; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 5.

hükümleri uygun düştüğü ölçüde pay senetlerinin cirosunda uygulanacaktır. Ancak doktrinde uygun düştüğü ölçüde ciroya ilişkin diğer hükümlerin uygulanacağı belirtilmekte ise de ciroya ilişkin diğer hükümlerden hangilerinin uygulanabileceği hususunda tartışma vardır. İsviçre doktrini de nama yazılı pay senetlerinin emre yazılı olduğu hususunda hemfikirdir⁶⁸⁹.

Doktrinde bu görüş farklı gerekçelerle savunulmuşsa da genelde İsviçre doktrinindeki hakim fikrin bu yönde olduğuna ve Federal Mahkemesi'nin bu yöndeki kararına dayanılmıştır⁶⁹⁰. İleri sürülen bir diğer gerekçe nama yazılı hisse senetlerinin tarihi gelişimini esas almaktadır⁶⁹¹.

Aslında aksi görüşte olmasına rağmen sonradan görüş değiştiren bir başka yazar, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda tedavül eden nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro ile işlem gördüğünü, cironun def'ileri sınırlandırıcı etkisiyle senede sağladığı güvenli devir yeteneğinin pay senetleri açısından da kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir⁶⁹².

Bu görüşün dayandığı en sağlam gerekçe, kanun tasarısı ile kanunlaşan metindeki farklılıktır. Şöyle ki, 1951 tarihli kanun tasarısında nama yazılı pay

⁶⁸⁹ Bürgi, **a.g.e.**, Art. 684 Rn. 3; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 974 Rn. 25, Art. 1152 Rn. 26; Jäggi/Druet/Greyerz, **a.g.e.**, s. 109; Arthur Meier-Hayoz/Peter Forstmoser, **Schweizerisches Gesellschaftsrecht**, 11. Aufl., Bern, Stämpfli Verlag AG, 2012, § 16 Rn. 283; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 19 Rn. 7; du Pasquier/Wolf/Oertle, OR Art. 684 Rn. 1; Karl Oftinger/Rolf Bär, **Zürcher Kommentar zum Schweizerisches Zivilgesetzbuch, B.IV, das Sachenrecht, Abt. 2: Die beschränkten dinglichen Rechte, 23. Titel: Das Fahrnispfand, Art. 884-918 ZGB**, 3. Aufl., Zürich, Schulthess Juristische Medien AG, 1981, Art. 901 Rn. 23 ve Rn. 56; Dieter Zobl, **Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privat- recht, B. IV: Das Sachenrecht, Abt. 2: Die beschränkten dinglichen Rechte**, 5. Teilband: Das Fahrnispfand, 2. Unterteilband: Art. 888-906 ZGB, 2. Aufl., Bern, 1996, Art. 901 Rn. 36; Haab/Simonius, **a.g.e.**, ZGB Art. 714 Rn. 8; İsviçre Federal Mahkemesi Kararları BGE 81 II 197, 202.

⁶⁹⁰ Tekinay, "**a.g.m.**", s. 136-138, Tekinay, **Müzakereler**, s. 388-389; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1509; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 16-19; Nama yazılı pay senetlerinin kanunen emre yazılı olduğu görüşünü paylaşan diğer yazarlar; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 7-8 – Yazar ayrıca def'ilerin ileri sürülmesi, teminat fonksiyonunun olmaması bakımından nama yazılı senetlere daha çok benzediğini eklemektedir.; Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, 1994 (Anılış: İntifa Hakkı), s. 90-91; Pulaşlı, **Şerh**, § 49 Kn. 14 ve 16; Göksoy, **a.g.e.**, s. 43-44; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 26; Çonkar, **a.g.e.**, s. 70-76; Yasaman, **a.g.e.**, s. 38; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1509; Pulaşlı, **Pay Senetleri**, s. 16-19; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 41.

⁶⁹¹ Bkz. § 1 II A. s. 12-13.

⁶⁹² Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 91-92; Bu hususta Çonkar, **a.g.e.**, s. 64 dpn. 168.

senetlerinin devri için kullanılan “*ciro*” ifadesi yerine “*senedin arkasına veya ayrı bir kağıda yazılacak bir beyan*” kullanılmış ancak buna rağmen 1956 tarihli son tasarıda tekrar *ciro* ile devrin öngörülmüştür. Şu halde kanun koyucunun bilinçli olarak *ciro* ile devri öngördüğü sonucuna ulaşılmaktadır⁶⁹³.

Bir diğer gerekçede anonim ortaklığın sermaye toplamaya elverişli olma özelliği ile bağlantı kurulmaktadır. Anonim ortaklıkların küçük tasarrufları bünyesinde toplayarak tasarruf sahiplerinin ekonomiye katılmasını sağlayarak ifa ettiği ekonomik işlevini yerine getirmesi, pay senetleri ve menkul kıymetleri halka satarak gerçekleşmektedir. Bu pay senetlerine yatırım yapılması ise ancak kolayca devredilebilmeleri halinde mümkündür. Pay senetlerinin bu tedavül gücünü kazanması için hamiline düzenlenmeleri ya da *ciro* yoluyla devredilmeleri gerekir. Bu yüzden nama yazılı pay senedinin kanunen emre yazılı kıymetli evrak olarak kabul edilmesi anonim ortaklık ve pay senedinin ekonomik işleviyle bağdaşmaktadır⁶⁹⁴.

Nama yazılı pay senedinin kanunen emre yazılı olduğu ve teknik anlamda *ciro* ile devredileceği görüşünü paylaşan bir başka yazara göre, kanun koyucu “*nama*” kelimesini kullanarak senedin esas sözleşme ile bağlantısına işaret etmek istemiştir. Senedin kendisinde ve de pay defterinde bir kişinin adı bulunduğundan gelecekteki devralanlar esas sözleşme ve pay defteri ile ilişki kurmaları hususunda uyarılmaktadırlar. Senedin ilk pay sahibinin adını içermesi de gelecekteki devralanları uyuracaktır. Zira senedin devralınması tek başına pay sahipliğini kazandırmaz. Ayrıca pay defterine kaydın da gerekli olduğu ifade edilmektedir. Senet üzerinde ilk pay sahibinin adının yer alması devralanın tüm bu ve benzeri hususları hesaba katmalarını için gereklidir. Pay senetlerinin hızlı ve güvenli şekilde devri, iyiniyetli iktisap hükümlerinin emre yazılı kıymetli evraka sağladığı tedavül kabiliyetinin kendisine sağlanması ile mümkündür⁶⁹⁵.

⁶⁹³ Moroğlu, **a.g.m.**, s. 261-262.

⁶⁹⁴ Moroğlu, **a.g.m.**, s. 261-262.

⁶⁹⁵ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklık II**, N. 1128.

Nama yazılı pay senetlerinin teknik anlamda ciro ile devredilebileceğine ilişkin olarak ileri sürülen bir başka gerekçede, ilmühaberlerin devir şeklinin düzenlendiği ETK m. 411'e dayanılmıştır. Bu maddeye göre, hamiline yazılı pay senetlerinin yerine çıkarılan ilmühaberler alacağın temlik hükümlerine göre devredilirken nama yazılı pay senetleri yerine çıkarılan ilmühaberler nama yazılı pay senedinin devir şekline tabi kılınmıştır. Buradan hareketle kanun koyucu ciro ile alacağın temlikini ayırarak nama yazılı pay senedinin devri açısından da teknik anlamda ciroyu öngördüğü kabul edilmelidir. Senedin nama yazılı olma özelliğini koruduğu ve fakat istisnai olarak devir açısından emre yazılı senetlerin hükümlerine tabi kılındığı görüşü de isabetsizdir. Zira kanun koyucunun emre, nama ve hamiline şeklinde yaptığı sınırlandırma zaten kıymetli evrakın devir şekline ilişkindir⁶⁹⁶.

Yargıtay'ın nama yazılı pay senetlerinin devrinde cironun teknik olmayan anlamını esas aldığına ilişkin içtihadına değinmiştik. Ancak sonraki tarihli kararlarda nama yazılı pay senetlerinin kanunen emre yazılı olma niteliğiyle ilgili görüş açıklanmasa da bunların ciro ile devredileceği kabul edilmiştir. Bununla birlikte kararlar emre yazılı kıymetli evrakın devrine ilişkin hükümlerin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda açık değildir.

D. Görüşümüz

Görüşler değerlendirilmeden önce emre yazılı senet ve ciro ilişkisini tespit etmekte fayda vardır. TTK m. 824'e göre "*Emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak, emre yazılı senetlerdendir.*". Senedin emre yazılı olması temelde bir kişinin emrine yazılmasını ifade eder. Dolayısıyla senet metninde emre ifadesi yer alır⁶⁹⁷. Ancak bazı senetler açıkça emre yazılı olmasa da kanunen emre sayılmaktadır. Bu senetlere de *kanunen emre yazılı senet* denilmektedir. TTK m. 824'de senet metninde emre yazılı olduğu ifade edilmemişse senedin hangi kriterlere göre emre yazılı olduğunun anlaşılacağına ilişkin bir bilgiye yer verilmemiştir. TTK m. 647 f. 2'de emre yazılı senetlerin ciro ile devredileceği, m. 681 ve m. 778/1-a atfı

⁶⁹⁶ Sevi, **a.g.e.**, s. 239 vd.

⁶⁹⁷ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 1145 Rn. 3.

ile poliçe ve bonoların açıkça emre yazılı olmasa bile ciro ve zilyetliğin devri ile devredileceği düzenlenmiştir. TTK m. 838 uyarınca “*Makbuz senediyle varant emre yazılı olmasa bile ayrı ayrı veya birlikte teslim ve ciro yoluyla devredilebilir.*”. TTK m. 788’de ise emre yazılı kaydı olmadan belirli bir kişi lehine ödenmesi şart kılınan çekin ciro ile devredileceği düzenlenmiştir. Bu hükümlerden hareketle doktrinde kanunun ciro ile devredileceğini öngördüğü senetlerin emre yazılı olmasalar bile kanunen emre yazılı kıymetli evrak olduğu sonucuna ulaşılmaktadır⁶⁹⁸. Bu hükümlerin hepsinde ortak olarak “emre yazılı olmasa bile” ibaresi geçtiğinden senedin kanunen emre yazılı olmasının ciro ile devrin öngörülmesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Senetlerin emre, nama ya da hamiline yazılı olması devir şekli açısından önem arz ettiğinden senetler devrine göre bu başlıklar altında sınıflandırılmaktadır. Giro da emre yazılı senetlerin devri işlemi olarak aslında emre yazılı senetlerin sahip olduğu karakteristik özelliklere kaynaklık etmektedir. Emre yazılı senetlerde kural olarak geçerli olan *kamu güvenini haiz olma* ya da *senetteki yazıya güvenin korunması (Skripturrechtlichkeit)* ilkesi aslında hep ciro ile devrin özellikleri sonucudur. Emre yazılı senetlerin devir hususundaki özellikleri cirodan kaynaklanıyorsa, ciro ile devredilen senetlerin emre ibaresini içermese dahi bu özellikleri kazanması nedeniyle emre yazılı senet olarak nitelenmesi gerçekten de mantıklıdır.

Nama yazılı pay senetlerinin ciro ile devredileceği düzenlenirken “emre yazılı olmasa bile” ibaresi açıkça yazılmamış, hukuki işlemle devrin doğrudan ciro ve zilyetliğin devri ile gerçekleşeceği belirtilmiştir. Dolayısıyla nama yazılı pay senedinin açıkça emre yazılı olmadığı ve kanunda ciro ile devrinin öngörülmesi sebebiyle kanunen emre yazılı senet olduğu savunulabilecektir. Ancak diğer hükümlerde “emre yazılı olmasa bile” ibaresi geçerken nama yazılı pay senedinde bu ibarenin bulunmamasına ve kanun koyucunun bütün devredilebilen kıymetli evrakın ciro ile devrinde ciroanın haklarının devredilmiş olacağını belirttiği TTK m. 649’a dayanılarak aksi görüş de savunulabilecektir. Dolayısıyla İsvBK’dan iktisap

⁶⁹⁸ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 94; Sevi, **a.g.e.**, s. 237.

ettiğimiz ve Cenevre Yeknesak Poliçe Kanunu'nda bulunmayan kıymetli evrak genel hükümlerinde cironun hükümlerinin düzenlendiği TTK m. 649'un, kanunen emre yazılı senetlerin net bir şekilde belirlenmesine engel olduğu ve doktrinde bu tartışmanın alt yapısını hazırladığı söylenebilir. Zira TTK m. 490 f. 2'nin m. 649'un bir tekrarı olduğu da düşünülebilir.

Kanaatimizce TTK m.490 f.2'de geçen "ciro" ifadesinin teknik anlamda kullanılmaktadır. Nama yazılı pay senetlerinin kanunen emre yazılıdır. Bu görüşün üç sebebi bulunmaktadır. Bunlardan ilki 1951 tarihli yasa tasarısında cirodan bahsedilmeksizin "*senedin arkasına veya ayrı bir kağıda yazılacak bir beyan*" ifadesine yer verilmesine rağmen tasarının bu şekilde kanunlaşmamasıdır. Böylece kanun koyucu bu maddede "ciro" ifadesini kullanarak cironun terimsel anlamından yana tercihini ortaya koymuştur. İkinci sebep kanun koyucunun ETK m. 411'de hamiline yazılı pay senetleri yerine çıkarılan ilmühaberleri alacağın temlik hükümlerine tabi kılarken nama yazılı pay senetleri yerine çıkarılan ilmühaberleri nama yazılı pay senetlerinin devir şekline tabi kılmasıdır. Kanun koyucu cironun teknik olmayan anlamını esas almış olsaydı hamiline ve nama yazılı pay senetlerinin alacağın temlik hükümlerine göre devredileceğini düzenlemekle yetinirdi. Ancak senedin isminin nama yazılı pay senedi olmasına ilişkin açıklamalar kanaatimizce tatmin edici değildir. Zira pay senedinin ilk pay sahibinin adını içermesi emre yazılı kıymetli evrakta da mümkündür⁶⁹⁹.

Ağırlıklı olarak kambiyo senetlerinin devrinde incelenen cironun pay senetlerinin devri açısından tereddüt doğurması doğaldır. Zira pay senetlerinde kabul edilmesi gereken def'i sistemi kambiyo senetlerindeki ile birebir örtüşmemektedir. Hükmün APOK karşılığı olan m. 68'de de cironun def'ileri sınırlandırıcı etkisine atıf yapılmamıştır. Buna rağmen doktrinde def'ilere ilişkin APK m. 17'nin de nama yazılı pay senetlerinin cirosuna kıyasen uygulanması gerektiği yönünde bir mevcuttur. TTK m. 831 uyarınca da nama yazılı pay senetlerinin cirosunda cironun şekline, şeklen hak sahibi olarak teşhis edilme ve iyiniyetli iktisaba ilişkin hükümler uygulama alanı bulur. Ancak cironun teminat fonksiyonu kanunda açıkça düzenlenen

⁶⁹⁹ Bu yönde Bkz. Çonkar, **a.g.e.**, s. 71.

hallerde mevcuttur. Bu anlamda makbuz senedi ve pay senedi gibi cirosu kabil senetler açısından da cironun teminat fonksiyonu bulunmamakla birlikte bu husus, senetlerin emre yazılı olma özelliğini etkilememektedir. Nama yazılı pay senetlerinde de cironun teminat fonksiyonunun bulunmaması senedin emre yazılı olmadığı yönünde bir gerekçe teşkil edemez. Bu nedenle nama yazılı pay senetlerinin cirosunda teminat fonksiyonunun bulunmadığı gerekçesiyle bu senet türünün nama yazılı senetlere daha çok benzediği yönündeki görüşüne katılma imkanı bulunmamaktadır. Nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro ile devredilemeyeceğine ilişkin kabul de doğru değildir. Ancak bu husus ayrı bir başlık altında inceleneceğinden burada atıf yapmakla yetinilecektir. Def'ilere ilişkin sistemin farklı nitelikleri haiz senetlerde kıyasen uygulanıyor olması nedeniyle birtakım farklılıkların doğması da doğaldır.

VI. Pay Senetlerinin Beyaz Ciro ile Devri ve Senedin Niteliğine Etkisi

Bilindiği üzere pay senetleri TTK m. 484 uyarınca nama veya hamiline yazılı olur. Nama yazılı pay senetlerinin ciro yoluyla devredileceğine ilişkin TTK m. 490 beraberinde getirdiği cironun teknik anlamıyla kullanıldığı ve bu senetlerin emre yazılı olup olmadığı hususundaki tartışma yukarıda incelenmiştir. Konunun nama yazılı pay senetlerinde beyaz ciroyla ilgisi, bu tartışmalarda nama yazılı pay senedinin beyaz ciro ile devrinin sakıncalı olduğu hatta bunun mümkün olmadığı şeklinde görüşler de ifade edilmiş olmasıdır. Öyle ki nama yazılı pay senedinin beyaz ciro ile devredilemeyecek olması, nama yazılı pay senetlerinin teknik anlamda ciro ile devredilemeyeceği görüşünde bir delil olarak sunulmuştur⁷⁰⁰. Nama yazılı pay senedinin beyaz ciro ile devrinin senedin niteliğini etkilediği dahi düşünülmüştür. Biz de bu nedenle pay senedinin beyaz ciro ile devri hususunu konu kapsamında inceleyeceğiz.

Pay senetlerinin beyaz ciro ile devredilmesine hamiline senet gibi tedavül etmesi nedeniyle karşı çıkan bir görüş bulunmaktadır. Bu görüşe göre, nama yazılı pay senedi hamiline yazılıymışçasına tedavül ederse hamiline yazılı pay senedi

⁷⁰⁰ Poroy, **Kıymetli Evrak**, s. 66; Poroy, **Hisse Senetlerinin Devri**, s. 306.

açısından öngörülen pay taahhüdünün tamamen ifa edilmiş olması kuralı dolanılmış olacaktır⁷⁰¹. Esas sözleşmesel veya kanuni olarak, nama yazılı pay senedi çıkarılması zorunluluğunun gündeme geldiği hallerde de durumun aynı olacağı ifade edilmektedir⁷⁰². Bu şekilde bir devrin kabulü, rakiplerin eline geçmemesi için nama yazılı olarak çıkartılan senetleri birçok oyuna müsait hale getirecektir⁷⁰³.

Nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro yoluyla devrinin, nama yazılı pay senetlerini hamiline yazılı senet haline getirdiği görüşü de ileri sürülmüştür⁷⁰⁴.

HGK tarafından konuya ilişkin verilen bir karar “*“Payın devri konusuna gelince; bilindiği üzere, dava tarihi itibarıyla yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun TTK 416. ve 417. maddeleri hükmü uyarınca, nama yazılı pay senetlerinin devri için, bir temlik beyanı veya senedin arkasında tam bir cironun yapılması, ayrıca senet üzerindeki zilyetliğin devir ve teslimi gerekir. Bu koşulların yerine getirilmemesi halinde yapılan devir işlemi geçersizdir.”* şeklindedir. Böylece Yargıtay da gerekçesiz olarak nama yazılı pay senetlerinin tam ciroyla devredilebileceğini kabul etmiştir⁷⁰⁵.

Öncelikle belirtmek gerekir ki beyaz cironun senedin hamilineymiş gibi tedavülüne imkan vermesi onu hamiline yazılı kıymetli evrak haline getirmez. Senedin hamiline yazılıymış gibi tedavül etmesinin ne anlama geldiğini yukarıda incelemiştik. Bu yüzden gerekçe olarak kısaca farklılık arz eden hususlara değinmekte fayda vardır. Beyaz ciro, şerhe isim yazılması suretiyle her zaman tam ciroya dönüştürülebilir. Bu andan itibaren emre yazılı senedin hamilineymiş gibi tedavülü de yeni bir beyaz ciro yapılmadığı sürece söz konusu değildir. Hamiline yazılı senetlerde ise böyle bir ihtimal yoktur. Kaldı ki pay senetlerinin hukuki niteliği esas sözleşme ile belirlenmiştir (TTK m. 339 f. 2 d). Senedin sonradan devredilmesi

⁷⁰¹ Reha Poroy, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 11. Bs., İstanbul, 1989, (Anılış: Kıymetli Evrak), s. 66; Reha Poroy, “Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri”, **İkt. ve Mal.**, C. XVII (1970-1971), S. 7, (Anılış: Hisse Senetlerinin Devri), s. 306.

⁷⁰² Poroy, **Hisse Senetlerinin Devri**, s. 306; Bu şekilde dolanılacak kurallara ilişkin örnekler için Bkz. Poroy, **Kıymetli Evrak**, s. 66.

⁷⁰³ Poroy, **Hisse Senetlerinin Devri**, s. 306.

⁷⁰⁴ Selahattin Sulhi Tekinay, “Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri”, **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası**, Ankara, 1960, s. 139

⁷⁰⁵ HGK T. 12.11.2014, E. 2014/11-801, K. 2014/891, www.kazanci.com (E.T.: 16.07.18)

halinde tarafların aralarında anlaşarak ya da senet üzerine kayıt eklemek suretiyle senedin niteliğini değiştirmeleri şeklinde bir tasarruf, pay senetlerinin illi niteliğiyle bağdaşmayacağı gibi anonim ortaklık hukuku ilkeleriyle de bağdaşmaz.

Nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro yoluyla devrinin, nama yazılı pay senetlerini hamiline yazılı senet haline getirdiği görüşü, şirketin iç işleyişi ile de bağdaşmaz. Nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler incelendiğinde nama yazılı pay senetleri açısından şirketin bu pay sahiplerini pay defterine kaydettiği, şirket ile ilişkilerde pay defterinde yazılı kişinin esas alındığı ve bunun sonucunda pay sahipliği haklarının da pay defterinde kayıtlı kişi tarafından kullanıldığı ve yönetim kurulunun da buna göre genel kurula katılmaya yetkili olanları tespit ettiği görülmektedir (TTK m. 499, 417/2, 426)⁷⁰⁶. Hamiline yazılı pay senetlerinde ise pay sahipleri toplantı gününden en geç bir gün önce senede zilyet olduklarını ispatlayarak giriş kartı alabilmekte ve bu kart ile genel kurula katılabilmektedirler (TTK m. 415 f.3). Görüldüğü üzere nama yazılı pay senedi ve hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin katılımsal hakları kullanması açısından sistem farklı düzenlenmiştir.

Nama yazılı pay senedi beyaz ciro ile de tedavül etse, hamiline yazılı pay senedinin devrinden önemli ölçüde farklılaşır. Nama yazılı pay senedinin devrinde cironun teşhis fonksiyonuna göre bir inceleme yapılmakta ve devralan bunun sonucunda pay defterine pay sahibi olarak kaydedilmektedir. Bu senetler için bağlam hükümleri öngörülebilme ve buna rağmen beyaz ciro ile devredilebilmektedirler. Senedi elinde bulunduran kişi ilk etapta sadece şirkete onay başvurusu yapabilme hakkına sahip olmaktadır. Halbuki hamiline yazılı pay senetlerinde, şirket pay sahiplerinin kimliğiyle ilgilenmemekte senedi ibraz eden kişiyi pay sahibi kabul etmektedir. Bu senetlerde bağlam öngörülmesi de mümkün değildir. Bir diğer farklılık pay taahhüdü tam olarak ifa edilmeyen paylar için hamiline yazılı pay senetleri çıkarılmayacak olmasıdır (TTK m. 484/2). Ancak bu paylar için nama yazılı pay senedi çıkarılması mümkündür. Beyaz ciro ile sermaye borcunu ifa

⁷⁰⁶ Devrin pay defterine kayıtlı hüküm ifade edeceği ve ortaklığa karşı pay defterinde kayıtlı kimsenin pay sahibi sıfatını haiz olmasının pay senetlerinde beyaz ciroyu reddeden görüşü geçersiz kıldığı yönünde Bkz. Yasaman, **a.g.e.**, s. 38.

etmekten kurtularak hamiline yazılı pay sahibi olmak tabii ki olası değildir. Bu kuralların hepsi nama yazılı pay senetleri ve hamiline yazılı pay senetlerinde nitelik farklılıkları gözetilerek düzenlenmiş ve fakat beyaz ciroyla ilgili farklı bir belirleme yapılmamıştır. Bu nedenlerle beyaz ciro ile devrin nama yazılı pay senedini hamiline yazılı pay senedi haline getireceği görüşü savunulamaz.

Nama yazılı ve hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin kurallar ortaya koymaktadır ki nama yazılı pay senedinin beyaz ciro yolu ile tedavülünde de hiçbir sakınca yoktur. Bu şekilde bazı kurallar dolanılmış da olmaz. Şöyle ki; pay sahibinin tek borcu olan sermaye borcu tamamen ifa edilmişse menfaatler dengesi zaten şirketin lehinedir. Zira pay sahibinden başka bir alacağı bulunmamaktadır. Sermaye koyma borcu tam olarak ifa edilmemişse nama yazılı pay senedi beyaz ciro ile hamiline yazılıymış gibi tedavül etse dahi kanuni bağlama tabi olduğundan şirketten onay alınmadığı sürece devir işlemi askıda hükümsüz olacaktır. TTK m. 491 f.2 uyarınca da “*Şirket, ... devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddedebilir.*”. Üstelik nama yazılı pay senedi beyaz ciro ile tedavül ederken şirket nezdinde pay sahipliği haklarını kullanan hala pay defterinde kayıtlı kişidir. Şirket pay defterinde yazılı pay sahibinin adresini bildiğinden pay taahhüdünün ifası ile ilgili mekanizmaları yerine getirerek menfaatini koruyabilecek konumdadır. Ayrıca kanuni bağlam sayesinde devralan ödeme gücünü ispat etmek ve pay defterine kayıtlı birlikte şirkete karşı bakiye pay borcunu ödemek zorundadır⁷⁰⁷.

TTK m. 940 f. 4-b’de geminin Türk gemisi sayılması ve Türk bayrağı çekmesi için anonim ortaklığı yönetmeye yetkili olanların çoğunluğunun, şirket sözleşmesine göre oy çoğunluğunun Türk ortaklarda bulunması, payların çoğunluğunun pay sahibi çevresinin Türk vatandaşlardan oluşmasını sağlayacak şekilde bağlı nama yazılı olması gerektiği düzenlenmiştir. Bağlı nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciroyla tedavül etmesi bu kuralların dolanılması anlamına gelmez. Zira nama yazılı pay senetlerine ilişkin yukarıda belirtilen kurallar bu hususta güvence sağlamaktadır. Bağlı nama yazılı pay senetlerinin ciro ile devri için

⁷⁰⁷ Pulaşlı, *Şerh*, § 49 Kn. 17.

ortaklığın onayı gerekir. Onay alınıncaya kadar devir işlemi askıda hükümsüzdür. Devralanın genel kurula katılarak oy kullanması, şirket yönetimi üzerinde etkisi olması söz konusu değildir. Sonuç olarak senedin beyaz ciroyla tedavülü bağlam hükümlerini ve bunun ortaklığa sağladığı korumayı etkisizleştirmeyecektir. Dolayısıyla bu kural gerekçe gösterilerek de nama yazılı pay senedinin beyaz ciroyla devredilemeyeceği savunulamaz.

Kötüye kullanma, spekülasyona müsait olma gibi gerekçelere dayanarak da beyaz ciro ile tedavülün reddi savunulamaz. Hukuk düzenimiz hakkın kötüye kullanımını korumadığı gibi kötüye kullanılabilmesi için bir imkanın tamamen ortadan kaldırılması da kabul edilemez. Somut olay açısından bu gibi ihtimaller zaten hakim tarafından değerlendirilecektir.

Ayrıca nama yazılı pay senetleri, geçmişte beyaz ciro ile borsada tedavül kabiliyeti kazanmıştır⁷⁰⁸. Nama yazılı pay senetlerinin saklama sözleşmesine konu edilmesi de beyaz cirolu olmalarına bağlıdır⁷⁰⁹. Doktrinde nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro ile devredilebileceği bugün çoğunluk tarafından kabul edilen görüştür⁷¹⁰.

⁷⁰⁸ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 199. Günümüzde paylar Merkezi Kayıt Kuruluşu'nda kayden izlenmektedir. Bu hususta Bkz. Yavuz Akbulak, "TTK Işığında Anonim Şirketlerde Pay Senetleri", **ABD**, S. 1, Ankara, 2016, s. 512-513.

⁷⁰⁹ Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 6; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 6.

⁷¹⁰ Bu hususta verilen İsv. Federal Mahkemesi kararı için Bkz. BGE 81 II 197, 202.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMSİL YETKİSİ VERMEK VE SINIRLI AYNİ HAK TESİSİ İÇİN YAPILAN CİROLAR

§7.TAHSİL CİROSU

Hamil çeşitli sebeplerle senette mündemiç hakkı bizzat ileri sürmek yerine bu işi kendisi adına bir yapması için birini görevlendirebilir. İşte bu amacın gerçekleşmesi için yapılan ciroya “*tahsil cirosu (Prokura-Vollmachtsindossament)*” denir⁷¹¹. Cironun bu şekilde farklı bir amaçla yapılması halinde şerhe kayıt eklenmesi gerekir⁷¹². Senedin tahsil cirosu yapılarak devralana geçirilmesi bir yetkilendirme işlemidir. TTK m. 688’deki düzenleme sadece dış ilişkiye ilişkindir. Temelinde ise hizmet akti, şirket akti ya da vekalet akti yer alabilir. Senedi tahsil cirosuyla devreden ve devralan arasındaki ilişki de bu ilişkiye göre belirlenir⁷¹³. Bu ilişki genellikle vekalet aktidir⁷¹⁴. Ancak vekalet sözleşmesinden farklı olarak tahsil cirosuyla devralanın yetkisi TTK m. 688/3 uyarınca ölüm, ehliyetin kaybı hallerinde sona ermez⁷¹⁵. Senedi tahsil cirosu ile devralanın hakkın icrası için gerekli tüm işlemleri ciranta adına gerçekleştirmemesi sorumluluğunu doğuracaktır⁷¹⁶.

⁷¹¹ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 210; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 602; Karayalçın, **Senetler**, s. 149; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81; Ayan, **a.g.m.**, s. 1462.

⁷¹² Bkz. § 3 II C

⁷¹³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 615; Karayalçın, **a.g.e.**, s. ; Tüzel, **a.g.e.**, s. 64.

⁷¹⁴ Karayalçın, **Senetler**, s. 151; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110; Edip Şimşek, “Tahsil Cirosu ve Bazı Sorunlar”, **ABD**, S. 2, Ankara, 1977, s. 272 vd.; Bu ilişkinin vekalet sözleşmesi olacağı yönünde Bkz. Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 24; Kendigelen, **Çek**, s. 182-183; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.2, 4.Bs., Beta Yayınları, s. 1878, s. 1882; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 322; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 64; Tüzel, **a.g.e.**, s. 52, s. 64 ve s. 73 Yazar bu halde vekalet ilişkisinin kanundan doğduğu görüşündedir.; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 118; Tahsil cirosu ile devralan kambiyo senedini kaybederse doğan zarardan sorumlu tutulması için zarar ile senetlerin kaybı arasında illiyet bağı bulunması gerekir. Kambiyo senetleri kaybolmasaydı da alacağın tahsil edilemeyeceği ispatlanırsa hamil cirantaya karşı sorumlu olmayacaktır. Bu yönde verilen karar için Bkz. Yarg. 12 HD T. 19.04.2012, 2010/15038 E. 2010/6414 K. -**BATİDER**, Eylül 2012, XXVIII, S. 3, s. 391-392.

⁷¹⁵ Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 24.

⁷¹⁶ Yarg. 11. HD T. 26.04.2016, E. 2015/10197, K. 2015/4690 “*Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, söz konusu çek, bankaya tahsil cirosu ile temlik edildiğinden son hamilin halen davacı olduğu, davacının çek iptali davası açarak alacağı zayı belgesi ile çekten doğan haklarını keşideci ve kendisinden önceki cirantalara karşı kullanmasının gerektiği, bu şekilde çek*”

Tahsil cirosu emre yazılı kıymetli evrakta poliçenin cirosuna ilişkin hükümlerden TTK m. 688'de düzenlenmiş ve diğer kambiyo senetlerinde de bu maddeye atıf yapılmıştır (TTK m. 778 f.1/a, m. 818 f.1/f)⁷¹⁷. Diğer emre yazılı kıymetli evrak türleri açısından tahsil cirosuna yapılan açık bir atıf bulunmamaktadır. Aynı durum emre yazılı ticari senetlere ilişkin AİTK m. 364 açısından da geçerlidir. Alman doktrininde tahsil cirosunun emre yazılı ticari senetlerin cirosunda da kıyasen uygulanacağı genel olarak kabul edilmektedir⁷¹⁸. İsviçre hukukunda da İsvMK m. 901'e ilişkin şerhlerde yapılan açıklamalar genel olarak emre yazılı senetlere ilişkin olduğundan rehin cirosuyla devralanın sadece tahsil cirosu yapabileceğine ilişkin kuralın tekrarlanması bu kuralın tüm emre yazılı kıymetli evrakta geçerli kabul edildiği izlenimi uyandırmaktadır⁷¹⁹. Yine de Türk ve İsviçre hukukunda bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla tahsil cirosunun diğer emre yazılı senetlerde uygulanmasıyla ilgili açık bir görüş bulunmamaktadır.

Kanaatimizce kambiyo senetleri açısından tahsil cirosunun giderdiği ihtiyaç diğer emre yazılı senetler açısından da söz konusu olabilir ve tahsil cirosu hükümleri bu senetler açısından uygun düştüğü ölçüde uygulanmalıdır. Makbuz senedinde depolanan malların, konişmentoda da taşınan eşyanın cirantayı temsilen teslim alınması ve bunun için gerekli işlemlerin yapılmasıyla sınırlandırılabilir. Ancak nama yazılı pay senetlerinde tahsil cirosu ile genel kurula katılma ve oy hakkı

bedelinin tahsil edilememesi halinde davacının zararını davalı Banka'dan isteyebileceği, davacı bu yollara başvurmadığından davalının sorumluluğunun bulunmadığı, kaldı ki çekin postada kaybolduğu ve davalı Banka'nın çeki taahhütlü olarak göndermek suretiyle davacı ile arasındaki sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüğünü yerine getirdiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi yerinde(dir)...” , Kendigelen/Zengin/Tokcan/Sönmez/Güney, a.g.e., s. 497.

⁷¹⁷ Düzenlemenin kaynağını teşkil eden İsvBK m. 1009'un kenar başlığı ise *Vollmachtsindossament-temsil cirosudur*. Alman ve İsviçre doktrinlerinde de genel olarak *Vollmachtsindossament*, *Prokuraindossament* terimleri kullanılmaktadır. Ancak tahsil cirosunu ifade eden *Inkassoindossament* ifadesi de kullanılmaktadır. Kanun hükmünde hem temsilin özgülendiği amaca işaret eder şekilde tahsil için olduğu ibaresinin hem de yetkilendirmeyi ifade eden vekaleten vb. ifadelerin kullanılabilmesi belirtilmişse de madde başlığı olarak yetkilendirmeyi ifade eden temsil cirosu kullanılması kanaatimizce de daha isabetli olurdu. Bu şekilde bir başlık tercihi hükmün diğer kıymetli evraka kıyasen uygulanabileceği kabul edilirse genel hüküm olma niteliğiyle de uyumlu olacaktır.

⁷¹⁸ Baumbach/Hopt, a.g.e., HGB § 364 Rn. 1; Oetker/Maultzsch, a.g.e., HGB § 364 Rn. 10; Langenbucher, a.g.e., HGB § 364 Rn.

⁷¹⁹ *Zobl* emre yazılı senetleri örneklerle sayarken emtia senetleri, nama yazılı pay senetlerini de saymaktadır. *Zobl*, a.g.e., Art. 901 Rn. 39; Genel olarak emre yazılı senetler üzerinde rehin cirosuyla rehin kurulması ve hükümleri açıklanırken rehin cirosuyla devralanın sadece tahsil cirosu yapabileceğine ilişkin kuralı tekrarlamaktadır. *Zobl*, a.g.e., Art. 901 Rn. 72

kullanma hususunda temsil yetkisi verilmesi söz konusu değildir⁷²⁰. Zira Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik m. 18 f. 7 uyarınca, pay sahiplerinin genel kurulda temsili için düzenlenecek vekaletnamenin, yönetmelik Ek-3'teki örneğe uygun olarak noter onaylı şekilde düzenlenmesi veya noter onaylı olmayan vekaletnamelerde noter huzurunda düzenlenmiş imza beyanının eklenmesi gerekir.

I. Tahsil Cirosunun Fonksiyonları

Tahsil cirosu ile devralan temlik cirosunda olduğu gibi senedin mülkiyetini kazanmamaktadır. Yani tahsil cirosu temlik cirosunun sahip olduğu temlik fonksiyonuna sahip değildir⁷²¹. Daha öncede ifade edildiği üzere tahsil cirosu ile devralan sadece hakkın ileri sürülmesi (kambiyo senetlerinde senet bedelinin tahsili) ile ilgili işlemleri cirantayı temsilen yerine getirmektedir⁷²². Senedin mülkiyeti hala tahsil cirosunu gerçekleştiren cirantaya aittir⁷²³. Ancak senedin zilyedi bulunmadığından senetteki hakkı ileri sürememektedir⁷²⁴. Tahsil cirosu ile devralan senedin maliki olmadığından senedin mülkiyetini devredemeyecek, senet üzerinde sınırlı aynı hak tesis edemeyecektir.

⁷²⁰ Alman doktrininde nama yazılı pay senedinde tahsil cirosunun devralana pay sahipliği haklarını pay sahibi adına kullanma yetkisi vereceği yönünde Bkz. Lutter/Drygala, **a.g.e.**, § 68 Rn. 30; Tahsil cirosuna ilişkin hükümlerin nama yazılı pay senetlerinde de kıyasen uygun düştüğü ölçüde uygulanacağını belirtmekle yetinen Bayer, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 9; Spindler/Stilz/Cahn, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 7; Hüffer/Koch, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 6; Grigoleit/Rachlitz, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 5.

⁷²¹ Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 63; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 611; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 316; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81.

⁷²² İmregün, **Kıymetli Evrak**, s. 77; Karayalçın, **Senetler**, s. 151; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 316; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 61 ve 64; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 113-114.

⁷²³ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 4; Meyer-Cording/Drygala, **a.g.e.**, s. 63; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 611; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 210; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 316; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 340; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 113-114; HGK T. 16.04.1969, E. 1966/T-1336, K. 512 Doğanay, **a.g.e.**, s. 1879 dpn. 173.

⁷²⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 4; Karayalçın, **Senetler**, s. 151 – Yazar bu hususu cirantanın senedi elinde bulundurması halinde senetteki hakkı kullanma yetkisine sahip olduğunu söyleyerek ifade etmektedir.; Tahsil cirantasının senedin maliki kalmasına bağlı olarak senedin iadesini talep etme, senedin tekrar zilyedi olursa ciro şerhini çizme hakkı bulunmaktadır.; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 340; Tüzel, **a.g.e.**, s. 49.

Tahsil cirosunun garanti fonksiyonu da bulunmamakta eşdeyişle tahsil cirosu bu cironun cirantasına karşı başvuru hakkı sağlamamaktadır⁷²⁵. Kanunda tahsil cirosu cirantasının senedin ödenmemesinden ya da kabul edilmemesinden sorumlu olduğuna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ciro yoluyla bir hak devri söz konusu olmadığına göre sorumluluğun doğması için bir neden de bulunmamaktadır⁷²⁶. Tahsil cirosunun yapılaş amacı göz önünde bulundurulursa devralana karşı sorumluluğun söz konusu olmayacağı kendiliğinden anlaşılmaktadır⁷²⁷.

Tahsil cirosunun sahip olduğu tek fonksiyon teşhis fonksiyonudur⁷²⁸. Senedi düzgün bir ciro silsilesine dayanarak tahsil cirosuyla devralan senetteki hakkı kullanmaya yetkili kabul edilmektedir. Şekli inceleme yoluyla yetkili hamilin belirlenmesi kuralıyla ilgili esaslar burada da geçerlidir.

II. Tahsil Cirosunun Hamile Sağladığı Yetkinin Kapsamı

Senedi tahsil cirosuyla elinde bulunduran senet üzerinde hak sahibi değildir. Bunun sonucu olarak senet mülkiyeti üzerinde tasarruf edemez. Senedi temlik veya rehin cirosuyla devredemez. Zira kimse sahip olduğu haktan fazlasını devredemez (*Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*)⁷²⁹. Ancak senedin tekrar tahsil cirosu ile devredilmesi mümkündür (TTK m. 688 f.1). Cironun farklı bir amaca matuf olması için şerhe bunu ifade eden bir kayıt eklenmesi gerektiği ifade edilmişti. Ancak bu kural tahsil cirosunu takiben yapılan cirolar açısından geçerli

⁷²⁵ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 4; Meier-Hayoz/von der Crone, **a.g.e.**, § 9 Rn. 24; Jäggi/Druey/von Greyerz, **a.g.e.**, s. 184; Grüniger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, Art. 1008 Rn. 1; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 576; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 611; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 210; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 316; Kendigelen, **Çek**, s. 182; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81; Can, **a.g.e.**, s. 90; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1831; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 113-114 ve s. 127; Ayan, **a.g.m.**, s. 1466; Bu hususta verilen kararlar için Bkz. Y. 12. HD T. 02.11.2010, E. 2010/12602, K. 2010/25733 Eriş, **Kıymetli Evrak 2016**, s. 322.

⁷²⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 611; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110.

⁷²⁷ Bu yorumu tahsil cirosunun amacı-verdiği yetki ile açıklayanlar için Bkz. Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 210.

⁷²⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 611; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 312 ve 316; Kendigelen, **Çek**, s. 182; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110; Tüzel, s. 61; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 113-114; Ayan, **a.g.m.**, s. 1466.

⁷²⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 613; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1882; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 316.

değildir. Tahsil cirosundan sonra senedin tekrar ancak tahsil cirosuyla devredilebileceği düzenlendiğine göre takip eden normal ciro geçersiz sayılmamalı, kaydın bulunmamasına rağmen bu ciro da bir tahsil cirosu olarak kabul edilmelidir⁷³⁰. Bir önceki ciro şerhinde kayıt bulunduğu ise kolayca tespit edilmektedir⁷³¹.

TTK m. 688 f.1'e göre senedi tahsil cirosuyla devralan senetten doğan bütün hakları kullanabilir. Bütün hakların kapsamı tespit edilerek somutlaştırılmalıdır. Doktrinde tahsil cirosuyla elinde bulunduranın yapacağı işlemlerin bir kısmı tartışmasız kabul edilirken bazı işlemlere ilişkin görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Önce tartışmasız şekilde yapılabileceği kabul edilen işlemlerden başlayacak olursak senedi tahsil cirosuyla elinde bulunduran poliçeyi kabule arz ve ödemeye ibraz edebilir. Ödemeye ilişkin işlem ve prosedürleri gerçekleştirebilir. Ödemenin kısmi veya tam olmasına göre makbuz verebilir. Senedi iade edebilir. Senet bedeli tevdi edilmişse tahsil edebilir. Protesto çekebilir, icra takibi yapabilir ve dava açabilir⁷³². Zamanaşımı süresi kaçırılırsa sebepsiz zenginleşme davası açabilir⁷³³. Görüldüğü üzere tahsille ilgili işlemlerde buna bağlı hakları koruyucu işlemlerin yapılması hususunda bir tartışma bulunmamaktadır⁷³⁴. Ancak hamilin senet bedeli üzerinde tasarrufta bulunup bulunamayacağı hakkında farklı görüşler mevcuttur.

Bir görüşe göre hamil borçluyu ibraya, feragate ve sulhe yetkilidir⁷³⁵. Bu görüş TTK m. 688'de geçen "... poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir." ifadesini lafzi olarak yorumlayıp yetkinin kapsamını geniş kabul etmektedir. Bu

⁷³⁰ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 3; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 613.

⁷³¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 3; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 613.

⁷³² Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 612; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110; Can, **a.g.e.**, s. 90; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 341-342; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81; Ayan, **a.g.m.**, s. 1469.

⁷³³ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 612.

⁷³⁴ Hamilin vekil konumunda bulunduğu bu nedenle hakkı koruyucu işlemleri yapabileceğinin "... Tahsil cirosu senedin bedelinin tahsili ile buna bağlı hakları koruyucu işlemleri yapmaya yönelik temsil yetkisinin kıymetli evraka özgü bir görünüş şekli olduğundan..." şeklinde açıkça ifade edildiği ve bu kapsamda hamilin üçüncü kişi elindeki senedin iadesini talep etmeye veya zayı sebebiyle iptalini istemeye hakkının bulunduğu yönünde verilen karar için Bkz. Yarg. 11. HD T. 03.04.2018, E. 2016/9880, K. 2018/2363, www.kazanci.com (E.T.)

⁷³⁵ Karayalçın, **Senetler**, s. 150; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 151; Şimşek, **a.g.m.**, s. 276; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 342.

görüşü savunan bazı yazarlar bu yetkinin dış ilişkide bütün yargılama işlemlerini kapsayacağını belirtmektedirler⁷³⁶.

Bizim de katıldığımız karşı görüşe göre hamil borçluyu ibraya, feragate ve sulhe yetkili değildir⁷³⁷. Hükümün amacına göre yapılacak yorum bunu gerektirir. Zira tahsil cirosunun yapılış amacı alacaklı adına senet bedelini tahsildir. İbra, feragat ve sulh bu amaçla ilgili değil, bilakis aksine yapılan işlemlerdir⁷³⁸.

Yargıtay'ın tahsil cirosu ile senedi elinde bulunduranın yapabileceği işlemlere ilişkin farklı yönde verilen kararları bulunmaktadır. Yargıtay Ticaret Dairesi verdiği bir kararda tahsil cirosu ile devralanın protesto çekme, icra takibi gibi işlemlerinin yanında sulh, feragat gibi işlemleri de yapabileceğini kabul etmiştir⁷³⁹. Ancak tahsil cirosu ile devralanın icra takibi yapamayacağı yönünde verilen bir karar⁷⁴⁰ bulunduğu gibi aksi yönde verilen karar⁷⁴¹ da bulunmaktadır.

⁷³⁶ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 3; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 6.

⁷³⁷ Arslanlı, **Senetler**, s. 114; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 612-613; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 212; İmregün, **Kıymetli Evrak**, s. 78; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 320; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 81; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 61.; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1882; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110; Tüzel, **a.g.e.**, s. 69; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 122; Ayan, **a.g.m.**, s. 1469.

⁷³⁸ Arslanlı, **Senetler**, s. 114; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 612-613; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 212; İmregün, **Kıymetli Evrak**, s. 78; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 61.; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1882; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 122.

⁷³⁹ Bu hususta verilen karar Yarg. TD T. 29.03.1971, E. 1971/1075, K. 1971/2452 **Batider, C. VI, 1971, S. 2, s. 415; Karayalçın**'ın bu görüşünü açıklarken atf yaptığı karar ise, taklit imza ile düzenlenen ve sonrasında ciro ile tedavül eden bir bono hakkında açılan menfi tespit davasında tahsil cirosuyla elinde bulundurana da husumet yöneltilip yöneltilemeyeceğine ilişkindir. Yargıtay Ticaret Dairesi tahsil cirosu cirantasına dava açıldığına göre tahsil cirosuyla elinde bulundurana husumet yöneltmesinin gereksiz olduğunu belirterek davada taraf olarak yer alamayacağını kabul etmiştir. Yarg. TD 27.03.1969 E. 68/4847 K. 69/1419 **Batider, C. V, 1970, s. 622; Bkz. Karayalçın, Senetler**, s. 150 dpn. 49.

⁷⁴⁰ HGK T. 05.06.1985, E. 1983/12-792, K. 1985/559 “*Bonolar tahsil için ciro edilmişse, Banka ciro edenin vekili olup müvekkili adına takip edemez.*” www.kazanci.com (E.T.:); Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 558; Ayan tarafından daha güncel bir karara atf yapılarak tahsil cirosu ile elinde bulunduranın kambiyo takibi yapamayacağına karar verildiği ve yargıtayın eski görüşüne geri döndüğü ifade edilmiştir. Bkz. Ayan, **a.g.m.**, s. 1469 ve orada dpn. 29. Ancak kararda tahsil cirosu lehtar tarafından yapıldığından lehtara karşı takip yapılamayacağı ifade edilmektedir. Karar metni şu şekildedir: T. 06.07.2006, E. 2006/10921, K. 2006/14767 “*Somut olayda, takip dayanağı çeklerin lehtarın tahsil cirosu ile alacaklı bankaya verildiği anlaşılmaktadır. Tahsil cirosu ile senede hamil olan banka vekil hamil konumunda olup senet lehtarı hakkında kambiyo takibi yapamaz.*” www.kazanci.com (E.T.:)

⁷⁴¹ Yarg. 12. HD T. 08.06.1998, E. 1998/6318, K. 1998/6839. Eriş, **Çek**, s. 123.

III. Tahsilirosunun BeyazCiro Şeklinde Yapılması

Kanunda tahsilirosunun beyaz ciroyla devrini sınırlayan doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde ise bu konuya ilişkin olarak farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre tahsilirosu beyaz ciro ile devredilemez⁷⁴². Bu görüşün farklı gerekçeleri bulunmaktadır. İlk olarak beyaz ciro senedin hamiline yazılıymış gibi tedavülüne imkan sağlayan bir ciro şeklidir. Vekaleten devredilen senedin elden ele devri için bir sebep yoktur. Bu kabul vekalet ilişkisinin niteliğiyle de bağdaşmaz⁷⁴³. Bu hususta ileri sürülen bir diğer gerekçe, tahsilirosu ile devreden kişinin, devralanın senet bedelini tahsil edip etmediğini kontrol edecek ve vekalet ilişkisine aykırı bir davranış nedeniyle zararının doğması halinde tazminat talep edecek olmasıdır. Vekalet ilişkisinde mevcut olan güven tahsilirosunun beyaz ciro ile yapılmasını zorlaştırmaktadır. Zira hamilin senedi tahsil edememesi halinde iade etmek yerine hamiline yazılı senetmiş gibi devretme tehlikesi söz konusudur⁷⁴⁴.

Bir diğer görüşe göre tahsilirosu beyaz ciro ile yapılabilir⁷⁴⁵. Bu görüşün dayandığı temel gerekçe TTK'da tahsilirosunun beyaz ciro şeklinde yapılmasının yasaklanmamış olmasıdır⁷⁴⁶. Ciranta temsile ilişkin ifadelere şerhte yer vermek ve ciro edilenin adını yazmamak suretiyle beyaz tahsilirosu yapabilecektir⁷⁴⁷. Ancak tahsilirosunun tam ciro ile yapılmasının daha uygun olduğu da bu görüşte olan bazı yazarlarca kabul edilmektedir⁷⁴⁸.

Biz de tahsilirosunun beyaz ciro ile yapılabileceği görüşündeyiz. Vekalet ilişkisindeki güvene dayanarak da aksi görüş savunulamaz. Senedi beyaz tahsilirosuyla devreden devralana güvendiği için bu hususta kendisini

⁷⁴² Bu görüş sahipleri için Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 576; İmregün, **Kıymetli Evrak**, s. 77; Tüzel, **a.g.e.**, s. 49; Doğrusöz Koşut, **a.g.m.**, s. 638.

⁷⁴³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 576; Tüzel, **a.g.e.**, s. 49.

⁷⁴⁴ Doğrusöz Koşut, **a.g.m.**, s. 638.

⁷⁴⁵ Arslanlı, s. 114; Şimşek, **a.g.m.**, s. 269-270; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1881; Kendigelen, **Çek**, s. 181; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 328; Ayan, **a.g.m.**, s. 1463.

⁷⁴⁶ Şimşek, **a.g.m.**, s. 269; Kendigelen, **Çek**, s. 181; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 309.

⁷⁴⁷ Şimşek, **a.g.m.**, s. 269; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1881.

⁷⁴⁸ Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 110 ve s. 328.

yetkilendirmektedir. Senedi tahsil ciro suyla devralan zaten TTK m. 688 uyarınca senedi tekrar tahsil ciro su ile devredebilmekte ve başkasını bu hususta yetkilendirebilmektedir. Hamilin senedi başkasına tahsil dışında bir amaçla devretmesi de kendi sorumluluğunu doğuracaktır. Bu hususun farklı şekillerde de ispatlanması mümkündür. TTK'da tahsil ciro sunun beyaz ciro şeklinde yapılamaması hususunda bir sınırlama öngörülmediği gibi genel hükümlere göre de vekalet sözleşmesi şekle tabi değildir. Şu halde tahsil ciro sunun beyaz ciro ile yapılmasında ne şekli ne de vekalet ilişkisinin niteliğinden kaynaklanan bir engel söz konusudur.

IV. Temsil Amaçlı Temlik Ciro su

Uygulamada temsil yetkisi vermek amacıyla tahsil ciro su yerine temlik ciro su tercih edilebilmektedir. Öğretide bu şekilde yapılan cirolar *örtülü-gizli tahsil ciro su, fiduzier ciro* şeklinde ifade edilmektedir⁷⁴⁹. *Gizli-örtülü tahsil ciro su* terimi ise muvazaayı çağrıştırmaları nedeniyle eleştirilmektedir⁷⁵⁰. Biz de bu görüşe katıldığımızdan *temsil amaçlı temlik ciro su* terimini tercih ediyoruz. Temsil yetkisi vermek amacıyla yapılan temlik ciro su farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Bunun ilk örneği bir inancılı işlem olarak inancılı tahsil ciro sudur.

İnancılı tahsil ciro sunun senet, temlik ciro su ile devredilmekte ancak taraflar aralarında yaptıkları anlaşma ile senet bedelinin tahsil ederek ciro antaya verileceğini kararlaştırmaktadırlar⁷⁵¹. Tarafların iradesi gerçekten hamilin temlik ciro suyla devralan konumunda olmasıdır. Bu yönüyle işlem muvazaadan da ayrılmaktadır⁷⁵².

⁷⁴⁹ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 210-211; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 151; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak** § 6 N. 13.

⁷⁵⁰ Rehin ciro sunun bu eleştiri için Bkz. Kendigelen, **Çek**, s. 176-177.

⁷⁵¹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 1; Bu halde *tam inancılı ciro* terimini tercih eden yazarlar için Bkz. Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 211; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 116.

⁷⁵² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 18 Rn. 1; İsmail Kırcı, “Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları”, **Ticaret ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, BTHAE, 2013, s. 97-98. *Poroy/Tekinalp* ise tarafların mülkiyetin geçmesi yerine sadece yetkilendirme ile de inancılı tahsil ciro sunun yapılacağı görüşündedir. Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 211; *Kınacıoğlu* da dış ilişkide tam ciro iç ilişkide tahsil maksasıyla ciro yapılması halinde *gizli tahsil ciro su* ndan söz edileceğini, bu ciroya ayrıca *itimada dayanan ciro* veya *fidüsyer ciro* denileceğini ifade ederek bizim muvazaalı olduğunu düşündüğümüz ciroyu da bu kapsamda görmektedir. Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 151-152; Benzer şekilde iç

İnançlı tahsil cirosunda devralana aradaki anlaşmadan daha fazla hak sağlanarak devralanın konumu senet borçlularına karşı kuvvetlendirilmektedir. Netice olarak bu halde aslında normal bir temlik cirosundan bahsedilmektedir⁷⁵³.

Tarafların senedin ciranta hesabına tahsili hususunda anlaşmaları ve fakat buna rağmen senedi temlik cirolu olarak devretmeleri de mümkündür⁷⁵⁴. Bu devir şekli *meşru hamil görüntüsü sağlayan devir (Legitimationsübertragung)* olarak da anılmaktadır⁷⁵⁵. Bu halde devreden senedin maliki olmaya devam etmektedir⁷⁵⁶. Bu cironun teminat fonksiyonu da bulunmamaktadır. Ancak sonraki hamillere karşı oluşturulan görünümünden dolayı sorumluluk devam etmektedir. Ayrıca sonraki hamillerin senedi iyiniyetli olarak iktisap etmeleri de mümkündür⁷⁵⁷. Bu şekilde yapılan cironun muvazaalı olup olmadığı tartışmaya açıktır. Zira görünürde yapılan işlem temlik cirosu arkadaki sözleşme ise temsil yetkisinin verilmesine ilişkindir. Görünüşteki temlik cirosu muvazaa nedeniyle geçersizken arkadaki işlemin gerekli şekil şartını taşıyıp taşımadığı yönündeki değerlendirmeye bağlı olarak geçersizliği gündeme gelecektir. Görünürdeki temlik cirosunun tahsil cirosunun şekil şartını yerine getirdiği kabul edilirse arkadaki işlemin geçerli olduğu savunulabilecektir⁷⁵⁸. Kanaatimizce bu şekilde yapılan görünürdeki ciro işlemi muvazaa nedeniyle geçersizdir. Bu yoruma bağlı olarak senedi sonraki devralanlar açısından farklı bir sonuç doğmayacaktır. Ancak taraflar arasındaki ilişkide tahsil cirosu yerine temsil

ilişkide tahsil cirosuna ilişkin anlaşma dış ilişkide temlik cirosu yapılması halini inanca tahsil cirosundan ayırt etmeksizin hepsini örtülü ciro olarak kabul eden diğer yazarlar için Bkz. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 343.

⁷⁵³ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 622; Netice olarak bu yönde; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 211-212; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 117.

⁷⁵⁴ Bu halde taraflar arasında bir devir sözleşmesi bulunmadığı yönünde Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 100; Bu halde tarafların devir sözleşmesinin içeriğinin bir devirden ziyade senet bedelinin tahsili veya iskonto ettirilmesi hususunu kapsadığı yönünde Bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 620.

⁷⁵⁵ Göksoy, **a.g.e.**, s. 52.

⁷⁵⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 620; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 211.

⁷⁵⁷ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 211-212; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 621; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 6 N. 13; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 152; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 102; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 122. Bu halde vekalet ilişkisine ya da farklı bir iç ilişkiye aykırı davranan ciro edilenin, cirantaya karşı genel hükümlere göre tazminat sorumluluğu doğabilecektir. Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 14.

⁷⁵⁸ Rehin cirosu için bu görüşü paylaşan yazarlar; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 65 dpn. 164; Kendigelen, **Çek**, s. 176-177.

yetkisi verilmiş sayılacaktır. Dolayısıyla taraflar arasındaki ilişki açısından da bir farklılık gündeme gelmeyecektir.

Kambiyo senetlerinde oluşturulan hukuki görünüşe itibar edileceğinden işlemin görünenden farklı olduğu iddiası bunu ileri süren tarafından ispatlanmalıdır. Yargıtay uygulaması da temlik cirosunun aslında tahsil amaçlı olduğuna ilişkin iddiaların ispatlanması gerektiği yönündedir⁷⁵⁹.

V. Tahsilirosunda Def'iler

TTK m. 688 f. 2 uyarınca “*Poliçeden sorumlu olanlar, bu hâlde, ancak cirantaya karşı ileri sürebilecekleri def'ileri hamile karşı dermeyeran edebilirler.*”. Tahsil cirosu ile devralan ile ciranta arasında bir devir gerçekleşmediğine göre senedin tedavül kabiliyetini arttıran def'ileri sınırlandırıcı etkiye tahsil cirosunda ihtiyaç bulunmamaktadır. Senedi tahsil cirosu ile elinde bulunduran, cirantanın temsilcisi konumunda olduğundan cirantaya karşı ileri sürülebilen def'ilerin aynı şekilde hamile karşı ileri sürülmesi doğaldır⁷⁶⁰. Hamilin bu def'ilerden haberdar olmamasının ise önemi yoktur⁷⁶¹. Ancak senedin ciro yoluyla iyiniyetli iktisabında ya da bilerek borçlu zararına harekette önemli olan cirantanın iyiniyeti ya da kastıdır. Hamilin bilgisinin cirantaya karşı ileri sürülmesi mümkün değildir. Benzer şekilde hamilin şahsına karşı sahip olunan def'iler de cirantayı bağlamayacaktır⁷⁶².

⁷⁵⁹ Yarg. 19 HD T. 17.04.2018, E. 2016/17643, K. 2018/2128 “*Mahkemeye, yapılan yargılama ve toplanan delillere göre, çek üzerindeki davalı lehtar tarafından yapılan cironun temlik cirosu niteliğinde olduğu, lehtarın kıymetli evrak üzerinden anlaşılan temlik cirosu iradesinin tahsil yahut rehin cirosu olduğunu iddia eden davacının bu iddialarını yazılı delille ispatlayamadığı, keşidecinin salt lehtara karşı borçlu olmadığını ispatlaması, hamile karşı açılan davanın ispatlanması için yeterli olmadığı, lehtarın imzasını taşıyan belgede davaya konu çekin emanet olarak verildiği ve iade edileceği yazılı olması sebebiyle davaya konu çek sebebiyle davacının davalı lehtara borçlu olmadığı, ancak bedelsizlik def'inin kötünüyeti iddia ve ispat edilemeyen davalı hamile karşı ileri sürülemeyeceği gerekçesiyle davanın davalı şirket yönünden kabulüne, davalı banka yönünden ise reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.*” www.kazanci.com (E.T.: 26.09.18).

⁷⁶⁰ Meier-Hayoz, **a.g.e.**, § 4 Rn. 88; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 614; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 342; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, s. 164; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 128.

⁷⁶¹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 614; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 127.

⁷⁶² Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 614; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 151; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 128.

İnançlı tahsil cirosunda hamil senedi temlik cirosuyla devralmıştır. Bu nedenle senet borçlusunu inanç işlemini ispat etse bile, bu cironun cirantasına karşı ileri sürebileceği def'ileri kendisine karşı ileri süremeyecektir⁷⁶³. Doktrinde inançlı tahsil cirosu kapsamında ele alınan ancak bizim muvazaalı olduğunu kabul ettiğimiz ciroda ise durum biraz daha farklıdır. Senet borçlusunu ise devrin tarafları arasındaki bu ilişkiyi yani maddi hukuka göre mevcut durumu ispat ederek cirantaya karşı sahip olduğu şahsi def'ileri devralana karşı ileri sürebilecektir⁷⁶⁴.

§8. REHİN CİROSU

Rehin hakkı, rehinle güvence altına alınan alacak hiç veya gereği gibi ifa edilmezse alacaklıya hakkın konusu olan şey veya hakkı paraya çevirerek alacağını öncelikle elde etme yetkisi veren haktır⁷⁶⁵.

Kıymetli evrakın üzerinde de rehin kurulması mümkündür. Kıymetli evrakın devrine ilişkin genel hüküm teşkil eden TTK m. 647'de devrin sınırlı bir aynı hak kurulması için yapılabileceği açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca kıymetli evrakın rehniyle ilgili TMK ve TTK'da hükümler bulunmaktadır. Poliçe ve bonoda rehin cirosu doğrudan TTK m. 689'da düzenlenmektedir. Çekte uygulanacak hükümlere yapılan atıfta rehin cirosuna ilişkin TTK m. 689'a yer verilmemiştir (TTK m. 818). Bu tercihin çekin bir ödeme aracı olarak görülmesi neticesinde bilinçli olarak yapıldığı hususu doktrinde genel olarak kabul görmekte ve kanun koyucunun çekte rehin cirosuna izin vermediği kabul edilmektedir⁷⁶⁶. TMK m. 956 f.2'de de hamiline yazılı senetler dışındaki kıymetli evrakın rehni düzenlenmiştir. Ancak *Poroy/Tekinalp*'in *Guhl ve Puor*'dan aktardığı bilgilere göre rehin cirosu İsvBK'nın

⁷⁶³ Poroy/Tekinalp, **KE 2018.**, s. 212; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 128.

⁷⁶⁴ Poroy/Tekinalp, **KE 2018.**, s. 211; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 152.

⁷⁶⁵ Birçokları yerine Bkz. Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 5.

⁷⁶⁶ Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 267; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 1147; Poroy/Tekinalp, **KE 2018.**, s. 213; Karayalçın, **Senetler**, s. 286; Kendigelen, **Çek**, s. 176; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 184; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 330; Bahtiyar, **Kıymetli Evrak**, s. 149; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 180-181; *Domaniç* ise kısa vadeli teminat gerektiren resmi arttırmalar vb. kısa vadeli rehin işlemlerinde çekin rehninin mümkün olması gerektiğini savunmaktadır. Domaniç, **Rehin Cirosu**, s. 519 dpn. 2; Çekin tam ciro ile rehnedilebileceği görüşünde Arslanlı, **Senetler**, s. 116; *Pulaşlı* da Çek Kanunu ile ileri tarihli çekte izin verilmiş olması nedeniyle ileri tarihli çekte ilişkin hükümler uygulandığı sürece çekte rehin cirosu yapılamayacağı görüşünün askıda olacağını belirtmektedir. Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 73.

1936 değişikliğiyle kabul edilmiřtir⁷⁶⁷. İsvMK m. 901 (TMK m. 956) ise bu tarihten önce kıymetli evrakın rehnini düzenlemektedir. Bugün her iki hükmün de Türk ve İsviçre Hukuku'nda uygulanabilir olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca TMK m. 956 f. 2 bir ayrıma gitmeksizin bütün emre yazılı kıymetli evrakın rehnini düzenlerken TTK m. 689'da düzenlenen rehin cirosunun yapılan atıflarla birlikte sadece poliçe ve (TTK m. 778 atfıyla) bonoyu konu aldığı ileri sürülmüştür. *Poroy/Tekinalp* ise bugün bu iddianın geçersiz olduğunu zira TTK m. 831 hükmü ile rehin cirosuna ilişkin esasların bütün emre yazılı kıymetli evrakta uygulanabileceğini ifade etmektedir⁷⁶⁸. Bu bilgilerden de anlaşıldığı üzere kambiyo senetlerinde düzenlenen rehin cirosu hükümleri çek hariç olmak üzere genel olarak tüm emre yazılı kıymetli evrakta uygulanabilir niteliktedir.

TMK m. 957'ye göre, "*Emtiayı temsil eden kıymetli evrakın rehnedilmesiyle emtia üzerinde rehin hakkı doğar.*". Takip eden fıkroda ise rehin senedinin rehnedilmesinin emtianın rehni için yeterli olacağı ve rehin tesisinde gerekli şartlar düzenlenmiştir. Buna paralel olarak TTK m. 839 f. 1 b.'de de yalnız varantın cirosunun emtianın rehnedilmesi için yeterli olduğu düzenlenmiştir. Makbuz senedi ve varant çift senet sisteminde teker teker veya birlikte ciro edilmekte düzenlemelerde rehin veya temlik cirosu şeklinde bir ayrıma rastlanmamaktadır. Her ne kadar varantın cirosu rehin amacıyla yapılması ve bu yönde sonuç doğurması nedeniyle rehin amaçlı yapılan rehin cirosu kapsamında ele almış olsa da belirtmek gerekir ki, bu ciro teknik anlamda bir rehin cirosuyla tam olarak örtüşmemektedir.

I. Kıymetli Evrak Rehninin Hukuki Niteliği ve TMK Sistematiğindeki Yeri

Taşınır rehni farklı bölümler halinde düzenlenmiş ve kıymetli evrakın rehninin *teslime bağlı rehin* kapsamında mı inceleneceği yoksa *alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin* niteliğinde mi olduğu sorusu gündeme gelmiştir. Kıymetli evrak rehni TMK'da "Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin" başlıklı ikinci

⁷⁶⁷ Guhl, *Le Droit Federal des Obligations* (des Gouttes, R.), Zürich s. 639, Pierre Puor, *Le Code Civil Suisse* s. 615 (Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 216 naklen).

⁷⁶⁸ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 216.

ayrımnda düzenlenmektedir. Ancak senedin bir kağıt olarak şey olması, teslimine bağılı rehin olduğı yönünde görüşlerin ileri sürülmesine neden olmuştur.

Kıymetli evrakta hak ve senet birlikteliğı bu hususu tartışılabilir kılssa da kıymetli evrakta ön planda olan bir kağıt anlamında senet değıl, onun içeriğindeki haktr⁷⁶⁹. Zaten TMK m. 954 f. 2 uyarınca teslimine bağılı taşınır rehni hükümleri aksine hüküm bulunmadıkça alacak ve diğere hakların rehninde de uygulanacaktır. Biz de kıymetli evrakın rehninin alacak ve diğere haklar üzerinde rehin olduğı görüşüne katılıyoruz. Kanun koyucunun kıymetli evrakın rehnine ilişkin hükümlere hak rehnini düzenlediğı bölümde yer vermesi bilinçli bir tercihtir. Kıymetli evrakta senetteki hakkın ön planda olması ile hakkın rehnine ilişkin hükümler uygulanırken teslimine bağılı rehin hükümlerinin de uygulanması ile senedin şey olma vasfı da göz ardı edilmemiş olmaktadır.

Doktrinde kıymetli evrakın içeriğindeki hakka göre bunun bir alacak veya diğere hak rehni kapsamında yer alabileceğı belirtilmektedir. TMK m. 954 vd. hükümlerinde geçen alacak dar anlamda alacağı ifade etmektedir⁷⁷⁰. Poliçe ve bono bir alacak hakkını içerdiğinden bunların rehni alacak rehni niteliğindedir⁷⁷¹. Nama yazılı pay senetleri sermaye payı ve bundan doğan malvarlığı haklarını içerdikleri gibi genel kurula katılma, oy kullanma vb. idari nitelikteki katılımsal pay sahipliğı haklarını da temsil etmektedir. Bununla birlikte pay senetlerinin rehni sadece tasfiye payı, kar payı gibi malvarlıksal hakları kapsar⁷⁷². Bu nedenle pay senetlerinin rehnini alacak rehni olarak nitelendirilen bir görüş ileri sürülmüştür⁷⁷³. Bizim de katıldığımız görüşe göre, pay senedinin rehni diğere hakların rehni olarak nitelendirilmelidir⁷⁷⁴. Malvarlığı hakları, TMK m. 954'te ifade edilen dar anlamda alacak hakkı değıldir. Malvarlığı haklarının anonim ortaklık payından ayrılarak bağımsız bir alacak hakkı

⁷⁶⁹ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 55.

⁷⁷⁰ Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s. 761; Göksoy, **a.g.e.**, s. 62.

⁷⁷¹ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 56.

⁷⁷² Bürgi, **a.g.e.**, OR Art. 683-687 Rn. 38; Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 899 Rn. 32; Thomas Bauer, **Basler Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 und Art. 1-61 SchIT ZGB**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Thomas Geiser, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Aufl., 2015 **a.g.e.**, Art. 899 Rn. 40; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklık II**, N. 1189; Ergüne, **Rehin**, s. 742; k.g. Zobl, **a.g.e.**, Art. 899 Rn. 90.

⁷⁷³ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 57.

⁷⁷⁴ Göksoy, **a.g.e.**, s. 62-63.

haline gelmeleri, genel kurulun bu hususta karar alması gibi birtakım olayların gerçekleşmesine bağlıdır. Dolayısıyla sadece mal varlığı haklarının rehnedilmesi bunların bir pay sahipliği hakkı olma vasfını değiştirmez⁷⁷⁵. TMK m. 957 uyarınca emtiayı temsil eden senetlerin rehni, emtia üzerinde rehin hakkı doğuracaktır.

II. Rehin Ciro su ile Kıymetli Evrak Üzerinde Rehin Tesisi

Bilindiği üzere emre yazılı senetler üzerinde rehin kurmak için senedin ciro edilmesi gerekir (TTK m. 689, TMK m. 956 f. 2). Rehin ciro su yapılabilmesi için şerhe eklenmesi gereken kayıtları daha önce açıklandığı için tekrar üzerinde durulmayacaktır⁷⁷⁶. Varantın ciro suyla rehin tesisinde farklı olarak rehinli alacak miktarının ve alacağın muaccel olduğu tarihin senet üzerine yazılması gerekir (TMK m. 957 f. 2). Rehin ciro sunun beyaz ciro olarak yapılıp yapılamayacağı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır.

Rehin ciro sunun beyaz ciro şeklinde yapılamayacağını savunan görüş⁷⁷⁷ için sunulan ilk gerekçe, senedin rehin için verildiğinin ciro şerhinde gösterilmek zorunda olmasıdır⁷⁷⁸. Alman doktrininde bu görüşü savunan yazarlar tarafından ileri sürülen ikinci gerekçeye göre, rehin ciro sunda beyaz ciro kabul edilecek olursa senedin devrinden sonra ilk rehin alacaklısı tespit edilemeyecek ve senet borçlusunun rehin alacaklısına karşı def'ilerini ileri sürmesi zorlaşacaktır⁷⁷⁹. Karşı görüşe göre ise rehin ciro su beyaz ciro ile yapılabilir. Bu görüşün gerekçesi ise bu yönde kabule kanuni bir engel ve rehin hukuku ilkeri açısından bir sakınca bulunmamasıdır⁷⁸⁰.

⁷⁷⁵ Göksoy, **a.g.e.**, s. 62-63; Uğur Çebi, "Anonim Ortaklık Payının Rehni", 2015 (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), s. 54.

⁷⁷⁶ §3 II C

⁷⁷⁷ Bu görüşte Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 626; İmregün, **Kıymetli Evrak**, s. 78; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 299; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 134.

⁷⁷⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 626; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 134.

⁷⁷⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 7.

⁷⁸⁰ Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 901 Rn. 85; Zobl, **a.g.e.**, Art. 901 Rn. 75; Grüninger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, Art. 1009 Rn. 5; Domaniç, **Rehin Ciro su**, s. 523; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 213; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 93 dpn. 227; Gereksiz olarak öğretilerdeki görüşe katılan Ergüne, **Rehin**, s. 752; Pay senetlerinde intifa hakkının beyaz ciro ile kurulabileceği yönünde Kendigelen, **İntifa**, s. 91-92.

Beyaz ciroda rehne ilişkin kaydın gösterilemeyeceği gerekçesi ile rehin cirosunda beyaz ciroyu reddeden görüş şekli olduğu gibi doğru da değildir. Bu yorum sadece yalın imza ile gerçekleşen beyaz ciro açısından geçerli olabilir. Halbuki şekli açıdan rehin alacaklısı gösterilmeksizin "...ya bedeli teminattır" gibi bir ibareyle beyaz rehin cirosu yapılabilmesi mümkündür⁷⁸¹.

Biz de rehin cirosunun beyaz ciro ile yapılamayacağı görüşüne katılıyoruz. Öncelikle bu hususta kanun boşluğunun bulunması, doğrudan bir engel bulunmadığı anlamına gelmez. Rehin cirosunda beyaz cironun yapılması hususunda kanunda doğrudan bir hüküm bulunmadığına göre amaca göre yorum yapılmalıdır. Öncelikli olarak rehin hakkı güvence altına alınan alacak açısından fer'i bir haktır. Rehin hakkının geçerli olabilmesi güvence altına alınan alacağın geçerli olmasına bağlıdır. Kanun koyucu senetteki hak üzerinde kurulan rehin hakkında tedavül amacı da gütmemiştir. Zira rehin cirosu ile devralan senedi ancak tahsil cirosu ile devredebilmektedir. Rehnin fer'i bir hak olması ve bu amaçla yapılan ciroda tedavül amacı güdülmemesi neticesinde sistem rehin cirosu cirotasının fer'ilik ilkesinden kaynaklanan taleplerini sonraki devralanlara karşı ileri sürebilmesine imkan tanıyacak şekilde tasarlanmıştır. Rehin cirosunda beyaz cironun kabulü def'ilerin ileri sürülmesi açısından açıklaması zor birtakım sorunlara sebep olacaktır. Mesela güvence altına alınan miktarın belirtilmesi zorunluluğu bulunmayan rehin cirosunda, rehin alacaklısı konumunda bulunan kişinin ne kadarlık bir alacak için senetteki hakka başvurabileceği ve ne kadarlık kısım için temsilci konumunda bulunacağı sorusunun cevabı belirsizdir. Rehin cirosunda tedavül amacı güdülmemesi, rehin hakkının fer'i niteliği ve def'i ileri sürülmesiyle ilgili zorluklar nedeniyle rehin cirosunun beyaz ciro ile yapılamayacağı kabul edilmelidir.

Kıymetli evrakın rehinde de devir sözleşmesine ihtiyaç vardır. Bu halde sözleşme senet içeriğindeki hak ve senette sınırlı aynı hak tesis etmek üzere yapılır.

⁷⁸¹ Rehin tesisi için yapılan beyaz cironun rehni belirten bir ibareye yer verilerek rehin cirosu şeklinde yapılabilmesi yönünde Bkz. Göksoy, **a.g.e.**, s. 120

Kıymetli evrakın rehninin bir alacak veya diğer hakların rehni olarak nitelendirileceğini ve teslimine bağlı taşınır rehni kurallarının da kanunda aksine hüküm yoksa uygulama alanı bulacağını ifade etmiştik. Teslime bağlı taşınır rehni kurallarının uygulanması sebebiyle zilyetliğin devri birtakım özellikler arz eder. TMK m. 939 f. 3'e göre "*Taşınır, fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkı doğmaz.*". Rehin verilen senedin zilyetliğinin hükmen teslim yoluyla devredilmesi halinde senet üzerindeki fiili hakimiyet rehin verende kalacağından bu yolla rehin kurulması mümkün değildir⁷⁸². Zilyetlik sözleşmesi de rehin tesisi açısından elverişli bir yöntem değildir. Zira bu halde zilyetlik değişikliği üçüncü kişiler tarafından tanınabilir değildir⁷⁸³. Hem rehin verenin hem de rehin alanın tek başına mal üzerinde fiili hakimiyet kurmasına elverişli bir yöntem olan müşterek zilyetliğin sağlanması da rehin tesisi açısından yeterli olmayacaktır⁷⁸⁴. Ancak eşya üzerindeki fiili hakimiyetin zilyetlerin sadece birlikte tasarrufu ile kullanıldığı elbirliğiyle zilyetlik ile rehin tesisi mümkündür⁷⁸⁵. Zilyetliğin kısa elden teslim yoluyla⁷⁸⁶, üçüncü kişiye bildirim yapılması şartıyla havale yoluyla geçirilmesi⁷⁸⁷ yöntemleriyle devri de rehin tesisi açısından elverişlidir. Zilyetliğin temsil yoluyla kazanılması, tarafların senet zilyetliğinin rehin alan yerine üçüncü kişiye devredilmesi hususunda anlaşmaları, maddi teslim ve araçların teslimi de rehin tesisine elverişli zilyetlik türleridir⁷⁸⁸.

III. Teminat Amacıyla Temlik Ciro

Teminat amaçlı temlik cirosunda da tahsil amacıyla yapılan temlik cirosuna benzer şekilde inançlı işlem söz konusudur. Taraflar senet mülkiyetinin geçişi

⁷⁸² Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 901 Rn. 34; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 58; Bülent Köprülü, Selim Kaneti, **Sınırlı Ayni Haklar**, 2. Bs., İstanbul, 1982-1983, s. 485; Sirmen, **Eşya**, s. 671; Göksoy, **a.g.e.**, s. 103; Ergüne, **a.g.m.**, s. 48.

⁷⁸³ Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s. 483; Sirmen, **Eşya**, s. 671; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 45.

⁷⁸⁴ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 59; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s. 485; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 158; Sirmen, **Eşya**, s. 671; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 46; Göksoy, **a.g.e.**, s. 101 ve s. 111.

⁷⁸⁵ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 59; Sirmen, **Eşya**, s. 671; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 158; Ergüne, **a.g.m.**, s. 749; Göksoy, **a.g.e.**, s. 101. Bu esas BGB 1206'da açıkça düzenlenmiştir.

⁷⁸⁶ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 48; Sirmen, **Eşya**, s. 671; Huriye Kubilay, "Kambiyo Senetlerinin Rehni", Kudret Ayiter Armağanı, **DEÜHFD**, C.II, 1987, s. 499; Göksoy, **a.g.e.**, s. 100-101.

⁷⁸⁷ Jäggi, **a.g.e.**, Art. 967 Rn. 59; Sirmen, **Eşya**, s. 671; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 47-48; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 158-159; Kubilay, **a.g.m.**, s. 499; Göksoy, **a.g.e.**, s. 102-103.

⁷⁸⁸ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 46 ve s. 49.

hususunda anlaşmakta ve senet mülkiyeti gerçekten devredilmektedir. Senedi devralan senet dolayısıyla sahip olunan hakları aradaki anlaşmaya uygun surette ve ancak teminat amaçlı kullanabilecektir⁷⁸⁹. Teminat amacıyla yapılan temlik cirolarının geçerliliği hususunda şüphe bulunmamaktadır. Bu ciro çekte de yapılabilir⁷⁹⁰.

Doktrinde *gizli-örtülü rehin cirosu (verdecktes Pfandindossament)* olarak tabir edilen ve inançlı işlem niteliğini haiz teminat amacıyla yapılan temlik cirosuyla eş tutulan bir işlem daha tarif edilmektedir. Bu halde de ciro, dış görünüş itibariyle temlik cirosudur. Ancak taraflar iç ilişkide senedin rehnedilmesi hususunda anlaşmaktadırlar⁷⁹¹. Bu işlem esasında muvazaalıdır. Zira tarafların asıl iradeleri görünürdeki işlem olan temlik cirosunun arkasına bir rehin cirosu saklamaktır. Bu durumda görünürdeki işlem muvazaa nedeniyle geçersiz olacaktır⁷⁹². Arkadaki işlem ise temlik cirosunun rehin cirosundaki şekil şartını sağladığı kabul edilirse geçerli kabul edilebilecektir⁷⁹³. Bununla birlikte arkadaki işlemin kanuna aykırı olduğu için geçersiz olduğu yönünde ileri sürülen bir görüş mevcuttur⁷⁹⁴. Kanaatimize göre temlik cirosu TTK m. 689'da düzenlenen şekil şartını taşımadığından arkadaki işlemin de geçersiz kabul edilmesi gerekir⁷⁹⁵. TMK m. 956 f. 2'nin sadece senedin ciro edilmesinden bahsetmesi de farklı bir sonuca ulaştırmaz. Şöyle ki TTK TMK'den sonra yürürlüğe girmiştir. Rehin cirosunun şekli ve hükümleri açısından ayrıntılı olarak düzenlendiği maddeler kaynak kanunda ve oradaki hukuk sisteminde de Cenevre Yeknesak Poliçe Kanunu'ndan alınmıştır. Kanunumuz bu hususta lafzı ve amacıyla İsviçre'dekinden bir farklılık içermediğinden kaynak kanunla ve hukuk

⁷⁸⁹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 632 ve s. 1148; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 148-149.

⁷⁹⁰ Kendigelen, **Çek**, s. 176; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 185.

⁷⁹¹ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 631; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 152-153; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 135.

⁷⁹² Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 65 dpn. 164; Kendigelen, **Çek**, s. 176-177; Kırca, **Ciro**, s. 97.

⁷⁹³ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 65 dpn. 164.

⁷⁹⁴ Kendigelen, **Çek**, s. 176-177; Arkadaki işlem açısından kanuna aykırılık da şekil eksikliğinin yanında diğer bir geçersizlik nedenidir.

⁷⁹⁵ k.g. Kırca, **Ciro**, s. 97. *Kırca* gizli rehin cirosunda arkadaki işlemin şekil şartı nedeniyle geçersiz sayılmaması gerektiğini belirtirken *Kendigelen*'in de bu görüşe paralel sonuca vardığını belirtmiştir.; *Kendigelen* ise atıf yapılan yerde arkadaki işlemin kanuna aykırılık nedeniyle geçersiz olduğunu savunmuştur. Ancak ifadede şekle aykırılık nedeniyle geçersiz olup olmadığı hususunda açıklık bulunmasa da metin şekil şartına açıkça değinilmemesi neticesinde *Kırca*'nın görüşünde olduğu şekilde anlaşılabilir. Kendigelen, **Çek**, s. 176-177.

sistemiyle bağlantı kurulmasında bir sakınca bulunmamaktadır. TTK m. 689'un TMK m. 956 f. 2'yi tamamladığı ve artık rehin cirosunda TTK hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmeli, TMK m. 956'nın TTK m. 689'da düzenlenen şekil şartlarını etkisiz kılacak şekilde temlik ciroyuyla senedin rehnedilmesine imkan verdiği sonucuna ulaşılmamalıdır.

Çekte rehin cirosu yapılamaması neticesinde gizli rehin cirosu özellikle çeklerde karşımıza çıkmaktadır. Yargıtay'ın konuya ilişkin içtihatları da ağırlıklı olarak bu husustadır. Çekin rehin amacıyla ve fakat temlik ciroyuyla devri inançlı işlem-muvazaalı işlem ayrımına girilmeksizin geçersiz sayılmaktadır⁷⁹⁶. Bu husus iddia sahibi tarafından ispatlanmalıdır⁷⁹⁷. HGK tarafından verilen güncel bir kararda çekin rehin ciroyuyla devredilemeyeceği kuralı tekrarlanmış ve fakat bu nedene dayalı olarak hamilin meşru hamil olmadığı yönünde verilen ve direnilen yerel

⁷⁹⁶ Yarg. 11. HD T. 22.05.2018, E. 2016/10976, K. 2018/3816 “Davacı vekili, davalı tarafın müvekkilinin keşidecisi olduğu 3 adet çekin dava dışı ... Şirketi tarafından davalı tarafa teminat amaçlı verildiği iddiası ile müvekkilinin davalı nezdindeki hesabına bloke konulduğunu, çekler hakkında menfi tespit kararı alınması sebebiyle blokenin hukuka aykırı konulduğunu ileri sürmüş, davalı taraf ise çekler hakkında alınan menfi tespitin dava dışı lehtar hakkında alındığını, ... Şirketinin kötüniyetli iktisabı ispat edilmedikçe menfi tespitin bir hüküm ifade etmeyeceğini savunmuştur. Mahkemece, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, davalı taraf çekleri rehin sebebiyle aldığı savunmuş ise de poliçeye ait olup çek hakkında da uygulanması mümkün bulunan 6102 Sayılı TTK'nın 818. maddesinde rehin cirosu ile ilgili aynı Kanun'un 689. maddesine yapılmış bir atıf bulunmadığından çekte rehin cirosu caiz olmayıp, rehin veya bunun sonucunu elde etmeye yönelik olarak teminat amacıyla çekin ciro ile elde edilmesi halinde çeki devir alan kişi çeki dayalı hakları kullanamaz. Bu durumda davalı tarafın meşru hamil olmaksızın davacı hesabına bloke koyduğunun anlaşılması karşısında davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş hükmün bu sebeple bozulmasına karar verilmiştir.”. www.kazanci.com (E.T.: 26.09.18)

⁷⁹⁷ Yarg. 19 HD T. 29.05.2018, E. 2017/5516, K. 2018/3037 “diğer davalı bankalar yönünden çeklerdeki lehtar cirantatarafından yapılan cironun rehin ya da teminat cirosu olduğuna dair bir kaydın yer almadığı, bu durumda cironun temlik cirosu olduğunun kabulü gerektiği, davacının bankalara yönelik rehin cirosu olduğu yönündeki iddialarına itibar edilmediğinden bu davalılar yönünden davaların esastan reddine karar verilmiş, hükme karşı asıl ve birleşen davalarda davacı vekili tarafından istinaf yoluna başvurulmuştur. Bölge adliye mahkemesince, davalı..... dava konusu çekleri davalı bankalara ciro ederken gizli rehin cirosu yapmak iradesi ile hareket ettiğine dair iddia ispat edilemediğinden ilk derece mahkemesinin bankalar yönünden ret kararı vermesinde isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle davacının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, hüküm asıl ve birleşen davalarda davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. ...delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve verilen kararın muhakeme hukukuna ve maddi hukuka uygun bulunmasına göre ... hükmün ONANMASINA ... oybirliğiyle karar verildi.”. Temlik cirosunun teminat amacıyla yapıldığı iddiadan ibaret kalırsa görüntü itibar edilecektir. Bu yönde diğer kararlar için Bkz. Yarg. 19 HD T. 29.05.2018, E. 2017/2437, K. 2018/2768; Yarg. 19 HD T. 17.04.2018, E. 2016/17643, K. 2018/2128 www.kazanci.com (E.T.: 26.09.18).

mahkeme kararı ispata ilişkin bir gerekçeyle bozulmuştur. Bankanın kredi sözleşmesinde teminata ilişkin ibarelerin bulunması tek başına çekin rehin amacıyla devredildiğini ispatlamaya yetmeyeceği kabul edilmiştir⁷⁹⁸.

IV. Rehin Cirounun Fonksiyonları

Rehin cirosu senet üzerinde rehin kurmak için yapıldığından rehin cirounun temlik fonksiyonu bulunmamaktadır. Senedi rehin cirosu ile devralan senedin mülkiyetini devralmamakta sadece teminat altına alınan alacak ödenmezse senedi paraya çevirerek alacağını temin etme yetkisini kazanmaktadır.

Temlik ve tahsil cirosunda bulunan teşhis fonksiyonu, rehin cirosunda da bulunmaktadır⁷⁹⁹. Rehin cirosu ile devralan, şeklen düzgün bir ciro zincirine dayanarak senedi elinde bulundurmakla yetkili hamil olarak teşhis edilir. TTK m. 686 f. 2’de düzenlenen iyiniyetli iktisap kuralı burada da uygulanmakta ancak ciro ile devralan senedin mülkiyetini değil, cironun amacı doğrultusunda senet üzerinde rehin hakkı kazanmaktadır. Yani senedi şekli hamilden rehin cirousuyla devralan iyiniyetliyse kendisine devreden tasarruf yetkisindeki eksikliklere rağmen senet üzerinde rehin hakkını kazanır. Burada rehin hakkının iyiniyetli kazanımı söz konusudur. Ancak senedin rehin cirousuyla devredilmesinden sonra senet tedavül kabiliyetini yitirecek ve yapılacak işlemler tahsile özgülenecektir.

Rehin cirounun teminat fonksiyonuna değinmeden önce tevdi olunan malın rehnedilmesi amacıyla yalnız varantın ciro edilmesi halinde varant hamilinin sahip olacağı malı sattırma ve başvuru hakkına değinmek gerekir. Varantın ilk cirosu güvence altına alınan borcun miktarını, faizi ve vade tarihini içermektedir. Varant hamili güvence altına alınan alacağın vadesinde ödenmemesi halinde tevdi edilen eşyayı İİK’nın rehnin paraya çevrilmesi hükümleri uyarınca sattırabilir. Bunun için varant hamilinin poliçe hamili gibi protesto çekmesi ve protesto üzerinden on gün gibi bir sürenin geçmesi gerekmektedir. Ancak eşyanın paraya çevrilmesiyle alacak karşılanamamışsa varant hamili TTK m. 846 f. 1 uyarınca borçlunun veya

⁷⁹⁸ HGK T. 16.05.2018, E. 2017/19-817, K. 2018/1145 www.kazanci.com (E.T.: 26.09.18)

⁷⁹⁹ Domaniç, **Rehin Cirousu**, s. 533.

cirantaların şahsi malvarlığına başvurabilecektir. Ancak protesto hiç veya zamanında çekilmemişse cirantalara karşı sahip olunan başvuru hakkı düşer.

Tevdi olunan eşyanın rehnedilmesi amacıyla varantın ciro ile devredilmesi eşyanın paraya çevrilmesi hakkının yanında cirantaların malvarlığına başvuru hakkını da ciro edilene sağlamaktadır. Bu husus varantın cirosu açısından kanunda açıkça düzenlenmişse de kanunda rehin cirosunun teminat fonksiyonunu düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Varantın cirosunun sahip olduğu teminat fonksiyonunun rehin cirosunda bulunup bulunmadığı hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Teminat fonksiyonu kapsamında tartışılan rehin cirosu ile devralanın cirantaya karşı başvuru hakkının bulunup bulunmadığıdır. Yoksa hamilin cirantanın başvuruda bulunabileceği tüm senet borçlularına karşı başvuru hakkını kullanabileceği tartışmasıdır.

Rehin cirosunun teminat fonksiyonunu haiz olduğu görüşünde olanların⁸⁰⁰ ileri sürdüğü ilk gerekçe, cirantanın senedi ciro edilene karşı borcunu teminat altına almak amacıyla devretmiş olmasıdır⁸⁰¹. Rehin cirosunda bu teminat fonksiyonu o kadar ön planda ve önem arz etmektedir ki ciranta sorumsuzluk şartı dahi koyamamalıdır. Bu şekilde bir kayıt rehin cirosunun niteliğine uymamaktadır⁸⁰². Bu görüş iki farklı gerekçeye dayanmaktadır. İlk gerekçe, EBK m. 169/1-2 (TBK m. 191) hükümlerinin rehin alanın menfaatlerini korumaya yeterli olmadığı yönündedir. Cironun teminat işlevi temlik cirosuna ilişkin olarak düzenlenmiştir ve kanunda boşluk söz konusudur. Rehnalan hamile karşı bütün senet borçlularının sorumlu

⁸⁰⁰ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 217; Yaşar Karayalçın, “Rehin Cirousunda Rehnedilen Cirantanın Hukuki Durumu”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, BTHAE, Ankara, 1984 (Anılış: Rehin Cirosu), s. 240; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 153; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1889; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 108; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 310; Can, **a.g.e.**, s. 92; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 257; Alman doktrininde bu görüş için Bkz. Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 99. *Hueck/Canaris* Alman doktrininde hakim görüşe katılmayarak teminat fonksiyonunun sadece temlik fonksiyonuna bağlı olmadığını belirtmektedir. Ayrıca teminat fonksiyonunun bulunmaması menfaatler dengesine de uygun değildir. Zira rehin cirosundaki teminat amacı cirantanın da sorumluluğunu gerektirmektedir.

⁸⁰¹ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 217; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 153; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 310; Saraç/Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal, **a.g.e.**, s. 257.

⁸⁰² Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 217; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 310.

olmasına karşın rehnedir cironun sorumlu olmaması haksızlık teşkil edecektir⁸⁰³. Bu boşluk MK m.1'e göre doldurulmalıdır. Ayrıca TTK m. 689'da geçen "*hamilin poliçeden doğan bütün hakları kullanabileceği*" ve m. 713'te geçen "*hamilin cirantalara karşı müracaat hakkını kullanabileceği*" ifadelerinin rehin cirosunun mahiyetine uygun düştüğü ileri sürülmektedir⁸⁰⁴. İkinci gerekçe ETK m. 597 (TTK m. 685) ve m. 636 (TTK m. 724)'nın açık hükmüne dayanmaktadır⁸⁰⁵. Benzer şekilde ETK m. 597'de (TTK m. 685) cironun teminat fonksiyonunun bir genel hüküm olarak düzenlendiği ve TTK m. 601'de de teminat fonksiyonunun bulunmadığı şeklinde bir istisna düzenlenmediği de ifade edilmektedir⁸⁰⁶.

Karşı görüşe göre rehin cirosu teminat fonksiyonunu haiz değildir⁸⁰⁷. Bu görüşün savunular tarafından farklı gerekçeler ileri sürülmüştür. Kanunda teminat fonksiyonu sadece temlik cirosuna özgü olarak düzenlenmiştir. Rehin bir alacağı güvence altına almak için tesis edilmekte ve bu alacak zaten temel ilişkide taraflar arasında talep edilebilir durumda kalmaktadır. Mürtehin senet üzerindeki rehin hakkından vazgeçmek suretiyle de rehin verene başvurabilecektir⁸⁰⁸. Rehin cirosunda cironun ciro edilene karşı senet dolayısıyla da bir sorumluluk yüklenmemiştir. Rehnedilen poliçenin hamili poliçenin alacaklısı olmamakta, sadece rehin hakkına sahip olmaktadır⁸⁰⁹. Rehin ise, rehin konusu malla sorumluluk sonucunu doğurur. Bu

⁸⁰³ Karayalçın, **Rehin Ciro**, s. 227 – Yazar aslında rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı görüşünü de savunmuş ve tespit edebildiğimiz kadarıyla atıf yaptığımız tebliğde görüşünü değiştirmiştir. Eski görüşü için Bkz. Karayalçın, **Senetler**, s. 153-154.

⁸⁰⁴ Karayalçın, **Rehin Ciro**, s. 240.

⁸⁰⁵ Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 153.

⁸⁰⁶ Karayalçın, **Rehin Ciro**, s. 243.

⁸⁰⁷ Arslanlı, **Senetler**, s. 117; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 120; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 630-631; Domaniç, **Rehin Ciro**, s. 536; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 75; Kırca, **Ciro**, s. 94; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 76; Alman doktrininde bu görüş için Bkz. Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 11; Ulmer, **a.g.e.**, s. 225; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 7; Brox, **a.g.e.**, § 34 Rn. 578; Zöllner, **a.g.e.**, s. 105-106; İsviçre doktrininde bu görüş için Bkz. Meier-Hayoz, **a.g.e.**, § 9 Rn. 32; Grüninger/Hunziker/Roth, **a.g.e.**, OR Art. 1009 Rn. 6; Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 901 Rn. 82 – Yazar İsviçre'de rehin cirosunun amacından hareketle teminat fonksiyonunun genel olarak reddedildiğini ifade etmiştir. *Sirmen* ise *Alacak Rehni* isimli eserinde aynı yere atıfla bunun tam tersi yönde rehin cirosunun teminat fonksiyonunu haiz olduğunu ifade etmiş ve dipnotta *Poroy*'un rehin cirosunda sorumsuzluk şartı konulamayacağına ilişkin görüşün İsviçre'de baskın görüş olduğu belirtilmiştir. Bkz. Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 75 ve orada dñn. 22.

⁸⁰⁸ Domaniç, **Rehin Ciro**, s. 536.

⁸⁰⁹ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 11; Zöllner, **a.g.e.**, s. 105; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 120; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 630.

husus rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığını savunanlar tarafından en sık ileri sürülen ve kanaatimizce de isabetli bir gerekçedir⁸¹⁰. Bu kural tıpkı alacak rehninde olduğu gibi, rehlin üçüncü kişi tarafından verildiği durumda önem taşımaktadır. Zira borçlu zaten kural olarak rehinle güvence altına alınan borçtan şahsen sorumludur ve rehin tesisi borçlunun borcunu ortadan kaldırmaz. Borçlunun borcunu güvence altına almak amacıyla rehin veren üçüncü kişinin sorumluluğu rehin konusuyla sınırlıdır. Bu sorumluluğu borçtan şahsen sorumlu olmak tarzında genişletmeye gerek yoktur. İşte teminat fonksiyonunun rehin cirosunda uygulanması halinde de rehin veren üçüncü kişinin sorumluluğu Kanun'un öngörmediği biçimde genişletilmiş olacaktır⁸¹¹. Ayrıca rehin cirosu cirantasının rehin konusu mal dışında şahsi sorumluluk altına girmek iradesi de bulunmamaktadır⁸¹².

Yargıtay içtihatlarında da rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı kabul edilmektedir⁸¹³.

Biz de rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı görüşüne katılıyoruz. Rehin cirosunda ciranta senet dolayısıyla bir sorumluluk yüklenmemiştir. Rehin cirosuyla devralan zaten rehinle güvence altına alınan alacak nedeniyle taraflar arasındaki ilişkide borçlu bulunan şahsın şahsi sorumluluğuna başvurma hakkına sahiptir. Rehlin amacı, rehinle temin edilen alacağı rehin konusunu paraya çevirme yetkisi kapsamında güvence altına almaktır. Aksi yönde yorum menfaatler dengesine de aykırıdır. Bu konuda kanunda hüküm de bulunmadığına göre rehin cirosunda garanti fonksiyonu bulunmamaktadır. TTK m. 685 ve m. 724 ise temlik cirosuna ilişkin olup diğer ciro türlerinde uygulanmaz. Tahsil cirosunun teminat fonksiyonunu haiz olmadığı zaten tartışmasızdır. Bu husus TTK m. 685'in genel hüküm niteliğinde olduğunu görüşünü savunan bir yazar tarafından da kabul edilmektedir. Hükmün rehin cirosunda uygulanırken tahsil cirosunda neden uygulanmayacağı ise rehin

⁸¹⁰ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 75; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 120; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 630.

⁸¹¹ Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 75.

⁸¹² Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 120; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 630; Aynı yönde görüş için Bkz. Zöllner, **a.g.e.**, s. 106.

⁸¹³ HGK T. 11.10.1969, E. 67/1C-727, K. 749 – **Batider**, C. V, S.3, s. 619-620; HGK T. 16.02.1972, E. 1970/İc. İf. -962, K. 1970/104 – **AnkBD**, S. 5, 1972. s. 842; Yarg. 11 HD T. 10.02.1975, E. 1974/4592, K. 1975/848 www.kazanci.com (E.T.: 21.09.2018).

cirosu ile tahsil cirosu arasındaki nitelik farkıyla açıklanmaya çalışılmaktadır. Halbuki kanunun lafzından hareketle bu hükmün bütün cirolar için düzenlenmiş bir genel hüküm olduğu sonucuna ulaşıyorsa bu şekilde bir açıklama yapılması kendi içinde çelişkilidir. Şu halde kanun metni ile rehin cirosunun teminat fonksiyonunu haiz olduğu sonucuna kesinlikle ulaşılamayacaktır.

V. Rehin Cirosunun Devralana Sağladığı Hak ve Yetkiler

A. Poliçe ve Bonoda

Rehin cirosunun devralana sağladığı yetkilere ilişkin olarak TTK m. 689 f.1'de hamilin poliçeden doğan bütün hakları kullanabileceği ifade edilmiştir. Bu haklar senedin tahsili ile ilgilidir ve rehin cirosunun amacı doğrultusunda kullanılabilirler. Bu sebeple ibra, feragat ve sulh gibi işlemleri rehin cirosuyla devralanın da yapamayacağı kabul edilmektedir⁸¹⁴. Rehin cirosu, tahsil cirosunun sağladığı tüm yetkileri sağlayacaktır. Rehin cirosunda senedin tahsili için gereken koruyucu işlemlerin yapılması ciro edilen yönünden bir hak olduğu kadar görev niteliği de taşımaktadır. Buna hamilin özen yükümlülüğü (*Dilignzpflicht*) de denilmektedir. Bu kapsamda hamilin senedi zamanında ödeme için ibraz etmesi, ödememe halinde protesto çekme gibi hakkı koruyucu işlemleri yapması gerekmektedir⁸¹⁵.

Senedi rehin cirosuyla devralan TTK m. 689 uyarınca senedi ancak tahsil cirosuyla devredebilecektir. Takip eden cironun şekline bakılmaksızın tahsil cirosu hükmünde olduğu kabul edilir. Rehin cirosuyla devralan senedin maliki değildir. Hamilin senedi devredememesi aslında *kimse sahip olduğu haktan daha fazlasını devredemez* ilkesinin doğal bir sonucudur. Ancak daha sonra açıklayacağımız üzere rehlin paraya çevirme yetkisinin kullanılması için farklı bir yorum yapılması mümkündür.

⁸¹⁴ Arslanlı, **Senetler**, s. 117; Gürbüz, **a.g.e.**, s. 304-305; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 N. 74; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 141.

⁸¹⁵ Domaniç, **Rehin Cirosu**, s. 524; Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak**, s. 153; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 141-142.

Rehin cirosu ile senet üzerinde rehin hakkı kurulduğundan sağlanan yetki temel olarak güvence altına alınan alacağın ödenmemesi halinde senedi paraya çevirerek bu alacağı temin etmektir. Rehin hakkı bu alacak ödendiği oranda sona erecektir. Yani rehinli senet bedelinin güvence altına alınan alacakla aynı anda muaccel olması halinde senet bedeli rehnalana ödenir ve alacak senet bedeliyle karşılanır⁸¹⁶. Ancak güvence altına alınan alacağın vadesiyle senedin vadelerinin farklı zamanlarda muaccel olması ve senet bedeliyle alacağın miktarının farklı olması mümkündür. Kanun metni bu hususlarda suskunsu da doktrinde bu olasıklar da incelenmiştir.

Güvence altına alınan alacağın poliçe veya bonunun vadesinden sonra muaccel olması halinde hamilin senetten doğan hakları kullanabileceği genel olarak kabul edilmektedir. Bu yoruma senet metninden anlaşılamayan hususların kambiyo senetleri hukukunun taraflara tanıdığı hak ve borçlar üzerinde etkili olmaması prensibinden hareketle ulaşıldığı gibi hamilin özen yükümlülüğü ile de ulaşılmaktadır⁸¹⁷. Şöyle ki, senet süresinde ibraz edilmezse ya da ödememe sonucu süresinde protesto çekilmezse müracaat hakları yitirilecektir. Senet bedelinin tahsili halinde hamilin rehin hakkı tahsil edilen para üzerinde devam edecek, ciranta da bu miktar üzerinde mülkiyet hakkına sahip olacaktır. Bu halde senet bedelinin rehin hakkı saklı kalacak şekilde ciranta nam ve hesabına bir bankaya faiz karşılığı tevdi edilmesi gerektiği doktrinde bizce de isabetli olarak ileri sürülmektedir. Güvence altına alınan alacak vadesinde tahsil edilemediği halde bu meblağa rehin hükümleri gereğince başvurulacaktır⁸¹⁸. Bir diğer görüşe göre hamil senedi tahsil ettikten sonra doğrudan bu bedeli alacağına mahsup edebilir. Zira *lex commissoria* yasağının gereği olarak tahsil edilen bedelin tevdisine poliçe ve bonoda ihtiyaç bulunmamaktadır. Bu sonuca aslında *lex commissoria* yasağının amacından hareketle ulaşılmaktadır. Bu yasak alacaklının borçlunun sıkışık durumundan yararlanarak rehnedilen şeyin haksız şekilde kendisine mal etmesini önlemek için vardır. Poliçe ve

⁸¹⁶ Domaniç, **Rehin Ciroso**, s. 528-529; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 143.

⁸¹⁷ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 628; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 144.

⁸¹⁸ Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 628; Domaniç, **Rehin Ciroso**, s. 533; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 144.

bonoda zaten bu meblağ önceden belli olduğundan hamilin rehin hakkını suistimal etmesi gibi bir durum söz konusu olmayacaktır⁸¹⁹.

Poliçenin vadesinin, güvence altına alınan alacağın vadesinden sonra gelmesi halinde ne olacağı hususunda da kanunda boşluk söz konusudur. Senedin iskonto edilmesi ya da vadeye kadar beklenmesi gibi ihtimaller gündeme gelebilir. Senedin iskonto edilmesi halinin de rehin cirosuyla devralanın senedi ancak tahsil cirosuyla devredebilecek yetkiye sahip olması kuralıyla çelişki teşkil edeceği ileri sürülmüştür. *Poroy/Tekinalp*'in aktardığı bilgiler de bu hususun Cenevre Yeknesak Kuralları hazırlanırken gündeme geldiği şeklindedir. Uzmanlar kurulu tarafından TTK m. 689'a kaynak teşkil eden hükme "*hamilin vadede mürtehin (alacaklı) olarak rehni paraya çevirme hakkı saklıdır*" şeklinde bir ekleme yapılmıştır. Ancak senet üzerindeki ciro türünün senetten belli olmayacak bir husus sonucu değişmesini kambyo ilkeleri ile bağdaşır bulmadıklarından bu ibare kaldırılmıştır. Sonrasında Alman delegasyonu rehin cirosuyla devralana devir cirosu yapma hakkının tanınmasını önermişse de bu öneri de kabul görmemiş ve konu açık bırakılmıştır⁸²⁰. Doktrinde *Ülgen* tarafından ileri sürülen çözüm ise senedin İİK m. 145 vd. hükümleri uyarınca satılarak paraya çevrilmesidir⁸²¹. Ayrıca hamil isterse senedin vadesini bekleyebilecektir. Netice olarak rehin cirosunu düzenleyen hükümlerin yetersiz oldukları söylenebilecektir⁸²².

Güvence altına alınan alacağın senet bedelinden daha az olması halinde hamil aradaki fark için bir temsilci konumunda olacaktır. Aşan kısım cirantaya ait olmaya devam eder ve kendisine iadesi gerekir⁸²³. Güvence altına alınan alacağın miktarının senet bedelini aşması halinde zaten bedelin tamamı tahsil edilerek alacaktan düşülecektir.

⁸¹⁹ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 215; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 616.

⁸²⁰ Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 215-216.

⁸²¹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 613.

⁸²² Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 216.

⁸²³ Karayalçın, **Rehinirosu**, s. 242; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 119; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 627; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 140.

B. Nama Yazılı Pay Senetlerinde

Nama yazılı pay senetlerinde bir ödeme vaadi söz konusu olmadığından güvence altına alınan alacak dışında farklı bir zamanda muaccel olacak ikinci bir alacak bulunmamaktadır. Pay rehninde rehnin kapsamı, rehin cirosu ile ilgili olmayıp rehin hakkıyla ilgilidir ve ayrı bir çalışmaya konu olacak niteliktedir. Bu nedenle nama yazılı pay senedinin paraya çevirme aşamasından önce kanun koyucunun rehin hakkı sahibine çizdiği yetki sınırını açıklamakla yetinilecek ve pay rehninin kapsamı ile ilgili tartışmalara değinilmeyecektir.

1. Oy Hakkının Kullanılması Açısından

Pay sahipliğinden doğan oy hakkının nama yazılı pay senedinin rehnedilmesi halinde pay sahibi tarafından mı yoksa rehin cirosuyla devralan hamil tarafından mı kullanılacağı hususu doğrudan kanunda düzenlenmektedir. TMK m. 960 uyarınca “*Ortaklık genel kurulunda rehinli pay senetlerini temsil etmek yetkisi, rehin alacaklısına değil, pay sahibine aittir.*”. Hüküm tüm pay türlerinde uygulanabilir niteliktedir⁸²⁴. TTK m. 415’te de genel kurula katılım hakkı nama yazılı payların sahiplerine tanınmıştır. Yine TTK m. 427’de bu düzenlemelere paralel şekilde hamiline yazılı senetleri rehin sebebiyle elinde bulunduranın pay sahipliği haklarını pay sahibi tarafından yazılı şekilde yetkilendirme yapılmadıkça kullanamayacağı belirtilmiştir.

TMK m. 960 oy hakkına ilişkin olsa da normun pay sahipliğinden doğan diğer yönetsel nitelikli hakları da kapsamına aldığı eşdeyişle oy hakkında kabul edilen esasın tüm yönetsel nitelikli haklar açısından uygulanacağı kabul edilmektedir⁸²⁵. Netice olarak rehin cirosuyla nama yazılı pay senedini devralan kişi yönetsel katılım haklarını kullanamaz. Genel kurula katılması ve oy kullanması söz konusu değildir⁸²⁶. Şirket nezdinde ciranta pay sahibi olmaya devam etmekte ve bu haklar onun tarafından kullanılmaktadır. Zira yönetsel pay sahipliği haklarının

⁸²⁴ Zobl, **a.g.e.**, Art. 905 Rn. 6; Bauer, **a.g.e.**, Art. 905 Rn. 2.

⁸²⁵ Zobl, **a.g.e.**, Art. 905 Rn. 14-15; Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 905 Rn. 2 ve 14; Bürgi, **a.g.e.**, Art. 683 Rn. 27.

⁸²⁶ Zobl, **a.g.e.**, Art. 905 Rn. 18; Pulaşlı, **Şerh**, § 52 Kn. 18.

paraya çevrilmeleri mümkün değildir⁸²⁷. Rehnin alacaklıya alacaklıya borç ödeninceye kadar bir güvence sağlar. Ancak oy hakkı dahil yararlanma ve yönetme hakkını sağlamaz⁸²⁸. Bunlar pay sahipliği haklarıdır ve pay sahibine aittir. Pay senedinin rehnedilmesi ile pay sahipliği alacaklıya devredilmiş olmaz⁸²⁹.

2. Kar Payı Bakımından

Rehnin malvarlığı hakları açısından kapsamına ilişkin bir diğer düzenleme TMK m. 959'dur. Buna göre "*Faiz veya kâr payı gibi dönemsel gelir getiren alacakların rehnedilmiş olması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunlardan yalnız vadeleri henüz gelmemiş olanlar rehnin kapsamına girer ve rehin, vadeleri geçmiş olan edimleri kapsamaz.*". Bu husus aslında rehin hukukunda geçerli olan kuralın nama yazılı pay senetlerinde uygulanmasıdır. Rehin kural olarak rehnedilenden faydalanma yetkisi sağlamamakta⁸³⁰, güvence altına alınan alacağın ödenmemesi halinde paraya çevirme yetkisini temin etmektedir. TMK m. 959'da düzenlendiği üzere yalnız vadeleri gelmemiş kar payları nama yazılı pay senedinin rehni kapsamına girmekte ve paraya çevirme anından önce muaccel olanlar rehin yükünden kurtulmaktadır⁸³¹ ⁸³². Rehin ciroyuyla senedi elinde bulunduran vadesi gelen kar paylarını tahsil edemeyecektir. Bu kar payları şirket nezdinde de pay sahibi olan senet malikine ödenecektir. Ancak rehin sözleşmesine hüküm konularak tarafların aksi yönde anlaşmaları mümkündür⁸³³. Bu hükümlerle rehnin kapsamının genişlemesi tabi olarak ciro ile değil, TMK m. 955 uyarınca rehin sözleşmesi ile

⁸²⁷ Göksoy, **a.g.e.**, s. 228; Pulaşlı, **Şerh**, § 52 Kn. 18.

⁸²⁸ Zobl, **a.g.e.**, Art. 905 Rn. 4; Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 905 Rn. 2; Göksoy, **a.g.e.**, s. 280.

⁸²⁹ Göksoy, **a.g.e.**, s. 281.

⁸³⁰ Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 9; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 72; Göksoy, **a.g.e.**, s. 230; İsvMK m. 904 (TMK m. 959) ün teslimine bağlı taşınır rehninin kapsamının düzenlendiği İsvMK m. 892 (TMK m. 947) ile paralellik arz ettiği yönünde Bkz. Zobl, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 4; Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 3.

⁸³¹ Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 15; Bauer, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 4; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 72; Göksoy, **a.g.e.**, s. 232.

⁸³² TMK m. 959'un gerekçesinde; maddenin kaynak kanununun 904. maddesine uygun olarak iki fıkra halinde düzenlendiği, bu madde ile alacak rehninin, rehnedilen alacağın rehnin tesisi anında vadesi gelmemiş faiz ve kâr payı gelirini ve benzeri yan edimleri kapsayacağı belirtildiği ifade edilmiştir. Halbuki TMK m. 959'un ve İsvMK m. 904 lafzından bu sonuç çıkmamakta hüküm İsviçre doktrininde yorumlanırken rehnin, rehin tesisi değil paraya çevrilmesi anında vadesi gelmemiş faiz ve kâr payı gelirini ve benzeri yan edimleri kapsayacağı kabul edilmektedir.

⁸³³ Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 10; Zobl, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 17; Bauer, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 6; Sirmen, **Alacak Rehni**, s. 72; Göksoy, **a.g.e.**, s. 232.

gerçekleşmektedir⁸³⁴. Rehinli pay senedi güvence altına alınan alacak muaccel olunca paraya çevirmeye hazır olmalıdır. Vadeleri gelmemiş kar paylarının rehinin kapsamına girmesi de bu anlamda rehin hakkının doğasıyla uyum içindedir. Ayrıca dönemsellik taşımayan rüçhan hakkı, bedelsiz payları edinme hakkı gibi haklar da rehinin kapsamında yer almamaktadır⁸³⁵. Aynı ilke TTK m. 510 uyarınca ödenecek faizler için de geçerlidir. Bu nedenle bu faizler de pay sahibine aittir⁸³⁶.

Kar payı hakkı kuponlara bağlanmışsa hukuki akıbeti hisse senedinden bağımsızlaşacaktır. Kuponu bağlanmış kar paylarının rehne dahil olması için bu senetlerin de ayrıca kanuni şekil şartlarına riayet edilerek rehnedilmesi gerekir⁸³⁷. Kuponların hamiline yazılı kıymetli evrak olması nedeniyle rehnedilmeleri için alacaklıya teslimi zorunludur. Kuponların alacaklının elinde bulunması rehin sözleşmesinin ispatlanamadığı hallerde TMK m. 959/2 hükmü gereği kuponların rehnedilmiş olduğuna ilişkin aksi ispatlanabilir karine teşkil eder⁸³⁸. Tarafların rehnalana teslim edilen kuponların rehinin dışında kalacağı hususunda anlaşmaları mümkündür⁸³⁹.

VI. Rehin Cirousunda Def'iler

TTK m. 689 f. 2 uyarınca “*Poliçeden sorumlu olanlar, kendileriyle ciranta arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri hamile karşı ileri süremezler; meğerki, hamil poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.*”. Temlik cirosunun sahip olduğu şahsi def'ileri sınırlandırıcı etki rehin cirosunda da söz konusudur⁸⁴⁰. Rehin cirosunda da temlik cirosundaki kapsamda olmasa da devralan senet üzerinde kendisine ait bir hakka sahip

⁸³⁴ Bu nedenle rehinin geçerli olması için ayrıca kar paylarının rehnedildiği sözleşmede yazılı olarak belirtilmelidir. Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 10; Zobl, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 17; Göksoy, **a.g.e.**, s. 232.

⁸³⁵ Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 29-29/a, b; Bauer, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 3.

⁸³⁶ ; Göksoy, **a.g.e.**, s. 246-247.

⁸³⁷ Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 14-15; Zobl, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 24; Bauer, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 5; Göksoy, **a.g.e.**, s. 233.

⁸³⁸ Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 15; Zobl, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 25; Bauer, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 5; Göksoy, **a.g.e.**, s. 233.

⁸³⁹ Bu halde kar payı muaccel olunca hamilin kuponları pay sahibi cirantaya iadesi gerekir. Oftinger/Bär, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 19; Zobl, **a.g.e.**, Art. 904 Rn. 28; Göksoy, **a.g.e.**, s. 233.

⁸⁴⁰ Domaniç, **Rehin Cirousu**, s. 537; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 613.

olmaktadır. Bu hak senette yazılı olduğu şekilde rehne konu olmakta eşdeyişle rehin senetteki hak üzerinde kurulmaktadır⁸⁴¹. Tekrara düşmemek adına temlik cirosunun def'ileri sınırlandırıcı etkisi konusunda söylediklerimizin burada da geçerli olduğunu belirtelim.

Rehin cirosunu ile devralanın sahip olduğu rehin hakkının fer'i nitelikte olduğu açıklanmıştı. İşte hakkın fer'i niteliği de rehin cirosuyla devralanın maddi hak sahipliği açısından birtakım özellikler arz eder. Rehinle temin edilen alacağın sona ermiş olduğu, alacak şartı bağlı ise şartın gerçekleşmediği hamile karşı ileri sürülebilir, maddi hak sahipliğinin mevcudiyetini tartışmaya açabilir⁸⁴². Zira rehlin alacağa bağlı bir hak olması alacağın sona ermesi veya doğmuş olmaması gibi hallerde rehin hakkı da sona ermiş veya doğmamış olacaktır⁸⁴³. Poliçe ve bonoda senetteki meblağın temin edilen alacağın tutarından fazla olması halinde aradaki farka ilişkin olarak cirantaya karşı ileri sürülebilen def'ilerin hamile karşı da ileri sürülmesi mümkündür⁸⁴⁴.

§9. İNTİFA CİROSU

Bilindiği üzere anonim ortaklık payı üzerinde intifa hakkı kurulabilmektedir. Payların senede bağlandığı nama yazılı pay senetleri üzerinde intifa hakkı tesis etmek amacıyla da cironun kullanılması fikri akla gelmektedir. Kanunda yapılış amacına göre temlik, rehin, tahsil ciroları düzenlenmişse de intifa amacıyla yapılacak bir cirodan bahsedilmemiştir. Doktrinde ise bu hususta farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Konu hakkında görüş bildiren bazı yazarlar intifa cirosunu kabul etmemektedirler. Bu görüşün gerekçesi ise kanunda intifa cirosunun düzenlenmemiş

⁸⁴¹ Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 8; Öztan, **Kıymetli Evrak 1997**, s. 628; Hacıömeroğlu, **a.g.e.**, s. 148-149.

⁸⁴² Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 15; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 8; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 214; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 613; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 Kn. 79.

⁸⁴³ Faruk Acar, **Rehin Hukuku Dersleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, § 1 Kn. 13,14.

⁸⁴⁴ Baumbach/Hefermehl/Casper, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 15; Hueck/Canaris, **a.g.e.**, s. 99; Zöllner, **a.g.e.**, s. 105; Bülow, **a.g.e.**, WG Art. 19 Rn. 8; Poroy/Tekinalp, **KE 2018**, s. 214; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, Kn. 613; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, § 14 Kn. 79.

olmasıdır⁸⁴⁵. Bu görüşü savunan yazarlar ciro şerhinde intifa amacına ilişkin kaydın yer alması durumunda hükmünün ne olacağı hususunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bir görüşe göre bu şekilde bir ciro, eklenen kayıt nedeniyle geçersizdir. Yani sadece kaydın geçersiz sayılarak ciro işleminin ayakta tutulması söz konusu değildir⁸⁴⁶. Bir diğer görüş intifa cirosunu geçersiz kabul etmekle birlikte ciro şerhinin intifa hakkı kurulmasına yönelik bir yazılı beyan olarak değerlendirilebileceğini ve beyan sonucunda alacağın temlikine ilişkin hükümlere kıyasen pay üzerinde intifa hakkı kurulabileceğini kabul etmektedir⁸⁴⁷. Her iki görüşe göre de ciro geçersiz kabul edildiğinden ciroya bağlanan kıymetli evrak hukuku kökenli etkiler burada söz konusu olamamaktadır.

Doktrinde çoğunluk teşkil eden görüş intifa cirosunu kabul etmektedir⁸⁴⁸. Kanun koyucu cironun amacını gösteren ve emre yazılı kıymetli evrak üzerinde sınırlı aynı hak kurulduğunu belirten kayıtları kabul etmiş ve TTK m. 688, m. 699'da düzenlemiştir. İntifa hakkı kurmak amacıyla da ciroya bu amacı ifade eden bir kayıt eklenebilmelidir. İntifa cirosu, gerçek hukuki durumu göstermekte ve intifa hakkı kurmak amacıyla yapılan temlik cirosundan farklı olarak intifa hakkı sahibinin şirkete karşı sahip olduğundan fazla hak ileri sürmesi, pay senedi üzerinde tasarruf etmesi ve üçüncü kişilerin tasarruf yetkisi bulunmayan hamilden senedi devralmaları halinde iyiniyet iddiasında bulunmalarını engellemektedir. Bu şekilde pay sahibinin de menfaatleri korunmaktadır⁸⁴⁹.

Biz de bu son görüşe katılıyoruz. Nama yazılı pay senedi üzerinde intifa hakkı tanımak için yapılan ciro, *intifa cirosu (Nutznießung-Nießbrauchsindossament)*

⁸⁴⁵ Lutter/Drygala, **a.g.e.**, AktG § 68 Rn. 63; Leo Tweer, Der Nießbrauch am Mitgliedschaftsrechte der Aktiengesellschaft und der Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Diss., Leipzig 1906, s. 14 (naklen Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 93); Manfred Weider, Der Nießbrauch an Aktien, Leipzig, 1925, s. 19 (naklen Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 93).

⁸⁴⁶ Hefermehl/Bungeroth, AktG § 68 Rn. 63 (naklen Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 93).

⁸⁴⁷ Tweer, s. 14 (naklen Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 93), Weider, s. 19 (naklen Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 93).

⁸⁴⁸ Bürgi, **a.g.e.**, OR Art. 684 Rn. 27; Jäggi, **a.g.e.**, Art. 968/969 Rn. 11; Pestalozzi Henggeler, **a.g.e.**, s. 73; Ribl, **a.g.e.**, s. 143; Stahel, **a.g.e.**, s. 114, 116; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s. 109 dpn. 34; Tekil, **Şirketler**, s. 545; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 94; Pulaşlı, **Şerh**, § 52 Kn. 35; Göksoy, **a.g.e.**, s. 55.

⁸⁴⁹ Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 94.

dur. Nama yazılı pay senedi de kanunen emre yazılı bir kıymetli evrak olduğundan payın bu amaçla devrinde de ciro hükümleri uygulanacaktır. Kanun koyucunun payın nama yazılı senede bağlanmasında ve ciro ile devrinde güttüğü amaç, senedin tedavül kabiliyetinin artmasıdır. Senet mülkiyeti devredilirken veya senet üzerinde rehin hakkı kurulurken devreden tasarruf yetkisindeki eksikleri gideren iyiniyetli iktisap kurallarının, şekli hamili yetkili hamil olarak belirleyen teşhis fonksiyonunun intifa hakkı kurulurken korunmaması için bir sebep bulunmamaktadır. Aksi yöndeki görüş ne pay senedindeki hakkın tipine bağlı olarak anonim ortaklık hukukundan kaynaklanan bir gerekçe ileri sürmekte ne de intifa hakkıyla ya da ciro ile bağlantılı bir açıklamada bulunmaktadırlar. Kanunda hüküm bulunmaması tek başına bu amaçla ciro yapılmasına engel değildir.

I. İntifa Cirosunun Fonksiyonları

İntifa hakkı, faydalanma yetkisi veren bir sınırlı ayni haktır. Dolayısıyla intifa cirosu ile intifa hakkı kurulması halinde hamil senedin mülkiyetini kazanmamaktadır. Bu husus senet metninden de anlaşılmaktadır. Dolayısıyla intifa cirosunun temlik cirosunda olduğu gibi bir devir fonksiyonu bulunmasa da iyiniyetli iktisap hükümleri intifa hakkı kapsamında uygulanacaktır. Dolayısıyla senedi intifa cirosu ile devreden tasarruf yetkisi bulunmasa bile devralan iyiniyetliyse intifa hakkını kazanacaktır. Bu durumda pay sahibi, bu sıfatını ve pay senedi üzerindeki çıplak mülkiyet hakkını korumaktaysa da iyiniyetli devralanın bu intifa hakkını kullanmasına katlanmak zorunda kalmaktadır.

İntifa cirosu teşhis fonksiyonuna da sahiptir. Düzgün bir ciro silsilesi ile senedi elinde bulunduran hamilin yetkili hamil olduğu kabul edilmektedir. Nama yazılı pay senedi sahiplerinde olduğu gibi intifa hakkı sahiplerini de pay defterine kaydetmektedir. Aynı şekilde şirketle ilişkilerde pay defterinde kayıtlı kişi şirkete karşı intifa hakkı sahibi olarak kabul edilmektedir (TTK m. 499). Dolayısıyla şirkete karşı pay sahipliğinin kazanılmasında olduğu gibi şirkete karşı intifa hakkı sahibi olmak için de pay defterine kayıt başvurusunda bulunulması gerekmektedir. Cironun teşhis fonksiyonu gereği bu başvuruda da sadece şekli bir incelemeyle yetinilmekte

ve pay defterine kaydolmak için kural olarak şekli hamil olmak yeterli görülmektedir.

Temlik cirosunun nama yazılı pay senetlerinin cirosunda teminat fonksiyonunun bulunmadığı ifade edilmişti. Aynı durum intifa cirosu için de geçerlidir.

II. İntifa Cirosunun Devralana Kazandırdığı Yetkiler

İntifa cirosu ile devralan, pay senedi üzerindeki intifa hakkı kapsamında birtakım yetkiler elde etmektedir. Örneğin TTK m. 432’de aksi kararlaştırılmamışsa genel kurulda oy kullanma hakkının intifa hakkı sahibine ait olduğu düzenlenmektedir. İntifa hakkının pay sahipliğinden kaynaklanan hangi hakları kapsamına aldığı ayrı bir çalışmanın konusunu teşkil edeceğinden biz intifa hakkını ciro ile devir kapsamında ele alacağız.

İntifa cirosunun kanunda düzenlenmemiş bir ciro olduğu ifade edilmişti. Kanaatimizce rehin cirosuyla devralanın yapabileceği işlemler rehin hakkını özgü olanlar dışında kıyasen intifa cirosunda da uygulanmalıdır. İntifa hakkı da rehin hakkı gibi bir sınırlı ayni haktır. İntifa cirosuyla devralan hamil senet mülkiyetini kazanmadığından temlik cirosu ile nama yazılı pay senedini devredemez. Tahsil cirosu ile pay sahipliğinden kaynaklanan hakların kullanılması söz konusu olamayacağından hamilin tahsil cirosu yapması da mümkün değildir. İntifa hakkı sahibi bu hak üzerinde rehin tesis edemeyeceğinden rehin cirosu ile devir de mümkün değildir. Senedin tekrar intifa cirosu ile devredilmesi de intifa hakkı ile bağdaşmayacağından intifa cirosu ile devralanın senedi tekrar ciro ile devretmesi mümkün olmayacaktır.

III. İntifa Cirosunda Def’iler

İntifa cirosunda def’i sistemi pay senetlerinin ciro yoluyla devrindekinden farklı değildir. Temlik cirosunda pay senedinin ciro yoluyla devrinde yapılan açıklamalar intifa cirosunda da geçerlidir. İntifa cirosu ile devirde de payın varlığı, pay senedinin tedavüle çıkarılmasının geçerliliği ya da pay sahipliğinden doğan hakların senet üzerinde formüle edilmesi bakımından senet metnine duyulan güvenin korunması

söz konusu değildir⁸⁵⁰. Pay devrinin sınırlanmasına ilişkin bağlam hükümleri intifa hakkı kurulurken de uygulanmaktadır.

⁸⁵⁰ Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 111-112.

SONUÇ

Alacak hakkı poliçe aracılığı ile taşınır bir eşya gibi uzun mesafeleri güvenli şekilde katetmiş, bugünkü kambiyo senetlerine hakim olan güvenli dolaşım ilkesi, poliçenin ortaya çıkışında da etkili olmuştur. Poliçenin devrinin sağlanması ise emri kaydıyla sağlanmış ve senedin arkasına eklenen bu kayıtla ciro ortaya çıkmıştır. Def'ilerin sınırlandırılmasıyla ilgili kuralların 17. yüzyılda oluşturulması ile birlikte poliçe tam anlamıyla bir tedavül senedi olmuştur.

Cironun tarihçesi ile poliçenin tarihçesi arasındaki birliktelik ciroya ilişkin hükümlere de yansımıştır. Ciro geniş ve ayrıntılı kapsamda poliçeye ilişkin kısımda düzenlenmiş ve kıymetli evrak eserlerinde de bu şekilde incelenmiştir. Cironun senetten doğan hakları devrettiği şeklindeki ifadeler kambiyo senetlerinin cirosu açısından doğru olsa da bu ifade yanlış anlaşılmaya müsaittir. Burada kastedilen senedin ihdas ediciliği değildir. Ancak kambiyo senetlerinin ihdas edici özelliği anlatılırken de senedin düzenlenmesi ile yeni bir hakkın doğduğu ifade edilmektedir. Pay senetlerinde def'iler açıklanırken de pay sahipliği hakkının senetten doğmadığına işaret edilmektedir. Açıklığı sağlamak adına cironun senet içeriğindeki hakkı devrettiğini belirtmek kanaatimizce daha doğrudur. Bu doğrultuda ciro; kanun tarafından sonuçları özel olarak düzenlenen, emre yazılı senetlerde senette mündemiç olan hakkı devretmeye, üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmeye ya da tahsiline yönelik, senet veya alonj üzerinde imza ile açıklanan soyut, yazılı bir irade beyanı olarak tanımlanabilir.

Kanun koyucu ciroyu şekli anlamını esas alarak ve senedin tedavül kabiliyetini arttıran tasarruf işlemi olarak teknik anlamıyla kullanmıştır. Bunlardan ilkinde basit ciro ve diğerine de teknik anlamda ciro denilmektedir. Dolayısıyla Türk ve İsviçre hukukunda (TTK m. 648 ve 649-İsvBK m. 968,969) cironun asıl anlamı olan teknik anlamda cironun yanında bu cironun hukuki sonuçlarını doğurmamakla birlikte şekli özelliğini taşıyan bir ciro daha düzenlenmektedir. Ancak bu hükümler mehz kanunda bizce de isabetli olarak eleştirilmektedir. Hamiline yazılı bir senedin ciro ile devrinin anlamsız olduğu belirtilirken bu cironun nama yazılı senette temlik

beyanına eş tutulacak olması nedeniyle bu şekilde bir düzenlemenin gereksiz olduğu ifade edilmektedir. Cironun bu şekilde kullanılmasına ilişkin tercih anlam kargaşasına davetiye çıkarmaktadır.

Ciro ile gerçekleşen devrin ve sonuçlarının açıklanması için ileri sürülen teorilerden iki tanesi öne çıkmaktadır. Bunlar havale teorisi ve temlik görüşüdür. Havale teorisiyle ilgili doktrinde yapılan eleştirilere ek olarak bizim getirdiğimiz iki farklı eleştiri vardır. Kanaatimizce cirantanın ilk havaleyi gerçekleştiren düzenleyenin iradesi hilafına kambiyo senetlerine kayıtlar ekleyerek tasarrufta bulunamaması da havale teorisi ile bağdaşmamaktadır. Cirantanın yeni bir havale yapması, kendisi gibi havale yapan düzenleyenden daha aşağıda bir pozisyon almamasını onu kendi eşitine bağımlı kılmamasını gerektirirdi. Buna ek olarak cironun hukuki niteliğini açıklamaya çalışan havale, öneri ve şart teorileri sadece kambiyo senetlerinde ciro ile devri açıklamaya odaklanmıştır. Bu yaklaşım diğer kıymetli evrakın cirosu ile ilgilenmemekte ve teorilerde ileri sürülen bazı varsayımları doğrudan yanlışlanabilir kılmaktadır. Temlik görüşü ile diğer emre yazılı kıymetli evrakın ciro ile devri de açıklanabilmektedir.

Poliçenin cirosunda şekle ilişkin hükümler genel hüküm olarak tüm emre yazılı kıymetli evrakta uygulanacaktır. Cironun mutlaka senet veya alonj üzerinde yer alması kuralı hak ile senedin sıkı sıkıya bağlı olması ile açıklanmıştır. Ancak hak ile senedin sıkı sıkıya bağlı olması kıymetli evrak olmanın gereğidir ve nama yazılı senetlerde de hak ile senet sıkı sıkıya bağlıdır. Kanaatimizce cironun senet üzerinde yer alması zorunluluğu, ciro ile devirde tedavül kolaylığı sağlayan kurallardan ve yazı ile sorumluluğu esas alan bir kurum olmasından kaynaklanır. Emre yazılı senette yetkili hamil belirlenirken senet üzerinde şekli bir inceleme yapılmakta ve düzgün ciro zinciri ile elinde bulunduran şekli hamil yetkili hamil sayılmaktadır. Bu kurallar sayesinde hamil sadece senet üzerinde inceleme yapmakta ve ek bir araştırma yapmasına gerek kalmamaktadır. Sadece senedin beyan taşıyıcısı olarak kullanılmadığı bir kurguda yetkili hamilin belirlenmesi için ek araştırmalara girişilmesi gerekecektir ki, bunun tedavülü kolaylaştırma amacıyla ve yazı ile sorumluluk esası ile bağdaşmayacağı açıktır.

TTK m. 683 f.2'de beyaz cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yazılabileceği düzenlenmektedir. Mehzaz kanunda ise, senedin arka yüzü ya da alonja yapılması gereken ciro açısından sadece yalın imzayla gerçekleşen beyaz ciroya atıf yapılmıştır. TTK m. 683 f.2'nin lafzi yorumlanması halinde senedin ön yüzünde yer alan ve avalden ayrılan beyaz cironun geçersiz olacağı sonucuna ulaşılabilecektir ki bu yorum kaynak kanunlardaki hükümlerin düzenleniş mantığına uymayacağı gibi kanunun kendi içinde de bir anlam taşımayacaktır. Senedin ön yüzünde yer alan tam ciro, geçerli kabul edilebilecekken beyaz ciro olduğu anlaşılan bir imzanın sonuçsuz bırakılması için bir neden bulunmamaktadır. Bu nedenle maddenin lafzındaki farklılığın bilinçli bir tercih olmadığı kanaatindeyiz. Dolayısıyla madde amaca göre yorumlanarak aval ve kabulle karışma ihtimali olan, yalın imza ile yapılan beyaz cironun senedin ön yüzünde yer alamayacağı şeklinde anlaşılmalıdır. Şüphesiz kanunda yer alan bu çeviri farklılıklarının/hatalarının yorum yoluyla düzeltilmesi yerine yapılacak bir çalışma ile lafzının düzeltilmesi yoluyla giderilmesi hukuk tekniği açısından daha isabetli olmalıdır. Bu fırsat TTK'da kaçırılmıştır.

Ciro şerhine farklı kayıtlar eklenmesi mümkündür. Ciranta bu kayıtlar aracılığı ile kanunun kendisine verdiği yetkileri kullanmaktadır. Ciro şerhine kayıt ekleyebilen yetkili hamil aynı şekilde ciroyu çizme hakkına da sahiptir. Senedin dış görünüşü şekli hak sahipliği açısından belirleyici olduğundan cironun kısmen çizilmesinde de tamamen silinmesinde olduğu gibi yazılmamış sayılma kuralı geçerli olacaktır. Bu şekilde kısmi bir değişiklik ile tam cironun çizilerek beyaz ciroya çevrilmesi mümkündür. Kanun koyucu zaten senet üzerinde tahrifat yapılabilecek olması ihtimalini öngörmüş ve hamili koruyan bir hüküm düzenlenmiştir. Önemli olan tahrifatın tespit edilebilir olup olmadığıdır. Yargıtay bu hususta bir yöntem olarak HMK m. 207 hükmünden yararlanmaktadır. Senetteki değişikliğin onaylanması açısından değişikliğin paraf ile onaylanması belirtilmektedir. Bu değişikliğin ilgiliye isnadı açısından bir yöntemse de tek yöntem değildir. Tam cironun çizilerek beyaz ciroya çevrilmesi yalnızca tahrifatın tespitine imkan vermeyen hallerle sınırlı olarak savunulabilir. Bunun dışında şerhi tamamen silip yeni bir ciro yapmaktansa ismin silinmesi daha bir pratik bir yol olarak kullanılabilir.

Kanun koyucu kambiyo senetlerinde cironun kendisine bağlanan sonuçları doğurması için sınırlı bir süre öngörmüştür. Bu süreden sonra yapılan ciro alacağın temlik hüükümlerini doğuracaktır. Kural olarak poliçe veya bono vadeye kadar dolaşımında olacağı için cironun da vadeye kadar yapılması esastır. Buna rağmen kanun metni vadeden sonra yapılan cironun normal ciro sayılması kural ve şartların varlığı halinde bu şekilde ciroya alacağın temlik sonucunun bağlanması istisnaysınçasına kaleme alınmıştır. Bu nedenle doktrinde maddenin vadeden sonra yapılan cironun alacağın temlik hüükümlerine tabi olup bunun istisnası olarak protesto çekilmesinden önce yapılan cironun yahut bunun için öngörülen sürede yapılan cironun normal ciro sayılacağı şeklinde düzenlenmesi önerilmektedir. Kenar başlığı ile madde metni arasındaki bu uyumsuzluk esasında kenar başlığının mehzaz kanundakinden farklı olmasından kaynaklanmaktadır. TTK m. 690'nın karşılığı olan İsvBK m. 1010'un kenar başlığı "Nachindossament"tir. Benzer bir farklılık TTK m.793'ün kenar başlığında da söz konusudur. TTK m. 793'ün kenar başlığı "protestodan veya ibraz süresinin geçmesindek sonraki ciro" iken İsvBK m. 1113 kenar başlığı "Rechte aus dem Nachindossament" şeklindedir. Mehzaz kanunda iki maddede de sonraki ciro, Türk doktrinde ifade edilen şekliyle *gecikmiş ciro* tabiri kullanılmaktadır. Halbuki iki maddede de esas alınan süre, protestonun yapılabileceğı süre veya protestonun yapılmış olmasıdır. Madde metinlerindeki farklılık ETK döneminde mevcut olduğu gibi TTK döneminde de korunmuştur. Kanaatimizce içerik açısından bir fark oluşturmayaacağı için TTK m. 690 metnini farklı kaleme almak yerine mevcut maddenin kenar başlığı "gecikmiş ciro" olarak değiştirilmesi daha uygundur. Buna uygun şekilde TTK m. 1113 kenar başlığı da *gecikmiş cironun hüükümleri* şeklinde düzenlenebilir.

Ciro temsilci tarafından yapılabilir. Cironun temsilen yapılması genel hüükümlere tabidir. Bununla birlikte TTK m. 678'de temsilcinin temsil yetkisi bulunmaksızın yapacağı cironun kendi sorumluluğunu doğuracağına ilişkin özel hüüküm düzenlenmiştir. Ancak temsilcinin temsil yetkisini aşması halinde de bir yetkisiz temsil hali söz konusudur. Kanaatimizce yetkisini aşan temsilci sadece bu kısım açısından yetkisiz olduğundan sorumluluğı da bununla sınırlı olmalıdır. Ayrıca temsil olunan, verdiği temsil yetkisi ile temsil olunanın işleмиyle bağlı

olacağını ifade ederek işlemin diğer tarafı ve temsilci açısından bir güven oluşturmaktadır. İşlemin tarafları yetki sınırının aşılması halinde örtülü veya açık bir onay verilmemesinden doğacak riski de temsil olunanın bu beyanına göre hesaplamaktadır. Bu görüş hem iradi temsil kurallarına hem de işlem güvenliğine en uygun olandır.

Cironun gerçek kişi, tüzel kişi veya temsilci tarafından yapılmasında kural bu kişilerin şeklen yetkili hamil olmasıdır. Ancak doktrinde bu kuralın istisnası olarak maddi açıdan yetkili hak sahibinin yetkili olduğunu ispatlayarak ciro yapabileceği de bugün ağırlıklı olarak kabul edilmektedir. Şekli açıdan hak sahipliği, maddi hukuk açısından hak sahipliğinin bulunmadığı durumlarda senedin iyi niyetli iktisabının alt yapısını oluşturur. Ancak şekli hak sahipliğine bağlanan ve senedin tedavül gücünü arttıran kurallar bir imkan olarak düzenlenmiş olup sadece maddi açıdan hak sahibi olanın ciro yapmasını engelleyen bir kural olarak yorumlanamaz. Eğer halefiyetin geçerliliği sabitse ciro zincirindeki boşluk da kapanmış olacak ve sonraki cirolar da geçerliliğini koruyacaktır. Bu noktada halefiyetin türü de önemli değildir. Bu şekilde ticari hayatın gereklerine de uygun olarak yeterli esneklik sağlanmış olacaktır.

Kural olarak muhataba da ciro yapılabilir. Ancak çekte muhataba yapılan ciro makbuz niteliğini haizdir. Bu açıdan cironun tam ciro olması ile beyaz ciro olması arasında bir fark bulunmamaktadır. Çek bankaya ibraz edilip ödendiği zaman hamil adını soyadını yazarak imzaladığından çekin arkasında bu kayıtların bulunması halinde bunun muhatap lehine bir ciro ve makbuz hükmünde olduğu da açıklığa kavuşacaktır. Çekin muhataba ciro ile devredilmesinin makbuz hükmünde olacağına ilişkin kuralın istisnası da TTK m. 789 f.4'te düzenlenmiştir. Eğer muhatabın birden fazla şubesi varsa ve ancak çek hesabın bulunduğu şubeden başka bir şubeye ciro ile devredilmişse ciro makbuz hükmünde sayılmayacaktır. Ancak kanaatimizce bu şube çeki üçüncü kişiye devremeyecek sadece muhatap bankaya makbuz niteliğinde bir ciro yapabilecektir. Zira çek farklı bir şubeye de olsa ibraz edildikten sonra tedavül aşaması sona erecektir.

Bağlı nama yazılı pay senetleri açısından senedin ciro ile devredilebileceği çevre sınırlıdır. Zira bağlam hükümleri ile pay sahibi çevresi bileşimi haklı nedenlerle korunabilmektedir. Payı devralan gerekli kriterlere sahip ise şirkete karşı pay sahipliğinden doğan hakları ileri sürebilecektir. Bunun için devralan pay defterine kayıt başvurusu yapmak ve gerekli kriterlere sahip olduğunu ispat etmek durumundadır. Şirketin devre onay vermesi ise tasarruf işlemi doğrudan etkilemektedir. Devre onay verilene kadar işlem askıda hükümsüzdür. Kanaatimizce senedi daha önce şirketten onay alamamış bir cirantadan iyiniyetli olarak devralan hamilin de pay defterine kayıt için başvuruda bulunması mümkündür. Pay defterine kaydın yapıldığına ilişkin kaydın senet üzerinde bulunmaması da hamilin senedi kötüniyetli veya ağır kusurlu olarak devralmasında önem arz etmez. Zira hem pay defterine yapılan kayıt devir açısından hem de buna ilişkin senet üzerine işlenen kayıt açıklayıcı niteliktedir. Senet üzerinde pay defterine kaydın yapıldığına ilişkin bir ibare bulunmaması mutlak anlamda devre onay verilmediği anlamına da gelmez. Böylece bağlı nama yazılı pay senedini devralanın en azından pay defterine kaydolması açısından bir beklenti elde ettiği kabul edilmelidir. Bu yorum bağlamın amacı ile de uyumludur. Zira şirketin menfaati pay sahibi çevresi bileşimine ilişkin ve bu amaçla sınırlı şekilde korunmuş olmaktadır.

Senedin ciro yolu ile devri, senedin ciro edilmesi, devir sözleşmesi, zilyetliğin devri aşamalarından oluşur. Senedin ciro ile edilmesi senet üzerine ciro şerhinin işlenmesi anlamına gelir. Kanaatimizce senedin ciro edilmesi devir sözleşmesinde sadece devredenin irade beyanı açısından öngörülen bir şekil şartıdır. Devir sözleşmesi ise senedin verilmesine ilişkin sözleşmedir. Kıymetli evrakta hakkın senet bünyesinde cisimleşmesi neticesinde eşya hukukuna ilişkin hükümler de senedin devrinde uygulama alanı bulmaktadır. Ancak kıymetli evrakta senet ya da kağıt değil, hak unsuru ön plandadır. Dolayısıyla devrin tarafları bu sözleşmede öncelikli olarak senetteki hakkın devri ve beraberinde senet mülkiyetinin devri hususunda anlaşmaktadırlar. Bu sözleşme aynı niteliği haizdir. Ancak kıymetli evrakın mülkiyetinin devri için devir sözleşmesi tek başına yeterli değildir. Senet zilyetliğinin devri de gereklidir. Türk ve İsviçre hukukunda devir sözleşmesinin senet zilyetliğinin devri aşamasında örtülü olarak gerçekleştiği kabul edilir.

Dolayısıyla senet zilyetliğinin devri de tasarruf aşaması ile ilgili olup borçlandırıcı işlem açısından bir önem arz etmemektedir. Emre yazılı kıymetli evrakın ciro ile devri, kanaatimizce soyut bir işlemdir. Borçlandırıcı işlemin geçersiz olması tasarruf işlemi olan devrin geçerliliğini kural olarak etkilemez. Menkul mülkiyetinin naklinde geçerli olan soyutluk tartışması burada da yapılabileceğinden aynı görüşler, bu arada soyutluk görüşündeki geçersizlik özdeşliği burada da ileri sürülebilecektir.

Temlik cirosunun devir, teşhis ve teminat fonksiyonları bulunmaktadır. Devir fonksiyonundan senet içeriğindeki hakkın devredilmesi ve iyi niyetli iktisap kuralları anlaşılmaktadır. Buna göre senedi ciro yoluyla devralan şeklen hak sahibi görünmekle senedi yetkisiz kişiden edinmiş olsa dahi iyi niyetliyse senedin iadesi kendisinden talep edilemeyecektir. Kanaatimizce TTK m. 686 f.2’de geçen *kötüniyet* ve *ağır kusur* kavramları ile TMK m. 3/2 ve m. 990 hükmünde geçen iyi niyetten farklı bir anlam ifade edilmemektedir. Zira kötüniyetli olmak devir sözleşmesinin bulunmadığını veya sözleşmenin sakat olduğunu bilme veya bilebilecek durumda değildir.

TTK m. 686 f.2’de bahsedilen “*elden çıkma*” medeni hukuk anlamında elden çıkma ile aynı anlamda değildir. Burada herhangi bir surette elden çıkma sadece çalma, kayıp vb. irade dışı zilyetliğin kaybını ifade etmemekte ayrıca senedin geçerli bir devir sözleşmesi olmaksızın üçüncü kişinin eline geçmesini de kapsamaktadır. İyi niyetli iktisap kuralları ile devreden tasarruf yetkisine ilişkin eksiklikler kural olarak giderilmektedir. Ancak kanaatimizce ehliyetsizden iyi niyetli olarak iktisap tüm emre yazılı kıymetli evrakın cirosu açısından fark gözetilmeksizin mümkün değildir. Giro ile devre bağlı olarak gündeme gelen iyi niyetli iktisap kuralları, tüm emre yazılı kıymetli evrakın ciro ile devrinde ortak olarak uygulanacak kurallardır.

Teşhis fonksiyonu şekli hamilin, yetkili hamil olarak belirlenmesini ifade eder. Düzgün ciro zincirine dayalı olarak senedi elinde bulunduran hamil yetkili hamildir. Nama yazılı pay senedini ciro ile devralan, şirkete bu hususta bildirimde bulunduğu anda şirket pay defterine kayıt işlemini gerçekleştirilmeden önce ciro zincirini incelemelidir. Umumi mağazadan malları çekmek için ya da varma

limanında gemi yükünü teslim almak için de ciro zinciri üzerinde yapılacak inceleme yetkili hamilin belirlenmesi için yeterlidir.

Teminat fonksiyonu, cirantanın poliçede senedin kabul edilmemesinden veya kambiyo senetlerinde ödenmemesinden sorumlu olmasıdır. Bu sorumluluk kanundan doğmaktadır ve sadece kanunda açıkça düzenlenen hallerde söz konusudur. Teminat fonksiyonu senedin ciro ile devredilebileceği süre boyunca geçerli olup gecikmiş cironun teminat fonksiyonu bulunmamaktadır.

Alman doktrininde cironun teminat fonksiyonunu temlik fonksiyonundan ayırarak bunu tarafların iradesine dayandıran ve Türk doktrininde yaygın kabul gören görüş kanaatimizce isabetsizdir. Biz de ciro zinciri dışında kalan yalın imzanın sonuç doğurmayacağı şeklindeki İsviçre doktrininde kabul gören görüşe katılıyoruz. Görüşümüz şu gerekçelere dayanmaktadır: Kambiyo senetlerinde şekilcilik ilkesi hakimdir ve bu anlamda tarafların iradesi önemsizdir. Cirantanın garanti sorumluluğu da kendi iradesinden değil kanundan doğmaktadır. İmza atanın iradesinin aval dışında bir yol ile sorumluluk altına girmek yönünde olduğu varsayılsa dahi kanun tarafından bu iradeye bir sonuç bağlanmamıştır. Ciro hükümleri incelendiğinde temlik ve teminat fonksiyonu arasında yakın bir ilişki olduğu tespit edilmektedir. Ciroda teminat fonksiyonu ciranta tarafından kaldırılabilen ve sınırlandırılabilir. Kaynağını iradeden alan bir sorumluluk için de bu esasın kabul edilmesi tutarlı olmalıdır. Eğer aynı sorumluluk sistemi uygulanacaksa devirle ilgisi bulunmayan bir cirantaya ciro yasağı getirmek gibi bir imkan tanınmış olacak ve bu da başka bir çelişki doğuracaktır. Eğer sorumluluğun sınırlandırılmasına amaca göre yorum gibi bir gerekçe ile olumsuz yaklaşılacaksa işlem zaten avaldeki sorumluluk sistemine yaklaşacaktır. Garanti cirosu kavramının senedin tedavül gücünü artırma amacıyla olduğu iddia edilse de tam aksi sonucun doğması da muhtemeldir. Ciro zinciri dışında yer alan imza sadece lehtarın imzasından önce değil ciro zincirinin farklı kısımlarında da ortaya çıkabilir. Bu halde ciro silsilesinin düzenli devam etmesi kuralı, ciro zincirinin bir şekilde birleştirilebiliyor olması kuralına evrilebilir. Kanaatimizce bu kurguda kambiyo senetlerinin devri kurallarının basit tutulması ve senedi devralanın yapacağı

incelemeyi hızlı ve kolay şekilde incelemesinde güdülen hızlı ve güvenli tedavül amacı olumsuz etkilenecektir. Ancak olması gereken hukuk açısından TTK m. 701 f.3'ün ciro zincirinden önce yer alan yalın imzayı da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi yoluna gidilebilir. Ayrıca yapılacak bir düzenleme ile bu imzanın ciro zincirinin arasında yer alması halinde kendisinden önceki ciranta lehine aval beyanı verilmiş sayılacağı kabul edilebilir.

Ciro ile devredilen emre yazılı senetlerde def'i sistemi kıymetli evrakın türüne göre farklılık arz eder. Kıymetli evrakın illi niteliği, senetteki hakkın düzenlendiği sözleşme tipi ve düzenlendiği kanun hükümleri bağlamında oluşması bu farklılıkların başlıca gerekçeleridir. Bu özelliklerden hareketle senetteki hakkın kambiyo senetlerindeki gibi tipsiz bir hak olmadığı kabul edilmekte ve bundan kaynaklanan def'iler, senetteki hakkın tipine bağlı olarak ileri sürülebilecek def'iler olarak sınıflandırılmalıdır. Bu doğrultuda ciro ile devirde def'iler; senet metninden anlaşılan def'iler, hakkın tipine bağlı olarak ileri sürülen def'iler, geçersizlik def'ileri ve şahsi def'ilerdir. Senet metninden anlaşılan def'ilerde senedi devralan, kendisine karşı def'i ileri sürülebileceğinin bilincinde olduğundan bu hususta korunmamaktadır. Geçersizlik def'ileri, devir sözleşmesinin geçersizliği ile ilgili def'iler olup ileri sürülebileceği çevre belirlenirken hukuki görünüş nazariyesinden faydalanılmaktadır. Hukuki görünüş nazariyesinin şartları senedin ciro ile devredilmesi, poliçe borcunu geçerli şekilde doğduğuna dair bir dış görünüş ve bu görünüşün gerçeğe aykırı olması, hukuki görünümün borçlu tarafından kendisine isnat edilebilecek şekilde oluşturulması ve son olarak bu görünüşe göre hak iktisap edecek kişi iyiniyetli olmasıdır. Şahsi def'iler ise, senedin verilmesine neden olan temel ilişkiden veya senet üzerinde imzası bulunanların kendi aralarında yaptıkları özel anlaşmalardan doğan def'ilerdir. Bu def'ilerin ileri sürülmesi için bilerek borçlu zararına hareket edilmesi gerekir. Cironun şahsi def'ilerin ileri sürülmesini sınırlandırmasına ilişkin TTK m. 825 kanaatimizce nama yazılı pay senetlerinde uygulanamaz.

Ciro ile devir, alacağın temlikinden farklı hususlarda ayrılmaktadır. Bu farklılıklardan biri olarak alacağın temlikinin beyaza temlik şeklinde yapılamayacağı gösterilmektedir. Biz beyaza temliğin de geçerli olduğu görüşüne katılıyoruz.

Nama yazılı pay senetleri teknik anlamda ciro ile devredilir ve kanunen emre yazılı senettir. Nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro ile devrinde de bir sakınca bulunmamaktadır. Zira nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler incelendiğinde nama yazılı pay senetleri açısından şirketin bu pay sahiplerini pay defterine kaydettiği, şirket ile ilişkilerde pay defterinde yazılı kişinin esas alındığı ve bunun sonucunda pay sahipliği haklarının da pay defterinde kayıtlı kişi tarafından kullanıldığı ve yönetim kurulunun da buna göre genel kurula katılmaya yetkili olanları tespit ettiği görülmektedir (TTK m. 499, 417/2, 426). Giro ile devralan da bunun için şirkete bildirimde bulunmakta ve pay defterine kaydedilmeyi talep etmektedir. Nama yazılı pay senetlerinde bağlam öngörülmesi halinde devralan şirkete onay başvurusunda bulunmaktadır. Şirket devre onay verinceye kadar tasarruf işlemi askıda hükümsüzdür. Bu nedenle beyaz ciro ile devir bağlam sistemini zaafa uğratmaz.

Hamil senetteki hakkın kendisi adına kullanılması için birini görevlendirebilir. Bu hususta temsil yetkisi vermek amacıyla yapılan ciroya tahsil cirosu denilmektedir. Tahsil cirosu ile devralan, kambiyo senetlerinde tahsil ile ilgili işlemleri yapmak hususunda yetkilendirilmektedir. Kanaatimizce tahsil cirosu hükümleri diğer emre yazılı senetler açısından uygun düştüğü ölçüde uygulanmalıdır. Makbuz senedinde depolanan malların, konişmentoda da taşınan eşyanın cirantayı temsilen teslim alınması ve bunun için gerekli işlemlerin yapılmasıyla sınırlandırılabilir. Ancak nama yazılı pay senetlerinde tahsil cirosu ile genel kurula katılma ve oy hakkı kullanma hususunda temsil yetkisi verilmesi mümkün değildir.

Senedi tahsil cirosu ile devralan tahsille ilgili olağan tüm işlemleri yapabilir. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, hamil bu amacı aşması nedeniyle borçluyu ibraya, feragate ve sulhe yetkili değildir.

Tahsil cirosu beyaz ciro ile de yapılabilir. Vekalet ilişkisindeki güvene dayanarak da aksi görüş savunulamaz. Senedi beyaz tahsil cirosuyla devreden devralana güvendiği için bu hususta kendisini yetkilendirmektedir. Senedi tahsil cirosuyla devralan ise TTK m. 688 uyarınca senedi tekrar tahsil cirosu ile devredebilmekte ve başkasını bu hususta yetkilendirebilmektedir.

Temsil amacıyla yapılan temlik cirosu inançlı tahsil cirosu olarak yapılabilir. Bunun dışında tarafların senedin ciranta hesabına tahsili hususunda anlaşmaları ve fakat buna rağmen senedi temlik cirolu olarak devretmeleri mümkündür. Bu şekilde yapılan temlik cirosu muvazaa nedeniyle geçersizken arkadaki işlem şekil şartına bağlı olmadığından geçerlidir.

Tahsil cirosu ile devralan temsilci konumunda bulunduğundan cirantaya karşı ileri sürülen def'iler kendisine karşı da ileri sürülebilir. İnançlı tahsil cirosunda inanç anlaşması ispat edilse bile temlik cirosundaki def'i sistemi uygulanacaktır. Doktrinde inançlı tahsil cirosu kapsamında ele alınan ancak bizim muvazaalı olduğunu kabul ettiğimiz ciro ile devirde ise senet borçlusu ise devrin tarafları arasındaki bu ilişkiyi, yani maddi hukuka göre mevcut durumu ispat ederek cirantaya karşı sahip olduğu şahsi def'ileri devralana karşı ileri sürebilecektir.

Kıymetli evrakta hak ve senet birlikteliği bulunsa da ön planda olan unsur haktır. Kıymetli evrakın rehni TMK'da alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin başlığı altında düzenlenmiştir. Bu yüzden kıymetli evrakın rehni, alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin kabul edilmelidir. Ancak teslimine bağlı taşınır rehni hükümleri aksine hüküm bulunmadıkça alacak ve diğer hakların rehni de uygulanacağından senedin şey olma vasfı da göz ardı edilmemiş olmaktadır.

Emre yazılı kıymetli evrakın rehnedilmesi için yapılan ciro rehin cirosudur. Bu ciro beyaz ciro şeklinde yapılamaz. Kanun koyucu senetteki hak üzerinde kurulan rehin hakkında tedavül amacı da gütmemiştir. Zira rehin cirosu ile devralan senedi ancak tahsil cirosu ile devredebilmektedir. Sistem borçlunun def'ilerini sınırsız şekilde ileri sürebilmesine imkan tanıyacak şekilde tasarlanmıştır. Rehin cirosunda beyaz cironun kabulü def'ilerin ileri sürülmesi açısından açıklaması zor birtakım

sorunlara sebep olacaktır. Mesela güvence altına alınan miktarın belirtilmesi zorunluluğu bulunmayan rehin cirosunda, rehin alacaklısı konumunda bulunan kişinin ne kadarlık bir alacak için senetteki hakka başvurabileceği ve ne kadarlık kısım için temsilci konumunda bulunacağı sorusunun cevabı belirsizdir.

Rehin cirosu ile emre yazılı kıymetli evrak üzerinde rehin hakkı kurulurken de teslimine bağlı taşınır rehni hükümleri uygulama alanı bulur. Bu nedenle rehin tesisine elverişli zilyetliğin devri yöntemleri maddi teslim, araçların teslimi, kısa elden teslim, elbirliğiyle zilyetlik ve zilyetliğin üçüncü kişiye bildirim yapılması şartıyla havale yoluyla geçirilmesi yöntemleridir.

Bir inanca işlem olarak teminat amaçlı temlik cirosu yapılabilir. Ancak tarafların senedin rehni hususunda anlaşmalarına rağmen temlik cirosu ile devretmeleri halinde işlem muvazaalıdır. Görünürdeki işlem muvazaa, arkaya saklanan rehin işlemi ise şekil şartına uymadığı için geçersizdir.

Rehin cirosunun teminat fonksiyonu bulunmamaktadır. Rehnin amacı, rehinle temin edilen alacağı rehin konusunu paraya çevirme yetkisi kapsamında güvence altına almaktır. Aksi yönde yorum menfaatler dengesine de aykırıdır. Rehnin güvence teşkil ettiği alacak, zaten temel ilişkinin tarafları arasında talep edilebilir durumdadır. Rehin veren üçüncü kişinin tüm malvarlığıyla sorumlu olma noktasında bir iradesi de söz konusu değildir.

Rehin cirosunda senedin tahsili için gereken koruyucu işlemlerin yapılması ciro edilen yönünden bir hak olduğu kadar görev niteliğindedir. Poliçe veya bonoyu rehin cirosu ile devralanın rehin cirosunun amacı dışında ibra, feragat ve sulh gibi işlemleri yapması mümkün değildir.

Rehlinli senet bedelinin güvence altına alınan alacakla aynı anda muaccel olması halinde senet bedeli rehnalana ödenir ve alacak senet bedeliyle karşılanır. Rehin hakkı fer'i bir hak olduğu için güvence altına alınan alacağın ödenmesi ile rehin hakkı da sona erer.

Güvence altına alınan alacağın poliçe veya bonunun vadesinden sonra muaccel olması halinde hamilin senetten doğan hakları kullanabilecektir. Zira senet metninden anlaşılamayan hususların kambiyo senetleri hukukunun taraflara tanıdığı hak ve borçlar üzerinde etkili olmaz. Hamilin ihtimam vazifesi de bu hakları kullanabilmesini gerektirir. Senet süresinde ibraz edilmezse ya da ödememe sonucu süresinde protesto çekilmezse müracaat hakları yitirilecektir. Senet bedelinin tahsili halinde ciranta bu miktarın sahibi olacak ve hamilin rehin hakkı tahsil edilen para üzerinde devam edecektir. Bu halde senet bedelinin rehin hakkı saklı kalacak şekilde ciranta nam ve hesabına bir bankaya faiz karşılığı tevdi edilmesi gerekecektir.

Poliçenin vadesinin, güvence altına alınan alacağın vadesinden sonra gelmesi halinde senet İİK m. 145 vd. hükümleri uyarınca satılarak paraya çevrilecektir.

Rehin hakkı, kural olarak rehin konusu şeyi paraya çevirme yetkisi ile güvence sağlamaktadır. Bunun sonucu olarak rehin alan rehin konusu şeyden yararlanamaz. Nama pay senetlerinde de rehin cirosu ile devralan hamil, genel kurula katılarak oy hakkı kullanamaz ve kar payını tahsil edemez. Bu haklar pay sahibine aittir.

Senet borçluları, rehin cirosu ile devredene karşı aralarındaki ilişki nedeniyle sahip oldukları def'ileri devralana karşı ileri süremez. Rehın hakkının fer'i niteliği de def'iler açısından özellik arz eder. Rehınle temin edilen alacağın sona ermiş olduğu, alacak şartı bağılı ise şartın gerçekleşmediği def'i olarak ileri sürülebilir. Ayrıca poliçe ve bonoda senetteki meblağın temin edilen alacağın tutarından fazla olması halinde aradaki farka ilişkin olarak cirantaya karşı ileri sürülebilen def'ilerin hamile karşı da ileri sürülmesi mümkündür.

İntifa cirosu ile nama yazılı pay senedi üzerinde intifa hakkı kurulması mümkündür. Bu ciro şerhe intifa amacını ifade eden bir kaydın eklenmesi suretiyle yapılır. Rehın cirosu gibi intifa hakkı da bir sınırlı aynı haktır ve rehın cirosunda benimsenen amaç burada da söz konusudur. Rehın cirosunda def'i sistemi kıyasen intifa hakkında da uygulanır. İntifa hakkı faydalanma yetkisi verdiğiinden intifa

cirosu ile devralan senedi temlik cirosu ile devredemez. Nama yazılı pay senetlerinde tahsil cirosu söz konusu olmadığından bu amaçla da ciro yapamaz.

İntifa cirosunda def'i sistemi, sınırlı aynı hak olmasından kaynaklanan farklılıklar dışında pay senetlerinin ciro yoluyla devrindekinden farklı değildir. Pay devrinin sınırlanmasına ilişkin bağlam hükümleri intifa hakkı kurulurken de uygulanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, Faruk : **Rehin Hukuku Dersleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015.
- Akbulak, Yavuz “TTK Işığında Anonim Şirketlerde Pay Senetleri”, **ABD**, S. 1, Ankara, 2016.
- Akın, Murat Yusuf : **Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler**, 2. Tıpkı Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.
- Albaş, Hakan : “**Türk Hukukunda Ticari Mümessillik**,” (Danışman: Doc. Dr. Haluk Burcuoğlu), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1991 (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi, Tt.447).
- Altay, S. Anlam : “İsviçre Türk Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Esas Sözleşmesel Bağlam”, **İsviçre Borçlar Kanununun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukukuna Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 563-638.
- Alışkan, Murat : **Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro**, İstanbul, Yaylın Yayıncılık, 1998.

- Alışkan, Murat /
Cankat, Rifat
- : “Teori ve Uygulamada Kambiyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Ciroşundan Önce Atılan İmza (Şeklindeki Garanti Ciroşu)”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, S.2, 2017, s. 29-54.
- Arıcı, M. Fatih
- : “Kambiyo Senetlerinde Temsilcinin Yetkisini Aşarak Kambiyo Taahhüdünde Bulunmasından Doğan Sorumluluk”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1999, s.11-28.
- Arıkan, Mustafa
- : “Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık Sorunu”, **SÜHFD**, C. 16, S. 1, 2008, s. 71-90.
- Arslanlı, Halil
- : **Anonim Şirketler I**, 3. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960 (Anılış: AŞ I).
- “Anonim Şirkette Pay Ve Pay Sahipliği”, **İÜHF**, C.23, S.3-4, 1958, s. 248-290 (Anılış: Pay).
- Ticari Senetler Dersleri**, 3. Bs., Ankara, Üniversite Kitabevi, 1954 (Anılış: Senetler).
- Aslan, İ. Yılmaz
- : **Ticaret Hukuku Dersleri**, 12. Bs., Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2018.

- Ayan, Özge : “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciro”, **LHD**, S. 77, 2009, s. 1461-1484.
- Aybay, Aydın / Hatemi, Hüseyin : **Eşya Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.
- Aydın, Alihan : “Kambiyo Senetlerinde Düzgün Ciro Zinciri Bakımından İlk Ciro”, **HPD**, Aralık 2006, S. 9, s. 195-202
- Bahtiyar, Mehmet : **Ortaklıklar Hukuku**, 12. Bs., Beta Yayınları, 2017 (Anılış: Ortaklıklar).
- Kıymetli Evrak Hukuku**, 16. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2018 (Anılış: Kıymetli Evrak).
- “Muacceliyet Şartının Bonoya Etkisi ve Geçerliliği Sorunu”, **Makeleler II**, İstanbul, Beta Yayınları, 2008, s. 3-20.
- “6102 Sayılı TTK’nın Kıymetli Evrak Kitabına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **İKÜHFD**, C. 16, S. 2, 2017, s. 67-82 (Anılış: Değerlendirmeler).
- Bahtiyar, Mehmet / Hamamcıoğlu, Esra : “Tüketicinin Kıymetli Evrak ile Borçlanması ve Sonuçları”, **KHÜHFD**, C. 3, S. 1, 2015, s. 67-92.
- Bauer, Thomas : **Basler Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 und**

Art. 1-61 SchIT ZGB, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Thomas Geiser, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Aufl., 2015.

- Baumann, Arthur : **Die Wechselbürgschaft**, Winterthur, Verlag P.G. Keller, 1956.
- Baumbach, Adolf/
Hefermehl, Wolfgang/
Casper, Matthias : **Wechselgesetz, Scheckgesetz, Recht der kartengestützten Zahlungen mit neben Gesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht**, 23. Aufl., München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 2008.
- Baumbach, Adolf / Hopt, Klaus J. : **Handelsgesetzbuch**, 37. Aufl., Beck'sche Kurz-Kommentare B.9, München, C.H.Beck Verlag, 2016.
- Bayer, Walter : **Münchener Kommentar zum Aktiengesetz**, B.1 §§1-75, hrsgbn von Wulf Goette/ Mathias Habersack, 4.Aufl., München, C.H. Beck/ Verlag Vahlen, 2016.
- Berger, Christian : **Jauernig BGB**, 17. Aufl., hrsg. von Rolf Stürner, Verlag C.H. Beck, 2018.

- Bilge, Kerem : **Pay Sahipleri Sözleşmesi Kapsamında Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Kısıtlanması**, On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan : **Kıymetli Evrak Hukuku**, 9. Bs, Bursa, Dora Basım Yayın, 2018.
- Bingöl, Muhammet Emin : **Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Yükümlülüğü: Özellikle Tacirin Ücret ve Cezai Şartın İndirilmesini İsteyememesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Boujong, Karlheinz/
Ebenroth, Carsten Thomas/
Joost, Detlev/ Strohn, Lutz / : **Handelsgesetzbuch: HGB B.2 §§343-475h Transportrecht, Bank- und Börsenrecht**, 3. Aufl., München, Verlag Franz Vahlen, 2015.
- Hackenberg, Michael
- Bozer, Ali / : **Kıymetli Evrak Hukuku**, 6. Bs., BTHAE, Ankara, Sözkese Matbaacılık, 2017.
- Göle, Celal
- Bozgeyik, Hayri : “Kıymetli Evrakta Hakkın Doğuşu ve Borçlunun Defileri”, **Prof. Dr. Fahiman TEKİL’in Anısına ARMAĞAN**, İstanbul, 2003, s. 481-497.
- Poliçede Müracaat Hakkı**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003 (Anılış:

- Müracaat).
- Bozkurt, Tamer : **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam) Die Vinkulierung**, On İki Levha Yayıncılık, 2016.
- Brox, Hans : **Handels und Wertpapierrecht**, 13. Aufl., München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1998.
- Bülow, Peter : **Wechselgesetz Scheckgesetz mit AGB- Sparkassen, AGB-Banken, AGB- Postbank und Scheckbedingungen Kommentar**, 5. Aufl., München, Verlag C.H. Beck, 2013.
- Bürgi, Wolfhart : **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch V. Band Obligationenrecht, 5. Teil: Die Aktiengesellschaft, b.1: Rechte und Pflichtender Aktionäre (Art.660-697)** Zürich, 1957.
- Cahn, Andreas : **Kommentar zum Aktiengesetz**, hrsgbn von Gerald Spindler/ Eberhard Stilz, 3. Aufl., B.1, München, C.H. Beck, 2015.
- Can, Mertol : **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2.Bs., Ankara, İmaj Yayınevi, 2012.
- Canaris, Claus Wilhelm : **Die Vertrauenshaftung im deutschen**

- Privatrecht**, München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1971.
- Carry, Paul : "Aval Hakkında Doktrin ve Tatbikatta Yenilikler", **İBD**, çev.: Turgut Sengir, C. XXXV, 1961, S.1-2, s. 299-310 (Anılış: Aval Yenilikler).
- "Avale Müteallik Bazı Meseleler", **İBD**, çev.: Turgut Sengir, C. XXXVI, 1962, S.1-2-3, s. 230-241 (Anılış: Meseleler).
- Cerrahoğlu, M. Fadlullah : **Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İctihatlarına Göre Bonoda Mutlak Defiler**, Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul, 1974.
- Coşkun, Mahmut : **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012.
- Çağa, Tahir / Kender, Rayegan : **Deniz Ticareti Hukuku II Navlun Sözleşmesi**, C. 2, 9. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009.
- Çebi, Uğur : "Anonim Ortaklık Payının Rehni", 2015 (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Çetiner, Selma/ Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru / : **Ticaret Hukuku**, Ankara, Detay Yayıncılık, 2014.

Cengiz, Ali

Çonkar, Mustafa Halil

: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının İspatlanması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009.

Demirkapı, Ertan

: **Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2005 (Anılış: Aval).

“Noterlik Uygulaması Açısından Kambiyo Senetlerinde Protestolar”, **TNBHD**, Y.1, S.2, s. 23-58.

Doğanay, İsmail

: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 2, 4. Bs., Beta Yayınları, 2004.

Domaniç, Hayri

: “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su”, **Ord. Prof. Dr. Ernst HIRSCH’e Armağan**, Ankara, Ajans Türk Matbaası, 1964, s. 519-541 (Anılış: Rehin Ciro su).

Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II, İstanbul, 1988 (Anılış: Şerh II).

TTK. Şerhi IV (TTK. m.557-772) Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması, İstanbul, Eskin Matbaası, 1990 (Anılış: Şerh IV).

Doğrusöz Koşut, Hanife

: “Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, S. 1, Temmuz

- 2017, s. 629-649.
- Du Pasquier, Shelby/
Wolf, Matthias/
Oertle, Matthias
- Edis, Seyfullah
- Erbek, Özge
- Eren, Fikret
- Ergüne, Mehmet Serkan
- Eriş, Gönen
- : **Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht Obligationenrecht II**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Aufl., 2016.
- : **Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1979.
- : “Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık - Soyutluk Meselesi”, **Journal of Yaşar University**, C. 8, 2013, s. 937-985.
- : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 23. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2018.
- : ‘*Anonim Şirket Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması*’, **İÜHFİM**, C.LXXIV, S.2, 2016, s. 739-756 (Rehin).
- Taşınır Mülkiyeti**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2017.
- : **Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku**, 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2000 (Çek).
- Gerekçeli- Adliye Komisyonu Raporlu – Madde Açıklamalı- En Son İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu**, C. 2,

Ankara, Seçkin Yayınları, 1988 (TTK 1988).

Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak Polıçe Bono Çek- Makbuz Senedi-Varant, 2. Bs., Seçkin Yayıncılık, 2016 (Anılış: Kıymetli Evrak 2016).

Furter, Robert : **Basler Kommentar Wertpapierrecht, Art. 965-1186**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 1. Aufl., 2012.

Göksoy, Yaşar Can : **Anonim Ortaklıkta Payın Rehni**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2001.

Grigoleit, Hans Christopf/ Rachlitz, Richard : **Aktiengesetz Kommentar**, hrsgbn von Hans Christopf Grigoleit, München, Verlag C.H. Beck, 2013.

Grüninger, Marc/ Hunziker, Bruno/ Roth, Gerhard : **Basler Kommentar Wertpapierrecht, Art. 965-1186**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 1. Aufl., 2012.

Guhl, Theo / Koller, Alfred / Schnyder, Anton K. / : **Das Schweizerische Obligationenrecht**, 9. Aufl., Zürich, 2000.

Druey, Jean Nicolas

- Gümüş, Mustafa Alper : Mustafa Alper Gümüş, “Alacağın Temliki Sözleşmesinin Şekli”, **İKÜHFD**, C. 10, S. 2, Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 9-34 (Anılış: Alacağın Temliki).
- 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, C. 1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.
- Günay, Erhan : **Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil**, 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Güral, Jale : “Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler”, **AÜHFD**, C. 8, S. 3, 1951, s. 435-478.
- Gürbüz, Hulusi : **Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar**, İstanbul, 1985.
- Haab, Robert/ Simonius, August/
Scherrer, Werner/ Zobl, Dieter : **Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, B. IV: Das Sachenrecht, Erste Abteilung; Das Eigentum, Art. 641-729**, 2. Aufl., Zürich, 1977.
- Hacıömeroğlu, Abdulhamid : **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017.
- Oğuzhan
- Hatemi, Hüseyin/ Serozan, Rona/ : **Eşya Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1991.
- Arpacı, Abdülkadir

- Helvacı, Mehmet : “**Kambiyo Senetlerinde Defiler**”, (Danışman: Prof. Dr. Hayri Domaniç), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1985 (Anılış: Def’iler)
- “Kambiyo Senetlerinde Def’iler”, **Prof.Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, C.1, İstanbul, 2007, s. 647-703 (Anılış: Armağan).
- Hirsch (Hirş), Ernst : “Anmerkung zu Nr 9 (Entscheidung des BGH, Urt. 10.04.1954 -II ZR 314/53)”, **NJW 1954**, s. 1568.
- Notlu Ticaret Kanunu**, 1. Kitap, İstanbul, 1946, s. 183.
- Ticaret Hukuku Dersleri**, 3. Bs., İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1948 (Anılış: Ticaret).
- Holdsworth, W. S. : Origins and Early History of Negotiable Instruments II, 31 L. Q. Rev. 173-186 (1915).
- Hueck, Alfred/ Canaris, Claus : **Recht der Wertpapiere**, 12. Aufl., München, Verlag Franz Vahlen, 1986.
- Hüffer, Uwe / Koch, Jens : **Aktiengesetz**, Beck’sche Kurz-Kommentare, 13.Aufl., München, C.H. Beck, 2018.

- İmregün, Oğuz : **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2007 (Anılış: Kıymetli Evrak).
- “Kıymetli Evrakta Def’iler”, **İkt. ve Mal.**, C. VII, S. 22, s. 655-663 (Anılış: Def’iler)..
- İnan, Nurkut : “Kanunname-i Ticarete Göre Protestolar”, **AÜHFD**, C.22-23, S. 1-4, s.829-846.
- Jacobi, Ernst : **Wechsel- und Scheckrecht**, Berlin, Walter De Gruyter&C.O., 1956.
- Jäggi, Peter : **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch**, B.V:Das Obligationenrecht, Teil 7a: Die Wertpapiere, Art.,965-989 1145-1155, Zürich, Schulthess&CO AG, 1959.
- Jäggi, Peter /
Druey, Jean-Nicolas /
von Greyerz, Christoph : **Wertpapierrecht: unter besonderer Berücksichtigung von Wechsel und Check**, Basel, Helbing & Lichtenhahn Verlag, 1985.
- Kallek, Cengiz : “Süftece”, C. 38, **DİA**, İstanbul, 2010.
- Karahan, Sami/ Arı, Zekeriyya/
Bozgeyik, Hayri/ Saraç, Tahir/ Ünal,
Mücahit : **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bs., Konya, Mimoza Yayınları, 2014.

- Karayalçın, Yaşar : “Pay Senediyle İlgili Satış Sözleşmesinin Geçerli Olması İçin Senedin Teslimi Gerekir mi?”; **BATİDER**, C. X, S. 3, 1980, s. 761-768 (Anılış: Satış Sözleşmesi).
- “Rehin Cirounda Rehnedir Cirantanın Hukuki Durumu”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, BTHAE, Ankara, 1984, s. 223-262 (Anılış: Rehin Cirousu).
- Ticaret Hukuku III**, Ticari Senetler, 4. Bs., Ankara, Sevinç Matbaası, 1970 (Anılış: Senetler).
- Kender, Rayegan/ Çetingil, Ergon / Yazıcıoğlu, Emine : **Deniz Ticareti Hukuku Temel Bilgiler**, C.1, 14. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayınları.
- Kendigelen, Abuzer : **Çek Hukuku**, 4.Bs, İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2007 (Anılış: Çek).
- Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, 1994 (Anılış: İntifa Hakkı).
- Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl (1986-2001), Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt III, Ticari İşletme-Kıymetli Evrak ve Borçlar Hukuku**, 3.Bs., İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2006,

(Anılış: Mütalaalar III).

Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bs, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016 (Anılış: **Tespitler**).

Kendigelen, Abuzer/ Zengin, İ. : **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2015-2016)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.

Kınacıoğlu, Naci : “Görüldüğünde Ödenecek Poliçeler”, **BATİDER**, C.IV, S.3, s.477-492 (Anılış: Görüldüğünde).

Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Bs., Ankara, Nobel Yayınevi, 1999 (Anılış: **Kıymetli Evrak**).

Kırca, İsmail/ Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/ Manavgat, Çağlar : **Anonim Şirketler Hukuku**, C.1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara, BTHAE, 2013.

Kırca, İsmail : “Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları”, **Ticaret ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, BTHAE, 2013, s. 85-99 (Anılış: **Ciro**).

Ticari Mümessillik, Ankara, Yetkin Yayınları, 1996.

- Kindl, Johann : **BeckOK BGB**, 47. Edition, hrsg. von Heinz Georg Bamberger/Herbert Roth/Wolfgang Hau/Roman Poseck, München, Verlag C.H. Beck, 2018.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip / Hatemi, Hüseyin / Serozan, Rona / Arpacı, Abdulkadir : **Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme**, 7. Tıpkı Bs., İstanbul, Filiz Kitapevi, 2017.
- Köprülü, Bülent/ Kaneti, Selim : **Smırlı Ayni Haklar**, 2. Bs., İstanbul, 1982-1983.
- Kubilay, Huriye : “Kambiyo Senetlerinin Rehni”, Kudret Ayiter Armağanı, **DEÜHFD**, C.II, 1987, s. 497-513.
- Langenbacher, Katja : **Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch: HGB B.5: Viertes Buch. Handelsgeschäfte**, Aufl. 4, C.H.Beck Verlag, 2018.
- Laubert, Thomas : **Aktiengesetz**, hrsgbn von Wolfgang Hölters, 3.Aufl., München, C.H. Beck/Verlag Vahlen, 2017.
- Lutter, Marcus : **in Köllner Kommentar zum AktG., 3. Aufl., B. 1, Teil: 1, §§ 67-75**, hrsg. von Wolfgang Zöllner, Ulrich Noack, Carl Heymanns Verlag, 2008
- Meier-Hayoz, Arthur/ Forstmoser, Peter : **Schweizerisches Gesellschaftsrecht**, 11. Aufl., Bern, Stämpfi Verlag AG,

2012.

Meier-Hayoz, Arthur / von der Crone, Hans Caspar : **Wertpapierrecht**, 2.Aufl., Bern, Stampfi Verlag AG, 2000.

Meyer-Cording, Ulrich/ Drygala, Tim : **Wertpapierrecht**, 3. Aufl., Neuwied, Hermann Luchterland Verlag, 1995.

Moroğlu, Erdoğan : “Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri ve Yargıtay Kararları”, **Makaleler I**, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2006, s. 243-271.

Moroğlu, Erdoğan /Kendigelen, Abuzer : **İçtihatlı-notlu Türk Ticaret Kanunu ve ilgili mevzuat**, 10. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014.

Nomer, Haluk Nami : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 15. Bs., Beta Basım Yayın, 2017.

Oechsler, Jürgen : **Münchener Kommentar zum BGB, B. 7: Sachenrecht §§ 854-1296**, 7. Aufl. C.H. Beck, 2017.

Oetker, Hartmut/ Maultzsch, Felix : **Handelsgesetzbuch: HGB**, 5. Aufl., C.H.Beck Verlag, 2017.

Oftinger, Karl / Bär, Rolf : **Zürcher Kommentar zum Schweizerisches Zivilgesetzbuch, B.IV, das Sachenrecht, Abt. 2, Die beschränkten dinglichen Rechte**, 23. Titel: Das Fahrnispfand, Art. 884-918 **ZGB**, 3. Aufl., Zürich, Schulthess

Juristische Medien AG, 1981.

Oğuzman, M. Kemal/ Barlas, Nami : **Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, 24. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.

Oğuzman, M. Kemal/ Seliçi, Özer / : **Eşya Hukuku**, 20. Bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017.

Oktay Özdemir, Saibe

Oktay, Saibe : “Poliçede Defiler”, **Prof. Dr. Ernst E. Hirsch’in Hattasına Armağan**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, s. 339-363.

Okutan Nillson, Gül : **Anonim Ortaklıkta Paysahipleri Sözleşmeleri**, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004.

Ott, Walter : “Das Vertrauensprensip und die Lehre vom Einredenausschluß im Wechselrecht”, **SJZ**, hrsg. von P. Forstmoser/H.U., Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, s. 153-159.

Öztan, Fırat : **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 1997 (Anılış: **Kıymetli Evrak 1997**).

Kıymetli Evrak Hukuku, 22. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2018 (Anılış: **Kıymetli Evrak**).

“Ticari Senetlerde Birden Fazla Lehhtar Gösterilmesi”, **BATİDER**, Y.1978, C.IX, S.4, s.1019-1024.

Pestalozzi-Henggeler, Regula : **Die Namenaktie Und Ihre Vinkulierung**, Aarau, Verlag H. R. Saurländer, 1948.

Poroy, Reha : “Kambiyo Senetlerinde Protesto Çekilmesi ile İlgili Bazı Meseleler”, II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (10-18 Mayıs 1961) BTHAE, Ankara, 1962, s. 397-437.

Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 11. Bs., İstanbul, 1989 (Anılış: Kıymetli Evrak).

“Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. XVII (1970-1971), S. 7, s. 302-306 (Anılış: Hisse Senetlerinin Devri).

Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin : **Ortaklıklar Hukuku I**, 13. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014 (Anılış: Ortaklık I).

Ortaklıklar Hukuku II, 13.Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017 (Anılış: Ortaklık II).

Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal : **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 21. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013 (Anılış: KE 2013).

- Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 22. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018 (Anılış: KE 2018).
- Pulaşlı, Hasan : **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri**, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 1992 (Anılış: Pay Senetleri).
- Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 4. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2015 (Anılış: KE 2015).
- Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 6.Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2018 (Anılış: Kıymetli Evrak).
- Şirketler Hukuku Şerhi**, C. II, 3. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2018 (Anılış: Şerh).
- Quassowski, Leo/ Albrecht, Erich : **Wechselgesetz**, Berlin, Verlag Franz Vahlen, 1934.
- Rehfeldt, Bernhard/ Zöllner, Wolfgang : **Wertpapierrecht**, 10. Aufl., München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1972.
- Reisoğlu, Seza : **Çek Hukuku**, Ankara, 2011.
- Ribi, Hans : **Von der Übertragung der Wertpapiere (Zürcher Diss.)**, Zürich, Verlag H.R. Sauerländer&Co. Aarau., 1959.

- Saymen, F. H. / Elbir, H. K. : **Türk Eşya Hukuku Dersleri**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1963.
- Schirmer, Alfred : **Wörterbuch der deutschen Kaufmannssprache auf Geschichtlichen Grundlagen mit einer systematischen Einleitung**, Strassburg, Verlag von Karl J. TRÜBNER, 1911.
- Schulte-Nölke, Hans : **Nomos Kommentar Bürgerliches Gesetzbuch: BGB**, 9. Aufl., 2017.
- Serozan, Rona : “Taşınır Eşya Mülkiyetinin Devrinde: Ayni Tasarruf Sözleşmesinin Borçlanma Sözleşmesinden Ayrılığı ve Soyutluğu”, **Prof. Dr. Tahir Çağa'nın Anısına Armağan**, İstanbul, 2000, s. 396-412.
- Sevi, Ali Murat : **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Sirmen, A. Lale : **Alacak Rehni**, Ankara, BTHAE, 1990.
- : **Eşya Hukuku**, 6. Bs., İstanbul, Yetkin Yayınları, 2018.
- Stahel, Rolf Karl : **Zur Rechtsübertragung unter besonderer Berücksichtigung der Wertpapiere (Zürcher Diss.)**, Zürich, Verlag Schulthess & CO. AG., 1967.
- Stöcker, Otmar : “Zum Wesen des “Begebungsvertrages” im

- Wechselrecht”, **NJW** 1992, 80.
- Stranz, Martin : **Wechselgesetz Kommentar**, 4. Aufl., Berlin, Walter De Gruyter&Co, 1952.
- Şimşek, Edip : “Tahsil Ciro su ve Bazı Sorunlar”, **ABD**, S. 2, Ankara, 1977, s. 268-280.
- Tekil, Fahiman : **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bs., İstanbul, Tekil Yayıncılık, 1994 (Anılış: Kıymetli Evrak).
- Şirketler Hukuku: Anonim Şirketler**, C.2, İstanbul, 1978 (Anılış: Şirketler).
- Tekinalp, Ünal : “Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, C.IX **BTHAE**, Ankara, s.185-205 (Anılış: Geriye Ciro).
- “Kambiyo Senetlerinde Temsil Sorunları”, **Temsil ve Vekalet’e İlişkin Sorunlar Sempozyumu**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü Yayını, 1977, s.35-48.
- Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013 (Anılış: Sermaye).
- Tekinay, Selahattin Sulhi : “Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri”, **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası**, Ankara, 1960, s. 134 – 144.

- Tekinay, Selahattin Sulhi/ Akman, : **Eşya Hukuku**, C. 1, 5. Bs., İstanbul, Sermet/ Burcuoğlu, Haluk/ Altop, Filiz Kitabevi, 1989.
Atilla
- Tuna, Ergun / Göç Gürbüz, Diğdem : **Ticaret Hukuku Prensipleri Kıymetli Evrak**, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları No: 493/726, İstanbul, 2013.
- Turanlı, Hüsnü : “Türk Hukukunda Alonj”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C.3, S.1, 2017, s. 119-128
- Tüzel, Nalan : **Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciro**, Bursa, Alp Yayınları, 2005.
- Ulmer, Eugen : **Das Recht der Wertpapiere**, Stuttgart-Berlin, Kohlhammer Verlag, 1938
- Uzunallı Eroğlu, Sevilay : “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Kıymetli Evrak Hukukuna Etkileri”, **DEÜHFD**, C. 6, S. 1, 2004, s.113-176.
- Ülgen, Hüseyin / : **Kıymetli Evrak Hukuku**, (7. Bs.’dan tıpkı bası)10. Bs., İstanbul, 12 Levha Helvacı, Mehmet / Yayınılık, 2015.
- Kendigelen, Abuzer /
- Kaya, Arslan
- Ünan, Samim : “Yargıtay’ın Konışmento ile İlgili Bazı Kararların Değerlendirilmesi”, **DHD**, Y. 11, 2011, S. 1-4, s. 1-97.

- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet : **Türk Medeni Hukuku C.1 Başlangıç ve şahsun Hukuku**, 3.Bs., İstanbul Matbaacılık, 1948.
- Von Steiger, Fritz : “Anonim şirket Hisse Senetleri Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması veya Bunların Rehnedilmiş Olması Halinde Yeni Hisse Senetleri Alma Hakkına İlişkin Sorunlar”, Çev.: İrfan Yazman, **BATİDER**, C. VII, 1973, s. 687-697.
- Watter, Rolf : **Basler Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Wolfgang Wiegand, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 6. Aufl., 2015.
- Widmer, Ernst A. : **Basler Kommentar Wertpapierrecht, Art. 965-1186**, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Rolf Watter, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 1. Aufl., 2012.
- Wirth, Wolfgang/ Philipps, Günter / Rinke, Christfried : “Wechselprotest und Rückgriff mangels Zahlung und ihre kollisionsrechtliche Behandlung im deutschen Recht”, **Festschrift für Imre Zajtay**, hrsg. von Ronald H. Graveson, Karl Kreuzer, Andre Tunc, Konrad Zweigert, 1982, S.527-568.
- Yasaman, Hamdi : **Menkul Kıymetler Borsası Hukuku**,

İstanbul, 1992.

Yeşiltepe, Salih Önder : “6502 Sayılı TKHK M. 4/5 Çerçevesinde Kıymetli Evrakın Tüketici Yönünden Geçersizliği Meselesi”, **MÜHF-HAD**, C. 20, S. 2, s. 23-44.

Yılmaz, A. Lerzan : **Kambiyo Senetlerinde (Çek- Bono- Poliçe’de) Def’iler**, 2. Bs., İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017.

Zevkliler, Aydın / Aydoğdu, Murat : **Tüketicinin Korunması Hukuku – Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

Zobl, Dieter : **Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privat- recht, B. IV: Das Sachenrecht, Abt. 2: Die beschränkten dinglichen Rechte**, 5. Teilband: Das Fahrnispfand, 2. Unterteilband: Art. 888-906 ZGB, 2. Aufl., Bern, 1996.

Zöllner, Wolfgang : **Wertpapierrecht**, 14. Aufl., München, C.H. Beck’sche Verlagsbuchhandlung, 1987.

Elektronik Kaynakça :
: <https://www.amtsdruckschriften.bar.admin.ch/viewOrigDoc.do?id=10030287>

: www.kazanci.com

: www.lexpera.com

: <https://emsal.yargitay.gov.tr>

: <http://app.e-uyar.com>

